

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens förslag till anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet samt ett antal motioner som väckts under den allmänna motionstiden i år.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till anslag för utgiftsområdet som uppgår till totalt knappt 24 miljarder kronor. De tyngsta anslagsposterna är polisväsendet (12 833 miljoner kronor), domstolsväsendet (3 515 miljoner kronor) och kriminalvården (4 148 miljoner kronor). Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet liberalerna har, med hänvisning till sina respektive förslag till medelsanvisning för utgiftsområdet, inte deltagit i beslutet såvitt avser tilldelningen på anslag. I stället redovisar dessa partier sina ställningstaganden i särskilda yttranden.

Utskottet tillstyrker vidare regeringens förslag avseende en ändring i rättegångsbalken som gör det möjligt för en tingsrätt att ha kansli på mer än en ort. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag i de delar som avser att sjöfartsregistret i fortsättningen skall föras av Sjöfartsverket och att inskrivningen av företagshypotek fortsättningsvis skall tas hand om av Patent- och registreringsverket. Vidare tillstyrker utskottet regeringens förslag om en ny sammansättning m.m. av Tjänsteförslagsnämnden för domstolsväsendet. Förslaget innebär bl.a. att en advokat skall ingå i nämnden.

Regeringen föreslår också att den skall bemyndigas att närmare ange detaljer och tidsfrister för de obligatoriska momenten i domarbanan. Här avses bl.a. längden på den obligatoriska tjänstgöring i olika domstolsinstanser som skall fullgöras före assessorsförordnandet. Utskottet tillstyrker regeringens förslag. I denna del reserverar sig Moderata samlingspartiet.

I ärendet behandlar utskottet också som redan framgått ett antal motionsyrkanden som väckts under allmänna motionstiden. I yrkandena tas i första hand upp frågor som rör resurser samt organisations-, mål- och prioriteringsfrågor för myndigheterna inom rättsväsendet. Utskottet avstyrker samtliga yrkanden.

I ärendet föreligger reservationer och särskilda yttranden från Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet liberalerna. Sammanlagt handlar det om 34 reservationer, varav 12 är gemensamma för

de fyra partierna, och 11 särskilda yttranden. Vidare föreligger ett särskilt yttrande från Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna.

2000/01:JuU1

Propositionen

I proposition 2000/01:1 utgiftsområde 4 Rättsväsendet har regeringen föreslagit att riksdagen

dels

1. antar regeringens förslag till lag om ändring i rättegångsbalken,

dels

2. godkänner att sjöfartsregistret förs över från Stockholms tingsrätt till Sjöfartsverket och att inskrivning enligt lagen (1984:649) om företagshypotek förs över från Malmö tingsrätt till Patent- och registreringsverket,

3. godkänner att en advokat skall ingå i Tjänsteförslagsnämnden för domstolsväsendet och att ordföranden i nämnden skall ansvara för ärendenas beredning,

4. bemyndigar regeringen att närmare ange detaljer och tidsfrister för de obligatoriska momenten i domarbanan,

dels

5. för budgetåret 2001 anvisar anslagen under utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt följande uppställning (i tkr):

Anslag	Anslagstyp	Anslagsbelopp
4:1 Polisorganisationen	ramanslag	12 298 318
4:2 Säkerhetspolisen	ramanslag	534 382
4:3 Åklagarorganisationen	ramanslag	729 777
4:4 Ekobrottsmyndigheten	ramanslag	304 285
4:5 Domstolsväsendet m.m.	ramanslag	3 515 117
4:6 Kriminalvården	ramanslag	4 148 078
4:7 Brottsförebyggande rådet	ramanslag	42 405
4:8 Rättsmedicinalverket	ramanslag	189 386
4:9 Gentekniknämnden	ramanslag	2 842
4:10 Brottsoffermyndigheten	ramanslag	16 852
4:11 Ersättning för skador på grund av brott	ramanslag	74 500
4:12 Rättshjälpskostnader m.m.	ramanslag	730 000
4:13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	ramanslag	10 399
4:14 Avgifter till vissa internationella samman- slutningar	ramanslag	7 956
4:15 Bidrag till brottsförebyggande arbete	ramanslag	7 200
3:1 Kronofogdemyndigheterna	ramanslag	1 361 669
Summa		23 973 166

Regeringens lagförslag, se *bilaga 1*.

Motionerna

För en förteckning över motionerna i nummerföljd, se *bilaga 2*.

Inledning

2000/01:Ju911 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det individuella ansvaret för brott.

2000/01:So358 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs om ökad rättstrygghet för livskvalitet.

Utgiftsramen och anslagen

2000/01:Fi211 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

12. Riksdagen anvisar för budgetåret 2001 anslagen under utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt uppställning i bilaga 2 (i motionen).

2000/01:Ju211 av Sofia Jonsson (c) yrkas

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade resurser till polis och rättsvårdande myndigheter.

2000/01:Ju228 av Anne-Katrine Dunker och Patrik Norinder (m) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av ökade resurser till polisen.

2000/01:Ju408 av Sofia Jonsson och Johan Pehrson (c, fp) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade anslag till rättsväsendet.

2000/01:Ju907 av Sten Tolgfors (m) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om allmänhetens tillgång till polis och lokala tingsrätter.

2000/01:Ju913 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att anställa fler poliser och civilanställda inom polisen.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att höja statusen på och utveckla närpolisverksamheten.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av utökad kompetensutveckling samt utbildning för åklagare och annan personal inom åklagarorganisationen.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om särskilda ungdomsrotlar inom åklagarväsendet.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av utökade resurser till tingsrätterna.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utveckla brotts- och missbruksrelaterade påverkansprogram samt tillskapa resurser och säkerställa tillgången på personal som möjliggör genomförandet av rehabiliteringen.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förstärka instrumenten för att uppnå målet drogfria anstalter.

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att anpassa kriminalvården så att barn inte ofrivilligt frångår rätten att hålla en kontinuerlig kontakt och gemenskap med sina föräldrar då dessa vistas på anstalt.

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillgång till psykologisk expertis för föräldrar som sitter på anstalt och deras barn.

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att anställa sociologer, terapeuter, psykologer och annan kompetent personal i kriminalvården.

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Brottsoffermyndighetens arbetssituation.

25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kampanjen ”föräldrar är samhällets viktigaste brottsförebyggande resurs” genomförs.

27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det brottsförebyggande arbetet ute i kommunerna.

28. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt uppställning:

Anslag (tkr)	Regeringens förslag	Anslagsförändring
4:1 Polisorganisationen	12 298 318	290 000
4:3 Åklagarorganisationen	729 777	67 000
4:5 Domstolsväsendet m.m.	3 515 117	350 000
4:6 Kriminalvården	4 148 078	250 000
4:10 Brottsoffermyndigheten	16 852	3 000
4:15 Brottsförebyggande arbete	7 200	40 000
Summa för utgiftsområdet	23 973 166	1 000 000

2000/01:Ju919 av Olle Lindström (m) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade resurser till rättsväsendet.

2000/01:Ju921 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kriminalvården.

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utveckling av kriminalvårdens programverksamhet.

2000/01:Ju926 av Gunnel Wallin m.fl. (c) vari yrkas: Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt följande uppställning:

Anslag (tkr)	Regeringens förslag	Anslagsförändring
4:1 Polisorganisationen	12 298 318	200 000
4:6 Kriminalvården	4 148 078	59 500
4:10 Brottsoffermyndigheten	16 852	500
Summa för utgiftsområdet	23 973 166	260 000

2000/01:Ju927 av Gun Hellsvik m.fl. (m) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av poliser och civil personal.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att öka polisens effektivitet genom att öka tillgången till expertis och specialistkompetens.

7. Riksdagen anvisar i enlighet med vad i motionen anförs till utgiftsområde 4:1 Polisorganisationen för budgetåret 2001 895 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 13 193 318 000 kr.

8. Riksdagen anvisar i enlighet med vad i motionen anförs till utgiftsområde 4:3 Åklagarorganisationen för budgetåret 2001 15 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 744 777 000 kr.

11. Riksdagen anvisar i enlighet med vad i motionen anförs till utgiftsområde 4:5 Domstolsväsendet m.m. för budgetåret 2001 80 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 3 595 117 000 kr.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att meningsfull kriminalvård, farlighetsbedömningar etc. förutsätter tillräckliga resurser.

13. Riksdagen anvisar i enlighet med vad i motionen anförs till utgiftsområde 4:6 Kriminalvården för budgetåret 2001 29 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 4 217 078 000 kr.¹

15. Riksdagen anvisar i enlighet med vad i motionen anförs till utgiftsområde 4:8 Rättsmedicinalverket för budgetåret 2001 5 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 194 386 000 kr.

16. Riksdagen anvisar i enlighet med vad i motionen anförs till utgiftsområde 3:1 Kronofogdemyndigheten för budgetåret 2001 30 000 000 kr mindre än vad regeringen föreslagit eller således 1 331 669 000 kr.

2000/01:Ju933 av Siw Persson och Johan Pehrson (fp) vari yrkas

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förstärkning av polisen.

26. Riksdagen beslutar att upphäva rättshjälpslagen (1996:1619) så att den allmänna rättshjälpen återställs till vad som gällde före den 1 december 1997.

34. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt uppställning:

Anslag	Regeringens förslag (tkr)	Anslagsförändring (tkr)
4:1 Polisorganisationen	12 298 318	+220 000
4:3 Åklagarorganisationen	729 777	+10 000
4:5 Domstolsväsendet	3 515 117	+100 000
4:10 Brottsoffermyndigheten	16 852	+16 000
4:12 Rättshjälpskostnader	730 000	+56 000

2000/01:So363 av Sven Brus m.fl. (kd) vari yrkas

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppmärksamma äldre personers utsatthet för våld och övergrepp i utemiljö och i hemmen.

Polisväsendet

2000/01:Ju201 av Rolf Gunnarsson (m) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att minska brottsligheten.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ytterligare resurser till polisen i Dalarna.

¹ Yrkandet har justerats under beredningen i utskottet, se bilaga 3.

2000/01:Ju203 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en speciell pott med pengar till Stockholmspolisen för regeringsbeslutade arrangemang.

2000/01:Ju205 av Lennart Kollmats (fp) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om medelsfördelningen för polisverksamhet i Halland.

2000/01:Ju206 av Berndt Sköldestig m.fl. (s) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fördelningen av tilldelade ekonomiska resurser till polisen.

2000/01:Ju207 av Stefan Hagfeldt och Gunnar Axén (m) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ytterligare resurser till länspolismyndigheten i Östergötland.

2000/01:Ju208 av Mikael Oscarsson (kd) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vikten av att bekämpa vardagsbrottslighet i form av cykelstölder.

2000/01:Ju210 av Margareta Cederfelt och Catharina Elmsäter-Svärd (m) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillföra Stockholmspolisen ekonomisk kompensation för de uppdrag polisen åläggs att utföra som extra uppdrag, det vill säga riksangelägenheter.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att extra studieplatser tillförs Polishögskolan i Stockholm.

2000/01:Ju211 av Sofia Jonsson (c) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att renodla polisens arbetsuppgifter.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildning för landets poliser.

2000/01:Ju212 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att analysera och utvärdera de senaste årens avskrivningar inom polisen.

2000/01:Ju213 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en ny polishögskola.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att antalet näropoliser bör vara en per 1 000 invånare.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om polisens arbetssituation.

2000/01:Ju214 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Nationella insatsstyrkan skall läggas under Rikspolisstyrelsen.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Nationella insatsstyrkans arbetsuppgifter som resurs i bekämpningen av organiserad brottslighet.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att omgående åtgärda de missförhållanden som Rikspolisstyrelsens interna inspektion uppdagat.

2000/01:Ju215 av Johnny Gylling (kd) vari yrkas

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade polisresurser i Blekinge.

2000/01:Ju217 av Ulla-Britt Hagström och Birgitta Carlsson (kd, c) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att polisutbildningen förläggs till Skövde.

2000/01:Ju218 av Inger Strömbom m.fl. (kd) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade polisresurser till Stockholms län.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att närpolisreformens intentioner kan uppfyllas i Stockholms län.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om särskilda resurser för att kunna prioritera ungdomsbrottsligheten i Stockholms län.

2000/01:Ju219 av Mikael Oscarsson (kd) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över förutsättningarna för att ge polisen extra resurser för att kunna stoppa ungdomsrånen.

2000/01:Ju222 av Anita Johansson m.fl. (s) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en väl fungerande polisverksamhet i Stockholms län.

2000/01:Ju223 av Anita Johansson m.fl. (s) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utveckling av polisens organisation för ökad trygghet och minskad brottslighet.

2000/01:Ju226 av Lars Gustafsson och Ester Lindstedt-Staaf (kd) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av fördelningen av polisens resurser.

2000/01:Ju227 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av gemensam grund-, fort- och vidareutbildning för poliser, tullpersonal och kustbevakare.

2000/01:Ju228 av Anne-Katrine Dunker och Patrik Norinder (m) vari yrkas

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att öka antalet utbildningsorter och därmed antalet aspiranter för utbildning av poliser.

2000/01:Ju229 av Henrik Westman (m) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige behöver fler poliser.

2000/01:Ju231 av Rolf Kenneryd (c) vari yrkas

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ta fram fördelningsnycklar för tilldelning av polistjänster med inriktning på att befolkningstalen och sommarboende ges större tyngd.

2000/01:Ju232 av Barbro Andersson Öhrn och Tone Tingsgård (s) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fördelning av resurser till Polismyndigheten i Uppsala län.

2000/01:Ju233 av Agne Hansson (c) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förstärkning av Polisen i Kalmar län.

2000/01:Ju234 av Ingvar Eriksson och Cristina Husmark Pehrsson (m) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om granskning av polis- och åklagarväsendets funktion och effekterna på rättssystemet.

2000/01:Ju235 av Lars Björkman och Elizabeth Nyström (m) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ytterligare en polishögskola.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att en ny polishögskola skall lokaliseras till Borås.

2000/01:Ju236 av Gun Hellsvik m.fl. (m) vari yrkas

1. Riksdagen begär att regeringen i samband med vårpropositionen återkommer med en handlingsplan för utvecklingen av den polisiära verksamheten. Denna plan bör även innehålla en redovisning av behovet av resurstillskott som uppkommer vid genomförandet av planen i enlighet med vad i motionen anförs.

2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag så att polismyndigheterna åläggs att avsätta en viss del av sin budget till nyrekrytering.

3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till riktlinjer för hur mycket återkommande utbildning i den löpande verksamheten varje polis skall erhålla.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om decentraliserat budgetansvar.

2000/01:Ju238 av Kjell Eldensjö (kd) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i Borås etablera grundutbildning av poliser.

2000/01:Ju239 av Marianne Andersson (c) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den nya polishögskolan måtte lokaliseras till Borås.

2000/01:Ju243 av Lennart Klockare och Monica Öhman (s) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om

utbildningskvoter vid polisutbildningen för att underlätta framtida rekrytering.

2000/01:JuU1

2000/01:Ju244 av Lena Ek (c) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om särskild ersättning till länspolismyndigheten i Östergötland med anledning av de tragiska händelserna i Malexander.

2000/01:Ju245 av Per Bill (m) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rättvisa resurser till polisen i Uppsala län.

2000/01:Ju246 av Karl Gustav Abramsson m.fl. (s) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av riktlinjer för fördelning av resurser till de olika polismyndigheterna.

2000/01:Ju248 av Bertil Persson (m) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skapa fungerande aktionsgrupper mot ungdomsvåldet.

2000/01:Ju409 av Rigmor Stenmark (c) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att medel för polisväsendet i Uppsala utökas så att verksamheten kan bedrivas på ett för medborgarna bra sätt.

2000/01:Ju709 av Ingvar Eriksson och Leif Carlson (m) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att spåra och effektivt beivra all kriminell hantering av vapen.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kontrollen vid våra gränser förstärks i syfte att förhindra illegal vapeninförsel.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ökning av polisens personella och materiella resurser.

2000/01:Ju911 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari yrkas

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av 3 000 nya poliser.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om prioriterade målsättningar för polisarbetet.

6. Riksdagen begär att regeringen utreder möjligheterna att förstärka polisens utredningsorganisation med civila utredningsmän i enlighet med vad som anförs i motionen.

7. Riksdagen begär att regeringen lägger fram en nationell handlingsplan för att rädda närpolisorganisationen i enlighet med vad som anförs i motionen.

2000/01:Ju921 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs angående antagningen till polisutbildningen.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om effektivare resursanvändning inom polisväsendet.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten av ett ökat antal civilanställda inom polisen.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kvalitetssäkra polisens brottsutredningsverksamhet.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inriktningen av närpolisens verksamhet.

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förkorta handläggningstiderna.

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utökad samverkan mellan rättsväsendets myndigheter.

2000/01:Ju927 av Gun Hellsvik m.fl. (m) vari yrkas

3. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning om hur polisutbildningen kan utvecklas och reformeras på lång sikt i enlighet med vad som anförs i motionen.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av information och utbildning av chefer i det nya arbets-tidsavtalet.

2000/01:Ju933 av Siw Persson och Johan Pehrson (fp) vari yrkas

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta en tredje polisskola i södra Sverige.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av ökad status och karriärmöjligheter samt behovet av specialkompetens inom hela polisväsendet.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mindre byråkrati, tydliga mål, ledarskapet och ledningsfunktionen inom polisen.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en radikal utrensning av icke-polisiära arbetsuppgifter inom polis-verksamheten.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en omläggning av polisarbetet mot nolltolerans mot brott.

2000/01:So547 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade resurser till polisen för att motverka langning m.m.

2000/01:Kr342 av Ewa Larsson m.fl. (mp) vari yrkas

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att överväga om ytterligare resurser behöver sättas in för att komma tillrätta med olaglig spridning av material på hemsidor.

2000/01:T215 av Johan Pehrson (fp) vari yrkas

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om polisens arbete.

2000/01:N225 av Elver Jonsson och Runar Patriksson (fp) vari yrkas

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om upprättandet av en rättstrygghet som inkluderar rimliga krav på nära samhällsservice med fullföljande av närpolisreformen.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ökade polisresurser i Stockholms län.

Åklagarväsendet

2000/01:Ju302 av Carin Lundberg och Mats Lindberg (s) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förläggning av ekobrottsmyndighetskontor till Umeå.

2000/01:Ju305 av Bengt Silfverstrand och Anders Karlsson (s) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åklagarmyndigheternas resurser och kompetens i syfte att stävja ekonomisk brottslighet.

2000/01:Ju306 av Catherine Persson (s) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om specialistkompetens för åklagare.

2000/01:Ju913 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Ekobrottsmyndigheten.

2000/01:Ju933 av Siw Persson och Johan Pehrson (fp) vari yrkas

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa den särskilda ekobrottsmyndigheten.

Domstolsväsendet

2000/01:Ju404 av Eskil Erlandsson (c) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av bevarande av nuvarande två tingsrätter i Kronobergs län (Växjö och Ljungby).

2000/01:Ju407 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att antalet tingsrätter i princip skall behållas oförändrat.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att riksdagens delegation till regeringen att fastställa domstolsorganisationen bör återkallas.

2000/01:Ju408 av Sofia Jonsson och Johan Pehrson (c, fp) vari yrkas

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att pågående försöksverksamheter, såsom t.ex. Hallsbergs tingsrätt bör följas upp.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att varje förändring av domstolsorganisationen skall föregås av ett riksdagsbeslut.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bevara den nuvarande tingsrättsorganisationen i Karlskoga och Lindesberg.

2000/01:Ju409 av Rigmor Stenmark (c) vari yrkas

2000/01:JuU1

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Tierps tingsrätts verksamhetsområde utökas.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att betydelsen av notarietjänstgöring hos mindre tingsrätter uppmärksammas.

2000/01:Ju412 av Hans Stenberg m.fl. (s) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en överflyttning av registrering av företagshypotek till Patent- och registreringsverket, RSV.

2000/01:Ju414 av Agne Hansson (c) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att bevara nuvarande tre tingsrätter i Kalmar län.

2000/01:Ju415 av Gun Hellsvik m.fl. (m) vari yrkas

2. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till inrättandet av ett fristående råd för domarutnämningar.

3. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till reformering av domstolsadministrationen.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den framtida domstolsorganisationen.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett närmande mellan de allmänna domstolarna och förvaltningsdomstolarna.

6. Riksdagen avslår regeringens förslag om bemyndigande för regeringen att besluta om de obligatoriska momenten i domarbanan.

2000/01:Ju418 av Lennart Klockare (s) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konsekvensen om tingsrätten för Luleå och Boden blir förlagd till Boden.

2000/01:Ju820 av Åsa Torstensson (c) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att riksdagen skall avgöra hur rättsväsendet organiseras och därmed besluta om huruvida tingsrätter skall avvecklas.

2000/01:Ju913 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att slå ihop de allmänna domstolarna med förvaltningsdomstolarna.

2000/01:Ju921 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att beslut som rör förändringar av domstolsorganisationen skall fattas av riksdagen.

15. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om en parlamentarisk kommitté för att utreda förslaget om att lägga ned Domstolsverket och decentralisera ut dess verksamhet.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av notariemeriteringssystemet.

2000/01:Ju927 av Gun Hellsvik m.fl. (m) vari yrkas

2000/01:JuU1

9. Riksdagen avslår i enlighet med vad i motionen anförs regeringens begäran om bemyndigande att närmare ange detaljer och tidsfrister för de obligatoriska momenten i domarbanan.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en övergripande plan för reformarbetet av domstolsväsendet.

2000/01:Ju933 av Siw Persson och Johan Pehrson (fp) vari yrkas

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om organisation och samordning inom domstolsväsendet.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förutsättningslös och samlad utredning om domstolsväsendet.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nedläggning av mindre tingsrätter.

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillsättning av de högsta domartjänsterna efter öppet ansökningsförfarande.

Kriminalvården

2000/01:Ju501 av Maud Ekendahl (m) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att som ett första led verka för minst en drogfri anstalt i respektive kriminalvårdsregion.

2000/01:Ju504 av Kjell Eldensjö och Ingemar Vänerlöv (kd) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om försöksverksamhet med intensivövervakning med s.k. elektronisk fotboja enligt ”back door”-modellen.

2000/01:Ju511 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om drogfria anstalter.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av fler motivations- och behandlingsplatser.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om väl fungerande motivationsavdelningar med kognitiva program.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa generella regler för övervakade besök för dem som dömts till fängelse för narkotikabrott i två tre månader.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utöka personalen på anstalterna och fortbilda personalen för kvalificerade insatser.

2000/01:Ju512 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att omedelbart åtgärda situationen på landets häkten.

2000/01:Ju514 av Roy Hansson (m) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för personer som blir frigivna från fängelse.

2000/01:Ju913 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en kontaktperson i samband med och efter frigivningen.

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utslussningsboende för långtidsdömda för att uppmuntra självständighet och ansvarstagande.

2000/01:Ju921 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förbättra narkotikasituationen inom kriminalvården.

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om livet efter fängelsevistelsen.

2000/01:Ju927 av Gun Hellsvik m.fl. (m) vari yrkas

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om narkotikafria anstalter.

2000/01:Ju931 av Gun Hellsvik m.fl. (m) vari yrkas

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om narkotikafria fängelser och att det inom varje kriminalvårdsregion bör skapas minst en drogfri anstalt.

2000/01:Ju933 av Siw Persson och Johan Pehrson (fp) vari yrkas

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvinnor i kriminalvården.

2000/01:So449 av Thomas Julin m.fl. (mp) vari yrkas

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om missbruksvård i kriminalvården.

2000/01:Bo405 av Sten Lundström m.fl. (v) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hemlöshet för personer som vårdats inom kriminalvården.

Brottsförebyggande rådet, m.m.

2000/01:Ju231 av Rolf Kenneryd (c) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en bred och folklig offensiv mot brott och våldstendenser.

2000/01:Ju905 av Magnus Jacobsson och Amanda Agestav (kd) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av en konkret plan för att minska ungdomskriminalitet.

2000/01:Ju909 av Sofia Jonsson (c) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utforma ett nation-

ellt handlingsprogram för att minska antalet ungdomar som gör sig skyldiga till tillgrepp på fortskaffningsmedel och för att minska ungdomsvåldet.

2000/01:Ju916 av Ingemar Vänerlöv m.fl. (kd) vari yrkas: Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till åtgärder i syfte att minska minderårigas brottslighet.

2000/01:Ju917 av Sten Andersson (m) vari yrkas: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om krav på en utredning om konsekvenser av ungdomsrån.

2000/01:Ju921 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att stärka normbildningen inom familjen.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att stärka normbildningen inom det civila samhället.

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om gemensamma ärendehanteringssystem.

2000/01:Ju929 av Gun Hellsvik m.fl. (m) vari yrkas

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram en kartläggning av hur lagstiftningen kan förbättras i syfte att förtydliga föräldrars och andra vårdnadshavares ansvar i rollen som normöverförare i enlighet med vad som anförts i motionen.

2000/01:Ju933 av Siw Persson och Johan Pehrson (fp) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om förebyggande insatser från skola och sociala myndigheter för att minska risken för att barn kommer snett i livet.

2000/01:So543 av Matz Hammarström m.fl. (mp) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om en tvärvetenskaplig forsknings- och utvecklingsverksamhet.

2000/01:Bo223 av Lennart Daléus (c) vari yrkas

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om trygghet för medborgarna.

Brottsoffermyndigheten

2000/01:Ju911 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari yrkas

17. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om ett 20-procentigt avdrag på de intagnas ersättning för att finansiera Brottsofferfonden.

2000/01:Ju930 av Gun Hellsvik m.fl. (m) vari yrkas

2. Riksdagen beslutar återställa den ursprungliga ordningen avseende dispositionen av influtna medel till Brottsofferfonden i enlighet med vad i motionen anförts.

4. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om ett 20-procentigt avdrag på fångarnas ersättning att användas till finansieringen av Brottsofferfonden.

Utskottet

Inledning

Allmänt

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet omfattar anslag till bl.a. polisväsendet, åklagarväsendet, domstolsväsendet, kriminalvården, kronofogdemyndigheterna, Brottsförebyggande rådet, Rättsmedicinalverket, Gentekniknämnden, Brottsoffermyndigheten och rättshjälpskostnader. För år 2000 anslogs knappt 22,7 miljarder kronor medan utgifterna beräknas uppgå till 23,5 miljarder kronor – mellanskillnaden utgörs av vissa tillskott på tilläggsbudget och ianspråktagget anslagssparande. De tyngsta anslagsposterna är polisen med – efter tillskott på tilläggsbudget under året – 11,6 miljarder kronor, kriminalvården med 3,8 miljarder kronor och domstolsväsendet med 3,4 miljarder kronor.

För år 2001 har riksdagen bestämt utgiftsramen för rättsväsendet till 23 973 166 000 kr.

Inom rättsväsendets verksamhet kan urskiljas två huvudsakliga områden. Det ena området rör kriminalpolitiken, sammanfattningsvis frågor om brott och straff och, inte minst, frågor som rör brottsförebyggande verksamhet. Det andra området rör rättskipningen och organisationen av rättsväsendet.

Den centrala uppgiften för rättsväsendets myndigheter är att värna den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet. Detta ger verksamheten inom rättsväsendet en särställning i den statliga verksamheten, och den är en förutsättning för ett fritt och demokratiskt samhälle. Uppgiften fullgörs bl.a. genom att myndigheterna inom rättsväsendet förebygger och beivrar brott och sörjer för verkställighet av utdömda straff. Inom rättsväsendet löses också tvister, såväl mellan enskilda som mellan enskilda och det allmänna. Vidare verkställs rättsanspråk som inte kunnat regleras på frivillig väg.

Verksamheten inom rättsväsendet är i princip av den karaktären att den är och också fortsättningsvis skall vara en statlig angelägenhet. Detta ställer särskilda krav på verksamheten. Sådana krav är t.ex. att polisen har resurser att förebygga och bekämpa brott och att verkställigheten av straff präglas av säkerhet och humanitet samt att enskilda som vänder sig till domstolarna kan få sin sak prövad på ett rättssäkert sätt och inom rimlig tid och få hjälp med verkställigheten av dom eller beslut när det behövs.

Inom rättsväsendet pågår sedan ett antal år ett omfattande moderniseringsarbete i syfte att öka rättstryggheten och rättssäkerheten samt för att öka rationaliteten och effektiviteten i rättsväsendets arbete. Detta ger också bättre förutsättningar för att förebygga och bekämpa brottslighet och för att öka tryggheten. Viktiga utgångspunkter i förändringsarbetet är medborgarperspektivet och en helhetssyn som ställer krav på en långtgående samverkan mellan rättsväsendets myndigheter, givetvis med respekt för den grundläggande rollfördelningen. Här förtjänar domstolarnas och domarnas oberoende ställning särskilt att framhållas. Centrala beståndsdelar i arbetet bör, som regeringen anför, vara frågor om verksamhetsutveckling hos myndigheterna,

kontinuerlig fortbildning av personalen, främjande av jämställdhet och etnisk och kulturell mångfald, en fortsatt utveckling av organisationsstrukturerna och en ständigt pågående översyn och anpassning av lagstiftningen.

Genomgripande organisatoriska förändringar har redan gjorts inom polisen, åklagarverksamheten och kriminalvården. Det har inte varit utan svårigheter att förena organisationsförändringarna med de besparingsambitioner som funnits inom rättsväsendet likaväl som inom all annan statlig verksamhet. Samtidigt har dessutom genomförts väsentliga reformer som polisens nya problemorienterade arbetssätt och reformeringen av påföljdssystemet. Som regeringen anför måste utvecklingsarbetet fortsätta. Utskottet återkommer under rubriken Kriminalpolitikens inriktning till hithörande frågor.

När det gäller domstolsorganisationen har utvecklingsarbetet emellertid ännu inte nått fullt så långt som inom nyssnämnda områden. En betydelsefull orsak härtill är den befintliga, komplicerade organisationsstrukturen och att regeringen, med riksdagens instämmande, valt att arbeta med en förutsättningslös modell där hänsyn kan tas till de olika förutsättningar som råder i olika delar av landet. Utskottet återkommer till denna fråga när anslaget till Domstolsväsendet behandlas. Utskottet vill ändå här konstatera att moderniseringen av domstolsväsendet i ökande utsträckning skall utgå från en helhetssyn på verksamheten, en långtgående myndighetssamverkan och ett medborgarperspektiv. Grundläggande delar är renodling av domstolarnas arbetsformer och arbetsuppgifter och en reformering av tingsrättsorganisationen.

Slutligen vill utskottet i detta avsnitt något beröra betydelsen av att det internationella samarbetet ökar. Detta är långtifrån enbart en följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen och det nu förestående svenska ordförandeskapet i unionen även om detta naturligtvis ställer särskilda krav, bl.a. på nationell samordning mellan verksamhetsområden och myndigheter liksom mellan Justitiedepartementet och myndigheterna inom rättsväsendet. En huvudfråga vid sidan av det internationella utvecklingssamarbetet är således utvecklingen av det internationella polis- och åklagarsamarbetet liksom samarbetet mellan andra organ inom rättsväsendet i skilda länder. Detta kräver i sin tur att det internationella samarbetet i lagstiftningsfrågor vidareutvecklas så att nationella och internationella regelverk anpassas till dagens och morgondagens krav.

Kriminalpolitikens inriktning

Målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Den kriminalpolitiskt inriktade verksamheten syftar framför allt till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet, att förebygga brott och lagföra dem som begår brott, att verkställa påföljder och rättsanspråk och ge stöd till dem som drabbas av brott. Arbetet skall utgå från principen om alla människors lika värde och respekt för den enskildes integritet och värdighet.

Det kriminalpolitiska arbetet bör enligt utskottets mening grundas på en helhetssyn och på en inriktning av den allmänna politiken som leder till social trygghet, en rättvis fördelning och ett samhälle som vilar på solidaritet

mellan människor. Hänsynen till brottsoffren är en del av den helhetssyn som utskottet här gör sig till tolk för.

Utskottet vill också understryka betydelsen av det brottsförebyggande arbetet som en hörnsten i de kriminalpolitiska strävandena. Brottsligheten måste angripas med en bred kriminalpolitisk ansats. Här är vissa delar av samhällspolitiken särskilt betydelsefulla. Åtgärder som rör barn och ungdomar, alkohol och droger, arbets- och bostadsmarknaden och utbildning har särskilt stor potential när det gäller att förebygga brottslighet. Det råder också allmän enighet om vikten av att det brottsförebyggande arbetet koncentreras på breda åtgärder som riktar sig till barn och ungdom och att föräldrar, skola och föreningsliv engageras i det arbetet. Vidare måste de brott som begås leda till adekvata reaktioner från samhällets sida. I det ingår naturligtvis att ta till vara brottsoffrens intressen men också att det finns en human och säker kriminalvård vars verksamhet inriktas på att motverka återfall i brott.

Ett centralt inslag är, som regeringen framhåller, att medborgarperspektivet präglar kriminalpolitiken. I det brottsförebyggande arbetet är detta perspektiv och kravet på samverkan mellan myndigheter och andra berörda tydligare än på många andra områden. En grundtanke med det nationella brottsförebyggande programmet Allas vårt ansvar (Ds 1996:59) och med det brottsförebyggande arbete som bedrivs inom kommunerna, bl.a. med stöd av Brottsförebyggande rådet, är just att brottsligheten måste angripas i samverkan med dem som berörs av den. Detta gör sig naturligtvis särskilt starkt gällande i fråga om den s.k. vardagsbrottsligheten, som utgör majoriteten av antalet anmälda brott. Här har närpolisverksamheten och närpolisens samarbete med t.ex. skolan, brottsofferjourer, föreningslivet och andra frivilligorganisationer en särskild betydelse. Brottsförebyggande insatser i storstadsområdena är en mycket angelägen uppgift samtidigt som det brottsförebyggande arbetet där är mer komplicerat genom att det visat sig svårare att i ett brottsförebyggande arbete engagera invånare och kommunala organ i sådana områden där brottsligheten är särskilt hög. Här görs särskilda insatser av Brottsförebyggande rådet.

Den organiserade brottsligheten måste emellertid angripas med andra metoder. Utskottet tänker här bl.a. på tvångsmedelsregleringen och på möjligheten att använda modern teknik i kriminalunderrättelsearbetet. Också samarbetet inom den öppna polisen och mellan den öppna polisen och Säkerhetspolisen har betydelse. Här kan nämnas att hithörande frågor övervägs i betänkandet Den centrala polisen (SOU 2000:25) där remissbehandlingen nyligen avslutats och beredning nu pågår i Justitiedepartementet.

När det gäller den grova, i många fall organiserade och gränsöverskridande, brottsligheten är det internationella samarbetet särskilt viktigt. Av stort värde för insatserna mot den internationella brottsligheten i Europa är samarbetet inom den europeiska polisbyrån Europol. Inom EU pågår också i övrigt ett omfattande arbete med att förbättra såväl det polisiära samarbetet som samarbetet på den internationella straffprocessrättens område och ett samarbete på åklagarnivå, Eurojust, har inletts. Schengensamarbetet, som numera genom Amsterdamfördraget är helt knutet till EU, kommer också att stärka det polisiära och rättsliga samarbetet. För svenskt vidkommande räk-

nar regeringen med att Sverige blir operativ medlem i Schengen i mars 2001. I Östersjöområdet är de svenska insatserna på det rättsliga området särskilt inriktade på ett fördjupat samarbete med grannländerna Estland, Lettland, Litauen och Polen. Också inom ramen för FN:s narkotikaprogram och FN:s brottsförebyggande och straffrättsliga kommission pågår ett viktigt utvecklingsarbete. Här kan nämnas att det pågår ett lagstiftningsarbete som syftar till ratificering av stadgan för FN:s internationella brottmålsdomstol. Samarbetet på internationell nivå leder alltså till ständigt förbättrade möjligheter att effektivt ingripa mot den grova brottsligheten med internationell anknytning. Samtidigt kommer svensk polis med fredsfrämjande uppdrag i ökad utsträckning att ingå som en del i humanitärt stöd och utvecklingsbistånd i samband med återskapande eller uppbyggnad av rättsväsendet i ett konfliktområde.

Ett självklart krav på rättsväsendet är att brott utreds och att lagföring sker inom rimlig tid. Under senare tid har kritik riktats mot den brottsutredande verksamheten, och riksdagen har tillkännagivit att regeringen bör låta utreda frågan om ett oberoende organ för tillsyn av polisens och åklagarnas förundersökningsarbete; vidare borde frågan om en specialisering av utredningsverksamheten inom närpolisen utredas (Riksdagens revisorers förslag 1999/2000:RR7, bet. 1999/2000:JuU11, rskr. 1999/2000:211). Regeringen anmäler i propositionen sin avsikt att inom kort besluta om en översyn av brottsutredningsverksamheten.

Utskottet vill för sin del i detta sammanhang understryka att ett snabbt utredningsförfarande innebär en säkrare bedömning av brottet eftersom tilltalade, målsägande och vittnen har händelsen i färskt minne. En snabb behandling gör påfrestningen på målsägande och vittnen mindre och den har också, inte minst när det gäller unga lagöverträdare, pedagogisk betydelse – det ligger enligt utskottets mening ett stort värde i att det på en brottslig gärning snabbt följer en reaktion från samhällets sida.

I budgetpropositionen anlägger regeringen just ett sådant brett perspektiv på brottsbekämpningen som utskottet förordar. Här beskrivs också förändringsarbetet som inte bara omfattar sådana faktorer som utskottet nu nämnt utan också t.ex. en beskrivning av myndigheternas åtgärder mot den särskilt allvarliga brottsligheten. En utveckling av verkställighetsinnehållet i det straffrättsliga påföljdssystemet är en annan väsentlig del där siktet är inställt på åtgärder som skall förhindra återfall i brott. Ett annat viktigt uppdrag för kriminalvården är att inom ramen för en human kriminalvård öka säkerheten inom anstalterna och förhindra att intagna missbrukar permissioner eller avviker.

Utskottet vill för sin del understryka vikten av att bakomliggande orsaker till kriminalitet undanröjs och att tidiga åtgärder sätts in. Missbruk, arbetslöshet och andra omständigheter av social karaktär har stor betydelse för brottslighetens utveckling. Utskottet noterar med tillfredsställelse den storstadssatsning som pågår sedan förra året. Inom ramen för storstadsarbetet kommer det brottsförebyggande arbetet enligt vad regeringen anför att ges större tyngd. Det långsiktiga målet är att alla stadsdelar i storstäderna skall uppfattas som attraktiva och trygga av sina invånare och utgöra goda och hälsosamma livsmiljöer.

Det sagda innebär, som utskottet inledningsvis anförde, att brottsligheten måste angripas på bred front. Det är således inte tillräckligt att, i linje med vad som anförs i motion Ju911 (m), hänvisa till det individuella ansvaret för brott även om utskottet kan instämma i att det straffrättsliga ansvaret vilar på individen. Betydelsen av samhällsutvecklingen i stort får enligt utskottets mening inte underskattas. Utskottet vill här särskilt understryka att samhällets insatser för barn och ungdomar, liksom verksamheten inom skola och socialtjänst, är centrala delar av en kriminalpolitik som bygger på helhetssyn och kunskap. Motionen avstyrks.

Vad utskottet nu anfört hindrar naturligtvis inte att också brottsbekämpningen har stor betydelse. Brottsligheten innebär ett angrepp på människors liv, hälsa, integritet eller egendom och förorsakar lidande och otrygghet. Den medför också betydande kostnader för enskilda och samhället och kan i sina grövsta uttrycksformer och i sin förlängning utgöra ett hot med den demokratiska rättsstaten och grunderna för vår samhällsgemenskap. Utskottet delar alltså den i motion So358 (c) framförda uppfattningen att rättstryggheten är en väsentlig del av livskvaliteten. Något särskilt uttalande i saken – utöver vad utskottet nu anfört – behövs dock inte, och utskottet avstyrker bifall till motionen i berörd del.

Utskottet delar regeringens uppfattning att en förhållandevis stor del av rättsväsendets resurser inom det kriminalpolitiska området bör inriktas på att förebygga och bekämpa den allvarligaste brottsligheten som våldsbrottslighet, narkotikabrott och ekonomisk brottslighet inklusive miljöbrott. Samtidigt vill utskottet dock understryka att merparten av de brott som kommer till polisens kännedom inte har denna allvarliga karaktär. Från trygghetssynpunkt är det också viktigt att den s.k. vardagsbrottsligheten förhindras och, när den ändå förekommer, beivras. Det stora flertalet brott tillhör den kategorin, och de medför betydande skador för enskilda och för samhället samtidigt som de, också för dem som inte direkt drabbas, skapar en allmän känsla av olust och otrygghet.

Utgiftsramen och anslagen

Inledning

I detta avsnitt behandlar utskottet regeringens budgetförslag och de motioner som väckts med anledning av budgetpropositionen och som avser fördelningen på anslag inom rättsväsendet. Yrkandena framgår av tabell, se *bilaga 3*. Vidare behandlar utskottet en del motionsyrkanden som mer allmänt rör resursfrågor eller verksamheten och prioriteringar m.m. och som utskottet ansett bör behandlas i detta sammanhang.

Utgiftsramen 2001–2003

Regeringen föreslår i budgetpropositionen en utgiftsram för rättsväsendet för år 2001 på 23 973 166 000 kr. Utskottet anförde i sitt yttrande till finansutskottet (2000/01:JuU1y) att utskottet delar regeringens bedömningar såväl i fråga om medelsbehovet som i fråga om prioriteringar inom utgiftsområdet

men framhöll samtidigt att det inte är lätt att förutsäga det framtida medelsbehovet. Riksdagen har nyligen beslutat i enlighet med regeringens förslag. Beslutet innebär att rättsväsendet i enlighet med beslutet i våras (prop. 1999/2000:100, FiU20, JuU4y) tillförs 1 000 miljoner kronor varav 180 miljoner kronor avser avgiftsinkomster som polisen får disponera. Vid fastställandet av ramen har hänsyn bl.a. tagits till den planerade överföringen av bouppteckningsverksamheten till skatteförvaltningen samt av de ökade kostnaderna för sluten ungdomsvård för vilka medel överförts till Statens institutionstyrelse. För åren 2002 och 2003 har riksdagen beräknat utgiftsområdets ram till preliminärt 25 082 respektive 25 726 miljoner kronor. Beloppen skall tjäna som riktlinjer för regeringens budgetarbete. Sammantaget innebär det sagda att den största satsningen någonsin, 4,1 miljarder kronor, görs på rättsväsendet under den kommande treårsperioden. Samtidigt aviserar regeringen i budgetpropositionen (s. 16), mot bakgrund av den ansträngda ekonomiska situationen inom rättsväsendet, sin avsikt att noga följa rättsväsendets verksamhet och resultat och att återkomma till riksdagen om de ytterligare insatser som erfordras för att fullfölja statsmakternas intentioner för utvecklingen av rättsväsendet.

Anslag för budgetåret 2001

Regeringen har lagt fram ett förslag till fördelning av utgiftsramen på anslagen inom rättsväsendet för år 2001, se *bilaga 3*, där även övriga partiers förslag sammanfattas.

Regeringens förslag innebär bl.a. att de ökade resurserna om 1 000 miljoner kronor skall fördelas på polisorganisationen (575 miljoner kronor), åklagarorganisationen (15 miljoner kronor), Ekobrottsmyndigheten (10 miljoner kronor), domstolsväsendet (120 miljoner kronor), kriminalvården (271 miljoner kronor), Rättsmedicinalverket (7 miljoner kronor) och Brottsoffermyndigheten (2 miljoner kronor).

I motion Ju927 (m) föreslås anslagsförändringar som innebär en ökning av den fastställda utgiftsramen med 1 034 miljoner kronor. Motionsönskemålet innebär förstärkningar till polisorganisationen (895 miljoner kronor), åklagarorganisationen (15 miljoner kronor), domstolsväsendet (80 miljoner kronor), kriminalvården (69,2 miljoner kronor) och Rättsmedicinalverket (5 miljoner kronor) samtidigt som anslaget till kronofogdemyndigheterna föreslås sänkt (30 miljoner kronor). Motionärerna anser att regeringen i sitt budgetförslag inte tagit tillräcklig hänsyn till en rad faktorer. De anför bl.a. att polisen behöver utöka sin civilanställda personal. Det är också nödvändigt att öka rekryteringen av poliser. Förstärkningen av polisen kommer att medföra ökade behov inom åklagarorganisationen som också behöver medel för att kunna anlita utomstående experter. När det gäller domstolsväsendet framförs att det pågående förändringsarbetet av hänsyn till rättssäkerheten inte bör förenas med ytterligare besparingskrav och när det gäller kriminalvården anföras att en förutsättning för att kunna bedriva en säker, modern och human kriminalvård är tillräckliga resurser. I fråga om Rättsmedicinalverket hänvisas till ett ökat resursbehov på grund av att arbetsbelastningen kan beräknas öka. Beträffande kronofogdemyndigheterna slutligen anser motionärerna att

verksamheten med konkurstillsyn successivt bör avvecklas, vilket möjliggör en minskning av anslaget.

Liknande synpunkter beträffande i första hand polisen och domstolarna framförs i motionerna Ju228, Ju907 och Ju919 (alla m).

I motion Ju913 (kd) föreslås anslagsökningar som innebär en ökning av den fastställda utgiftsramen med 1 000 miljoner kronor. Motionsönskemålet innebär förstärkningar till polisorganisationen (290 miljoner kronor), åklagarorganisationen (67 miljoner kronor), domstolsväsendet (350 miljoner kronor), kriminalvården (250 miljoner kronor), Brottsoffermyndigheten (3 miljoner kronor) och bidrag till brottsförebyggande arbete (40 miljoner kronor). Satsningar bör enligt motionärerna göras på att utöka polisorganisationen och förbättra närpolisverksamheten. Vidare behövs kompetensförstärkning och särskilda ungdomsrotlar inom åklagarverksamheten, och domstolsväsendet, särskilt tingsrätterna, behöver extra resurser för att med bibehållen kvalitet på avgörandena få ned handläggningstiderna. Detsamma gäller Brottsoffermyndigheten där en resursförstärkning är nödvändig för att myndigheten skall kunna leva upp till målen för verksamheten. Inom kriminalvården bör särskilda satsningar göras för att förstärka programverksamheten och åtgärderna mot narkotika på anstalterna. Slutligen framställs önskemål om en kraftfull satsning på brottsförebyggande arbete i kommunerna där ett viktigt inslag är en landsomfattande kampanj mot ungdomsbrott.

I motion So363 (kd) understryks betydelsen av att rättsväsendet har tillräckliga resurser för att öka de äldres trygghet.

I motion Ju926 (c) föreslås anslagsökningar som innebär en ökning av den fastställda utgiftsramen med 260 miljoner kronor. Motionsönskemålet innebär förstärkningar till polisorganisationen (200 miljoner kronor), kriminalvården (59,5 miljoner kronor) och Brottsoffermyndigheten (0,5 miljoner kronor). Satsningar bör enligt motionärerna göras på en ökning av såväl antalet poliser som på civilanställd personal inom polisen. Vidare behövs ett tillskott av medel för att i enlighet med vad som även anförts i motion Ju921 förbättra behandlingsinnehållet i kriminalvården genom att bl.a. förstärka personalens kompetens. Slutligen behöver Brottsoffermyndigheten ett extra tillskott för att öka kunskapen och medvetenheten om brottsoffers situation.

Liknande synpunkter framförs i motionerna Ju211 och Ju408 (båda c).

I motionerna Ju933 och Fi211 (båda fp) föreslås anslagsökningar som innebär en ökning av den fastställda utgiftsramen med 402 miljoner kronor. Motionsönskemålen innebär förstärkningar till polisorganisationen (220 miljoner kronor), åklagarorganisationen (10 miljoner kronor), domstolsväsendet (100 miljoner kronor), Brottsoffermyndigheten (16 miljoner kronor) och rättshjälpskostnader (56 miljoner kronor). Motionärerna anför bl.a. att det inom polisen behövs administrativ personal som kan frigöra polis för renodlade polisuppgifter, att åklagarorganisationen och domstolsväsendet behöver förstärkas och att stödet till brottsoffer m.fl. måste öka genom en satsning på brottsofferjourer. Slutligen bör medel anslås för att kunna återgå till de regler som gällde för allmän rättshjälp före den 1 december 1997.

Samtliga partier (m, kd, c och fp) fullföljer sina här nämnda förslag avseende år 2001 med yrkanden avseende utgiftsramen för rättsväsendet för åren

Överväganden

Som framgått har riksdagen just beslutat om utgiftsramen för rättsväsendet för år 2001, ett beslut som utskottet i sitt yttrande till finansutskottet tillstyrkte. Ett bifall till här aktuella yrkanden skulle innebära att utgiftsramen överskrids. Motionerna Ju211, Ju228, Ju408, Ju907, Ju913, Ju919, Ju921, Ju926, Ju927, Ju933, Fi211 och So363 i ifrågavarande delar avstyrks. Utskottet tillstyrker alltså regeringens förslag till fördelning på anslag inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet.

Polisväsendet

Inledning

Polisens verksamhet syftar till att förebygga och beivra brott, upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att i övrigt tillförsäkra allmänheten skydd och annan hjälp.

Rikspolisstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för polisväsendet och har tillsyn över detta. Till Rikspolisstyrelsen hör Säkerhetspolisen, Rikskriminalpolisen och Polishögskolan. Till polisväsendet hör också Statens kriminaltekniska laboratorium, som är en myndighet under Rikspolisstyrelsen. Rikspolisstyrelsen är också ansvarig myndighet för totalförsvarsfunktionen Ordning och säkerhet m.m., som hör till utgiftsområde 6 Totalförsvaret.

Inom varje län finns en polismyndighet som ansvarar för polisverksamheten där. För ledningen av polismyndigheten finns en polisstyrelse. Den består av myndighetens chef och det antal övriga ledamöter som regeringen bestämmer. Regeringen utser de ledamöter som utöver polischefen skall ingå i styrelsen.

Den 31 december 1999 fanns det 22 009 anställda inom polisen. Av dem var 16 201 poliser och 5 808 civilanställda. Jämfört med utgången av år 1998 hade antalet civilanställda ökat med 286. Antalet poliser hade minskat med 228.

Under behandlingen av budgetpropositionen har utskottet haft en utfrågning där representanter för Rikspolisstyrelsen medverkat.

Resultatuppföljning

Det övergripande målet för polisverksamheten är att tillförsäkra den enskilde rättssäkerhet och rättstrygghet, förebygga och upptäcka brott samt att se till att den som begått brott identifieras och lagförs. I detta avsnitt redovisas resultatet fördelat på de olika verksamhetsmål som det övergripande målet brutits ned på.

Följande verksamhetsmål ställdes upp för år 1999.

Kampen mot våldsbrott, narkotikabrott och ekonomisk brottslighet (inklusive miljöbrott) skulle prioriteras. Vidare skulle särskild uppmärksamhet ägnas den grova och gränsöverskridande brottsligheten, den mc-relaterade brottsligheten, brott med rasistiska inslag, våld mot kvinnor samt övergrepp mot barn. Insatserna mot vardagsbrottsligheten skulle öka.

Ett annat verksamhetsmål var att polisen skulle samverka med dem som berörs av brottsligheten eller kan påverka den, vilket skulle ske i syfte att utveckla och förbättra det brottsförebyggande arbetet.

Vidare skulle den brottsutredande verksamheten bli effektivare. Produktiviteten och kvaliteten i utredningsverksamheten skulle öka.

Polismyndigheterna skulle anpassa utryckningsresurserna till normala variationer i behovet, använda dem problemorienterat och planera utryckningsverksamheten så att den inte stör utvecklingen av närpolisverksamheten.

Polisens stöd till brottsoffer skulle förbättras.

Gränskontrollen skulle förstärkas och effektiviseras. Sådana åtgärder skulle genomföras som medför att Sverige kan inträda som operativ medlem i Schengensamarbetet under år 2000.

Slutligen skulle polisen medverka till att uppnå de nationella trafiksäkerhetsmålen om färre dödade och skadade i trafiken.

I det följande beskrivs polisväsendets resultat jämte regeringens bedömning med fokus på de nu angivna målen. Avslutningsvis redovisar utskottet sin uppfattning.

Utvecklingen av polisens *brottsutredningsverksamhet* åskådliggörs i följande tabell.

År	Inkomna ärenden	Till åklagare	Genomströmningstider	Balans 31.12	varav >1 år
1997	1 157 164	192 482	41 dagar	187 909	40 672 (21 %)
1998	1 169 950	185 430	47 dagar	164 630	39 797 (24 %)
1999	1 163 903	168 228	48 dagar	160 566	30 895 (19 %)

Genomströmningstiderna – som redovisas med en genomsnittssiffra – har alltså blivit längre samtidigt som andelen ärenden som kan betecknas som gamla blivit mindre. Antalet ärenden som redovisats till åklagare har också minskat, vilket regeringen till en del förklarar med att antalet inkomna ärenden minskat och att de nya reglerna om förundersökningsledning ger polisen ökade befogenheter att slutföra handläggningen av vissa brott.

Förutom statistik redovisar regeringen också det arbete som läggs ned inom polisen och som syftar till en bättre verksamhet. Här handlar det om de s.k. åklagarmentorerna, översyner av de lokala överenskommelser som träffats om fördelningen av ansvaret att leda förundersökningar, kvalitets-säkringsmetoder, försöksverksamheter som syftar till att förkorta genomströmningstiderna för vissa brottmål och om resultatet av Rikspolisstyrelsens inspektionsverksamhet i fråga om s.k. andrahandsåtgärder.

Regeringen noterar att det riktats kritik mot polisens brottsutredande verksamhet från flera håll och att riksdagen beslutat ett tillkännagivande om att

regeringen bör låta utreda frågan om ett oberoende organ för tillsyn av polisens och åklagarnas arbete med förundersökningar. Inom kort kommer regeringen att besluta om en översyn av brottsutredningsverksamheten.

Beträffande de *prioriterade brottstyperna* innehåller regeringens redovisning en uppdelning på våldsbrott, narkotikabrott och ekonomisk brottslighet. Utvecklingen i fråga om *våldsbrott* beskrivs i följande tabell.

Våldsbrottsligheten

År	Inkomna ärenden	Till åklagare	Genomströmningstider	Balans 31.12	varav >1 år
1997	57 844	19 454	127 dagar	27 174	5 831 (21 %)
1998	58 890	20 036	138 dagar	24 436	5 197 (21 %)
1999	61 217	18 391	143 dagar	24 610	4 007 (16 %)

Våldsbrottens andel av den totala kostnaden för polisverksamheten har ökat från år 1997, då den var 12 %, till 14 % år 1999.

Ärendeökningen avseende våldsbrotten avser misshandel såväl inomhus som utomhus.

När det gäller *narkotikabrotten* finns motsvarande uppgifter i följande tabell.

Narkotikabrottslighet

År	Inkomna ärenden	Till åklagare	Genomströmningstider	Balans 31.12	varav > 1 år
1997	21 979	15 621	74 dagar	5 900	803 (14 %)
1998	22 471	16 277	76 dagar	5 687	938 (16 %)
1999	22 172	15 813	81 dagar	5 941	786 (13 %)

Narkotikabrottslighetens andel av den totala kostnaden för polisverksamheten var 6 % år 1999. Andelen har varit densamma både år 1997 och 1998.

Inom polisväsendet har man dragit slutsatsen att nyrekryteringen och missbruket ökat framför allt bland ungdomar. Fler beslag har gjorts av cannabisodlingar. I Stockholm anträffar polisen ofta tonåringar med ett avancerat heroinmissbruk. Av de inkomna ärendena avsåg ca 11 000 – dvs. hälften – ringa narkotikabrott bestående i eget bruk.

Regeringen anser att narkotikabekämpningen har prioriterats av polisen och att arbetet under år 1999 varit framgångsrikt på flera sätt. Området är ett exempel på en verksamhet som ofta bedrivs med en problemorienterad ansats. Många polismyndigheter har kartlagt narkotikamissbruket och beaktat resultaten tillsammans med annan polisiär kunskap när inriktningen av insatserna har bestämts. En styrka är också att ingripanden mot brottsligheten på gatunivå görs av såväl poliser i närpolisorganisationen som av särskilt utbildad personal, t.ex. inom gatulangningsgrupperna. Dessutom har flera polismyndigheter organiserat särskilda punktinsatser som visat sig framgångsrika.

Rikspolisstyrelsens slutsats är att insatser mot narkotika och langning på gatunivå är en effektiv arbetsmetod av framför allt tre skäl. En sådan inriktning leder till tidig upptäckt av dem som börjat använda narkotika. Det ökar möjligheterna att avbryta ett missbruk. Utvärderingar visar också att arbetsmetoderna visat sig vara effektiva för att klara upp fler brott, inte bara narkotikabrott.

Den tredje prioriterade brottstypen är *ekonomisk brottslighet*. Utvecklingen inom det området redovisas i följande tabell.

2000/01:JuU1

Ekonomisk brottslighet

År	Inkomna ärenden	Till åklagare	Genomströmningstider	Balans 31.12	varav > 1 år
1997	3 129	1 743	283 dagar	2 747	970 (35 %)
1998	3 135	1 875	297 dagar	2 506	787 (31 %)
1999	1 752	874	318 dagar	1 646	614 (37 %)

Ekobrottslighetens andel av den totala kostnaden för polisverksamheten var densamma som föregående år, nämligen 1 %.

Regeringen anför att minskningen av antalet inkomna ärenden beror på att antalet konkurser minskat och att skattebrottsenheternas arbete medfört ett minskat inflöde till polisen. Vidare framhålls att mer omfattande ärenden återstod efter det att en avarbetning gjorts av äldre ärenden. Trenden med längre genomströmningstider har fortsatt.

Rikspolisstyrelsen har pekat på svårigheterna att finna intresserad och lämplig personal för ekobrottsbekämpningen.

Regeringen anför att de tidigare problemen med ett stort antal balanserade ärenden är lösta.

Särskild uppmärksamhet skulle vidare ägnas bl.a. *våld mot kvinnor och barn*. Härom anför i budgetpropositionen att särskilda utbildningssatsningar gjorts för att ytterligare förbättra personalens attityder och bemötande av kvinnor som utsatts för våld. Vidare pågår ett arbete med att utveckla en modell för hotbilda-bedömningar.

Ett annat område som skulle ägnas särskild uppmärksamhet är *brott med rasistiska inslag*. I denna del anför i budgetpropositionen att Rikspolisstyrelsen presenterat en strategi för polisens arbete med frågor som har anknytning till dessa brott. Syftet är bl.a. att de polisanställda skall ha god kunskap om grunden för den här typen av brott och om situationen för de grupper som utsatts för dem.

Såvitt gäller verksamhetsmålet rörande *brottsförebyggande* verksamhet konstaterar regeringen att den anmälda våldsbrottsligheten ökat under 1990-talet medan tillgreppsbrottsligheten minskat. Regeringen anför vidare att allt synligt polisarbete har en brottsförebyggande effekt men att det däremot är svårt att mäta resultatet. Förutsättningarna för ett framgångsrikt brottsförebyggande polisarbete är dock enligt regeringen goda.

Verksamhetsmålet rörande brottsförebyggande arbete innehåller också att polisen skall samverka med dem som berörs av brott. Detta är en grundbult i det problemorienterade arbetssättet. Här nämner regeringen bl.a. att Polishögskolan fortsatt att bedriva utbildning i ämnet och att visst utvecklingsarbete sker ute i polisväsendet. Rikspolisstyrelsens bedömning är att det problemorienterade arbetssättet ännu inte fått tillräckligt genomslag i polisverksamheten. Tillämpningen varierar mellan myndigheterna, och enligt styrelsen finns det utrymme för att genom fortsatt utveckling effektivisera både det förebyggande och det förhindrande arbetet.

Det nu aktuella verksamhetsmålet hänger också samman med hur närpolisreformen genomförts. Härom anför regeringen att reformens idéer i princip

bara tillämpas inom en del av närpolisens samt att myndigheternas organisation och arbetssätt varierar.

Vad härefter gäller verksamhetsmålet rörande användningen av *uttryckningsresurserna* har regeringen valt att belysa det med hur väl polisväsendet lyckats genomföra det problemorienterade arbetssättet. Ett sätt att mäta graden av genomslag är, anför regeringen, hur väl arbetstidsförläggningen anpassats efter verksamhetens behov. Enligt uppgift från Polisförbundet ökade andelen närpoliser med periodplanerad arbetstid från ca 15 % år 1998 till 19 % år 1999. Rikspolisstyrelsen har redovisat polisväsendets arbete med att verksamhetsanpassa arbetstiderna och gjort bedömningen att arbetet vid flera polismyndigheter resulterat i en ökad flexibilitet och en bättre anpassning av bemanningen till behovet av polisiära tjänster. Förändringarna i polisens arbetstidsavtal såvitt avser den nya förhandlingsordningen ger arbetsgivaren större befogenheter vid oenighet mellan parterna och förbättrar möjligheterna att sluta myndighetsanpassade arbetstidsavtal som beaktar lokala variationer.

Verksamhetsmålet rörande uttryckningsresurserna tar även sikte på närpolisverksamheten – utvecklingen av den skall inte störas. Här konstaterar regeringen att svårigheten att finna en lämplig avvägning mellan polisverksamheten i närpolisområdena och övrig verksamhet kvarstår. Enligt Rikspolisstyrelsen har polismyndigheternas insatser varit otillräckliga för att säkerställa en god styrning och planering av verksamheten. Det har enligt Rikspolisstyrelsen varit nödvändigt att minska närpolisens verksamhet för att klara av det som brukar kallas ”måsteverksamhet”, nämligen i huvudsak ingripande verksamheten.

I fråga om verksamhetsmålet rörande *stöd till brottsoffer* anför regeringen att fyra polismyndigheter undersökt vad de som utsatts för bostadsinbrott ansåg om det stöd de fått av polisen. I genomsnitt uppgav 76 % att de var nöjda.

Antalet personer som begärt trygghetspaket minskade under året från 954 till 727. Den procentuella andelen bifall till ansökningar om trygghetspaket var något mindre än föregående år – 79 % jämfört med 82 % året innan.

Några myndigheter har börjat använda särskilda hot- och riskbilda-bedömningar för att bl.a. på ett bättre sätt kunna anpassa skyddet. I sammanhanget nämns också att regeringen i november 1999 givit Rikspolisstyrelsen i uppdrag att utforma ett nationellt handlingsprogram för skydd av bevispersoner.

Såvitt gäller målet om en *bättre gränskontroll* redovisar regeringen det arbete som polisväsendet lagt ned i fråga om förberedandet av Sveriges inträde i Schengensamarbetet. Bland annat har flera försöksverksamheter för att simulera gränskontroll m.m. bedrivits, och dessa har enligt regeringen gett värdefull information för polisens tillämpning av kommande lagstiftning på området. Vidare har samtliga polismyndigheter upprättat genomförandeplaner över vilka åtgärder som måste vidtas. Därtill kommer att Rikspolisstyrelsen i samarbete med andra myndigheter tagit fram en nationell handlingsplan. Den planen är enligt regeringen tillräckligt relevant och detaljerad för att polismyndigheterna skall finna vägledning för arbetet i slutfasen av förberedelserna.

Vad härefter gäller polisens medverkan för att uppfylla de *nationella trafiksäkerhetsmålen* är redovisningen av polisens trafikövervakning av in-

tesse. Den kostade 914 miljoner kronor under år 1999, vilket motsvarar 9 % av myndigheternas totala kostnader. Antalet rapporterade trafikbrott fortsatte att öka. Antalet alkoholutandningsprov ökade samtidigt som andelen prov med ett positivt utfall låg kvar på 1 %, dvs. samma siffra som för de senaste tre åren. Också andelen trafikolyckor där de inblandade varit påverkade av alkohol eller droger har legat konstant de senaste tre åren. Polisen använder polismålade fordon i högre utsträckning än tidigare.

När utskottet behandlade budgetpropositionen för innevarande år noterade utskottet bl.a. att balanserna minskade och att förutsättningarna för en hög grad av måluppfyllelse i fråga om utredningsverksamheten var goda (bet. 1999/2000:JuU1 s. 24).

Utskottet kan nu konstatera att balanserna även under år 1999 minskade. Övriga uppgifter som rör polisens brottsutredande verksamhet ger emellertid anledning till viss oro. Här tänker utskottet bl.a. på det faktum att ett allt mindre antal ärenden redovisas till åklagare och att de korta genomströmningstider som redovisas i majoriteten av antalet ärenden tyder på att polisens arbetsinsatser ofta är begränsade. Utskottet vill emellertid framhålla att det för närvarande saknas underlag för att hävda att polisen inte sköter verksamheten på ett acceptabelt sätt. Ur ett medborgarperspektiv kan det säkert uppfattas som att polisen inte klarar sin uppgift. Men ur ett rättskedjeperspektiv kan saken se annorlunda. Om de ärenden som inte redovisas till åklagare inte hade kunnat leda till att någon blev lagförd framstår det som positivt att ärendet stannade hos polisen.

Utskottet konstaterar vidare att det i dagsläget är svårt att bilda sig en säker uppfattning om polisen verkligen redovisar för få ärenden till åklagare. Härtill bidrar bl.a. det faktum att det nya systemet för ledning av förundersökningar ännu varit i drift under en alltför kort tid. Som framgår längre fram i betänkandet finns det enligt utskottets mening skäl att välkomna den översyn av brottsutredningsverksamheten som regeringen aviserar i budgetpropositionen.

Såvitt avser uppgifterna om den ekonomiska brottsligheten noterar utskottet att antalet äldre ärenden minskat, något som självfallet är positivt. Samtidigt framgår att det är de mer omfattande ärendena som återstår, vilket inger en viss oro.

I övrigt har ingenting framkommit som motsäger regeringens bedömning i fråga om resultatet för polisorganisationen.

Säkerhetspolisen

I år redovisar regeringen för första gången resultatet av verksamheten inom Säkerhetspolisen. Redovisningen sker utifrån en indelning av verksamheten i fyra områden, nämligen säkerhetsskydd, författningsskydd, kontraspionage och terrorismbekämpning.

Såvitt gäller *säkerhetsskyddet* anför regeringen att en viktig uppgift för Säkerhetspolisen är att genom kontroll och rådgivning till myndigheter och företag medverka till att dessa håller en tillfredsställande säkerhetsnivå. Under år 1999 har ca 7 400 personer fått någon form av rådgivning eller information genom Säkerhetspolisens försorg. Inom denna del av verksam-

heten redovisas också personskyddsverksamheten. Under år 1999 har hotnivån ansetts låg. Förutom de grupper där ett permanent skyddsbehov föreligger – såsom för den centrala statsledningen – har personskydd fått sättas in temporärt för ca 90 personer, i de flesta fall i samband med statsbesök och liknande händelser.

En annan av Säkerhetspolisens arbetsuppgifter är det s.k. *författningsskyddet*. Regeringen anför att den redan allvarliga hotbilden accentuerats ytterligare under år 1999. Framför allt kommer hotet från utomparlamentariska grupper inom den rasideologiska s.k. vitmaktrörelsen. Säkerhetspolisen gör – enligt vad regeringen redovisar – som tidigare bedömningen att dessa grupper inte utgör något reellt hot mot det svenska statsskicket. Säkerhetspolisen har under året ökat sina insatser mot den högerextremistiska brottsligheten och fördjupat sitt samarbete med den öppna polisen. Tack vare detta har, enligt regeringen, ett stort antal brott med högerextrema förtecken kunnat klaras upp och gärningsmännen kunnat lagföras.

Såvitt gäller verksamheten *kontraspionage* har Säkerhetspolisen gjort bedömningen att underrättelsehotet mot Sverige kvarstår, men att det är mindre än under 1980-talet. Samtidigt är hotet större än under 1990-talets första hälft. Antalet utländska underrättelseofficerare i Sverige har ökat de senaste åren och de har också blivit mer aktiva. En stor del sker legalt, men i ökad utsträckning är det fråga om klassisk konspirativ och illegal underrättelseverksamhet. Det finns också indikationer på att främmande underrättelseverksamhet bedrivs under täckmantel av utländsk affärsverksamhet samt på en sammanlänkning mellan organiserad kriminalitet och underrättelseverksamhet. Säkerhetspolisens insatser på området har bl.a. lett till att underrättelsepersonal lämnat Sverige.

I fråga om *terrorismbekämpning* anføres att de hotbilsanalyser som görs på detta område utgör grund också för andra polismyndigheters skyddsinsatser. De har lett till skärpt bevakning och andra förebyggande åtgärder. Ett annat viktigt inslag i den förebyggande verksamheten i denna del är att verka för att utländska medborgare som är aktiva i organisationer som utövar politiskt motiverat våld utvisas eller avvisas från Sverige. Detta sker genom yttranden i ärenden om asyl, uppehållstillstånd och medborgarskap. I de 322 ärenden som Säkerhetspolisen behandlade under år 1999 avstyrktes bifall i 10 % av fallen. I denna del förekommer också ett internationellt samarbete.

Regeringens slutsatser i fråga om Säkerhetspolisens verksamhet är över lag positiva.

Utskottet ser det som värdefullt att regeringen på detta sätt redovisar resultatet av verksamheten inom Säkerhetspolisen. Utskottet har inte heller funnit något som motsäger regeringens bedömning i denna del.

Prioriteringar inför budgetåret 2001

Regeringen anför i budgetpropositionen att utvecklingen med en koncentration av den lokala polisverksamheten till närpolisområdena skall fortsätta. Verksamheten skall omfatta de uppgifter som framgår av polislagen och tydligare präglas av ett långsiktigt problemorienterat arbetssätt med ett

brottsförebyggande syfte. Antalet poliser skall öka. Att förstärka och förnygra poliskåren är en viktig faktor för att fullfölja närpolisreformen.

Det problemorienterade arbetssättet skall utvecklas inom all polisverksamhet och särskilt genomsyra bekämpningen av de allvarligaste brottstyperna – våldsbrott, narkotikabrott och ekonomisk brottslighet. En problemorienterad ansats är nödvändig för att göra verksamhetsmålen tydliga och skapa förutsättningar för en effektiv styrning och uppföljning av verksamheten.

Polisen skall utveckla sin förmåga att bekämpa brott med rasistiska eller främlingsfientliga, antisemitiska och homofobiska inslag. Detta är särskilt viktigt när det gäller att kartlägga och analysera hotbilder.

När det gäller brottsutredningarna anför regeringen att verksamheten skall förstärkas så att fler brott kan klaras upp. Verksamheten skall bedrivas snabbt och säkert samt präglas av hänsyn till brottsoffer och vittnen. Polis och åklagare skall i nära samverkan finna optimala former för samarbete och ansvarsfördelning.

Miljöbrottsbekämpningen skall förstärkas och utvecklas.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens bedömningar i denna del. Till frågan om prioritering av olika slags brottslighet återkommer utskottet längre fram i betänkandet.

Anslagen

Polisorganisationen

(Beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2000 inkl. TB	Prop. 2001	m	kd	c	fp
11 627 301	12 298 318	+895 000	+290 000	+200 000	+220 000

Från anslaget till polisorganisationen betalas kostnaderna för verksamheten vid polismyndigheterna, Rikspolisstyrelsen (med undantag av Säkerhetspolisen) och Statens kriminaltekniska laboratorium. Som framgår ovan hör Rikskriminalpolisen och Polishögskolan till Rikspolisstyrelsen.

Regeringen föreslår för budgetåret 2001 ett ramanslag till polisorganisationen på 12 298 318 000 kr.

Regeringens förslag innebär att anslaget höjs med ca 670 miljoner kronor jämfört med föregående år. Ökningen består till övervägande delen av dels en ramhöjning på 395 miljoner kronor för att möta ett ökat resursbehov, dels en s.k. pris- och löneomräkning med i stort sett samma belopp för ökade kostnader för löner m.m. Pris- och löneomräkningen innebär bl.a. att myndigheterna kompenseras för löneökningar utifrån ett index baserat på löneutvecklingen inom den privata tjänstesektorn med avräkning för produktivtetsutvecklingen inom samma sektor. I övrigt innebär förslaget vissa justeringar med anledning av tidigare beslut om ramhöjningar, engångssatsningar m.m.

I ett antal motioner yrkas att anslaget skall höjas i förhållande till regeringens förslag. I motion Ju913 (kd) begärs sålunda att anslaget skall höjas med 290 miljoner kronor för att finansiera fler poliser. I samma syfte yrkas i motion Ju927 (m) en höjning med 895 miljoner kronor. Den ökningen skall

vidare användas för att utrusta polisväsendet med den kompetens och teknik som behövs för att möta kommande krav på en effektiv brottsbekämpning. I motion Ju926 (c) begärs en höjning med 200 miljoner kronor för att göra det möjligt att utbilda fler poliser och anställa civil personal. I motionerna Ju933 och Fi211 (båda fp) begärs att anslaget skall höjas med 220 miljoner kronor i syfte att finansiera fler poliser och civilanställda. Slutligen efterfrågas resursökningar i mer allmänna ordalag i motionerna Ju211 (c), Ju228 (m), Ju919 (m), So363 (kd) och Ju907 (m).

Utskottet har behandlat anslagsyrkandena ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandena.

Säkerhetspolisen

Regeringen föreslår ett ramanslag till Säkerhetspolisen på 534 382 000 kr.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandet ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag.

Resursfördelningen inom polisen

Fördelningen mellan myndigheterna

Inom anslaget till polisorganisationen skall Rikspolisstyrelsen tilldela polismyndigheterna länsramar. Enligt regleringsbrevet för innevarande budgetår skall Rikspolisstyrelsen vid fördelningen av medel mellan polismyndigheterna ta hänsyn till myndigheternas arbetsbelastning och medborgarnas behov.

Rikspolisstyrelsen genomför varje år, tillsammans med ledningen för varje polismyndighet, dels en budgetdialog på våren om medelsramarna för de tre kommande åren, dels en resultatdialog på hösten om verksamheten innevarande år samt resultatens konsekvenser för de kommande åren. Dialogerna är viktiga instrument när det gäller att fördela resurserna på ett sätt som säkerställer en rationell polisverksamhet i hela landet.

I samband med det nya budgetsystemet år 1992 infördes en fördelningsmodell. Enligt den modellen skulle invånarantalet för respektive län beaktas, liksom att det i vissa län bedrivs speciella typer av verksamhet. Som exempel på det sistnämnda kan nämnas fjällräddning och gränskontroll. Härtill kom en särskild storstadsfaktor. Denna modell har aldrig tillämpats fullt ut. Bakgrunden till det är att en exakt tillämpning skulle ha inneburit stora förändringar i den etablerade organisationen. Vissa ansträngningar har gjorts i syfte att anpassa sig till modellen. Dessa ansträngningar frystes i samband med det besparingskrav som ålades polisen budgetåret 1995/96. I dagsläget är utgångspunkten för fördelningen den fördelning som ägde rum 1995/96 med de tillägg och ändringar som bl.a. motiveras av förändringar beträffande verksamheten. Hur detta skall ske avgörs genom den ovan beskrivna budgetdialogen.

Ett antal yrkanden tar upp frågan om hur resurserna skall fördelas inom polisväsendet. I några motioner yrkas ökade resurser till ett visst särskilt

angivet län. I motion Ju201 (m) yrkas sålunda att ytterligare resurser skall tillföras Dalarna, i motionerna Ju207 (m) och Ju244 (c) Östergötland, i motion Ju205 (fp) Halland, i motion Ju215 (kd) Blekinge, i motionerna Ju203 (m), Ju210 (m), Ju218 (kd), Ju222 (s) och N321 (m) Stockholm, i motionerna Ju232 (s), Ju245 (m) och Ju409 (c) Uppsala och i motion Ju233 (c) Kalmar. I motion Ju231 (c) anføres att förekomsten av sommargäster skall vägas in i bedömningen av hur stor andel av resurserna länet i fråga skall erhålla. I motion Ju206 (s) efterfrågas en mer strikt tillämpning av fördelningsmodellen. I motion Ju226 (kd) anføres i stället att modellen bör utredas. Motionärerna bakom motion Ju246 (s) begär att regeringens styrning i fråga om fördelningen av polisresurserna skall bli tydligare.

I budgetpropositionen anför regeringen (utg.omr. 4 avsnitt 4.6.1) bl.a. att det är nödvändigt att antalet poliser ökar och att det är viktigt att rekryteringen av poliser till glesbygdsmråden förstärks.

Utskottet har behandlat liknande yrkanden tidigare. Senast skedde det i samband med att utskottet behandlade budgetpropositionen för innevarande år (bet. 1999/2000:JuU1 s. 27 f). Utskottet ansåg då bl.a. att det nuvarande systemet för resurstilldelning fungerat tämligen bra, och utskottet var inte då berett att ta initiativ till en annan ordning.

Vid Rikspolisstyrelsen pågår ett arbete med att bredda beslutsunderlaget för fördelningen av polisväsendets anslag till polismyndigheterna.

Utskottet vill inledningsvis understryka att utskottets överväganden här handlar om fördelningen av polisväsendets anslag mellan polismyndigheterna. Ett bifall till något av yrkandena om högre anslag till något särskilt utpekad län skulle alltså leda till att det blev mindre över till övriga myndigheter. Utskottet saknar underlag för att göra en sådan prioritering. Det är, och bör även i fortsättningen vara, en uppgift för Rikspolisstyrelsen att fördela resurserna. Utskottet utgår från att de speciella förhållanden som råder på olika håll blir beaktade i tillbörlig omfattning. Riksdagen bör alltså inte uttala sig med anledning av de nu aktuella motionsönskemålen. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju201, Ju203, Ju205, Ju207, Ju210, Ju215, Ju218, Ju222, Ju232, Ju233, Ju244, Ju245, Ju409 och N321 i nu behandlade delar.

Övriga här aktuella motionsönskemål tar upp frågan om resursfördelningen utifrån mera principiella utgångspunkter. Här konstaterar utskottet att frågan om hur resurserna skall fördelas mellan polismyndigheterna uppmärksammas inom Rikspolisstyrelsen. I avvaktan på resultatet av dessa överväganden är utskottet inte berett att förorda att riksdagen uttalar sig i de frågor motionärerna tar upp. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju206, Ju226, Ju231 och Ju246 i nu behandlade delar.

Fördelningen inom myndigheterna

I motion Ju236 (m) tas upp frågor om fördelningen av resurser inom polismyndigheterna. Motionärerna anser dels att polismyndigheterna bör åläggas att budgetera för nyrekryteringar, dels att budgetansvar bör delegeras i så hög utsträckning som möjligt i syfte att låta den som har ansvar för verksamheten också disponera resurserna. Det bör dessutom införas riktlinjer för att garan-

tera att enskilda poliser får erforderlig vidareutbildning. Regeringen bör enligt motionärerna lägga fram en handlingsplan där åtgärder i angivna hänseenden presenteras.

I 3 kap. 1 § polisförordningen (1998:1558) föreskrivs att polisstyrelsen särskilt skall se till att polisarbetet bedrivs i överensstämmelse med de prioriteringar och riktlinjer som riksdagen och regeringen lagt fast för polisverksamheten. I 3 kap. 2 § anges att polisstyrelsen avgör viktiga frågor om planeringen och inriktningen av verksamheten samt ekonomi.

I förordningen (1989:773) med instruktion för Rikspolisstyrelsen ges styrelsen möjlighet att meddela föreskrifter om användningen av de medel som tilldelas polismyndigheterna för att säkerställa att polisverksamheten inriktas på de mål som statsmakterna angett (13 c §).

Nämnda möjlighet att meddela föreskrifter har inte utnyttjats. Däremot sker en viss styrning genom de s.k. planeringsföresättningar som tar sikte på den kommande treårscykeln. Dessa planeringsföresättningar sänds ut till myndigheterna i en preliminär version i maj efter det att riksdagen behandlat den ekonomiska vårpropositionen. I våras togs frågan om finansiering av en nettoökning av antalet poliser upp i de preliminära planeringsföresättningar (s. 27 f). Utgångspunkten är där regeringens målsättning att resurstillskottet för polisväsendet skall användas bl.a. för att öka antalet poliser. Medel som motsvarar kostnaderna för en ökning av antalet poliser kommer att fördelas. Rikspolisstyrelsen räknar med 0,4 miljoner kronor för varje ny polis. För år 2001 räknar man med en nettoökning på 140 poliser, en beräkning som gjorts utifrån kända data om antagning till polisutbildningen och påbörjade praktikperioder. Sammanlagt handlar det alltså om 56 miljoner kronor för år 2001. Dessa medel kommer att reserveras och efter hand fördelas till polismyndigheterna när antalet poliser ökar i förhållande till det antal som förelåg per den 31 december 2000. Detta innebär att myndigheterna måste återbesätta tjänster för att få del av de 56 miljonerna.

Utskottet har inhämtat att det inom vissa polismyndigheter förekommer en långtgående delegation av budgetansvar under det att det i andra inte förekommer alls.

Utskottet vill inledningsvis framhålla att den resursförstärkning som polisen nu föreslås få skall användas bl.a. för att öka antalet poliser. För att resurstillskottet skall få avsedd effekt har också åtgärder vidtagits i form av de preliminära planeringsföresättningar. Härigenom har goda förutsättningar skapats för att på sikt kunna öka antalet poliser. En sådan ökning är också – som framgår ovan – en prioriterad uppgift inom polisorganisationen. Utskottet vill i sammanhanget peka på att polisstyrelserna har till uppgift att se till att statsmakternas prioriteringar får genomslag. Härtill kommer att de frågor som motionärerna nu begär att riksdagen skall uttala sig om enligt gällande ordning rör ämnen där det ankommer på polisstyrelserna att fatta beslut. Utskottet kan emellertid hålla med motionärerna om att det finns betydande fördelar med att låta den som har ansvaret för en verksamhet också ha ett ekonomiskt ansvar. Samtidigt kräver detta dels att den som ansvaret läggs på kan klara av det, dels att noggranna överväganden görs så att fördelningen blir så effektiv som möjligt. Det är självklart att dessa frågor måste övervä-

gas inom varje polismyndighet utifrån de förutsättningar som råder lokalt. Motionsönskemålen lämpar sig med andra ord inte för generella uttalanden.

Sammanfattningsvis finns det inte skäl för riksdagen att uttala sig i de frågor som motionärerna tar upp. Härav följer att det inte heller finns anledning för riksdagen att begära att regeringen skall lägga fram en handlingsplan där åtgärder på området redovisas. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju236 i här aktuella delar.

Polisens arbetsuppgifter

I motionerna Ju211 (c), Ju223 (s), Ju921 (c) och Ju933 (fp) hävdas att polisens verksamhet bör renodlas. I motion T215 (fp) anför att polisen inte bör syssla med fordonskontroller eller eskort vid utländska statsbesök och liknande. I några av motionerna anför att renodlingen bör ske genom en ökad användning av civilanställda.

I regleringsbrevet för polisväsendet avseende budgetåret 2000 har Rikspolisstyrelsen fått i uppdrag att tillsammans med polismyndigheterna säkerställa en lämplig resurs- och arbetsfördelning mellan poliser och annan personal.

I februari i år beslutade riksdagen på förslag av utskottet (bet. 1999/2000:JuU6 s. 5 f) ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda frågan om vilka arbetsuppgifter polisen bör ha. I samma ärende avstyrkte utskottet motionsyrkanden som tog sikte på en ökad andel civilanställda inom polisen. Här hänvisade utskottet till att det är en uppgift för Rikspolisstyrelsen att finna en rimlig fördelning mellan polisutbildad personal och civilanställda.

I budgetpropositionen (utg.omr. 4, avsnitt 4.5.1) anför regeringen att den har för avsikt att låta utreda frågan om renodling.

Utskottet håller fast vid den inställning som utskottet gav uttryck för i våras. Resultatet av det aviserade utredningsarbetet bör avvaktas innan riksdagen på nytt uttalar sig i frågan om renodling av polisens arbetsuppgifter. Utskottet är inte heller berett att nu förordas att antalet civilanställda ökas på bekostnad av antalet poliser. Motionerna Ju211, Ju223, Ju921, Ju933 och T215 bör avslås av riksdagen.

Prioritering av olika slag av brottslighet

I flera motioner tas upp frågor om prioritering av olika typer av brottslighet. I motion Ju709 (m) begärs sålunda att polisen skall prioritera åtgärder som syftar till att begränsa tillgången på vapen i samhället i stort för att förebygga våldsbrott. I motion Ju208 (kd) begärs olika åtgärder för att komma till rätta med vardagsbrottsligheten, exempelvis cykelstölder. I motionerna Ju218 och Ju219 (båda kd) anför att ungdomsrånen måste prioriteras. I motion Ju248 (m) förordas särskilda insatser från polisens sida mot ungdomsvåldet. I motion So547 (fp) begärs en satsning inom polisen för att bekämpa langning. I motion Kr342 (mp) understryks vikten av att de som tillhandahåller elektroniska anslagstavlor avkrävs ansvar i enlighet med den s.k. BBS-lagen.

Regeringens bedömning i fråga om vad som bör prioriteras inom polisen redovisas ovan i avsnittet Prioriteringar inför budgetåret 2001.

I 3 kap. 1 § polisförordningen föreskrivs att polisstyrelsen särskilt skall se till att polisarbetet bedrivs i överensstämmelse med de prioriteringar och riktlinjer som riksdagen och regeringen lagt fast för polisverksamheten.

Utskottet behandlade liknande yrkanden i samband med behandlingen av budgetpropositionen för innevarande år (bet. 1999/2000:JuU1 s. 28 f). Utskottet anförde bl.a. att beslut om hur stora resurser som skall satsas på en viss typ av brott bäst fattas på lokal nivå inom ramen för statsmakternas prioriteringar.

Utskottet har som framgår ovan i avsnittet om prioriteringar inför budgetåret 2001 ställt sig bakom de bedömningar regeringen gjort.

I fråga om motionsönskemålen i denna del anser utskottet att ett problemorienterat sätt att angripa våldsbrottsligheten rimligen innebär att – vilket efterfrågas i motion Ju709 – bekämpa brottslighet där *vapen* är inblandade.

Vad gäller önskemålen i motionerna Ju218, Ju219 och Ju248 vill utskottet påpeka att såväl *ungdomsrån* som *ungdomsvåld* i allmänhet torde omfattas av de redovisade prioriteringarna eftersom de tar upp bl.a. våldsbrottslighet.

Utskottet är dessutom inte främmande för att de brottstyper som motionsärerna vill lyfta fram kan ha sådant samband med de prioriterade brottstyperna att det problemorienterade arbetssättet i praktiken ändå leder till att de kommer att inta en mer framskjuten plats än vad som vid en första anblick kunde tänkas bli fallet. Om exempelvis våldsbrottsligheten bland ungdomar i ett närpolisområde synes ha ett starkt samband med alkoholförtäring framstår det som rimligt att särskilda satsningar – vilket efterfrågas i motion So547 – görs för att förhindra *langning* av alkohol.

Som framhålls i motion Kr342 kan ungdomar tänkas komma i kontakt med bl.a. nazistpropaganda på Internet, vilket visar på behovet av att lagföra dem som bär ansvar för *elektroniska anslagstavor*. Här vill utskottet erinra om att det är en prioriterad uppgift för polisen att utveckla sin förmåga att bekämpa exempelvis brott med antisemitiska inslag.

Beträffande önskemålet i motion Ju208 om prioritering av *vardagsbrottsligheten* vill utskottet understryka att närpolisen har en särskild betydelse på detta område och att fullföljandet av närpolisreformen hör till de prioriterade områdena. I sammanhanget vill utskottet påpeka att det är en grundtanke i det nationella brottsförebyggande programmet att brottsligheten skall angripas i samverkan med dem som berörs av den, något som gör sig särskilt starkt gällande i fråga om vardagsbrottsligheten.

Avslutningsvis vill utskottet poängtera att det förhållandet att vissa typer av brottslighet betraktas som prioriterade självfallet inte innebär att annan brottslighet skall lämnas åt sidan. Hur avvägningarna i fråga om insatser mot olika typer av brottslighet skall göras bör dock som nyss framgått avgöras lokalt ute i polismyndigheterna inom ramen för statsmakternas prioriteringar.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna Ju208, Ju218, Ju219, Ju248, Ju709, So547 och Kr342 i här behandlade delar.

Närpolisreformen syftar till att medborgare i hela landet skall ha tillgång till en polis med lokal förankring, hög kompetens och tillräckliga resurser. Endast på det sättet skapas garantier för att brott och ordningsstörningar i ett område kan bekämpas uthålligt och med tillämpning av de bästa polisiära metoderna och kunskaperna.

Av resultatredovisningen framgår bl.a. att flertalet polismyndigheter utgår från Rikspolisstyrelsens definition av närpolisverksamhet. Den innebär i korthet bl.a. att verksamheten skall vara organiserad inom ett geografiskt avgränsat område och bedrivas problemorienterat i nära samverkan med dem som bor och verkar i området. Poliserna i området skall arbeta mot brotts- och trygghetsrelaterade mål och tilldelas ett personligt ansvarsområde. Detta ansvarsområde är vanligen geografiskt men även funktionella ansvarsområden kan förekomma. Geografiska ansvarsområden innebär i princip att varje polis bör kunna utföra de flesta uppgifter inom sitt område och förutsätter därför en bred kompetens hos varje polisman. Vid funktionsvisa ansvarsområden har i stället varje polis eller arbetsgrupp huvudansvar för en viss arbetsuppgift. Det kan t.ex. gälla ingripande- eller utredningsverksamheten i området. Möjligheten att fokusera på en viss uppgift har bl.a. ansetts främja kvaliteten i utredningsverksamheten. En förutsättning för en sådan ordning är att det kan skapas särskilda former för att sprida och gemensamt analysera den kunskap om förhållanden i området som skall ligga till grund för det brottsförebyggande arbetet.

Flera motioner tar upp frågor med anknytning till närpolisreformen. I motionerna Ju218 (kd), Ju911 (m) och N225 (fp) understryks vikten av att fullfölja arbetet med att genomföra reformen. I motion Ju213 (kd) hävdas att det bör ske genom att antalet närpoliser ökas och i motion Ju921 (c) förordas mindre utryckningstjänst för närpoliserna. I motion Ju211 (c) påpekas behovet av utbildning för närpoliser. I motion Ju933 (fp) efterfrågas tydliga mål för verksamheten.

Regeringen anför att det är avgörande för hela polisväsendet att närpolisområdena nu får de resurser och den kompetens som behövs för att den verkligen skall bli basen i polisverksamheten, något som kräver insatser för kompetensutveckling och personaltillskott. De resurser som nu tillförs gör det enligt regeringen möjligt att åter öka antalet poliser så att svårigheter som beror på personalbrist skall kunna undanröjas. På sikt bör enligt regeringens mening polisen i närpolisområdena ansvara för all polisverksamhet som inte kräver speciell kompetens eller av andra skäl bör bedrivas centralt. Regeringen framhåller att en ökad integrering av ingripandeverksamheten i närpolisen främjar utvecklingen av det problemorienterade arbetet och skapar bättre förutsättningar för att personalgrupper skall få tillräcklig storlek för en effektiv planering.

Vidare är det enligt regeringen viktigt att det klarläggs vilken polisverksamhet som närpolisen skall ansvara för och hur gränsdragningarna skall göras mot andra delar i organisationen. Utgångspunkten bör vara att närpolisen har ett helhetsansvar för polisverksamheten i det egna geografiska området varifrån vissa undantag kan göras. Verksamhetsmål skall enligt regering-

en utgå från en probleminventering i lokalområdet. Målformuleringarna bör fastställas i en process som också säkerställer att målen accepteras i polisorganisationen.

Varje polismyndighet ansvarar för att polisverksamheten inom dess område bedrivs effektivt och fungerar väl. Det ankommer också på myndigheterna att anpassa polisverksamheten i närpolisområdena efter de lokala förhållandena. Med den utgångspunkten är det enligt regeringens uppfattning naturligt att polismyndigheterna själva väljer olika lösningar för utformningen av verksamheten i närpolisområdena så länge inte syftet med närpolisreformen äventyras.

Utskottet delar uppfattningen i motionerna Ju213, Ju218, Ju911 och N225 att det behövs en del åtgärder för att närpolisreformen skall kunna fullföljas. Det är därför glädjande att regeringen i budgetpropositionen bedömt denna fråga som en prioriterad uppgift för polisen, en prioritering som utskottet alltså ställer sig bakom.

När det sedan gäller motionsönskemålen om olika åtgärder vill utskottet framhålla att de resurser som nu tillförs polisen syftar till att antalet poliser skall öka.

Såvitt gäller önskemålet i motion Ju921 om mindre utryckningstjänst kan utskottet i och för sig ha en viss förståelse för tanken att detta skulle vara ett sätt att främja närpolisreformen. Utskottet vill emellertid i likhet med regeringen framhålla att närpolisen på sikt bör ansvara för all polisverksamhet som inte av olika skäl bör bedrivas centralt. Tyngdpunkten bör alltså ligga i närpolisområdena som därmed kommer att utgöra basen i polisorganisationen. Man bör alltså inte som motionärerna utgå från att det finns ett motsatsförhållande mellan å ena sidan närpolisverksamhet och å andra sidan utryckningsverksamhet. Tvärtom bör både den planerade verksamheten och ingripande verksamheten bedrivas på ett problemorienterat sätt. För det ändamålet är det ofta gynnsamt om verksamheterna bedrivs under gemensam ledning. Avslutningsvis vill utskottet påpeka att resursfördelningen inom polismyndigheterna är en fråga för respektive myndighet. Här bör, som regeringen anför, olika lösningar kunna komma i fråga så länge inte syftet med närpolisreformen äventyras.

Som framhålls i motion Ju211 är det viktigt att närpoliserna har en god utbildning. Emellertid är även detta en fråga för polismyndigheterna att avgöra lokalt.

Vad slutligen gäller önskemålet i motion Ju933 om målen för verksamheten delar utskottet regeringens uppfattning att verksamhetsmålen skall utgå från en probleminventering i lokalområdet. Att målen skall vara tydliga förefaller självklart. Ett bifall till motionsönskemålet skulle inte ha någon praktisk betydelse.

Sammantaget innebär det nu anförda att utskottet inte ser något behov av att riksdagen uttalar sig för att närpolisreformen skall kunna fullföljas. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju211, Ju213, Ju218, Ju911, Ju921, Ju933 och N225 i här behandlade delar.

I flera motioner tas upp olika frågor med anknytning till polisens brottsutredande verksamhet. I motion Ju212 (kd) efterfrågas sålunda en granskning av polisens tillämpning av reglerna om avskrivning av ärenden. I motion Ju911 (m) understryks vikten av att fler ärenden redovisas till åklagare, och motionärerna vill se en förstärkning av utredningsverksamheten med civila utredningsmän. I motion Ju921 (c) efterlyses en kvalitetssäkring av utredningarna och kortare handläggningstider. Motionärerna bakom Ju933 (fp) anser att tillgången på specialistkompetens måste öka.

Utskottet avstyrkte liknande yrkanden förra året (bet. 1999/2000:JuU1 s. 35).

Som framgår ovan är utredningsverksamheten ett prioriterat område. Den skall förstärkas så att fler brott kan klaras upp. Verksamheten skall bedrivas snabbt och säkert och präglas av hänsyn till brottsoffren och vittnen. Polis och åklagare skall i nära samverkan finna optimala former för samarbete och ansvarsfördelning.

Riksåklagaren har i sitt budgetunderlag uttalat oro över utvecklingen av polisens brottsutredande verksamhet och pekat på att möjligheterna att klara upp brott minskat väsentligt under hela 1990-talet. Enligt Riksåklagaren är situationen helt oacceptabel.

I budgetpropositionen (utg.omr. 4 avsnitt 4.6.1) aviserar regeringen en kommande översyn av brottsutredningsverksamheten. Bakgrunden är bl.a. riksdagens beslut i våras om att regeringen borde låta utreda frågan om ett oberoende organ för tillsyn av polisens och åklagarnas förundersökningsarbete. Ett annat tillkännagivande i samma ärende innebar dessutom att regeringen skulle se över frågan om en specialisering av utredningsverksamheten inom närpolisen (bet. 1999/2000:JuU11 s. 3 f).

Vidare är det enligt regeringen viktigt att Rikspolisstyrelsen och Riksåklagaren fortsätter att tillsammans analysera utredningsprocessen och utifrån ett helhetsperspektiv se över kompetensförsörjning, organisation och utredningsrutiner. Myndigheternas iakttagelser och slutsatser inom ramen för den samordnade inspektionsverksamheten är en viktig kunskapskälla (utg.omr. 4 avsnitt 4.4.3).

Metoder för kvalitetsuppföljning har utvecklats i bl.a. Östergötland. I bl.a. Jönköping pågår försöksverksamheter som syftar till att åstadkomma kortare genomströmningstider för vissa ärenden.

Utskottet har inhämtat att Polishögskolan hittills utbildat totalt 120 personer som inte är poliser till kvalificerade brottsutredare. Under nästa år planerar man att utbilda ytterligare 50–60 sådana civila utredare.

Utskottet har i avsnittet ovan om resultatuppföljning gett uttryck för en viss oro när det gäller utredningsverksamheten. Mot den bakgrunden anser utskottet att regeringens initiativ till en översyn bör välkomnas. Utskottet utgår från att sådana frågor som aktualiseras genom motionerna kommer att belysas i det sammanhanget och att åtgärder vidtas om det behövs. Samtidigt noterar utskottet, som nyss framgått, att vissa åtgärder redan vidtagits.

Det anförda innebär att utskottet inte ser något behov av ett ingripande från riksdagens sida med anledning av de motioner som nu är aktuella. Utskottet

Polisförsörjningen m.m.

Flera motioner berör frågor om möjligheterna att i framtiden bemanna polisorganisationen så att den kan svara mot de krav som ställs på den. I motionerna Ju229 (m) och Ju911 (m) understryks behovet av fler poliser och fler civilanställda. Motion Ju213 (kd) tar upp behovet av civilanställda med inriktning på personalvård. I samma motion liksom i motionerna Ju228 (m) och Ju933 (fp) efterfrågas inrättandet av polisutbildning på ytterligare en ort. I motion Ju243 (s) begärs åtgärder för att säkerställa att polismyndigheterna i Norrland får tillräckligt med utbildad personal. Vidare begärs i ett antal motioner att riksdagen skall uttala sig till förmån för olika orter när det gäller frågan var en ny polisutbildning skall förläggas. Här rör det sig om Skövde i motion Ju217 (kd, c) samt Borås i motionerna Ju235 (m), Ju238 (kd) och Ju239 (c). I motion Ju210 (m) hävdas att det behövs fler utbildningsplatser vid polishögskolan i Stockholm.

Förra hösten behandlade utskottet en motion om antalet utbildningsplatser i Stockholm. Utskottet pekade då bl.a. på att det är en uppgift för Rikspolisstyrelsen att sköta personalförsörjningen inom polisväsendet (bet. 1999/2000:JuU1 s. 33 f).

I budgetpropositionen föreslås att anslaget till polisorganisationen skall höjas. Detta syftar bl.a. till göra det möjligt att öka antalet poliser och höja kompetensen. En ökning av antalet poliser är som framgår av avsnittet Prioriteringar inför budgetåret 2001 en prioriterad uppgift för polisen.

Med de resurser som nu tillförs polisen kan utbildningskapaciteten ökas så att det blir möjligt att öka antalet polisstuderande. Regeringens beräkningar (utg.omr. 4 avsnitt 4.4.3) innebär att det vid utgången av år 2003 kommer att finnas ca 16 800 poliser.

För att ytterligare poliser skall kunna rekryteras krävs enligt regeringen att polisutbildning bedrivs vid fler orter än Stockholm och Umeå. Rikspolisstyrelsen överväger för närvarande att förlägga ett antal utbildningsplatser till ytterligare någon ort, vilket kommer att möjliggöra att fler studerande kan antas till polisprogrammet.

Regeringen anför vidare att det är viktigt att rekryteringen av poliser till glesbygdsområdena förstärks. Etableringen av en polisiär grundutbildning i Umeå kommer att främja rekryteringen av nya poliser till Norrlandsmyndigheterna.

När det gäller etableringen av polisutbildning till en tredje ort har utskottet inhämtat följande i frågan.

Ett antal kommuner, högskolor m.m. runt om i landet har anmält sitt intresse av att bedriva polisutbildning. Inom Rikspolisstyrelsen har man berett dessa intresseanmälningar och ställt upp ett antal kriterier att beakta vid arbetet. Det skall vara fråga om en ort i en del av landet där det saknas poliser. Det skall finnas ett universitet eller en högskola med lämplig profil på orten. Den polisiära infrastrukturen på orten och i regionen skall vara bra. Lämpliga lokaler för teori och praktik skall finnas på orten. Det skall inte

röra sig om Stockholmsområdet eller Norrland. Det skall finnas goda kommunikationer, en professionell infrastruktur och god studentmiljö på orten.

Härefter har Rikspolisstyrelsen i en skrivelse den 17 maj 2000 uppmanat dem som är intresserade att bekräfta detta, alltså även dem som redan tidigare anmält intresse. Svarsfristen gick ut vid midsommar 2000. Då hade nio svar inkommit. Därefter har Rikspolisstyrelsen beslutat att fyra orter skall beredas vidare, nämligen Linköping, Växjö, Borås och Jönköping.

Inom Rikspolisstyrelsen räknar man med att fatta beslut i saken före årsskiftet.

När det gäller fördelningen mellan de olika personalkategorierna är det enligt regeringen av stor vikt att polisväsendet analyserar resurs- och arbetsfördelningen mellan poliser och annan personal för att säkerställa en ändamålsenlig personalsammansättning. Antalet specialister och annan icke polisutbildad personal behöver enligt regeringens bedömning öka, framför allt för att höja exempelvis kvaliteten i brottsutredningarna.

Utskottet vill återigen understryka att syftet med de resursförstärkningar som nu föreslås för polisen är att åstadkomma en ökning av antalet poliser. Som utskottet framhållit tidigare är det en uppgift för Rikspolisstyrelsen att sköta personalförsörjningen inom polisväsendet. Här vill utskottet också peka på att åtgärder vidtagits för att säkerställa att resursökningen används till att öka antalet poliser. Som framhålls i några av motionerna är det av vikt att fler utbildningsplatser inrättas. Den uppfattningen delas också av regeringen. Här vill utskottet erinra om att regeringen i budgetpropositionen understrukit vikten av att rekryteringen av poliser till glesbygdsområdena förstärks. Utskottet konstaterar att det inte behövs några åtgärder av riksdagen med anledning av motionerna Ju213, Ju228, Ju229, Ju243, Ju911 och Ju933 i här aktuella delar. Dessa motioner bör avslås av riksdagen.

När det sedan gäller frågorna om var den nya polisutbildningen skall inrättas eller på vilken ort det kan tänkas finnas behov av fler utbildningsplatser ser utskottet ingen anledning för riksdagen att ingripa i det arbete som pågår inom Rikspolisstyrelsen. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju210, Ju217, Ju235, Ju238 och Ju239 i dessa delar.

I några motioner tas upp olika frågor om organisationen av polisutbildningen. Sålunda begärs i motion Ju921 (c) att antagningssystemet skall ses över. Motionärerna menar att såväl Polishögskolan som andra yrkesgrupper än poliser bör bli mer delaktiga i förfarandet. I motion Ju927 (m) hävdas att polisutbildningen bör utredas. I motion Ju227 (m) begärs att utbildningen av personal inom polisen, tullen och Kustbevakningen organiseras så att den i viss utsträckning sker gemensamt.

Den nuvarande grundutbildningen för poliser påbörjades i januari 1998.

Frågan om att utreda polisutbildningen har utskottet behandlat flera gånger tidigare. Senast skedde det i våras. Utskottet var inte berett att förorda en ny utredning av polisutbildningen (bet. 1999/2000:JuU6 s. 12 f).

Den 30 maj i år presenterades en utvärdering av polisutbildningen som genomförts av en arbetsgrupp inom Rikspolisstyrelsen. I rapporten pekas på vissa brister. Det anförts bl.a. att polisaspiranterna tillägnat sig både adekvata och tillräckliga kunskaper för att verka som poliser, men att deras förmåga är något sämre i vissa färdighetsämnen än inom det teoretiska området. Vidare

anges det nuvarande examinationsförfarandet vara bristfälligt. Den nya pedagogiken med verklighetsbaserade praktikfall har enligt arbetsgruppen mött övervägande positiva reaktioner.

Arbetsgruppens rapport har remissbehandlats inom polisväsendet. Polishögskolan har dessutom redovisat en rad genomförda eller planerade åtgärder. Här handlar det bl.a. om ett ökat antal utbildningstimmar såvitt gäller data och radio, en ny inriktning på polisbilskörningen och fler undervisningstillfällen i fråga om konflikthantering och självskydd. Vidare planeras vissa åtgärder beträffande examinationsförfarandet.

Statskontoret har i rapporten Effektivare Kustbevakning (Statskontoret 2000:1) föreslagit en utredning av frågan om en delvis gemensam grundutbildning för dem som skall arbeta inom tullen, polisen och Kustbevakningen. Förslaget bereds i Försvarsdepartementet.

Utskottet vill framhålla att den relativt nya polisutbildningen utvärderats och att en rad åtgärder vidtagits eller planeras. Utskottet är inte berett att förorda att ett nytt utredningsarbete sätts i gång. Såvitt gäller motion Ju921 vill utskottet tillägga att Polishögskolan är en enhet inom Rikspolisstyrelsen. I linje med vad utskottet framhållit tidigare bör det inte ankomma på riksdagen att uttala sig om vilken enhet inom polisen som skall sköta antagningen. Detsamma gäller det i samma motion framställda önskemålet om vilka som skall vara närvarande under den intervju som avslutar antagningsproceduren.

Vad slutligen gäller frågan om en gemensam utbildning för personal inom tullen, Kustbevakningen och polisen – vilket förespråkas i motion Ju227 – konstaterar utskottet att ett sådant förslag redan bereds i Regeringskansliet. Resultatet av det arbetet bör inte föregripas.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju227, Ju921 och Ju927 i här aktuella delar.

Polisens arbetstider

I motionerna Ju921 (c) och Ju927 (m) kritiseras polisväsendets förläggning av arbetstiden.

Motionsyrkandena i denna del har samma inriktning som den kritik som RRV riktat mot polisväsendet. Kritiken går bl.a. ut på att den periodplanerade arbetstiden inte införts i tillräcklig omfattning. Även där den tillämpas anser RRV att den är för svagt verksamhetsorienterad. Andra brister är den otillräckliga styrningen av den genomsnittliga veckoarbetstiden och dimensioneringen av uttrykningsresurserna.

Företrädare för Riksrevisionsverket har vid en utfrågning inför utskottets uppföljningsgrupp närmare redovisat sin kritik mot hur arbetstiden förläggs i polisorganisationen. Svårigheterna synes enligt RRV bero på att närpoliserna inte förmått att driva arbetsgivarens intresse i fråga om hur arbetstiden skall förläggas.

Flera polismyndigheter har påpekat att polisens arbetstidsavtal har haft en konstruktion som har bidragit till att verksamhetsintresset inte slagit igenom tillräckligt vid arbetstidsförläggningen. De förändringar i avtalet som parterna numera kommit överens om bör enligt såväl Rikspolisstyrelsen som Riksrevisionsverket kunna leda till bättre lösningar. Det nya avtalet innehåller en

ny förhandlingsordning som ger arbetsgivaren större befogenheter vid oenighet mellan parterna och förbättrar möjligheterna att sluta myndighetsanpassade arbetstidsavtal som beaktar lokala variationer.

Regeringen gör i denna del bedömningen (utg.omr. 4 avsnitt 4.6.1) att ändringarna har skapat förutsättningar för en bättre anpassning av arbetstiden till verksamhetens krav. Det nya avtalet ger ökade möjligheter att sprida den periodplanerade arbetstiden till större delar av verksamheten och att utveckla periodplaneringen till ett effektivare instrument än i dag. Det krävs nu att arbetsgivare och arbetstagare på ett konstruktivt sätt tar till vara de verktyg som det nya avtalet ger och använder dem för att åstadkomma en effektivare polisverksamhet.

Också frågan om chefsutveckling tas upp i budgetpropositionen (utg.omr. 4 avsnitt 4.6.1). Regeringen anför att polismyndigheternas behov av rekrytering och utveckling av chefer har inventerats. Samtliga myndigheter har chefsförsörjningsprogram och alla har prioriterat utvecklingen av chefer. Flera myndigheter har öppnat möjlighet för kompetensutveckling genom universitets- eller högskolestudier.

Det ledarskapscentrum som startats vid Polishögskolan arbetar på ett övergripande plan med att utveckla ledarskapet inom polisväsendet främst genom att öka kunskaperna och utveckla metoder för myndigheternas egna insatser.

Utskottet har tidigare tagit ställning till motionsyrkanden rörande polisens arbetstider. Senast skedde det i våras (bet. 1999/2000:JuU6 s. 15 f). Utskottet noterade då bl.a. att det ovan nämnda arbetstidsavtalet slutits och att det syntes innebära ett steg i rätt riktning.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det nya avtalet skapat förutsättningar för en bättre anpassning av arbetstiden till verksamhetens krav. Detta ligger också väl i linje med vad utskottet tidigare uttalat i frågan. Som regeringen påpekar är det viktigt att de möjligheter som det nya avtalet ger tas till vara på ett konstruktivt sätt. Mot bakgrund av den kritik som Riksrevisionsverket redovisat är det också glädjande att frågor om chefsutveckling uppmärksammas inom polisen.

Utskottet – som inte ser något behov av åtgärder från riksdagens sida – föreslår att motionerna Ju921 och Ju927 avslås i här behandlade delar.

Nationella insatsstyrkan

Av 2 kap. 17 § polisförordningen framgår att det vid Polismyndigheten i Stockholms län skall finnas en beredskapsstyrka med uppgift att bekämpa terroraktioner i landet. Styrkan får användas i annan polisverksamhet, om det kan ske med hänsyn till huvuduppgiften.

I motion Ju214 (kd) begärs att Nationella insatsstyrkan organisatoriskt skall tillhöra Rikspolisstyrelsen. Motivet till detta är att styrkan skall vara en nationell resurs. Motionärerna ser en risk för att polismyndigheterna kommer att avstå från att använda styrkan av ekonomiska skäl, om den får ligga kvar hos Stockholmspolisen. I motionen föreslås dessutom att styrkan skall få användas mot den organiserade brottsligheten och att den skall få bättre utrustning.

Frågan om Nationella insatsstyrkans organisatoriska hemvist behandlades utförligt i samband med behandlingen av budgetpropositionen för innevarande år (bet. 1999/2000:JuU1 s. 31 f). Utskottet anförde att det i och för sig kunde hålla med om att det faktum att en polismyndighet ute i landet som vill nyttja resurser som finns vid Polismyndigheten i Stockholms län då måste betala för det, inbjuder till misstanken att myndighetscheferna avhåller sig från att nyttja styrkans kompetens. Utskottet kunde emellertid inte finna fog för någon sådan misstanke. Utskottet hade nämligen svårt att tänka sig att myndighetscheferna – av ekonomiska skäl – skulle avstå från att kalla in den kompetens som krävs för att lösa en svår polisiär uppgift. I sammanhanget erinrade utskottet om att det kan vara fråga om situationer där liv står på spel. Utskottet utgick från att myndighetscheferna upprätthåller en professionell ambitionsnivå och vid behov anlitar styrkan eller delar av den. Vidare understök utskottet att verksamheten vid styrkan knappast blir kostnadsfri bara för att den ges ett organisatoriskt hemvist någon annanstans inom polisväsendet. För att tillgodose önskemålet om att flytta styrkan till Rikspolisstyrelsen måste ju rimligen anslaget till de olika länen dras ned för att finansiera en ökad verksamhet vid Rikspolisstyrelsen. Utskottet var alltså inte berett att ställa sig bakom det synsätt som motionärerna byggde sitt yrkande på.

Utskottet noterade också att samtliga länspolismästare ställt sig bakom förslaget att låta styrkan vara kvar vid Polismyndigheten i Stockholms län.

Det fanns dessutom, anförde utskottet, flera avsevärda nackdelar med att låta styrkan tillhöra Rikspolisstyrelsen. Här tänkte utskottet främst på de begränsade möjligheterna att nyttja styrkan operativt, vilket i sin tur skulle innebära att styrkan blev dåligt tränad för realistiska uppgifter. Det symbolvärde som möjligen kunde ligga i att styrkan sorterade under Rikspolisstyrelsen vägrade lätt mot detta.

Det även förra året framställda yrkandet om en utvidgning av Nationella insatsstyrkans arbetsuppgifter avstyrktes med hänvisning till en då nyligen beslutad ändring i polisförordningen som innebär att styrkan kan användas till annat än att bekämpa terroraktioner, om det kan ske med hänsyn till huvuduppgiften. Bakgrunden var att den tidigare begränsningen till enbart terroraktioner hade medfört betydande tillämpningsproblem. I en rapport till regeringen föreslog Rikspolisstyrelsen därför att styrkan skulle kunna sättas in i sådana fall där en polisoperativ bedömning visar att det är lämpligt på grund av de särskilda kunskaper som styrkans personal har.

Frågan om Nationella insatsstyrkans organisatoriska hemvist har därefter tagits upp av SÄPO/Rikskrimkommittén. I betänkandet Den centrala polisen (SOU 2000:25 s. 238 f) föreslås att kostnaden för förstärkning som Nationella insatsstyrkan lämnar inte skall belasta den polismyndighet som begär hjälp.

Rikspolisstyrelsen har inspekterat verksamheten vid Nationella insatsstyrkan. I inspektionsprotokollet av den 6 september 2000 anför sammanfattningsvis att insatsstyrkans numerär har minskats, att dess utrustning delvis är föråldrad och försliten och att förutsättningarna för att vidmakthålla och utveckla styrkans kompetens inte kan anses tillräckliga. Enligt inspektionsgruppens uppfattning kan den ekonomiska situationen vid Polismyndigheten i Stockholms län innebära en risk för att insatsstyrkans behov inte i tillräcklig

grad tillgodoses. Gruppen anser också att dess iakttagelser ger underlag för bedömningen att det är tveksamt om Polismyndigheten i Stockholms län i dag kan anses ha de ekonomiska, organisatoriska och personella förutsättningar som behövs för att den nationella insatsstyrkan fortlöpande skall kunna anpassas och utvecklas på det sätt som är nödvändigt för att den skall kunna fullgöra sin huvuduppgift. Inspektionsgruppen anser därför att finns starka skäl att överväga att inordna den nationella insatsstyrkan i Rikspolisstyrelsens organisation eller i vart fall vidta andra åtgärder som säkerställer styrkans funktion.

Utskottet har inhämtat att protokollet har remissbehandlats inom polisväsendet. Ett beslut om eventuella åtgärder väntas inom kort.

Utskottet konstaterar att insatsstyrkans organisatoriska hemvist har uppmärksamats inom Rikspolisstyrelsen och att det vid den ovan nämnda inspektionen framkommit nya skäl som talar mot den nuvarande organisatoriska lösningen. I avvaktan på resultatet av det pågående arbetet är utskottet emellertid inte berett att frånga den uppfattning som utskottet redovisade förra hösten. Av samma skäl ser utskottet ingen anledning för riksdagen att uttala sig om insatsstyrkans utrustning.

När det sedan gäller frågan om vilka arbetsuppgifter styrkan bör kunna ha kan utskottet konstatera att den ändring som gjordes i polisförordningen förra hösten syftade till att möjliggöra just det som motionärerna efterfrågar, även om det inte var den organiserade brottsligheten som åberopades som skäl för ändringen. I sammanhanget vill utskottet påpeka att bekämpningen av den organiserade brottsligheten i huvudsak fordrar andra polisiära metoder än de som insatsstyrkans särskilda kompetens omfattar. Här vill utskottet också understryka att insatsstyrkan får användas till annat än terroristbekämpning när det är lämpligt ur polisoperativ synpunkt. Detta innebär enligt utskottets mening mycket vida möjligheter att använda styrkan till olika arbetsuppgifter.

Sammantaget innebär det anförda att utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju214.

Övrigt

Samlokalisering av myndigheter inom rättsväsendet

I motion Ju921 (c) begärs att polisen, åklagarna och domstolarna skall samverka i fråga om administration och lokaler. Önskemålet syftar till att förbättra förutsättningarna för samverkan mellan de berörda myndigheterna.

Utskottet behandlade ett liknande yrkande förra hösten (bet. 1999/2000:JuU1 s. 35 f). Sammanfattningsvis hade utskottet en positiv inställning till de olika samverkansprojekt som drivs inom rättsväsendet. I fråga om domstolarna pekade dock utskottet på att intresset av självständighet måste beaktas.

Vid den utfrågning utskottet hållit med företrädare för Rikspolisstyrelsen har framkommit att viss samverkan med åklagarväsendet förekommer när det gäller lokaler.

Utskottet ser inga hinder för att myndigheterna inom rättsväsendet – där det befinns lämpligt – samverkar såsom motionärerna föreslår. Så sker också uppenbarligen i viss utsträckning. I fråga om domstolarnas medverkan i sådana sammanhang har utskottet dock alltså uppfattningen att sådan samverkan måste ske med iakttagande av kravet på domstolarnas självständighet. Motion Ju921 i denna del bör avslås av riksdagen.

Polisens arbetsmetoder

I motion Ju933 (fp) anføres att polisen bör förändra sina arbetsmetoder och övergå till s.k. nolltolerans.

När utskottet behandlade denna fråga senast (bet. 1999/2000:JuU6 s. 9 f) hänvisade utskottet till sitt tidigare ställningstagande i saken, väsentligen att frågan inte lämpar sig för generella uttalanden.

Utskottet – som vidhåller den inställning utskottet gav uttryck för i januari – föreslår att riksdagen avslår motion Ju933 i denna del.

Konsekvensanalyser

I motion Ju234 (m) begärs en granskning av effekterna av organisationsförändringar inom rättsväsendet.

Riksdagens revisorer har på utskottets uppdrag granskat konsekvenserna av organisationsförändringarna inom rättsväsendet. Granskningen med förslag till åtgärder redovisades hösten 1999 (förs. 1999/2000:RR7).

Utskottet behandlade revisorernas förslag i våras (bet. 1999/2000:JuU11). Utskottet ställde sig bakom flera av revisorernas förslag. Ett av dem gick ut på att regeringen före och efter större förändringar inom rättsväsendet skall göra så omfattande bedömningar som möjligt av vilka effekter förändringarna får för andra myndigheter och samhället i övrigt. Ett annat förslag från revisorerna som utskottet också ställde sig bakom var att regeringen i samband med budgetpropositionen skall redovisa kostnadsutvecklingen inom rättsväsendets olika delar under de senaste tio åren. I årets budgetproposition finns en sådan redovisning av utgiftsutvecklingen (utg.omr. 4, avsnitt 4.8).

I nämnda ärende avstyrkte utskottet ett liknande motionsyrkande som det nu aktuella och anförde bl.a. att utskottet inte såg något behov av ytterligare en sådan brett upplagd översyn som efterfrågades i motionen.

Utskottet kan konstatera att revisorernas granskning – som alltså skedde på utskottets initiativ – lett fram till flera tillkännagivanden. Resultatet av det förestående utredningsarbetet bör avvaktas innan ytterligare granskningar påbörjas. Motion Ju234 bör avslås av riksdagen.

Åklagarväsendet

Inledning

Målet för åklagarverksamheten är att se till att den som begått brott lagförs.

Åklagaren har en central roll inom rättsväsendet när det gäller att bekämpa brottslighet. Till åklagarens uppgifter hör att leda förundersökningar, fatta

beslut i åtalsfrågor och föra talan om ansvar för brott vid domstol. Inom ramen för förundersökningsledningen beslutar åklagaren om personella och reella tvångsmedel av integritetskränkande natur såsom anhållande, kroppsbesiktning, reseförbud och husrannsakan. Åklagaren kan också begränsa eller lägga ned en förundersökning. Andra viktiga uppgifter som ankommer på åklagaren är att under vissa förutsättningar utfärda strafföreläggande och besluta om åtalsunderlåtelse.

Ekobrottsmyndigheten, som har till uppgift att bekämpa ekonomisk brottslighet, inrättades den 1 januari 1998. Verksamheten inleddes den 1 juni samma år. Av instruktionen för Ekobrottsmyndigheten framgår att myndigheten dels är en åklagarmyndighet, dels en central förvaltningsmyndighet under regeringen.

Under behandlingen av budgetpropositionen har utskottet haft en utfrågning där representanter för Riksåklagaren medverkat.

Resultatuppföljning

I avsnitt 4.6.2 i budgetpropositionen redovisar regeringen sin bedömning av resultatet inom åklagarväsendet.

Effektmålet för åklagarverksamheten för år 1999 innebar att denna skulle bedrivas på ett sådant sätt att den enskilde tillförsäkrades rättssäkerhet och rättstrygghet och så att den som begått brott lagfördes.

Följande verksamhetsmål gällde för åklagarväsendet för år 1999.

Kampen mot våldsbrott, narkotikabrott och ekonomisk brottslighet (inklusive miljöbrott) skulle prioriteras. Särskild uppmärksamhet skulle ägnas den grova och gränsöverskridande brottsligheten, den mc-relaterade brottsligheten, brott med rasistiska inslag, våld mot kvinnor och övergrepp mot barn.

Förundersökningarnas kvalitet skulle höjas.

Antalet avslutade ärenden skulle uppgå till minst det antal som kommit in. Genomströmningstiderna skulle minska, i synnerhet på de prioriterade områdena.

Rättstillämpningen skulle vara enhetlig vid prövning av åtalsfrågan och användning av frihetsberövanden.

Den del av åklagarnas arbetstid som ägnas åt kvalificerade åklagaruppgifter skulle öka.

För Ekobrottsmyndighetens del gällde dessutom att myndigheten skulle förhindra eller upptäcka ekonomisk brottslighet inom sitt verksamhetsområde. Myndigheten skulle också genom nya arbetsmetoder och hög kompetens skapa förutsättningar för en effektivare ekobrottsbekämpning.

Målen för stabsuppgifterna vid Ekobrottsmyndigheten var att ge regeringen och övriga intressenter en bättre helhetsbild av den ekonomiska brottsligheten och bättre möjlighet att förutse utvecklingen inom området. Berörda myndigheter skulle på ett så tidigt stadium som möjligt informeras om nya former av ekonomisk brottslighet. Servicen till statsmakterna i form av förslag till åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten och synpunkter på lagstiftningen m.m. skulle förbättras.

I samverkan med andra myndigheter skulle metoder utvecklas för att effektivisera ekobrottsbekämpningen.

Som underlag för bedömningen av om verksamhetsmålen uppfyllts redovisar regeringen i budgetpropositionen utförligt hur verksamheten utvecklats inom åklagarväsendet under de senaste åren. Redovisningen innebär att riksdagens underlag för bedömningen av verksamheten är betydligt mer detaljerat än tidigare.

Regeringen bedömer att åklagarorganisationens verksamhetsresultat under de senaste åren visat på en i huvudsak positiv utveckling. De mål som slagits fast för verksamheten har i stort sett uppfyllts. Regeringen framhåller emellertid att det är angeläget att åklagarorganisationen ytterligare förbättrar verksamhetsresultaten främst när det gäller handläggningstider och lagföringsprocent.

När det gäller målet att åklagarverksamheten skall bedrivas på ett sådant sätt att den enskilde – såväl målsägande som brottsmisstänkta – tillförsäkras *rättssäkerhet och rättstrygghet* kan konstateras att målet är mycket allmänt hållet. Utskottet delar självfallet uppfattningen att verksamheten bör bedrivas på det sättet men ser samtidigt betydande svårigheter när det gäller möjligheterna att bedöma om målet uppnåtts. Ledning för den bedömningen får sökas i det material som i första hand tar sikte på verksamhetsmålen.

Av redovisningen i budgetpropositionen framgår att 41 % av åklagarväsendets resurser satsats på de *prioriterade brottstyperna*. Dessa utgjorde 18 % av de avslutade ärendena. Det är i stort sett samma siffror som för år 1998. Att de prioriterade brottstyperna kräver en större andel av resurserna än vad enbart deras antal motiverar faller sig enligt utskottets mening naturligt. De prioriterade brottstyperna består ju av mycket allvarliga brott.

När det gäller målet om en förbättrad *kvalitet i förundersökningarna* kan noteras att utvecklingsarbetet under år 1999 också omfattat frågor om kvalitetssäkring av brottsutredningar och genomförande av den arbetsmetodik som utvecklats i samarbete med polisen. Kvalitetsarbetet inom åklagarväsendet syftar till att utredningsverksamheten skall leva upp till de krav som medborgarna, polisen, domstolarna och andra samverkande myndigheter kan ställa på den. Utgångspunkten för insatserna är Riksåklagarens promemoria Kvalitetssäkring av brottsutredningar, vari olika modeller för kvalitativt bättre brottsutredningar presenteras.

Utskottet konstaterade vid förra riksmötet att förutsättningarna för en hög grad av måluppfyllelse på denna punkt framstod som goda (bet. 1999/2000:JuU1 s. 40). Utskottet kan inte nu finna skäl till någon annan bedömning.

Målet att antalet *avslutade ärenden* skall uppgå till minst det antal som kommer in innebär i klartext att balanserna inte skall öka utan helst minska. Vid bedömningen av måluppfyllelsen är det av avgörande betydelse hur stort inflödet är – om det är mindre än tidigare kan man kanske kräva att balansen skall minska. Såsom målet formulerats har det uppfyllts med en marginal om i runda tal 15 000 ärenden (192 000 avgjorda ärenden jämfört med 177 000 inkomna). Året innan var marginalen 8 000 ärenden (202 000 avgjorda ärenden jämfört med 194 000 inkomna). Härav framgår att polisen redovisar allt färre ärenden, något som bidragit till att balansläget förbättrats i åklagarväsendet.

	1997	1998	1999
Inkomna ärenden	196 709	193 922	176 866
Avslutade ärenden	208 467	201 922	192 141

När det gäller den påverkan polisens utredningsarbete har på åklagarnas arbete anför regeringen bl.a. följande.

Regeringen framhåller att åklagarentorerna och andra åklagare genomfört många betydelsefulla insatser när det gäller en närmare samverkan med och utbildning av närpolisen. Enligt Riksåklagaren ledde bl.a. de insatserna till att utredningsverksamheten förbättrades under den senare delen av 1990-talet. Den positiva utvecklingen har emellertid brutits och situationen i början av år 2000 var generellt sett oacceptabel. Åklagarna hade svårt att höja lagföringsprocenten och handläggningstiderna för många brott är alltför långa. Ärendeströmmingen från polisen till åklagarorganisationen har sjunkit från 385 000 år 1995 till 185 000 år 1998. Dessutom överlämnar polisen endast 14 % av sina ärenden till åklagarna jämfört med 26 % i mitten av 1990-talet. Riksåklagaren har, redovisar regeringen, framhållit att möjligheterna att klara upp brott minskat väsentligt under 1990-talet.

I sammanhanget bör nämnas att lagföringsandelen, dvs. den andel av alla avslutade ärenden som lett till beslut om åtal, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse var 58 % under 1999. Det är en minskning med två procentenheter jämfört med 1998 (den uppgift om en lagföringsandel om 64 % för 1998 som lämnades i förra årets budgetproposition synes ha berott på ett statistikfel). Under perioden 1996–1999 var lagföringsandelen i genomsnitt 60 % av samtliga ärenden.

Enligt utskottets uppfattning ger den kraftigt minskade ärendeströmmingen från polis till åklagare anledning till oro – det förbättrade balansläget hos åklagarmyndigheterna beror alltså inte enbart på författningsändringar eller effektivare åklagararbete utan också på en försämrad utredningsverksamhet hos polisen. Polisens försämrade utredningsverksamhet synes också ha bidragit till att lagföringsandelen hos åklagarmyndigheterna minskat. Här krävs enligt utskottets mening kraftfulla åtgärder för att komma till rätta med problemen inom polisorganisationen.

Såvitt avser *genomströmningstiderna*, upplyser regeringen att dessa minskade för nästan alla brottstyper under 1999. Den genomsnittliga genomströmningstiden från inkommet förundersökningsprotokoll till beslut i åtalsfrågan minskade från 57 till 54 dagar jämfört med 1998. Däremot ökade tiderna för åklagarledda förundersökningar i vilka även handläggningstiden hos polisen är inräknad. I genomsnitt ökade denna genomströmningstid från 123 till 125 dagar jämfört med 1998. Ökningen torde delvis förklaras av att åklagarna under 1999 avslutade många äldre ärenden men också av polisens bristande utredningsresurser. I juli 2000 fattade Riksåklagaren beslut om en kompletterande verksamhetsplan för åklagarorganisationen. Enligt planen skall åklagarmyndigheterna under innevarande år förkorta genomströmningstiderna väsentligt. En målsättning skall vara att tiden från inkommet förundersökningsprotokoll till beslut i åtalsfrågan inte skall överskrida 30 dagar. Åklagarmyndigheterna skall dessutom eftersträva en ökning av antalet brottsmisstankar som avgörs inom 15 dagar. Under 1999 fattade, upplyser

regeringen, åklagarna beslut om hälften av alla brottsmisstankar inom 15 dagar från det att förundersökningsprotokollet kom in från polisen.

I sammanhanget vill utskottet erinra om vad det anförde i denna fråga vid behandlingen av budgetpropositionen för 2000.

De uppgifter om genomströmningstider som redovisas i budgetpropositionen och fortsättningsvis i detta avsnitt avser siffror som anger hur gammalt ett ärende är som *avgjorts* under den aktuella redovisningsperioden. Siffrorna säger alltså ingenting om sådana ärenden som inte avgjorts. Detta innebär att om en myndighet väljer att prioritera ärenden som är äldre går genomströmningstiden upp. Om i stället nyinkomna ärenden prioriteras blir förändringen den motsatta. Genomströmningstiden påverkas dessutom av en mängd andra faktorer, t.ex. den tid som läggs ned på ett enskilt ärende. Det är uppenbart att förändringar som innebär längre genomströmningstider inte automatiskt är av ondo, liksom att kortare tider inte heller generellt kan anses vara något positivt. Mot den nu tecknade bakgrunden anser utskottet att ett mer relevant mått vore en redovisning av den ineliggande balansens ålder. Sådana uppgifter kan i sin tur kompletteras med uppgifter om genomströmningstider m.m. (bet. 1999/2000:JuU1 s. 39).

Utskottet kan konstatera att någon redovisning av den ineliggande balansens ålder inte gjorts i årets budgetproposition. Utskottet vill framhålla vikten av att en sådan redovisning kommer till stånd inför nästa års budgetbehandling.

Vad gäller målet att åklagarna skall lägga en större del av sin arbetstid på *kvalificerade arbetsuppgifter* kan nämnas att den övergripande inriktningen för det gemensamma utvecklingsarbete som pågått sedan 1996 mellan åklagarväsendet och polisen har varit att polisen skall ta ett utökat ansvar för förhållandevis enkla och medelsvåra brottsutredningar medan åklagarna i högre utsträckning skall koncentrera sig på de komplicerade målen och utöva aktiv förundersökningsledning i dessa. Utvecklingsarbetet har resulterat i olika åtgärder och nya arbetsmetoder. Riksåklagaren beslutade i december 1997 efter samråd med Rikspolisstyrelsen om nya allmänna råd för fördelningen mellan åklagare och polis av förundersökningsledning (RÅFS 1997:12). Myndigheterna skall ta fram lokala överenskommelser mellan åklagare och polis om vem som skall ha förundersökningsansvaret. Överenskommelserna skall, självklart, utgå från den uppgiftsfördelning som framgår av rättegångsbalken. Lokala förhållanden, brottets generella straffvärde, ärendets karaktär och svårighetsgrad samt den kompetens som finns vid polismyndigheten skall alltså vara avgörande för ansvarsfördelningen. Lokala överenskommelser har träffats mellan myndigheterna i flertalet län. Enligt vad Riksåklagaren uppgivit har de lokala överenskommelserna hittills inte lett till några stora förändringar i ansvarsfördelningen.

Här bör även nämnas att arbetet med att effektivisera lagföringen av förhållandevis enkla förseelser fortsatt. De föreskrifter om ordningsbot vid vissa brott (SFS 1999:178) som trädde i kraft den 1 oktober förra året samtidigt som den nya trafikförordningen bör enligt regeringen föra med sig en ytterligare minskad ärendeströmning till åklagarorganisationen, eftersom fler brott lagförs genom att polisen utfärdar ordningsbot.

Utskottet anser att inriktningen att polisen skall ta ett utökat ansvar för enkla och medelsvåra brottsutredningar är riktig. Samtidigt är det tydligt att denna inriktning kan fullföljas endast under förutsättning att polisens utredningsverksamhet fungerar på ett tillfredsställande sätt.

Ytterligare en faktor att analysera i detta sammanhang är frågan om *enhetlig rättstillämpning*. Inte heller detta mål låter sig på något enkelt sätt kvantifieras och mätas. Däremot kan man dra vissa slutsatser av det arbete som lagts ned på att åstadkomma förbättringar. Av budgetpropositionen framgår att Riksåklagaren lagt fram riktlinjer för att skapa rationella och effektiva arbetsformer och att arbetet med att omsätta dessa i praktiken fortsatt under år 1999. Vidare anføres att kvalitetsarbetet inom åklagarväsendet syftar till att verksamheten skall leva upp till de krav som medborgarna, polisen, domstolarna och andra samverkande myndigheter kan ställa på den.

Regeringen understryker att Riksåklagarens verksamhet i Högsta domstolen är viktig för rättsutvecklingen i stort och strategisk för den operativa åklagar- och polisverksamheten. Riksåklagaren upprättar därför varje år en rättsutvecklingsplan över frågor som bedöms ha betydelse för enhetlig rättstillämpning. Överåklagarna skall fortlöpande uppmärksamma mål som kan ha prejudikatintresse och redovisa dem till Riksåklagaren. Riksåklagaren eftersträvar att i så stor utsträckning som möjligt koncentrera sin verksamhet i Högsta domstolen på de mål som bedöms ha störst betydelse för den praktiska rättstillämpningen. Riksåklagaren har fört upp en rad kriminalpolitiskt viktiga frågor om bl.a. påföljdsval, straffmätning, narkotikabrott och rasistiska brott.

Enligt utskottets mening bör det kvalitetsarbete som bedrivs inom åklagarväsendet på ett verksamt sätt kunna bidra till målet om en enhetlig rättstillämpning. Härtill bidrar naturligtvis Riksåklagarens strävanden att få vägledande avgöranden av Högsta domstolen i kriminalpolitiskt viktiga mål.

När det sedan gäller Ekobrottsmyndigheten anser regeringen att dess operativa verksamhet utvecklades i positiv riktning under år 1999. Enligt regeringens uppfattning har myndigheten en central roll såväl när det gäller operativ brottsutredningsverksamhet som strategiskt långsiktiga åtgärder i kampen mot den ekonomiska brottsligheten. Regeringens bedömning baseras huvudsakligen på följande uppgifter i budgetpropositionen.

Det operativa arbetet bedrivs i nära arbetsgemenskap mellan åklagare, poliser, ekonomer och personer med särskild kompetens på IT-området.

Ekobrottsmyndigheten har genomfört flera satsningar för att ytterligare förbättra utredningsverksamheten. En effektiv ekobrottsbekämpning bygger enligt myndigheten på tillgång till underrättelseinformation, vilken myndigheten beställer från polisens kriminalunderrättelseenheter. Enligt myndigheten är det emellertid nödvändigt med snabbare och mer adekvat underrättelseinformation för att utredningsåtgärderna skall få optimal effekt. Det är i huvudsak, framhålls från myndighetens sida, polismyndigheterna i storstads-länen som har bristande kompetens i fråga om ekobrottsbekämpning och därför i många fall inte kan bistå med adekvat underrättelseinformation. Ekobrottsmyndigheten har av detta skäl behov av egna resurser och kompetens för spaningsärenden. Det finns därför enheter inom myndighetens avdelningar som snabbt kan bistå med spaningsinformation i utredningsarbetet.

Härutöver redovisar regeringen att Ekobrottsmyndigheten under det gångna året fördjupat sitt samarbete med Finansinspektionen när det gäller såväl övergripande som operativa frågor. Flera andra samarbetsprojekt med såväl svenska som utländska myndigheter har inletts. Nya arbetsformer för att effektivare kunna angripa omfattande och allvarliga former av ekonomisk kriminalitet har utvecklats genom detta samarbete.

När det gäller informationsutbytet mellan berörda myndigheter bör nämnas det s.k. Ekorådet som består av Riksåklagaren, rikspolischefen, generaltulldirektören samt generaldirektörerna för Ekobrottsmyndigheten, Riksskatteverket, Finansinspektionen och Brottsförebyggande rådet. Rådet har bildat en beredningsgrupp som initierat projekt som berört flera av myndigheterna. Gruppen har också haft en viktig roll när det gäller informationsutbytet.

Lagföringsandelen vid Ekobrottsmyndigheten var omkring 31 % under år 1999 jämfört med 23 % under 1998. Lagföringsandelen för de ekobrottsärenden som handlades utanför Ekobrottsmyndigheten var omkring 37 % jämfört med 33 % under 1998. – Under det första halvåret 2000 var lagföringsandelen 37 % vid Ekobrottsmyndigheten.

Genomströmningstiden för ekobrottsärenden ökade under år 1999 från 345 till 458 dagar eller med omkring 33 % jämfört med år 1998. Enligt regeringen förklaras de längre genomströmningstiderna med att myndigheten under år 1999 avslutat många äldre ärenden, bl.a. drygt 300 ärenden som var äldre än tre år. Från myndighetens sida har, enligt regeringen, framhållits att den ökade satsningen på kompetensutveckling och det förhållandet att åklagarna hade betydligt fler domstolsdagar under år 1999 än under år 1998 bidragit till de längre genomströmningstiderna. Under det första halvåret 2000 har genomströmningstiderna ökat till 543 dagar. Ekobrottsmyndigheten bedömer, anför regeringen, att ekobrottmålens svårighetsgrad ökat.

Såväl antalet inkomna som antalet avslutade ärenden minskade något under 1999 jämfört med 1998.

	1998	1999
Inkomna ärenden	2 966	2 544
Avslutade ärenden	2 597	2 562

När det gäller redovisningen av ärenden anser utskottet att det även beträffande Ekobrottsmyndighetens ärenden vore värdefullt med en redovisning i budgetpropositionen av den inneliggande ärendebalansens ålder.

Utskottet anser att det är tillfredsställande att lagföringsandelen för Ekobrottsmyndighetens ärenden ökat påtagligt sedan myndigheten inrättades. Ökningen av genomströmningstiderna – även om den delvis kan förklaras av att äldre ärenden avarbetats – är emellertid ett förhållande som noga bör följas inför bedömningen av kommande anslagsbehov.

Sammantaget innebär det anförda att ingenting framkommit som motsäger regeringens bedömning att åklagarväsendet i stort får anses ha uppfyllt de mål som ställts upp för verksamheten.

Prioriteringar inför budgetåret 2001

I fråga om prioriteringar inför budgetåret 2001 anför regeringen följande. Åklagarväsendet skall ytterligare förstärka och utveckla åklagarrollen. Åkla-

garväsendet skall medverka i polisväsendets kompetens- och verksamhetsutveckling för att säkerställa en effektiv och snabb brottsutredningsverksamhet med högt ställda krav på rättssäkerhet och kvalitet. Fler brott skall klaras upp.

Åklagarna skall i ännu större utsträckning ges utrymme att kunna koncentrera sig på de mera kvalificerade brottmålsärendena och utöva aktiv förundersökningsledning i dessa.

Utskottet har ingen erinran mot vad regeringen anfört.

Anslagen

Åklagarorganisationen

Tabell med jämförelse av regeringens och oppositionens förslag (tusental kronor)

Anslag 2000	Prop. 2001	m	kd	c	fp
694 997	729 777	+15 000	+67 000	-	+10 000

Regeringen föreslår ett anslag till åklagarorganisationen på 729 777 000 kr. Förslaget innebär en ökning med ca 34,8 miljoner kronor. Ökningen avser till övervägande delen poster av justeringskaraktär. En ramhöjning föreslås dock om 15 miljoner kronor, pengar som skall användas till att konsolidera och utveckla det omfattande reformarbete som genomförts inom åklagarväsendet.

I motion Ju913 (kd) yrkas att anslaget till åklagarorganisationen skall höjas med 67 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. I motionen förespråkas vidare åtgärder för kompetensutveckling inom åklagarväsendet och inrättande av särskilda ungdomsrotlar inom detta. Den föreslagna anslagsökningen skall möta kostnaderna för en förväntad ökning av ärendetillströmningen till åklagarmyndigheterna liksom för kompetensutveckling.

I motion Ju927 (m) föreslås att anslaget till åklagarorganisationen skall höjas med 15 miljoner kronor. Dessa ytterligare medel skall bl.a. möta kostnaderna för en förväntad ökning av de brottmålsutredningar som kommer in till åklagarmyndigheterna.

En anslagsökning för åklagarväsendet om 10 miljoner kronor förordas i motionerna Ju933 och Fi211, båda (fp).

Utskottet har behandlat anslagsyrkandena ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslaget. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandena.

Ekobrottsmyndigheten

Regeringen föreslår ett anslag till Ekobrottsmyndigheten på 304 285 000 kr.

Det innebär en höjning av anslaget med omkring 40 miljoner kronor. I huvudsak är det fråga om poster av justeringskaraktär. Regeringen föreslår emellertid en ramhöjning om 10 miljoner kronor. Denna skall användas för att fortsätta och förstärka uppbyggnaden av myndigheten.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandet ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslaget. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag.

Åklagarorganisationen

I motion Ju305 (s) efterfrågas åtgärder för att bl.a. säkerställa åklagarnas kompetens i fråga om ekobrott. Motionärerna pekar på möjligheten att inrätta en särskild avdelning inom Justitiedepartementet med uppgift att bekämpa ekonomisk brottslighet.

Enligt regleringsbrevet för åklagarväsendet för år 2000 skall åklagarväsendet prioritera kampen mot bl.a. ekonomisk brottslighet. Regeringen utfärdar årligen myndighetsgemensamma riktlinjer för kampen mot den ekonomiska brottsligheten. I riktlinjerna preciseras sådana regeringens krav på ekobrottsbekämpningen som är gemensamma för två eller flera centrala verk med underställda myndigheter.

Som framgått ovan verkar sedan den 1 juni 1998 Ekobrottsmyndigheten som en särskild åklagarmyndighet för bekämpning av ekonomisk brottslighet. Av instruktionen för Ekobrottsmyndigheten (1997:898) framgår att myndighetens uppgift är att i de tre storstadslänen jämte Gotlands län och Hallands län handlägga mål som bl.a. rör brott mot borgenärer, skattebrott, brott mot aktiebolagslagen (1975:1385), brott mot insiderlagen (1990:1342) eller mål vars handläggning annars ställer särskilda krav på kännedom om finansiella förhållanden, näringslivsförhållanden, skatterätt eller liknande. Vidare handläggs vid Ekobrottsmyndigheten mål som lämpligen bör handläggas där med hänsyn till att målet rör kvalificerad ekonomisk brottslighet som har nationell utbredning eller internationell anknytning eller är av principiell natur eller av stor omfattning. I de län där Ekobrottsmyndigheten inte har ansvaret för åklagarverksamheten samordnar myndigheten under Riksåklagaren verksamhet som rör ekonomisk brottslighet.

Utskottet delar naturligtvis motionärernas uppfattning att det är angeläget att åklagarväsendet har erforderlig kompetens för att bekämpa ekonomisk brottslighet. Inrättandet av Ekobrottsmyndigheten synes ha varit av väsentlig betydelse för att säkerställa sådan kompetens. Några ytterligare åtgärder från riksdagens sida kan utskottet inte nu finna erforderliga. Motion Ju305 avstyrks.

I motion Ju306 (s) begärs att åklagare skall kunna skaffa sig specialistkompetens, särskilt när det gäller bekämpandet av övergrepp mot barn.

Riksåklagaren har tillskapat specialistbefattningar inom åklagarväsendet. För dessa specialiståklagare anordnar Riksåklagaren fr.o.m. hösten 2000 en obligatorisk högre utbildning som består av en gemensam och en speciell del. Den speciella delen tar sikte på olika brottstyper. Till dessa hör grova sexualbrott mot barn.

Kommittén mot barnmisshandel har i sitt delbetänkande Barnmisshandel – polisens och åklagarnas handläggningstider och arbetsmetoder (SOU 2000:42) föreslagit att Riksåklagaren skall ges i uppdrag att inrätta en gemensam vidareutbildning för åklagare inom området barnmisshandel och sexuella övergrepp mot barn. Vidare bör uppdraget omfatta att utforma en kontinuerlig fortbildning för åklagare som arbetar med barnärenden.

Betänkandet bereds för närvarande i Justitiedepartementet.

Utskottet kan konstatera att åtgärder för att möjliggöra specialisering för åklagare bl.a. när det gäller brott mot barn redan har inletts eller är under övervägande. Motion Ju306 får därmed väsentligen anses tillgodosedd, och den avstyrks.

Ekobrottsmyndigheten

I motion Ju933 (fp) begärs att Ekobrottsmyndigheten skall avskaffas. Motionärerna anför bl.a. att det saknas skäl att ha särskilda åklagarmyndigheter för vissa slag av brottslighet och att det förhållandet att en åklagare kan behöva sakkunnigt biträde vid utredningen av viss brottslighet inte är unikt för ekonomiska brott utan gäller också för många andra brottstyper.

Av instruktionen för Ekobrottsmyndigheten följer att denna dels är en åklagarmyndighet, dels en central förvaltningsmyndighet under regeringen.

Utskottet har tidigare vid flera tillfällen behandlat frågan om Ekobrottsmyndighetens ställning.

Vid riksmötet 1996/97 uttalade utskottet sin tillfredsställelse över att regeringen hade för avsikt att inrätta en Ekobrottsmyndighet. Den nya myndighetens tillkomst borde kunna innebära en betydande förstärkning av samhällets insatser mot den ekonomiska brottsligheten. Utskottet instämde i regeringens bedömning att Ekobrottsmyndigheten borde inrättas som en självständig myndighet inom åklagarväsendet. Därigenom skulle myndigheten på ett naturligt sätt knytas till den organisation för brottsbekämpning som redan existerade (bet. 1996/97:JuU6 s. 9).

Utskottet har därefter vid flera tillfällen avstyrkt motionsyrkanden av innebörd att Ekobrottsmyndigheten skulle avvecklas och verksamheten helt inordnas under Riksåklagaren.

Vid riksmötet 1997/98 betonade utskottet att den omständigheten att Ekobrottsmyndigheten delvis låg under regeringen inte fick påverka Riksåklagarens och Rikspolisstyrelsens ledning av den operativa verksamheten. Utskottet erinrade i sammanhanget om att tidigare försök att, inom ramen för den då befintliga verksamheten, förstärka resurserna till ekobrottsbekämpning hade misslyckats (bet. 1997/98:JuU1 s. 38 f).

I budgetbetänkandet för år 1999 konstaterade utskottet att det ännu var för tidigt att säga hur den nya organisationen och arbetsformerna i detalj skulle komma att påverka ekobrottsbekämpningen. Enligt utskottets mening stod det emellertid klart att det genom Ekobrottsmyndighetens inrättande skapats helt andra förutsättningar för en effektiv ekobrottsbekämpning (bet. 1998/99:JuU1 s. 22 f). Utskottet vidhöll denna bedömning vid sin behandling av regeringens årliga skrivelse om den ekonomiska brottsligheten (bet. 1998/99:JuU9 s. 4).

Vid budgetbehandlingen under förra riksmötet stod utskottet fast vid sina uttalanden från riksmötet 1997/98 (bet. 1999/2000:JuU1 s. 44 f).

Utskottet kan inte finna något skäl att förorda att Ekobrottsmyndigheten skulle avvecklas. Även om ytterligare erfarenhet måste vinnas innan det går att med säkerhet uttala sig, talar de uppgifter som ovan redovisats om dess verksamhet snarast för att den väl fyller de syften för vilka den inrättats. Utskottet avstyrker motion Ju933 i nu berörd del.

I motion Ju913 (kd) framhålls att all allvarlig ekonomisk brottslighet, däri inbegripet grova miljöbrott, kräver operativa insatser av sådan kvalificerad art att en enhetlig myndighetsstruktur och ledning är nödvändig.

Som ovan anmärkts samordnar Ekobrottsmyndigheten, i de län där den inte har ansvaret för åklagarverksamheten, under Riksåklagaren verksamheten som rör ekonomisk brottslighet.

När det gäller handläggningen av grova miljöbrott behandlade utskottet vid förra riksmötet ett motionsyrkande av innebörd att allvarliga miljöbrott skulle handläggas vid Ekobrottsmyndigheten. Utskottet hänvisade då till att regeringen i budgetpropositionen för år 2000 anförde att alla myndigheter inom åklagarväsendet skulle ha ett operativt ansvar för bekämpningen av miljöbrott. Ekobrottsmyndigheten skulle dock inte ha något sådant ansvar med undantag för situationer där det fanns sådana samband mellan utredningar om ekonomisk brottslighet och miljöbrottslighet att det var lämpligast att gemensam handläggning skedde där. Utskottet – som anmärkte att Riksåklagaren erhållit regeringens uppdrag att inrätta en åklagarorganisation för miljöbrottsbekämpning – kunde inte finna annat än avgränsningen av fall där Ekobrottsmyndigheten skulle ha ett operativt ansvar föreföll att ha erhållit en lämplig utformning. Motionsyrkandet avstyrktes (bet. 1999/2000:JuU1 s. 45 f).

Den 1 januari 2000 inrättade Riksåklagaren i enlighet med regeringens uppdrag och i samverkan med Rikspolisstyrelsen en ny och flexibel organisation för bekämpning av brotten mot miljön. Åklagare och poliser med specialistkompetens skall handlägga miljöbrottsärendena. En enhet hos Riksåklagaren har ett nationellt ansvar för miljöbrottsbekämpningen och biträder dessutom andra åklagarmyndigheter vid handläggningen av komplicerade brott mot miljön.

Under år 1999 anställde Riksåklagaren en chefsåklagare och fjorton specialiståklagare för miljöbrottsbekämpning. Även hos polisen finns det kvalificerade utredare med specialistkompetens när det gäller utredningar om brott mot miljön. Riksåklagaren har ett nationellt samordningsansvar för miljöbrottsbekämpningen och bestämmer närmare hur samordningen skall ske.

På Riksåklagarens initiativ har det i april innevarande år bildats ett Miljöbrottsråd för att förstärka samverkan på central nivå. I rådet ingår bl.a. riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Naturvårdsverket, Kustbevakningen och Tullverket.

Utskottet kan för sin del inte finna annat än att avgränsningen mellan de uppgifter som ankommer på Ekobrottsmyndigheten och de som ankommer på åklagarväsendet i övrigt erhållit en i allt väsentligt lämplig utformning. Behovet av att bekämpa grova miljöbrott bör kunna väl tillgodoses inom ramen för Riksåklagarens organisation för miljöbrottsbekämpning. Utskottet avstyrker motion Ju913 i nu ifrågavarande del.

I motion Ju302 (s) begärs att en del av Ekobrottsmyndigheten skall förläggas till Umeå.

Ekobrottsmyndigheten arbetar på tre regionala avdelningar, Östra, Västra och Södra med kontor i Stockholm, Göteborg och Malmö. Utredningsgrupper finns i Skövde, Borås, Halmstad, Kristianstad och Visby. Härtill kommer den särskilda avdelningen i Stockholm.

Enligt vad utskottet erfarit finns det inga planer på att förlägga någon enhet från Ekobrottsmyndigheten till Umeå.

Utskottet kan inte finna att det finns skäl för riksdagen att uttala sig om lokaliseringen av Ekobrottsmyndighetens enheter. Motion Ju302 avstyrks.

Domstolsväsendet m.m.

Inledning

Domstolsväsendets uppgift är att utöva rättsskipning. Härtill kommer ett antal avgränsade uppgifter av mera rättsvårdande natur.

Domstolsverket är central förvaltningsmyndighet för de allmänna domstolarna, de allmänna förvaltningsdomstolarna, arrendenämnderna, hyresnämnderna och Rättshjälpsmyndigheten. Verket har vidare till uppgift att på det allmännas vägnar föra talan mot beslut i rättshjälpsfrågor.

Under behandlingen av budgetpropositionen har utskottet haft en utfrågning där representanter för Domstolsverket medverkat.

Resultatuppföljning

Av regleringsbrevet för domstolsväsendet för budgetåret 1999 framgår att domstolsväsendets del av *effektmålet* för rättsväsendet var att mål och ärenden skulle avgöras på ett rättssäkert och effektivt sätt. Verksamheten skulle präglas av ett medborgarperspektiv.

Rättssäkerheten och effektiviteten påverkas av ett antal faktorer. Vissa av dessa är mätbara, medan andra, t.ex. kvalitet, är svårare att mäta. Vissa indikatorer finns dock, som kan ge ett mått på såväl rättssäkerheten som effektiviteten. Hit hör antalet inkomna, avgjorda och balanserade mål samt omloppstid och balansernas åldersstruktur. Andra faktorer av betydelse är målens styckkostnad, andelen förordnade offentliga försvarare och målsägandebiträden samt i vilken utsträckning målen avgörs så snart de är färdigberedda. Vidare är tillgången på personal och personalsammansättningen sådana faktorer.

Av regeringens redogörelse för arbetsläget i domstolarna framgår att måltillströmningen under år 1999 fortsatt att minska i tingsrätterna och i länsrätterna. Även måltillströmningen till hovrätterna och kammarrätterna har minskat. Antalet inkomna mål har ökat i Högsta domstolen, medan det är i stort sett oförändrat i Regeringsrätten.

För tingsrätternas del var antalet inkomna brottmål i stort sett oförändrat under år 1999 medan antalet inkomna tvistemål minskade. Antalet avgjorda mål i tingsrätterna ökade något under 1999 och den samlade målbalansen minskade. I hovrätterna var antalet inkomna och avgjorda tvistemål och brottmål i stort sett oförändrat jämfört med år 1998. Antalet mål i balans minskade. Under det gångna budgetåret ökade också antalet inkomna mål i Högsta domstolen, medan avgjorda mål minskade något, och antalet balanserade mål var i stort sett oförändrat.

Vad gäller länsrätterna har antalet inkomna mål fortsatt att minska kraftigt. Sålunda har antalet inkomna mål gått ned med omkring 8 000 jämfört med år

1998. Minskningen är särskilt markant när det gäller mål enligt socialtjänstlagen där antalet inkomna mål mer än halverats. Minskningen kan i huvudsak förklaras av de ändringar i socialtjänstlagen som genomfördes under år 1998. Länsrätternas målbalanser har fortsatt att minska kraftigt, oaktat att antalet avgjorda mål minskade. Antalet avgjorda mål har ökat i kammarrätterna; målbalansen har också förbättrats något. När det slutligen gäller Regeringsrätten har såväl avgjorda som balanserade mål ökat i antal.

Utskottet redovisar i tabeller, se *bilaga 6*, antalet inkomna, avgjorda och balanserade mål i de olika domstolsslagen under åren 1998 och 1999.

I regleringsbrevet för år 1999 fastställde regeringen vidare *verksamhetsmål* för domstolarna.

Som allmänt verksamhetsmål gällde att den långsiktiga inriktningen för domstolarna skulle vara att genomströmningstiderna skulle minska för samtliga mål- och ärendekategorier samt att mål- och ärendebalansernas åldersstruktur skulle förbättras.

För hovrätterna, kammarrätterna, tingsrätterna och länsrätterna gällde verksamhetsmål avseende medianåldern för under året avgjorda mål samt andelen balanserade mål som vid 1999 års utgång var äldre än sex respektive tolv månader.

Följande tabell visar verksamhetsmålen och domstolarnas resultat i fråga om dessa.

Domstolsslag/ målkategori	Medianålder avgjorda mål (månader)		Andel balanserade mål äldre än 6 mån ¹		Andel balanserade mål äldre än 12 mån ²	
	Mål	Resultat	Mål	Resultat	Mål	Resultat
Tingsrätter						
FT-mål	2	2,5	8 %	7 %	3 %	3 %
Ovriga tvistemål exkl. familjemål	4	4,8	30 %	35 %	18 %	21 %
Brottmål exkl. notariemål	2	2,4	10 %	14 %	5 %	7 %
Hovrätter						
Tvistemål	5	6,6	40 %	40 %	15 %	20 %
Brottmål	3	3,2	10 %	14 %	3 %	4 %
Länsrätter						
Skattemål	8	13,0	50 %	60 %	25 %	37 %
Social- försäkringsmål	6	5,8	10 %	18 %	5 %	7 %
Kammarrätter						
Dispensfrågor i PT-mål	3	3,1				
Skattemål	6	15,6	50 %	123 %	25 %	67 %
Socialförsäkringsmål	4	11,1	20 %	46 %	10 %	24 %

¹ Antal mål äldre än sex månader/genomsnittligt antal inkomna mål inom målkategorierna under de senaste fyra verksamhetsåren.

² Antal mål äldre än tolv månader/genomsnittligt antal inkomna mål inom målkategorierna de senaste fyra verksamhetsåren.

Regeringen ålade vidare Högsta domstolen och Regeringsrätten att fastställa verksamhetsmål för vissa mål- och ärendekategorier. Verksamhetsmålen skulle avse dels medianåldern för under året avgjorda mål, dels antalet balanserade mål som vid årets utgång var äldre än sex respektive tolv månader.

Följande tabeller visar Högsta domstolens och Regeringsrättens målupp- 2000/01:JuU1
fyllelse.

	Medianålder avgjorda mål (månader)		Antal balanserade mål äldre än 6 mån		Antal balanserade mål äldre än 12 mån	
	Mål	Resultat	Mål	Resultat	Mål	Resultat
Högsta domstolen						
Dispensfrågan	2	2	400	330	200	140
Twistemål	3	3	200	202	100	104
Brottmål	1	1	75	66	25	25
Övriga mål	2	2	300	258	150	135

Uppgiften om medianåldern för tvistemål, brottmål och övriga mål gäller tiden fram till dispensfrågans avgörande. Raden dispensfrågan anger den genomsnittliga tiden för dispensfrågans avgörande för samtliga målkategorier. Uppgifterna om antal balanserade mål gäller samtliga mål. I 97 % av de år 1999 dispensprövade målen beviljades ej prövningstillstånd.

	Medianålder avgjorda mål (månader)		Antal balanserade mål äldre än 6 mån		Antal balanserade mål äldre än 12 mån	
	Mål	Resultat	Mål	Resultat	Mål	Resultat
Regeringsrätten						
Dispensfrågan	8,5	10,2				
Skattemål	16,5	12,7	1 487	2 001	680	915
Socialförsäkringsmål	11,5	13,3	1 210	1 559	484	685
Övriga mål	5,4	8,5	1 621	1 323	766	709

Uppgiften om dispensfrågan avser tiden för dispensfrågans avgörande i mål som kräver prövningstillstånd. För skattemål, socialförsäkringsmål och övriga mål gäller uppgiften om medianåldern tiden fram till målets avgörande i sak. I 98 % av de år 1999 dispensprövade målen beviljades ej prövningstillstånd.

I propositionen konstaterar regeringen att de verksamhetsmål som regeringen fastställt för tingsrätterna, länsrätterna, hovrätterna och kammarrätterna beträffande medianåldern för avgjorda mål endast har uppfyllts för socialförsäkringsmål vid länsrätterna. Det är däremot flera av de allmänna domstolarnas resultat som ligger nära verksamhetsmålen. När det gäller resultatet i fråga om medianåldern för dispensfrågan i mål där prövningstillstånd krävs i kammarrätterna överstiger denna obetydligt verksamhetsmålet. Beträffande medianåldern för övriga mål vid förvaltningsdomstolarna är det större skillnad mellan verksamhetsmål och resultat.

De verksamhetsmål som tar sikte på en högsta andel äldre balanserade mål har uppfyllts av tingsrätterna för FT-målen och av hovrätterna för tvistemål äldre än sex månader. Övriga verksamhetsmål beträffande andel äldre mål har inte uppfyllts. Generellt sett är det större avvikelser mellan verksamhetsmålen och resultaten vid förvaltningsdomstolarna än vid de allmänna domstolarna.

Högsta domstolen har i princip uppfyllt samtliga mål. Regeringsrätten har uppfyllt målen för avgjorda skattemål och för antalet balanserade övriga mål äldre än sex respektive tolv månader. Övriga mål har Regeringsrätten inte uppfyllt.

Regeringen framhåller att domstolarna sammantaget får anses ha uppfyllt målet att avgöra mål och ärenden på ett rättssäkert sätt.

Samtidigt uttalar regeringen, mot bakgrund särskilt av läget i de allmänna förvaltningsdomstolarna, att domstolarna inte helt kan anses ha uppfyllt målet att avgöra mål och ärenden på ett effektivt sätt. Resursförstärkningar är, enligt regeringens mening, inte tillräckliga för att komma till rätta med detta problem; det krävs också fortsatta förändringar av arbetsformer, organisation och regelverk. Det utvecklingsarbete som Domstolsverket påbörjat tillsammans med domstolarna måste därför ges goda förutsättningar att bedrivas vidare med kraft. Resultatet från 1999 visar, anför regeringen, att en fortsatt satsning på avarbetning av balanser, främst i förvaltningsdomstolarna, tillsammans med ett fortsatt reformarbete kommer att få genomslag när det gäller genomströmningstiderna och balansernas åldersstruktur i domstolarna, vilket i förlängningen leder till ett för medborgarna mer effektivt och rättssäkert domstolsväsende.

Utskottet kan konstatera att regeringens iakttagelser i fråga om domstolarnas måluppfyllelse är riktiga. Utskottet kan instämma i regeringens bedömning av vilka åtgärder som är erforderliga för att verksamhetsmålen skall uppfyllas. Samtidigt vill utskottet – i likhet med vad det uttalade vid förra riksmötets budgetbehandling – framhålla att verksamhetsmålen måste vara realistiska.

Vad gäller de i budgetpropositionen intagna uppgifterna om Högsta domstolens och Regeringsrättens måluppfyllelse, anser utskottet att dessa bör förtydligas något. Det bör sålunda framgå hur många av de balanserade målen som avvaktar prövning i sak och hur många som avvaktar dispensprövning. För Högsta domstolens del bör vidare anges medianåldern för avgjorda mål som prövats i sak, inklusive eventuell tid för dispensprövning.

Sammantaget har inget framkommit som motsäger regeringens bedömning att domstolarna uppfyllt effektmålet att mål och ärenden skulle avgöras på ett rättssäkert sätt.

Verksamhetsmålet för Rättshjälpsmyndigheten för 1999 innebar att myndigheten skulle hantera rättshjälpsfrågor snabbt och korrekt. Rättshjälpsärenden som inleddes vid myndigheten skulle i genomsnitt vara beslutade inom tjugo arbetsdagar.

Den genomsnittliga omloppstiden för rättshjälpsärenden 1999 var 10 arbetsdagar, vilket ryms väl inom verksamhetsmålet. Antalet ansökningar om rättshjälp har minskat och antalet överklagade ärenden har minskat avsevärt.

I regeringens proposition med förslag till ny rättshjälpslag förutskickades att Rättshjälpsmyndigheten i och med den nya lagens ikraftträdande endast skulle ha underlag för sin verksamhet under ytterligare tre till fyra år (prop. 1996/97:9 s. 196 f). Regeringen gav den 1 juli 1999 Domstolsverket i uppdrag att lämna förslag till hur de ärenden som har handlagts av Rättshjälpsmyndigheten skall handläggas i framtiden och om överklagade ärenden alltfjämt skall prövas av Rättshjälpsnämnden. Domstolsverket har den 21 augusti 2000 inkommit med förslag till en framtida organisatorisk lösning när det gäller Rättshjälpsmyndigheten (dnr Ju2000/3774). Förslaget bereds för närvarande i Justitiedepartementet.

Regeringen konstaterar att Rättshjälpsmyndigheten uppfyllt målet om en snabb handläggning av rättshjälpsärenden.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens bedömning.

2000/01:JuU1

Prioriteringar inför budgetåret 2001

Regeringen anför i budgetpropositionen att domstolsväsendet skall utvecklas för att motsvara högt ställda krav på verksamheten. Reformarbetet skall inriktas på renodling av arbetsformer och arbetsuppgifter. Det processuella regelverket skall förbättras. Säkerheten för personalen och dem som besöker en domstol skall förbättras. Tingsrätternas organisation skall reformeras för att förbättra möjligheterna till utbildning och specialisering av personal. Ökad samordning av ledningsfunktioner och administration mellan tingsrätter och länsrätter skall eftersträvas där det är lämpligt. De satsningar som genomförs skall noga följas upp och utvärderas.

Utskottet har inget att invända mot vad regeringen anför.

Anslaget

Tabell med jämförelse av regeringens och oppositionens förslag (tusental kronor)

Anslag 2000 inkl. TB	Prop. 2001	m	kd	c	fp
3 359 456	3 515 117	+80 000	+350 000	-	+100 000

Från anslaget betalas kostnaderna för de allmänna domstolarna, de allmänna förvaltningsdomstolarna, hyresnämnderna, arrendenämnderna och Domstolsverket. Härutöver betalas från anslaget kostnaderna för Rättshjälpsmyndigheten.

Enligt vad regeringen anför i propositionen beräknas domstolsväsendets utgifter för år 2000 uppgå till 3 403 000 000 kr, vilket är 44 miljoner kronor mer än anvisade medel för budgetåret. Domstolarna har under flera år förbrukat mer än anvisade medel. Denna förbrukning har finansierats av ett tidigare stort anslagssparande.

Regeringen bedömer att det är nödvändigt att avsätta resurser för att med kraft kunna fortsätta reformarbetet inom domstolsväsendet. Riksdagen har i enlighet med det beslut som fattades i samband med regeringens vårproposition nyligen beslutat att tillföra rättsväsendet 1 000 miljoner kronor för år 2001 (prop. 2000/01:1, bet. FiU1, ytr. JuU1y). I budgetpropositionen föreslår regeringen vidare att domstolsväsendets anslagsram höjs med 120 miljoner kronor fr.o.m. år 2001.

Med anledning av att bouppteckningsverksamheten förs över till skatteförvaltningen från rättsväsendet skall medel tillskjutas skatteförvaltningen från anslaget för domstolsväsendet m.m. För år 2001 beräknas skatteförvaltningens kostnader för att inleda och påbörja verksamheten till minst 33 miljoner kronor. Regeringen avser att under år 2001 återkomma med den slutliga beräkningen för det året och den totala kostnadsberäkningen för reformen.

På grund av ändringar i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård och lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård överförs fr.o.m. år 2001 1 miljon

kronor från utgiftsområde nio, anslag 13:3 Bidrag till hälso- och sjukvård till anslaget 4:5 Domstolsväsendet m.m.

Anslaget tillfördes för budgetåret 2000 engångsvis 40 miljoner kronor för avvecklingen av de allmänna advokatbyråerna. Under hänvisning härtill och till att regeringen i budgetpropositionen för år 2000 förutskickade en ramhöjning med 15 miljoner kronor för regeringen nu bort 25 miljoner kronor från anslaget.

Härutöver görs ett par mindre överföringar från anslaget för domstolsväsendet m.m.

Som kompensation för beräknade utgiftsökningar för löner, lokaler m.m. räknas anslaget upp med omkring 94 miljoner kronor.

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen till Domstolsväsendet m.m. för år 2001 anvisar ett ramanslag om 3 515 117 000 kr.

I motion Ju913 (kd) yrkas en höjning av anslaget med 350 miljoner kronor. I motionen framhålls att domstolsväsendet, särskilt tingsrätterna, behöver extra resurser för att med bibehållen kvalitet på avgörandena få ned handläggningstiderna. I motion Ju927 (m) yrkas en höjning med 80 miljoner kronor, medan en höjning av anslaget med 100 miljoner kronor begärs i motionerna Fi211 och Ju933, båda (fp).

I motion Ju408 (c, fp) anförs att bl.a. domstolsväsendet behöver ökade anslag.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandena ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslaget. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandena.

Domstolsverkets ställning

I motion Ju415 (m) anförs att Domstolsverket bör ersättas med en efter dansk förebild inrättad domstolsstyrelse. I motion Ju921 (c) begärs att en nedläggning av Domstolsverket och en decentralisering av dess verksamhet skall utredas.

Regeringsformen (RF) upptar i sitt 11 kap. bestämmelser till skydd för domstolarnas självständighet. En i detta hänseende central bestämmelse är 11 kap. 2 § RF vari föreskrivs att ingen myndighet, ej heller riksdagen, får bestämma hur domstol skall döma i det enskilda fallet eller hur domstol i övrigt skall tillämpa rättsregel i särskilt fall.

Domstolsverket inrättades den 1 juli 1975 (prop. 1974:1 bil. 4, bet. JuU 1974:6, rskr. 1974:128).

Utskottet hade år 1972 att ta ställning till det principiella förslaget om inrättande av en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet (prop. 1972:1 bil. 4, bet. JuU 1972:8, rskr. 159). I anledning av en motion uttalade utskottet bl.a. följande. De farhågor som i motionen uttalats för att domstolarnas självständighet skulle kunna äventyras av beslutet att inrätta en sådan myndighet föranledde utskottet att, i överensstämmelse med uttalanden i direktiven för Domstolsverksutredningen och i denna utrednings betänkande, mycket bestämt framhålla att tillskapandet av en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet självfallet inte fick innebära något som helst ingrepp i domstolarnas självständighet och integritet när det gällde den dö-

mande verksamheten. Att så inte blev fallet var en rättssäkerhetsfråga av stor vikt som borde ägnas särskild uppmärksamhet i detta sammanhang. Framför allt borde enligt utskottets mening övervägas den problematik som sammanhänge med gränsdragningen mellan dömande och administrativ verksamhet. Utskottet förutsatte att så skedde i det fortsatta arbetet med fastläggandet av verkets ställning, organisation och arbetsuppgifter. I sammanhanget kunde framhållas att ett domstolsverk självfallet i vanlig ordning skulle bli underkastat justitieombudsmännens och justitiekanslerns tillsyn samt att vederbörande statsråd hade att se till att verksamheten hölls inom den ram som Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt dragit upp. Man kunde också utgå från att domstolarna själva hade förutsättningar att tillse att ifrågavarande gränser inte överskreds (bet. JuU 1972:8 s. 4).

I samband med behandlingen av propositionen med förslag till organisation av den nya centralmyndigheten för domstolsväsendet m.m. (prop. 1974:149) återkom utskottet till de principiella frågorna kring myndighetens ställning (bet. JuU 1975:1, rskr. 1). Härvid anförde utskottet bl.a. följande.

När det nu gällde att dra upp de närmare riktlinjerna för den nya domstolsförvaltningen ville utskottet framhålla att avsikten inte var – och inte heller hade varit – att Domstolsverket skulle anförtros andra uppgifter än sådana som var av rent administrativ karaktär. Att den egentliga verksamheten inom domstolsväsendet, den dömande och rättstillämpande verksamheten, måste falla utanför Domstolsverkets kompetensområde följde redan av stadgandet i 11 kap. 2 § RF. För den dömande verksamheten hade också byggts upp en särskild instansordning. Att en centralmyndighet på domstolsväsendets område sålunda inte hade att handlägga ärenden rörande den egentliga verksamheten inom förvaltningsområdet gav myndigheten en särställning i förhållande till andra centrala ämbetsverk och blev av avgörande betydelse vid fastläggandet av dess uppgifter.

Som utskottet hade uttalat år 1972 var det en rättssäkerhetsfråga av stor betydelse att den grundläggande principen om domstolarnas självständighet i den dömande och rättstillämpande verksamheten upprätthölls. Med beaktande härav ansåg utskottet, i likhet med departementschefen, att det i centralmyndighetens instruktion skulle tas in en erinran om att myndigheten vid fullgörandet av sina åligganden hade att iaktta principen om domstolarnas grundlagsfästa självständighet vid fullgörandet av de dömande och rättstillämpande uppgifterna. I enlighet härmed borde det enligt utskottets mening av instruktionen också framgå att centralmyndighetens åligganden enligt instruktionen skulle gälla enbart den administrativa verksamheten inom förvaltningsområdet. Av vad nu sagts följde att det genom Domstolsverkets inrättande huvudsakligen tillskapats möjligheter för domstolarna att få kvalificerad service i frågor av den art som dittills hade ankommit på Domstolsväsendets organisationsnämnd. Något subordinationsförhållande av för svensk förvaltning sedvanlig modell skulle däremot inte komma till stånd (s. 13).

Beaktandet av självständighetsprincipen föranledde, fortsatte utskottet, en begränsning i de uppgifter som skulle ankomma på Domstolsverket på grund av dess ansvar för att verksamheten inom förvaltningsområdet bedrevs effektivt och rationellt. Centralmyndigheten borde verka för att verksamheten

bedrevs effektivt, men effektivitetskravet fick inte drivas så långt att det inkräktade på det viktiga allmänna intresset av rättssäkerhetens upprätthållande. Vad det för verkets del var fråga om var att genom en rationellt avpassad organisation och genom ändamålsenliga administrativa rutiner skapa förutsättningar för effektivt arbetande och i sin verksamhet självständiga domstolar för vilka allmänheten hyste förtroende. Med effektivitet måste i detta sammanhang i första hand avses säkerhet i dömandet (s. 14 f).

År 1980 beslöt regeringen att tillkalla en särskild utredare med uppgift att följa upp 1975 års reform av domstolsadministrationen. Enligt direktiven skulle utredaren bl.a. undersöka om principen om domstolarnas självständighet trätts för när genom Domstolsverkets verksamhet och om uppgiftsfördelningen i administrativt hänseende mellan domstolarna, verket och regeringen var ändamålsenlig. I promemorian Domstolsverket och domstolarna (Ds Ju 1982:3) anförde utredaren att Domstolsverkets verksamhet inte hade medfört något intrång i domstolarnas självständighet samt att verket syntes ha ägnat sig åt angelägna uppgifter och hade gjort en riktig prioritering av dessa. Utredningen framhöll att Domstolsverkets servicefunktion gentemot domstolarna var den allra viktigaste av verkets uppgifter och att andra, i och för sig angelägna uppgifter, inte borde ges en sådan omfattning att serviceverksamheten till någon del eftersattes.

Domstolsverkets verksamhet regleras numera i förordningen (1988:317) med instruktion för Domstolsverket. Av denna framgår att verket är central förvaltningsmyndighet för bl.a. de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna (1 §). Vidare gäller att verket, med iakttagande av domstolarnas självständighet enligt regeringsformen vid fullgörande av deras dömande och rättstillämpande uppgifter, skall, utöver vad som följer av särskilda bestämmelser, inom sitt verksamhetsområde i administrativt hänseende leda och samordna verksamheten, meddela föreskrifter och allmänna råd samt se till att verksamheten bedrivs effektivt. Verket får inte föreskriva att en viss rotel eller ett visst mål eller ärende skall tilldelas en viss enskild domare eller på annat sätt bestämma hur dömande uppgifter skall fördelas mellan enskilda domare (2 §).

I en år 1992 inom Justitiedepartementet upprättad promemoria Domstolsväsendet – Organisation och administration i framtiden (Ds 1992:38) föreslogs att Domstolsverket skulle avvecklas och dess uppgifter fördelas mellan Regeringskansliet, ett centralt stabsorgan och domstolarna. Efter remisskritik fullföljdes inte förslaget (prop. 1992/93:100 bil. 3 s. 26).

Vid behandlingen av budgetpropositionen för år 2000 hade utskottet att ta ställning till motionsyrkanden liknande de nu förevarande. Enligt utskottets då uttalade uppfattning var de ovan redovisade uttalandena av utskottet rörande förhållandet mellan domstolarna och Domstolsverket alltför giltiga. Av dessa följde att Domstolsverkets verksamhet inte i något hänseende fick inkräkta på domstolarnas självständighet i deras rättstillämpande och dömande verksamhet. Domstolsverkets uppgift var i stället att tillhandahålla kvalificerad service åt domstolarna i administrativa frågor. Visserligen borde Domstolsverket eftersträva att domstolsorganisationen var effektiv, men utskottet ville understryka att strävan efter effektivitet inte fick gå ut över rättssäkerheten. Enligt utskottets uppfattning kom det nu redovisade synsättet

också väl till uttryck i Domstolsverkets instruktion. Mot denna bakgrund ansåg utskottet inte att det fanns skäl för att tillsätta en utredning om Domstolsverkets ställning i förhållande till domstolarna. De då aktuella motionsyrkandena avstyrktes (bet. 1999/2000:JuU1 s. 52 f).

I Danmark ankommer frågor om domstolsväsendets administration och budget på en särskild statsinstitution, benämnd Domstolsstyrelsen. Denna inrättades år 1998 genom en särskild lag, loven 1998-04-26 nr 401 om Domstolsstyrelsen. Av förarbetena till lagen framgår att ett särskilt syfte med denna varit att markera domstolarnas självständiga och oavhängiga ställning.

Enligt lagen är Domstolsstyrelsen en självständig statsinstitution som leds av en styrelse och en direktör. Justitieministern har ingen instruktionsrätt gentemot Domstolsstyrelsen, och dess avgöranden kan inte heller överklagas till ministern. Det föreligger således inget subordinationsförhållande mellan justitieministern och Domstolsstyrelsen, och justitieministern utövar inte heller någon tillsyn över dess verksamhet. Justitieministern har emellertid rätt att begära upplysningar om verksamheten. Skulle de danska statsrevisorerna framställa allvarliga anmärkningar mot Domstolsstyrelsen med anledning av företagen revision, kan vidare justitieministern ålägga Domstolsstyrelsen att vidta de åtgärder som statsrevisorerna och justitieministern är ense om. Efterkommer Domstolsstyrelsen inte ett sådant åläggande, kan justitieministern avsätta dess styrelse.

Styrelsen är det överordnade ledningsorganet för Domstolsstyrelsen och har det övergripande ansvaret för dess verksamhet. Styrelsen skall sörja för en ansvarig och ändamålsenlig drift av domstolarna. Här ligger en rätt att företa ändringar i domstolsadministrationen i syfte att säkra en rättssäker och samtidigt effektiv drift av domstolarna.

Styrelsen skall vidare fatta beslut i alla frågor som är av väsentlig betydelse. Hit hör att upprätta Domstolsstyrelsens förslag till budget för det kommande budgetåret och att besluta fördelningen av beviljade medel på de olika myndigheterna.

Styrelsen består av elva ledamöter, vilka utses av justitieministern. I styrelsen ingår en ledamot från Högsta domstolen (Højesteret), två hovrättsdomare, två underrättsdomare, en företrädare för övrig juridisk personal vid domstolarna, två företrädare för den administrativa personalen vid domstolarna, en advokat och två ledamöter som skall ha särskild erfarenhet av samhällsfrågor och ledningsfrågor. Ledamöterna från Högsta domstolen och överrätterna utses efter förslag av respektive domstol, advokatledamoten på förslag av advokatsamfundet. Övriga ledamöter föreslås i former som justitieministern överenskommer med berörda personalorganisationer.

Ledamöter av folketinget eller kommunala församlingar kan inte ingå i styrelsen.

Domstolsstyrelsen står inte under tillsyn av folketingets ombudsman.

Styrelsens ledamöter utses för fyra år och kan få förnyat mandat.

Den dagliga ledningen av Domstolsstyrelsen utövas av en direktör i enlighet med de anvisningar och riktlinjer som styrelsen bestämmer.

Om en ledamot av styrelsen gör sig skyldig till grov försummelse i tjänsten eller eljest uppträder på ett sätt som i betydande grad rubbar tilltron till att ledamoten kan utföra sitt uppdrag på ett betryggande sätt, kan justitiemi-

nistern vid domstol (Den Saerlige Klageret) föra talan om att ledamoten skall avsättas.

2000/01:JuU1

Domstolsstyrelsen inledde sin verksamhet den 1 juli 1999.

Vid sin behandling av regeringens skrivelse om reformeringen av domstolsväsendet uttalade utskottet att frågan om Domstolsverkets ställning inte kommit i något annat läge sedan riksdagen uttalat sig i ämnet vid budgetbehandlingen år 1999. Utskottet var alltså inte berett att föreslå någon utredning om verkets ställning och avstyrkte då förevarande motioner (bet. 1999/2000:JuU22 s. 14).

Utskottet står fast vid sina uttalanden från riksmötet 1999/2000 och avstyrker motionerna Ju415 och Ju921 i nu ifrågavarande delar.

Domstolsorganisationen

Allmänna synpunkter

I motion Ju927 (m) yrkas att regeringen skall presentera en övergripande plan för reformering av domstolsväsendet. I motion Ju933 (fp) begärs att regeringen skall tillsätta en förutsättningslös och samlad utredning av domstolsväsendet och att inga mera betydande förändringar i organisationen skall ske innan ett utredningsarbete genomförts. I motion Ju407 (kd) framförs krav på att den nuvarande tingsrättsorganisationen skall behållas.

Riktlinjerna för den nuvarande tingsrättsorganisationen drogs upp i slutet av 1960-talet (prop. 1969:44, 1 bet. LU 1969:38). Då bestämdes att häradsrätterna och rådhusrätterna skulle ersättas av tingsrätter.

När det gällde häradsrätternas domsagor var den ledande principen länge att en domsaga inte borde vara större än att den sysselsatte en ordinarie domare och ett par notarier och skrivbiträden.

Antalet domsagor hade i huvudsak varit konstant sedan 1900-talets början. I propositionen noterades att det vid det tillfället fanns 29 städer med rådhusrätt och i övrigt 112 domsagor.

Såvitt gällde behovet av en reform anfördes att man på många håll inom statsförvaltningen funnit det nödvändigt att göra större organisatoriska enheter för att kunna möta de ökade krav som ställdes på effektivitet och samordning. Vidare anfördes att en större organisation är mer elastisk och därmed mindre känslig för tillfälliga rubbningar i personaluppsättningen och arbetsmängden. Större administrationsenheter hade också visat sig ge bättre förutsättningar för rationell arbetsfördelning bland personalen och för ett ekonomiskt utnyttjande av moderna kontorstekniska hjälpmedel. Allt tydde på att det också inom domstolsorganisationen skulle kunna vinnas organisatoriska och administrativa fördelar genom en sammanföring av mindre enheter till större.

I 1969 års proposition föreslogs också att riksdagen skulle godkänna i propositionen intagna riktlinjer för den framtida domkretsindelningen. Dessa riktlinjer var väsentligen följande.

Domkretsarna borde inte göras mindre än att de ger arbetsunderlag för minst tre domare. Vidare skulle avstånd och kommunikationsmöjligheter beaktas i de särskilda fallen. Personaluppsättningen skulle ha en sådan stor-

lek att tillfälliga svårigheter på grund av förskjutningar i arbetsmängden eller till följd av ledighet bland personalen kunde lösas inom domstolen på ett någorlunda tillfredsställande sätt. Domkretsar som gav underlag för endast en domare ansågs inte uppfylla dessa krav, och domkretsar med underlag för endast två domare borde bara inrättas om särskilda skäl av lokal natur påkallade det.

Också frågan om man som riktmärke borde uppställa en viss högsta gräns för domkretsarnas storlek eller ange viss storlek såsom den lämpligaste övervägdes. Slutsatsen blev att det inte generellt kunde avgöras vilken storlek som är den ur olika synpunkter lämpligaste för en allmän underdomstol.

Övriga riktlinjer innebar att endast en underrätt borde förläggas till en och samma ort, att domkretsarna borde byggas upp med kommuner som minsta enheter och att man borde sträva efter att gränserna skall överensstämma med gränserna för rättsväsendets övriga verksamhetsområden. Vidare innebar riktlinjerna att reformen skulle ske successivt av hänsyn till uppkommande personal- och lokalproblem. Slutligen anfördes i propositionen att särskilda utredningar skulle göras beträffande de lokala förhållandena inom de domkretsar som berörs av en förändring. Sådana undersökningar borde inriktas på bygdens struktur och behov.

Vid riksdagsbehandlingen kom riktlinjerna i fråga om domkretsarnas storlek att modifieras. Inledningsvis framhölls att praktiska skäl i de särskilda fallen givetvis bör kunna föranleda avvikelser från riktlinjerna. Allmänhetens berättigade krav på god rättsvård och en fullgod service träder, anfördes det, i förgrunden då det gäller att göra en lämplig indelning. Stor betydelse måste fästas vid samhörigheten geografiskt och i annat hänseende mellan olika orter och bygder, vid centralorternas uppgift att erbjuda kommunerna fullgod allmän service, vid kommunikationer och vid förutsättningarna över huvud taget för behövlig kontakt mellan domstolen och domkretsens olika delar.

När det så gällde domkretsarnas storlek vände sig utskottet mot uttalandet i propositionen om att domstolar med två domare skulle inrättas endast om det fanns särskilda skäl av lokal natur. Utskottet ansåg att hänsyn till skäl av lokal natur kunde leda till ett bibehållande av tvådomardomsagor i större utsträckning än departementschefen förutsatt. Utskottet ansåg sålunda att de föreslagna riktlinjerna borde tillämpas med stor försiktighet. Om en domstol med endast två domare är så belägen att en indragning påtagligt skulle försämra den rättssökande allmänhetens krav på service eller eljest medföra väsentliga olägenheter för enskilda eller för det allmänna borde undantag från principen göras. I sammanhanget betonades även att domsagokansli i centralort så långt möjligt borde behållas. Även avstånd, kommunikationer och lokalfrågorna borde enligt utskottet kunna påverka avgörandet. Utskottet utgick från att regeringen efter aviserade utredningar skulle överväga frågan och utnyttja de möjligheter som fanns att bevara även domstolar med endast två domare. Skäl av nämnda slag kunde enligt utskottet befinnas vara så starka att de motiverade bibehållande av domkretsar som ger arbete för endast en domare. Med dessa jämkningar godtog utskottet propositionens förslag. Om ändring i riktlinjerna framdeles fanns motiverade utgick utskottet från att frågan skulle underställas riksdagen för prövning.

Frågan om tingsrättsorganisationen har därefter vid flera tillfällen behandlats i riksdagen. År 1993 uttalade utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande att de nyss nämnda riktlinjerna alltjämt hade bärighet (bet. 1992/93:JuU24 s. 5, rskr. 289), och år 1995 instämde utskottet i regeringens uppfattning att organisationen behövde ses över (bet. 1994/95:JuU15 s. 11 f).

Genom beslut den 29 juni 1995 tillkallade regeringen en kommitté med uppgift att göra en översyn av domstolsväsendet (dir. 1995:102). Kommittén, som antog namnet 1995 års Domstolskommitté, skulle i en första etapp lämna förslag till en ny organisation för domstolsväsendet som helhet. I uppdraget låg även att lämna förslag beträffande domstolarnas inre organisation. Kommittén erhöll kompletterande direktiv år 1997 (dir. 1997:50). Genom tilläggsdirektiv av den 26 mars 1998 (dir. 1998:22) bestämdes att kommitténs uppdrag inte längre skulle omfatta domstolarnas yttre organisation. Uppdraget begränsades till att avse frågor om domstolarnas beredningsorganisation samt notarie- och domarutbildningen. Samtidigt uppdrogs åt kommitténs ordförande att sammanställa det grundmaterial som Domstolskommittén tagit fram rörande domstolsorganisationen. Domstolskommittén överlämnade i juni 1998 betänkandet Domaren och beredningsorganisationen – utbildning och arbetsfördelning (SOU 1998:88). Grundmaterialet har i november 1998 presenterats i betänkande SOU 1998:135.

Vid förra riksmötet överlämnade regeringen till riksdagen skrivelsen Reformeringsplan av domstolsväsendet – en handlingsplan (1999/2000:106).

I skrivelsen redovisade regeringen det reformarbete som pågick när det gällde domstolsorganisationen. Regeringen beskrev de allmänna principer som borde bilda utgångspunkt vid reformeringen. Domstolarna borde enligt regeringen finnas på sådana platser i landet att de allra flesta medborgarna hade ett *rimligt avstånd* till en tingsrätt. För att även i framtiden klara en snabb och kompetent handläggning fordrades en starkt *beredningsorganisation*, som kunde renodla domarens arbete till verksamhet som krävde domarens kompetens. För att åstadkomma detta behövdes ett större målunderlag än vad de allra minsta tingsrätterna numera hade. Målunderlaget borde vara tillräckligt stort för att möjliggöra *specialisering*. För att säkerställa ett brett *rekryteringsunderlag* måste man se till att domstolarna var attraktiva arbetsplatser med god arbetsmiljö och goda möjligheter till personlig utveckling för de anställda. Behovet av *kompetensutveckling* måste kunna tillgodoses. Starka praktiska skäl talade för en bättre *geografisk samordning* med rättsväsendets övriga myndigheter, framför allt med åklagarorganisationen.

Regeringen gjorde bedömningen att den organisatoriska lösningen borde vara att större domkretsar skapades. Här tänkte sig regeringen tre olika modeller. Den första gick ut på att tingsrätter lades samman. Den andra lösningen var att verksamheten bedrevs i en domkrets med permanent verksamhet på flera orter. Detta innebar att de befintliga domstolarna bildade en myndighet med kanslier på flera orter. En tredje lösning var att, i de fall målunderlaget inte bar permanent verksamhet på mer än en ort, tillgängligheten och den lokala förankringen skulle tillgodoses genom att domstolen hade s.k. tingsställe vid en eller flera orter. Med tingsställe menas att personal från kansliorten med viss regelbundenhet besöker orten i fråga för att hålla sammanträden för företrädesvis huvudförhandling i brottmål.

Vid sin behandling av skrivelsen uttalade utskottet inledningsvis att det i princip ställde sig bakom de utgångspunkter som regeringen redovisat i skrivelsen. Detsamma gällde regeringens tankar i fråga om de organisatoriska lösningarna.

Med anledning av ett motionsyrkande att regeringen borde ha presenterat förslagen till reformeringen av domstolarna i form av en proposition ville utskottet vidare understryka att de riktlinjer som beslutades av statsmakterna år 1969 alltså var gällande. Riktlinjerna måste dock ses i ljuset av hur domstolsväsendet var organiserat i slutet av 1960-talet. Också utanför domstolsväsendet hade samhället förändrats så att riktlinjerna i konkreta fall ledde till andra resultat. Här tänkte utskottet bl.a. på befolkningsomflyttningen, förbättrade kommunikationsmöjligheter och den tekniska utvecklingen. Mot denna bakgrund ansåg sig utskottet ha fog för bedömningen att de redovisade förändringarna av tingsrättsorganisationen låg inom ramen för riktlinjerna. Det saknades därför anledning för riksdagen att kräva att reformplanerna presenterades i en proposition (bet. 1999/2000:JuU22 s. 6).

I den nu förevarande budgetpropositionen hänvisar regeringen till vad utskottet anförde i nyssnämnda betänkande. Regeringen redogör för organisationsförändringar beträffande vissa tingsrätter och aviserar att den till våren avser att till riksdagen anmäla ytterligare förändringar (prop. 2000/01:1 utg.omr. 4 avsnitt 4.4.5).

Utskottet kan inte nu finna skäl till någon annan bedömning rörande förändringarna av tingsrättsorganisationen än den som utskottet gjorde vid riksmötet 1999/2000. Någon anledning för riksdagen att kräva en utredning av domstolsväsendet eller att reformplanerna presenteras i form av en proposition eller att eljest stoppa förändringsarbetet föreligger således inte. Ett generellt uttalande om bevarande av den nuvarande tingsrättsorganisationen finner utskottet uteslutet. Utskottet avstyrker motionerna Ju407, Ju927 och Ju933 i nu behandlade delar.

Domkretsindelningen

I motionerna Ju407 (kd) och Ju415 (m) begärs att tingsrättsorganisationen skall bestämmas i lag. Att tingsrättsorganisationen skall beslutas av riksdagen begärs i motionerna Ju408 (c, fp), Ju820 och Ju921, båda (c).

Enligt 11 kap. 4 § regeringsformen (RF) gäller bl.a. att föreskrifter om huvuddragen av domstolarnas organisation meddelas i lag. I 1 kap. 1 § rättegångsbalken (RB) stadgas inledningsvis att tingsrätt är allmän underrätt och, om ej annat är föreskrivet, första domstol. Av paragrafens andra stycke framgår att domsaga är tingsrättens domkrets och att regeringen förordnar om indelningen i domsagor.

Tingsrätternas domkretsar bestäms genom förordningen (1982:996) om rikets indelning i domsagor. Även om det sålunda är regeringen som bestämmer om indelningen i domsagor och därmed om antalet tingsrätter får, med hänsyn till de ändringar i anslagsbehov och personaluppsättning som en domsagoreglering kan föranleda, riksdagen ofta ett avgörande inflytande på frågan, se betänkandet Ny domkretsindelning för underrätterna (SOU 1967:4) s. 32. Ett exempel härpå utgör riksdagsbehandlingen av frågan

om nedläggning av nuvarande Ljusdals tingsrätt (bet. JuU 1973:44). Det bör också anmärkas att regeringen under senare år i budgetpropositionen för riksdagen anmält planerade organisationsförändringar när dessa inneburit att någon tingsrätt skulle läggas ned.

Utskottet hade vid riksmötet 1998/99 att ta ställning till motionsyrkanden om domstolsorganisationen, bl.a. i fråga om antalet tingsrätter. Utskottet uttalade då att regeringen borde – som skett i ärendet – anmäla organisationsförändringar som innebar att domstolar lades ned. I övrigt hade utskottet inga invändningar mot det nödvändiga utvecklingsarbete som bedrevs. Det saknades anledning för riksdagen att då uttala sig om antalet tingsrätter. Utskottet avstyrkte de då föreliggande motionerna (bet. 1998/99:JuU1 s. 35).

Utskottet vidhöll denna uppfattning vid budgetbehandlingen år 1999 (bet. 1999/2000:JuU1 s. 57).

I samband med behandlingen av regeringens skrivelse om reformeringen av domstolsväsendet erinrade utskottet om att första lagutskottet i 1969 års ärende om riktlinjer för domstolsorganisationen avstyrkte några motionsyrkanden om att förslag till ny domkretsindelning skulle underställas riksdagen för yttrande innan beslut fattades.

Första lagutskottet hade i den delen anfört att ett sådant förfarande skulle strida mot den praxis som dittills tillämpats vid indelningen liksom mot vad som tillämpats i andra liknande sammanhang. Härtill kom att ett tillmötesgående av motionärernas önskemål skulle kräva antingen proposition till riksdagen vid varje planerad indelningsändring eller utarbetande av ett förslag till ny indelning omfattande hela landet. Den senare lösningen kunde vara möjlig om genomförandet kunde ske samtidigt i hela landet. Första lagutskottet hade emellertid framhållit att det av flera skäl, främst hänsyn till personalen och lokalförhållandena, vore fördelaktigt om genomförandet kunde ske successivt.

Efter att ha redovisat första lagutskottets uttalanden konstaterade utskottet först att den nuvarande ordningen där regeringen beslutade om indelningen i domsagor hade gällt sedan år 1969 utan att möta kritik. Utskottet var alltså av uppfattningen att en lagreglering av domkretsindelningen skulle bli en otymplig ordning som saknade motsvarighet på andra jämförbara områden. Med den ordning som regeringen aviserade i skrivelsen saknades dessutom motiv för den av motionärerna förordade ordningen. Här tänkte utskottet på att regeringen utfäst sig att också fortsättningsvis informera riksdagen om kommande förändringar. Utskottet noterade att detta även gällde de förändringar som kunde bli aktuella i fråga om s.k. kansliorter (bet. 1999/2000:JuU22 s. 7 f).

Utskottet, som anmärker att regeringen nu föreslår en lagändring som skall möjliggöra att en tingsrätt har kansli på en eller flera orter, står fast vid sina uttalanden vid förra riksmötet och avstyrker motionerna Ju407, Ju408, Ju415, Ju820 och Ju921 i nu ifrågavarande delar.

I detta sammanhang behandlar utskottet regeringens i budgetpropositionen upptagna förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.

Enligt 1 kap. 5 § samma balk skall tingsrätt ha sitt kansli på den ort regeringen bestämmer. Tingsrätten skall ha tingsställe på den orten, om regering-

en inte bestämmer annat, och får ha tingsställe också på annan ort som regeringen bestämmer.

Enligt förslaget skall regeringen kunna bestämma att en tingsrätt skall ha kansli på en eller flera orter. Tingsrätten skall ha tingsställe på den eller de orterna om regeringen inte bestämmer annat.

I budgetpropositionen anför regeringen att det nu pågående reformarbetet förutsätter att tingsrätter inrättas som har fast verksamhet på flera orter inom en gemensam domkrets. Ett av syftena med denna reform är att bibehålla dömande verksamhet och domstolspersonal på mindre orter. För att reformen skall kunna fullföljas måste således en tingsrätt kunna ha kansli på fler än en ort. Regeringen föreslår därför att bestämmelsen i 1 kap. 5 § första meningen rättegångsbalken förtydligas (prop. 2000/01:1 utg.omr. 4 avsnitt 4.8).

Utskottet instämmer i regeringens bedömning och tillstyrker regeringens förslag. Samtidigt vill utskottet framhålla att regeringen även i fortsättningen för riksdagen bör redovisa ändringar i fråga om kansliorter.

En samordning av de geografiska ansvarsområdena för polis, åklagare och domstolar efterfrågas i motion Ju933 (fp).

Frågan är inte behandlad i budgetpropositionen. Som anmärkts ovan framhöll regeringen i skrivelsen rörande reformeringen av domstolsväsendet att starka praktiska skäl talade för en bättre geografisk samordning mellan domstolarna och rättsväsendets övriga myndigheter, framför allt med åklagarorganisationen.

Utskottet kan konstatera att frågan om en bättre geografisk samordning mellan domstolarna och rättsväsendets övriga myndigheter är uppmärksammad av regeringen. Något särskilt uttalande av riksdagen krävs därför inte. Utskottet avstyrker motion Ju933 i denna del.

Tingsrätterna

Flera motionsyrkanden går ut på bevarande av vissa tingsrätter. Sålunda begärs i motion Ju404 (c) att tingsrätterna i Kronobergs län skall behållas och i motion Ju414 (c) att tingsrätterna i Kalmar län skall finnas kvar. I motion Ju408 (c, fp) yrkas att tingsrätterna i Karlskoga och Lindesberg skall bevaras, under det att det i motion Ju409 (c) anförs att tingsrätten i Tierp bör få en större domkrets. I motion Ju418 (s) anförs att regeringen bör avvakta med att lägga samman tingsrätterna i Boden och Luleå.

I motionerna framhålls bl.a. att små domstolar är effektiva och håller en lika god kvalitet i sitt dömande som större domstolar. Medborgarnas närhet till domstolarna är viktig från rättssäkerhetssynpunkt och lokalkännedom hos domare och nämndemän önskvärd. Läggs en tingsrätt ned, kan den juridiska servicen på orten i form av t.ex. advokatbyråer också komma att försvinna.

Som ovan nämnts hade Domstolskommittén enligt sina ursprungliga direktiv att lägga fram förslag till en helt ny domstolsorganisation. I direktiven uttalades bl.a. att det var ofrånkomligt att antalet tingsrätter skulle komma att minska. Sedan Domstolskommittén meddelat regeringen att en så långtgående förändring av tingsrättsorganisationen som de ursprungliga direktiven förutsatte inte kunde vinna ledamöternas stöd, begränsades kommitténs uppdrag till att avse domstolsväsendets inre organisation (dir. 1998:22).

I budgetpropositionen anför regeringen i huvudsak följande i dessa frågor.

Under senare år har det blivit allt tydligare att domstolarnas nuvarande organisation inte är riktigt anpassad till den omvärld i vilken de har att verka som garant för rättssäkerhet och rättstrygghet. Den nuvarande organisationen behöver alltså ses över.

Regeringen har efter det att riksdagen ställt sig bakom regeringens skrivelse rörande reformeringen av domstolsväsendet beslutat följande domkretsreformer.

Tingsrätterna i Köping, Sala och Västerås bildar en gemensam domkrets med kansliorter i Köping, Sala och Västerås. Motala, Mjölby och Linköpings tingsrätter bildar en gemensam domkrets med kansliorter i Linköping och Motala. Hallsbergs tingsrätt och Örebro tingsrätt läggs samman med kansliort i Örebro. Tingsrätterna i Blekinge län bildar en gemensam domkrets med kansliorter i Karlshamn och Karlskrona. Hudiksvalls och Ljusdals tingsrätter läggs samman med kansliort i Hudiksvall.

Den 1 juli 2000 sammanlades Jakobsbergs tingsrätt med Sollentuna tingsrätt med kansliort i Sollentuna.

I budgetpropositionen anmäler regeringen vidare att den avser att ge Domstolsverket i uppdrag att lägga samman vissa tingsrätter.

Sålunda skall Helsingborgs, Klippans och Ängelholms tingsrätter senast den 1 juli 2002 läggas samman till en tingsrätt med kansliorter i Helsingborg och Ängelholm. Vidare skall Falu, Hedemora och Ludvika tingsrätter läggas samman senast den 1 juli 2001 med kansliort i Falun. Senast samma datum skall Mora och Leksands tingsrätter läggas samman med kansliort i Mora. Tingsrätterna i Skövde och Falköping skall senast den 1 oktober 2001 läggas samman med kansliort i Skövde. Slutligen skall Simrishamns och Ystads tingsrätter senast den 1 januari 2002 läggas samman med kansliort i Ystad.

Utskottet har ingen erinran mot de sammanläggningar av tingsrätter som regeringen aviserar i budgetpropositionen. När det gäller motionerna följer av den principiella inställning till reformarbetet inom domstolsväsendet som riksdagen godkänt att den inte nu bör uttala sig om de enskilda tingsrätter som omfattas av motionsyrkandena. I den mån dessa tingsrätter kommer att beröras av nedläggningar eller sammanläggningar får riksdagen tillfälle att ta ställning därtill när regeringen anmäler sådana organisationsförändringar. Utskottet avstyrker motionerna Ju404, Ju408, Ju409, Ju414 och Ju418 i nu behandlade delar.

I motion Ju408 (c, fp) begärs vidare att en utvärdering skall göras av de sammanläggningar av tingsrätter som ägt rum.

Enligt vad utskottet inhämtat har någon sådan utvärdering ännu inte beslutats. Av regeringens förslag till prioriteringar för domstolsväsendet för år 2001 framgår emellertid att de satsningar som genomförs noga skall följas upp och utvärderas.

Utskottet utgår från att det pågående reformarbetet inom domstolsväsendet kommer att grundligt följas upp och utvärderas. Något skäl för riksdagen att nu uttala sig särskilt i frågan kan utskottet inte finna. Motion Ju408 i nu berörd del avstyrks.

I motion Ju913 (kd) anförs att de allmänna domstolarna och förvaltningsdomstolarna bör slås samman. En sådan sammanslagning bör komma till stånd på sikt enligt motion Ju415 (m).

Frågan om sammanläggning av tingsrätter och länsrätter skulle övervägas av Domstolskommittén (dir. 1997:50). Domstolskommittén lade dock aldrig fram några förslag rörande domstolarnas yttre organisation.

I skrivelsen rörande reformeringen av domstolsväsendet anförde regeringen att den specialisering som följde av att vissa mål hanteras i de allmänna domstolarna och andra i de allmänna förvaltningsdomstolarna borde bibehållas. Samtidigt borde samverkan utvecklas ytterligare. Försöksverksamhet med gemensam ledning och administrativ samverkan hade bedrivits vid Länsrätten i Blekinge län och Karlskrona tingsrätt sedan år 1998 och vid Länsrätten i Kronobergs län och Växjö tingsrätt sedan år 1999.

Verksamheten i Blekinge, som gick ut på att de båda domstolarna hade en gemensam chef och även i övrigt samverkade, hade nyligen utvärderats. Den samverkan som skett hade bl.a. inneburit att man sambrukade förhandlings-salar och hade en gemensam telefonväxel och reception. Vidare hade ett visst arbetsutbyte kunnat ske mellan målkanslierna, notarierna och domarna. Enligt utvärderingen hade samverkan medfört kostnadsbesparingar samtidigt som servicenivån gentemot allmänheten höjts och arbetstrivseln ökat.

Regeringen anförde i skrivelsen att försöksverksamheten varit framgångsrik. Vidare konstaterade regeringen att lösningen med en chef och med en gemensam administration kunde vara en lämplig lösning på vissa orter. Regeringen avsåg att återkomma till riksdagen med organisationsförslag i budgetpropositionen för år 2001.

Regeringen betonade att man inte avsåg att minska den specialisering som dömande i länsrätt respektive tingsrätt innebär. Det borde alltså inte vara aktuellt att sprida dömandet av alla mål på alla domare. Om domarna från respektive domstol hade möjlighet att avlasta i mål i den andra domstolen var detta emellertid önskvärt. Det var dock viktigt, anförde regeringen, att det överlag inte blev så att domarna generellt dömde i både förvaltningsmål och i övriga mål eftersom specialiseringen då tunnades ut. Denna lösning innebar att all personal, även domarna, kunde få möjlighet till rörlighet.

Vid sin behandling av skrivelsen hade utskottet att ta ställning till motionsyrkanden motsvarande de nu ifrågavarande. Utskottet anförde då att det för sin del inte ville bestrida att det kunde finnas vissa fördelar med en sammanslagning av de båda domstolsorganisationerna. Här tänkte utskottet på att en sådan ordning antagligen skulle framstå som lättare att överblicka för enskilda. Medborgarperspektivet skulle alltså tjäna på detta. Mot en sådan ordning måste dock ställas nackdelar som också de hade sitt samband med just medborgarperspektivet. Ett viktig fråga i sammanhanget var nämligen att allmänhetens berättigade krav på en kompetent rättskipning krävde specialisering. Som regeringen påpekat skulle en förändring i den riktning som förordas i motionerna kunna leda till att specialiseringen tunnades ut. Utskottet kunde vidare konstatera att de övriga fördelar som en sammanslagning skulle kunna erbjuda också kunde tas till vara inom ramen för en sådan inriktning

av reformarbetet som regeringen tog upp i skrivelsen. Den genomförda utvärderingen hade pekat på några sådana fördelar. Utskottet var för sin del inte berett att lägga fram några mer långtgående förslag för riksdagen och avstyrkte de då aktuella motionsyrkandena (bet. 1999/2000:JuU22 s. 9 f).

Några organisationsförslag rörande tingsrätter och länsrätter finns inte i årets budgetproposition.

Enligt vad utskottet inhämtat har en utredare fått i uppdrag att utvärdera den samverkan mellan länsrätt och tingsrätt som skett i Blekinge respektive Kronobergs län. Utvärderingen skall vara klar den 31 januari 2001. Regeringen avser att under våren återkomma till riksdagen i frågan.

Vad gäller den principiella frågan om sammanslagning av allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar vidhåller utskottet sina uttalanden i det nyss nämnda betänkandet. När det gäller former för samverkan mellan de båda domstolsslagen bör det pågående utvärderings- och beredningsarbetet inte föregripas. Utskottet avstyrker motionerna Ju415 och Ju913 i nu aktuella delar.

Sidoverksamheter

I budgetpropositionen föreslår regeringen att riksdagen skall godkänna att sjöfartsregistret förs över från Stockholms tingsrätt till Sjöfartsverket och att inskrivning enligt lagen (1984:649) om företagshypotek förs över från Malmö tingsrätt till Patent- och registreringsverket.

I motion Ju412 (s) framställs ett med regeringens förslag såvitt avser inskrivningen av företagshypotek överensstämmande yrkande.

I propositionen anför regeringen att verksamheten vid Inskrivningsmyndigheten för företagsinteckningar och vid Sjöfartsregistret har möjligheter att utvecklas och effektiviseras om de flyttas över till Patent- och registreringsverket respektive Sjöfartsverket samtidigt som överflyttningarna bidrar till en renodling av domstolarnas verksamhet. Överflyttningarna bedöms inledningsvis medföra vissa övergångskostnader men i ett längre tidsperspektiv innebära besparingar. Eftersom reformen kräver omfattande lagändringar, avser regeringen att lägga fram en proposition med sådana förslag under våren 2001 i syfte att förändringarna såvitt avser företagsinteckningsärenden skall kunna träda i kraft den 1 juli 2001 och beträffande sjöfartsregisterärenden den 1 december samma år.

Utskottet, som tillstyrker regeringens förslag, konstaterar att detta innebär att motionsyrkandet är tillgodosett. Motion Ju412 avstyrks.

Utnämning av domare

I motionerna Ju415 (m) och Ju933 (fp) begärs att regeringen skall inrätta ett fristående råd med uppgift att bereda domarutnämningar. Rådet skulle även bereda de tjänster som nu omfattas av det s.k. kallelseförfarandet.

Av 11 kap. 9 § första stycket regeringsformen samt 4 kap. 2 § rättegångsbalken och 3, 10 och 15 §§ lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar framgår att ordinarie domare alltid utnämns av regeringen. I fråga om de högsta domartjänsterna, dvs. tjänsterna som justitieråd, regeringsråd,

president i hovrätt och kammarrätt, lagman i hovrätt och kammarrätt, domare i Arbetsdomstolen och Marknadsdomstolen, ordförande och vice ordförande i Patentbesvärsrätten samt tjänsterna som lagman i tingsrätterna och länsrätterna i Stockholm, Göteborg och Malmö och tjänsterna som ordförande i hyresnämnderna i nämnda städer, gäller att de tillsätts direkt efter ett kallelseförfarande. Tjänsterna kungörs alltså inte lediga och det sker inte heller något formellt anmälningsförfarande.

Övriga ordinarie domartjänster och tjänster som hyresråd och dispaschör tillsätts efter ett ansökningsförfarande sedan tjänsterna kungjorts lediga. Ansökan ställs till regeringen men ges in till Domstolsverket. Tjänsteförslagsnämnden för domstolsväsendet (TFN) bereder tillsättningsärendena och avger förslag till regeringen på vilken sökande som bör få tjänsten.

Med anledning av motionsyrkanden av innebörd att formerna för tillsättande av de högre domartjänsterna borde utredas, anförde utskottet vid riksmötet 1997/98 bl.a. följande.

Utskottet ansåg att regeringen borde få i uppdrag att tillsätta en parlamentarisk utredning med uppgift att se över rekryteringen till de domartjänster som tillsattes efter kallelseförfarande. En utgångspunkt för utredningen borde vara att säkerställa en allsidig rekrytering där erfarenheter från t.ex. lagstiftande, dömande, rättsvetenskaplig eller praktisk verksamhet beaktades. I fråga om urvalet av domare borde utredningen också överväga t.ex. ett anmälningsförfarande eller om tjänsteförslagsnämnden kunde ges en roll i sammanhanget. Vad utskottet uttalat borde riksdagen som sin mening ge regeringen till känna (bet. 1997/98:JuU24 s. 4 f).

Riksdagen biföll utskottets hemställan (rskr. 1997/98:228).

Regeringen beslöt den 1 oktober 1998 att tillkalla en parlamentarisk kommitté med uppgift att utreda dels domstolschefens roll, dels förfarandet vid utnämning av högre domare. Direktiven i sistnämnda del utformades i enlighet med vad riksdagen uttalat (dir. 1998:84).

Enligt vad utskottet erfarit kommer kommittén att redovisa sitt uppdrag den 1 december 2000.

Enligt utskottets uppfattning finns det inte skäl att föregripa det pågående utredningsarbetet. Utskottet avstyrker motionerna Ju415 och Ju933 i nu ifrågavarande delar.

I detta sammanhang behandlar utskottet regeringens i budgetpropositionen upptagna förslag att en advokat skall ingå i TFN och att ordföranden skall ansvara för ärendenas beredning.

På de av regeringen anförda skälen tillstyrker utskottet regeringens förslag.

Domarutbildning och notariemeritering

I budgetpropositionen föreslår regeringen att riksdagen skall bemyndiga regeringen att närmare ange detaljer och tidsfrister för de obligatoriska momenten i domarbanan.

I motionerna Ju415 och Ju927, (båda m), yrkas avslag på regeringens förslag.

Regeringen anför i denna del att en särskild domarbana har långvarig tradition i vårt land. Även om strävandena framöver kommer att vara att rekry-

tera så brett som möjligt kommer det fortfarande att finnas skäl att i varje fall övergångsvis behålla en domarbanan av ungefär det slag som för närvarande finns.

För närvarande gäller att den som förvärvat notariemeritering och som därefter tjänstgjort under minst nio månader som fiskalsaspirant vid hovrätt eller kammarrätt kan anställas som fiskal i överrätten. Den som har antagits som fiskal skall tjänstgöra två år i tingsrätt eller länsrätt. Efter fullgjord underrättstjänstgöring och tjänstgöring som adjungerad ledamot i hovrätt eller kammarrätt får fiskalen anställas som assessor i den berörda överrätten. Efter förordnande som assessor är de obligatoriska momenten i domarbanan genomförda.

Genom förordningen (1998:1238) om försöksverksamhet vid hovrätterna och kammarrätterna ersätts aspiranttjänstgöringen med tjänstgöring som överrättsnotarie. Sådan tjänstgöring pågår under ett år och har till syfte att möjliggöra för flera notariemeriterade jurister att få överrättserfarenhet samt att göra det möjligt för domstolsväsendet att bättre reglera behovet av föredragande och domaraspiranter. Regeringen har gett Domstolsverket i uppdrag att utvärdera försöksverksamheten (dnr Ju2000/2568).

Vid förra riksmötet godkände riksdagen att den minsta tiden för fiskals-tjänstgöring i tingsrätt eller länsrätt skulle vara två år (prop. 1999/2000:1, utg.omr. 4, bet. 1999/2000:JuU1, rskr. 1999/2000:78). Regeringen framhåller att det redan nu visat sig finnas behov av särskilda regler för fiskaler som en tid tjänstgjort med administrativa sysslor i överrätten. Den gällande ordningen, som kom till stånd när den nuvarande domarbanan infördes, innebär att alla detaljer i domarbanan godkänts av riksdagen. Eftersom det hela tiden finns behov av att anpassa utbildningens olika detaljer, föreslår regeringen att riksdagen bemyndigar regeringen att närmare ange frister m.m. för de olika momenten i domarbanan.

Enligt vad utskottet erfarit förbereds inom Regeringskansliet direktiv till en utredning om domarbanan.

Utskottet vill för sin del framhålla att den särskilda domarbanan torde ha en stor betydelse för att säkerställa en god kvalitet på den svenska domarkåren. Att avskaffa domarbanan synes därför inte böra ske annat än om omsorgsfulla överväganden visar att en sådan åtgärd skulle vara ägnad att påtagligt öka den dömande verksamhetens kvalitet. Utskottet välkomnar därför att regeringen nu avser att tillsätta en utredning om domarbanan.

När det gäller regeringens förslag i fråga om momenten i domarbanan, anser utskottet att ett sådant bemyndigande som regeringen begär ter sig motiverat av praktiska skäl. Utskottet tillstyrker därför förslaget och avstyrker motionerna Ju415 och Ju927 i nu berörda delar.

I motion Ju921 (c) begärs en översyn av bl.a. antagningskriterierna för notarietjänstgöring, under det att det i motion Ju409 (c) betonas att det är värdefullt med notarietjänstgöring i små tingsrätter.

Bestämmelser om notarietjänstgöring finns i notarietjänstförordningen (1990:469). Enligt förordningen fullgörs notarietjänstgöring efter juris kandidatexamen eller juristexamen under en tid av två år. Med svensk examen jämföras juristutbildning som till övervägande del ägt rum i annat nordiskt land (1 §). Tjänstgöringen sker i tingsrätt eller länsrätt eller i båda slagen av domstolar

(2 §). Notariemeritering har förvärvats av den som på ett tillfredsställande sätt har fullgjort notarietjänstgöring (5 §). Tjänster som tingsnotarier och länsrättsnotarier tillsätts av Domstolsverket (7 §). Beslut om antagning till notarietjänstgöring får överklagas hos Notarienämnden (19 §).

Vid antagning till notarietjänstgöring är i första hand betygen i juris kandidatexamen eller juristexamen avgörande.

Domstolskommittén lämnade i sitt betänkande Domaren och beredningsorganisationen (SOU 1998:88) vissa förslag rörande notarietjänstgöringens längd och innehåll.

I budgetpropositionen framhåller regeringen att notariekåren utgör en värdefull resurs i våra domstolar. Notariesystemet bör därför bevaras och utvecklas. Notarierna kommer att utgöra en del av basen i den utbyggda beredningsorganisation som är nödvändig i domstolarna i framtiden. Det är därför viktigt att det pågående förändringsarbetet inte leder till att antalet notarieanställningar minskar. Det mesta talar för att framtidens domstolar snarare har ett ökat behov av notarier och andra jurister för att åstadkomma en högre kvalitet i verksamheten och för att möjliggöra en nödvändig renodling av domarnas arbetsuppgifter. Framför allt gäller detta i de domstolar som av tradition har en låg andel notarier bland sin personal (prop. 2000/01:1, utg.omr. 4 avsnitt 4.4.5).

När det gäller notarietjänstgöring har riksdagen, på utskottets initiativ, i ett tillkännagivande uttalat att det är angeläget att, med bibehållande av kvalitetskraven, så många jurister som möjligt bereds tillfälle till notarietjänstgöring. Enligt tillkännagivandet får det anses ha ett betydande värde att praktiskt verksamma jurister bereds tillfälle till notarietjänstgöring (bet. 1996/97: JuU8 s. 9 f, rskr. 1996/97:160).

I samma ärende antecknade utskottet att Notarienämnden betraktade antagning på grund av i första hand betygen i juris kandidatexamen som kostnadseffektivt, eftersom det rörde sig om en förhållandevis kort, tidsbegränsad anställning. Notarietjänstgöringen är i första hand tänkt för unga människor, vilkas meriter vanligen utgörs av examensbetygen och erfarenheter av feriearbeten.

Högskoleverket har nyligen genomfört en studie av betygssättningen vid landets juristutbildningar. Studien rör bl.a. frågan om betygskraven för notarietjänstgöring leder till "betygshets" bland studenterna. Högskoleverket föreslår att regeringen tar initiativ till en översyn av antagningen till notarietjänstgöringen.

I sammanhanget kan även noteras att bl.a. dekanerna och prefekterna vid de fakulteter som erbjuder juristutbildning i en skrift till regeringen understrukit vikten av att andra kriterier än betyg beaktas vid antagningen.

Enligt vad utskottet inhämtat kommer Domstolsverket att i samarbete med Högskoleverket och universiteten se över juristutbildningen och överväga om denna kan kompletteras med ytterligare praktiska inslag.

Hösten 1999 behandlade utskottet ett yrkande om en översyn av antagningskriterierna. Utskottet vidhöll då sin tidigare inställning om värdet av notariemeritering men kunde inte finna anledning att då förorda en översyn (bet. 1999/2000:JuU1 s. 64 f).

Vid sin behandling av regeringens skrivelse om reformeringen av domstolsväsendet konstaterade utskottet att frågan om vilka antagningskrav som skulle gälla för notariatjänstgöring hade uppmärksammats och att något initiativ från riksdagen därför inte behövdes (bet. 1999/2000:JuU22 s. 12).

Utskottet kan inte finna att frågan om notariatjänstgöring nu kommit i ett annat läge än när utskottet senast behandlade frågan, och utskottet avstyrker motionerna Ju409 och Ju921 i nu aktuella delar.

Kriminalvården

Inledning

Kriminalvårdens huvuduppgifter är att verkställa påföljderna fängelse och skyddstillsyn, att ansvara för övervakningen av villkorligt frigivna, att verkställa föreskrifter om samhällstjänst och att utföra särskilda personutredningar i brottmål. Kriminalvården ansvarar också för verksamheten vid häktena samt ombesörjer transporter av personer som skall avvisas eller utvisas från Sverige. Kriminalvårdens verksamhet skall präglas av en human människosyn, god omvårdnad och ett aktivt påverkansarbete med iakttagande av en hög grad av säkerhet samt respekt för den enskildes integritet och rättssäkerhet.

I syfte att skapa verksamhetsmässiga fördelar i kriminalvårdens inre organisation samt i samarbetet med andra myndigheter och organ genomgick kriminalvården en organisationsförändring i januari 1998. Kriminalvårdens verksamhet inordnades härvid under särskilda regionmyndigheter och antalet lokala myndigheter reducerades. I februari 2000 genomfördes ytterligare en organisationsförändring, varvid regionmyndigheterna avskaffades. Chefsmyndighet för de numera 36 lokala kriminalvårdsmyndigheterna samt för Transporttjänsten är Kriminalvårdsstyrelsen. I administrativt hänseende är styrelsen chefsmyndighet även för Kriminalvårdsnämnden och för övervakningsnämnderna.

Under behandlingen av budgetpropositionen har utskottet haft en utfrågning där representanter för Kriminalvårdsstyrelsen medverkat.

Resultatuppföljning

Kriminalvårdens resultat år 1999 skall bedömas mot bakgrund av de mål och prioriteringar som gällde för verksamheten. Enligt dessa hade kriminalvården att utforma verkställigheten så att den främjar anpassningen i samhället efter frigivningen, bl.a. genom grundläggande praktisk och teoretisk utbildning, arbete och kvalitetssäkrade brotts- och missbruksrelaterade påverkansprogram. I verksamheten skulle särskild uppmärksamhet ägnas situationen för psykiskt störda intagna, långtidsdömda, sexualbrottsdömda och unga lagöverträdare. Anstalterna och häktena skulle hållas fria från narkotika, alkohol och andra droger. Kriminalvården skulle i detta syfte bl.a. aktivt verka för att drogmissbruket hos de dömda minska samt att de dömda som hade behov av det fick tillgång till missbruksvård. Kriminalvården skulle vidare vidmakthålla en hög grad av säkerhet i verksamheten och minimera antalet

avvikelser från anstalt och häkte samt i samband med permissioner och andra utevistelser. En central uppgift var också att förebygga våld och hot om våld mellan intagna och mot personalen. Frigivningsförberedelserna skulle utformas så att återfall i brott motverkades. De insatser som görs för att den intagne vid frigivningen skall få bostad, sysselsättning och försörjning skulle ökas. Vidare skulle kriminalvården verka för att den behandling som inlett under verkställigheten fullföljdes efter frigivningen. I fråga om frivårdspåföljderna skulle kriminalvården verka för att de gavs bred tillämpning bl.a. genom att säkerställa ett tydligt och konsekvent innehåll i påföljderna. Kriminalvårdens arbete med att förbättra förhållandena vid häktena skulle fortsätta, bl.a. skulle de intagna erbjudas aktiviteter både i gemensamhet och i enrum. Slutligen skulle kriminalvården fortsätta att utveckla kompetensen hos personalen. Framför allt skulle arbetsledare och vårdare utbildas fortlöpande samt formerna för kontaktmannaskapet utvecklas.

I det följande beskrivs kriminalvårdens resultat jämte regeringens bedömning med fokus på de nu angivna målen. Avslutningsvis redovisar utskottet sin uppfattning.

Vid kriminalvårdsanstalterna var medelbeläggningen under år 1999 3 596 personer eller ca 88 % av tillgängliga platser, vilket är en ökning med 1 % från år 1998. I fråga om *verkställighetsinnehållet* kan det konstateras att den totala sysselsättningsgraden för de intagna under år 1999 var 82,2 %, vilket är en ökning med knappt 2 % jämfört med året innan. Ökningen hänförde sig till alla former av sysselsättning med undantag av de brotts- och missbruksrelaterade programmen som minskade. Denna minskning kan enligt Kriminalvårdsstyrelsen förklaras med att den utveckling av nya, vetenskapligt förankrade program och den omarbetning av befintliga program som gjorts har varit resurskrävande.

I fråga om programverksamheten anför regeringen att den kvalitetsbedömning av de brotts- och missbruksrelaterade programmen som skett under år 1999 resulterat i en kvalitetshöjning av programmen. Vidare har inom ramen för ett särskilt projekt, Nationella brotts- och missbruksrelaterade program, nya vetenskapligt förankrade program introducerats. Regeringen anser att inriktningen att prioritera kvalitet snarare än kvantitet inom programverksamheten är värdefull och bör prägla även det fortsatta utvecklingsarbetet. En lika viktig del för att främja den intagnes anpassning efter frigivningen är enligt regeringen att utveckla arbetsdriften och höja de intagnas utbildningsnivå. I dessa avseenden anser regeringen att ambitionerna inte uppnåtts fullt ut under år 1999. Kriminalvården påbörjade dock under år 1999 arbetet med en idéskrift för arbetsdriften. Där betonas att arbetsmarknadens prognostiserade utseende bör medföra att kriminalvården koncentrerar sina resurser på verkstäder och yrkesutbildningar inom de områden och branscher där behov av arbetskraft kommer att uppstå. Regeringen understryker vikten av att detta sker samt att arbetet med att integrera teoretisk och praktisk utbildning fortsätter.

Vad beträffar målet att särskild uppmärksamhet skulle ägnas åt intagna med psykiska störningar, långtidsdömda, sexualbrottsdömda och unga lagöverträdare kan följande nämnas.

Samarbetet med sjukvårdshuvudmännen om *psykiskt störda intagna* har enligt Kriminalvårdsstyrelsen utvecklats genom bl.a. ömsesidiga studiebesök och gemensamma planeringsdagar. Sjukvårdshuvudmännen har under år 1999 tillgodosett vårdbehovet vad gäller psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård utom på Gotland där platser saknats för rättspsykiatrisk vård. Inom kriminalvården har drygt 40 av 60 platser vid stöдавdelningarna för psykiskt störda vid anstalterna Fosie och Norrtälje varit belagda under år 1999. Kriminalvårdsstyrelsen har under år 2000 tagit kontakt med en forskare i syfte att utvärdera verksamheten vid stöдавdelningarna. Vidare har centralt inom kriminalvården anordnats en psykiatriutbildning omfattande en grundkurs i psykologi samt kompetenshöjande påbyggnadskurser för del av personalen.

Vad gäller *sexualbrottsdömda* uppgick antalet nyintagna i anstalt under år 1999 till ca 200. Av dessa var omkring 84 % placerade på anstalter som bedriver särskild verksamhet för sexualbrottsdömda. Enligt Kriminalvårdsstyrelsen har behandlingsinsatserna för denna grupp ökat. Kriminalvårdsstyrelsens forskningskommitté har, i syfte att undersöka förutsättningarna för en effektstudie av kriminalvårdens insatser för sexualbrottsdömda, uppdragit åt sektionen för rättspsykiatri vid Karolinska Institutet att genomföra en studie rörande behandlingsinsatserna. Studien kommer att redovisas till Kriminalvårdsstyrelsen före utgången av år 2000.

Vad gäller kriminalvårdens klienter under 24 år har ungefär tre av fyra avtjänat sitt straff genom en frivårdspåföljd. Programverksamhet för denna grupp har därför huvudsakligen bedrivits inom frivården. Under år 1999 fick alla regioner i uppgift att tillskapa resurser för *unga lagöverträdare*. Vissa förslag har redovisats och arbetet med detta fortsätter. För unga som dömts till fängelse finns det sedan början av år 2000 116 platser med särskilt anpassat verkställighetsinnehåll tillgängliga vid anstalterna Norrköping och Mariefred.

Vad gäller planeringen av verkställigheten för de *långtidsdömda* har mottagningsförfarandet vid kriminalvårdsanstalten Kumla varit en klar tillgång. Ett motsvarande utredningsförfarande för kvinnor inleddes den 1 april 1999 vid Hinseberg. Under år 1999 utvecklades verksamheten vid dessa avdelningar och mottagningsförfarandet sker nu strukturerat och samordnat. Besluten som fattats om särskilda villkor har i regel omfattat hela verkställigheten, vilket underlättar verkställighetsplaneringen och frigivningsförberedelserna.

Regeringen anser att kriminalvården har nått målen i dessa delar. Eftersom effekterna av de åtgärder som vidtagits bara kan utläsas efter en längre tidsperiod är det dock enligt regeringen angeläget att verksamheterna kontinuerligt följs upp och utvärderas. Regeringen ser därför med tillfredsställelse på de åtgärder som kriminalvården vidtagit för att följa upp och utvärdera åtgärderna vad gäller psykiskt störda och sexualbrottsdömda.

I fråga om *förekomsten av droger på anstalterna* framgår det av de uppgifter som anstalterna lämnat att såväl antalet anstalter med daglig förekomst av narkotika som antalet nyintagna som missbrukar droger ökat under år 1999. Cirka 15 anstalter har uppgivit att missbruk förekommit så gott som dagligen eller ofta. Under år 1998 var motsvarande antal åtta. Cirka 47 % av de in-

tagna var klassificerade som narkotikamissbrukare. För att hålla anstalterna fria från droger har kriminalvården bl.a. vidtagit kontrollåtgärder, differentieringsåtgärder och påverkansinsatser. Under år 1999 genomfördes 90 000 urinprovskontroller, vilket var en ökning med drygt 11 % från året dessförinnan. Tillgängliga specialresurser under år 1999 var dels 370 platser för att motivera narkotikamissbrukare till behandling, dels ett särskilt narkotikavårdsteam i Göteborgsregionen. Dessutom förekom vissa externa konsultinsatser och samverkansprojekt. Särskilda projekt startades vid några av anstalterna med svårmotiverade intagna och återkommande problem. Arbetet med att på sikt utveckla särskilda nationella program för behandling av narkotikamissbrukare fortsatte. Andelen narkomaner som deltog i behandlingsåtgärder minskade dock från tidigare 35 % till knappt 30 % under år 1999. Totalt deltog ca 1 900 intagna i någon form av programverksamhet inriktad mot narkotikamissbruk, vilket var 300 färre än år 1998. Även antalet narkotikamissbrukare som var placerade enligt 34 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt (KvaL) var lågt. Per den 1 november 1999 uppgick antalet till 109. Enligt kriminalvården utgjorde finansieringsfrågan ett problem vid placeringar av detta slag.

Regeringen konstaterar att narkotikasituationen vid anstalterna har försämrats under år 1999 samt att behandlingsinsatserna har minskat. Kontrollåtgärderna har däremot ökat. Enligt regeringen är det en av kriminalvårdens viktigaste uppgifter att bekämpa narkotikamissbruket. Att så sker är också av väsentlig betydelse för att förebygga återfall i brott. Det är därför inte acceptabelt att andelen narkomaner i behandling kraftigt minskat. Enligt regeringen måste denna utveckling vändas och arbetet med att effektivisera narkotikabekämpningen fortsätta.

Vad härefter gäller *målet om en hög grad av säkerhet* kan det konstateras att antalet avvikelser i samband med permissioner eller annan utevistelse legat på en tämligen oförändrad nivå under år 1999 samt att antalet rymningar direkt från anstalt minskat från 191 år 1998 till 158 år 1999. De tragiska händelser som inträffade under år 1999 i samband med permissioner har dock medfört att Kriminalvårdsstyrelsen genomfört en översyn av de långtidsdömdas utevistelser. Vid översynen granskades regelverket rörande permissioner och andra utevistelser i syfte att förbättra planeringen och minska antalet utevistelser till en nivå som gör det möjligt att ha en godtagbar kontroll. Arbetet fortsätter nu inom kriminalvården för att nå en stramare och mer enhetlig tillämpning av bestämmelserna. Vad gäller antalet anmälningar om hot och våld mot anställda ökade dessa under år 1999. Enligt Kriminalvårdsstyrelsen kan man dock inte tolka dessa uppgifter som att förekomsten av våld och hot mot personalen har ökat utan som ett resultat av att man under år 1999 medvetet arbetat med att höja rapporteringsfrekvensen. Flera åtgärder har vidtagits inom kriminalvården för att motverka och förbättra hanteringen av våld och hot. Den viktigaste är att man har tagit fram en säkerhetshandbok som skall ge vägledning när lokala rutiner och handlingsplaner utarbetas.

Regeringen anser att verksamhetsmålen vad gäller rymningar och permissioner är uppfyllda. Vad gäller de fall av permissionsmissbruk som inträffade

under år 1999 anser regeringen att kriminalvården reagerade resolut och med den snabbhet som kunde krävas.

När det gäller målet att *frigivningsförberedelserna skall förbättras* framgår det av uppgifter som Kriminalvårdsstyrelsen lämnat att det inför den intagnes frigivning alltid sker en uppföljning av hans verkställighetsplan, bl.a. ser man på möjligheten till boende, försörjning och sysselsättning. När behov av det finns tar kriminalvården också kontakt med socialtjänst, arbetsmarknadsmyndigheter och bostadsförmedling. Under år 1999 redovisade kriminalvårdens myndigheter generellt sett en bred kontaktyta mot externa myndigheter, föreningar m.fl. inom ramen för arbetet med att förbereda frigivningar. I allmänhet fungerade detta samarbete bra. Kriminalvårdens personal mötte dock problem såsom bristande ekonomiska och personella resurser. Synpunkter har inom kriminalvården framförts om att samarbetet skulle underlättas av att det fanns en av kriminalvården utsedd kontaktperson vid de skilda externa myndigheterna.

Regeringen konstaterar att det av Kriminalvårdsstyrelsens redovisning inte går att utläsa vilka åtgärder som vidtogs under år 1999 för att öka insatserna för att den intagne skall få bostad, sysselsättning och försörjning vid frigivningen. Det framgår inte heller om kriminalvården har prioriterat insatser för att åtgärder som inletts under verkställigheten kan fullföljas efter frigivningen. Regeringen framhåller vikten av att kriminalvården har ett gott samarbete med kommunerna. Möjligheterna för den intagne att efter frigivningen ta del av samhällets resurser är enligt regeringen av stor betydelse för hans förmåga att avhålla sig från brott. För att arbetet med att motverka återfall i brott skall vara framgångsrikt är det också, anser regeringen, önskvärt att alltmer av frigivningsförberedelserna kan ske utanför fängelsemurarna. I dag är permissioner i slutskedet av fängelsestraff, frigång och s.k. § 34-placeringar de instrument som står kriminalvården till buds. Regeringen anser dock att frigivningsförberedelserna bör ytterligare intensifieras. Inom Regeringskansliet förbereds därför ett förslag om en försöksverksamhet med förstärkta frigivningsförberedelser omfattande bl.a. en möjlighet att – i vissa fall – få verkställa de sista månaderna av fängelsestraffet genom intensivövervakning med elektronisk kontroll.

Enligt vad utskottet inhämtat har regeringen för avsikt att lägga fram förslaget för riksdagen under våren 2001.

Antalet personer som dömdes till en påföljd inom *frivården* ökade under år 1999 jämfört med året innan. Antalet frivårdsklienter var under året i medeltal 11 750. Det bör härvid noteras att vissa ändringar i påföljdssystemet trädde i kraft den 1 januari 1999. Bland annat permanentades och utvidgades systemet med samhällstjänst. En föreskrift om samhällstjänst kan numera meddelas också vid villkorlig dom. Denna påföljd fick ett stort genomslag. Under år 1999 verkställdes 2 100 domar på detta sätt. Frivården fick lägga ned ett omfattande arbete för att finna arbetsplatser för dem som dömdes till samhällstjänst, bl.a. initierades en samverkan med Landstingsförbundet och Svenska Kommunförbundet. Styrinstrument utarbetades också för att arbetet med de till samhällstjänst dömda skall ske på ett enhetligt sätt över hela landet. Antalet fängelsedömda som avtjänade sitt straff genom intensivövervakning med elektronisk kontroll minskade något under år 1999 och var i

medeltal 340 per dag jämfört med 381 per dag år 1998. Även det genomsnittliga antalet skyddstillsynsdömda minskade något, dock kunde en viss ökning märkas bland dem som dömdes till kontraktsvård. Inom ramen för det s.k. frivårdsuppdraget utarbetade kriminalvården under år 1999 flera idédokument. Dessa har av vissa myndigheter använts till att göra en samlad genomgång av frivårdens arbete, medan andra myndigheter inte har använt sig av dokumenten i någon större omfattning. Under år 1999 fortsatte också arbetet med att stärka samverkan med bl.a. andra delar av rättsväsendet. Lokalt och regionalt genomfördes s.k. rättsvårdsdagar där policy, rutiner och problemområden diskuterades med tingsrätter, åklagare och advokater. Information till övervakare m.fl. skedde i olika former. Antalet lekmanövervakare minskade under år 1999 och var vid utgången av året 4 609.

Regeringen konstaterar att det kraftiga genomslaget för villkorlig dom med samhällstjänst sannolikt är förklaringen till att antalet frivårdspåföljder ökade under år 1999. Ett problem inom frivården är enligt regeringen den nedgång i antalet lekmanövervakare som har skett. Enligt uppgifter från bl.a. Kriminalvårdsstyrelsen är denna inte tillfällig utan ett tecken på en successiv nedgång då det har blivit allt svårare att rekrytera nya lekmanövervakare. Regeringen anser därför att frivården genom bl.a. information och utbildningsinsatser måste stimulera fler till att bli lekmanövervakare. Regeringen konstaterar slutligen att det av Kriminalvårdsstyrelsens redovisning inte går att utläsa i vad mån omorganisationen år 1998, som innebar att de flesta lokala myndigheterna kom att omfatta såväl häkte och anstalt som frivård, har medfört några samordningsvinster. Regeringen anser att det är angeläget att Kriminalvårdsstyrelsen vid fördelningen av resurser mellan olika verksamhetsområden inom de lokala myndigheterna noga överväger bl.a. hur de olika verksamheterna kan integreras.

Medelbeläggningen vid häktena ökade under år 1999 från 85 % till 86 %. Även de s.k. verkställighetsfallen ökade under år 1999 till i medeltal 202. Av dessa var i medeltal 146 fängelsedömda som väntade på anstaltsplacering. Motsvarande siffror för år 1998 var 178 respektive 135. Generellt sett var resultaten sämre för år 1999 jämfört med året dessförinnan. Kriminalvårdsstyrelsen har uppgett att en stram budgetsituation är en väsentlig förklaring till detta då den har påverkat såväl de lokalmässiga som de personella resurserna.

Regeringen konstaterar att de mål som ställts upp för gemensamhetsverksamheten vid häktena inte uppfylldes under år 1999. Allmänt sett stagnerade under år 1999 den utveckling att förbättra förhållandena på häktena som skett under andra hälften av 1990-talet. Vidare är det enligt regeringen inte acceptabelt att antalet fängelsedömda i häkte som väntar på en anstaltsplacering ökade under år 1999. Regeringen anför i budgetpropositionen att kriminalvården ingående måste analysera orsaken till den uppkomna situationen och komma till rätta med den. De åtgärder som hittills vidtagits har inte haft avsedd effekt eller inte varit tillräckliga för att lösa situationen. Regeringen uppger att den avser att följa utvecklingen noga eftersom det är väsentligt att kriminalvården ser till att dömda till fängelse med verkställbar dom omgående placeras på anstalt. Detta är enligt regeringen av vikt för att tillgodose den dömdes behov av arbete, utbildning och särskild behandling.

I fråga om *kompetensutvecklingen bland personalen* framgår det att kön till den interna utbildning som anordnas inom kriminalvården ökade under år 1999 från 700 till 800 personer. Vidare minskade antalet utbildningsdagar med 25 % jämfört med år 1998. Den förklaring som har lämnats till minskningen är av ekonomisk natur. Ett annat problem som finns i fråga om kompetensutvecklingen är enligt Kriminalvårdsstyrelsen att behov finns av vidareutveckling av de vårdare som har varit yrkesverksamma under några år. En fortbildning för vårdare som har direktkontakt med intagna planeras därför. Inom några områden utvecklades dock insatserna för att höja kompetensen positivt. Det gällde dels de administrativa funktionerna vid lokalmyndigheterna, där akademiker nyrekryterats, dels att i princip all personal som fattar beslut i klientärenden utbildats i förvaltningsrätt och sekretess.

Regeringen anför att behovet av kompetensutveckling bland kriminalvårdens personal för närvarande är stort. Detta gäller både den interna grundutbildningen och fortbildningsinsatserna. Regeringen ser därför positivt på de insatser som kriminalvården har gjort under år 1999. Regeringen vill dock understryka att den personal som har klientnära kontakter måste uppmärksammas särskilt i det fortsatta arbetet. Regeringen anmärker i sammanhanget att en särskild utredare under våren år 2000 har sett över den totala utbildnings- och rekryteringssituationen inom kriminalvården i syfte att ta fram en ny utbildningsmodell för kriminalvårdare. Frågan bereds för närvarande inom Kriminalvårdsstyrelsen.

Utskottet vill i fråga om de enskilda verksamhetsmålen framföra följande.

Vad gäller *verkställighetsinnehållet* ser utskottet positivt på att sysselsättningsgraden för dem som är intagna i anstalt har ökat samt att kvaliteten på de brotts- och missbruksrelaterade programmen höjts. Utskottet är dock oroat över den minskning som skett vad gäller deltagandet i programverksamheten. Det är enligt utskottet viktigt att fängelsetiden ges ett meningsfullt innehåll och att de intagna därvid erbjuds lämplig sysselsättning. De brotts- och missbruksrelaterade programmen har härvid en viktig roll.

Utskottet konstaterar vidare i fråga om målet att särskild uppmärksamhet skulle ägnas åt intagna med psykiska störningar, långtidsdömda, sexualbrottsdömda och unga lagöverträdare att kriminalvården gjort särskilda ansträngningar för att förbättra förhållandena för dessa grupper. Enligt utskottet är det viktigt att detta arbete fortsätter. Det är också, som regeringen anför, viktigt att verksamheterna kontinuerligt följs upp och utvärderas.

När det gäller verksamhetsmålet om *bekämpning av droger på anstalterna* kan utskottet nu konstatera att kriminalvårdens insatser för att bekämpa narkotikamissbruket ökat endast i fråga om antalet urinprovstagningar medan t.ex. deltagandet i brotts- och missbruksrelaterade program fortsatt att minska. Detta är inte acceptabelt. Det är en mycket viktig uppgift för kriminalvården att bekämpa narkotikamissbruket i anstalterna och att hjälpa de intagna att bli fria från missbruk. Att så sker är också av avgörande betydelse för de intagnas möjligheter att efter frigivningen återanpassa sig i samhället. Kriminalvården måste därför, som regeringen framhållit, öka sina insatser på området, inte minst vad gäller att bereda de intagna med missbruksproblem erforderlig behandling.

När det gäller *målet om en hög grad av säkerhet* har utskottet inte något att invända mot de bedömningar som regeringen har gjort. Detsamma gäller övervägandena rörande *frivården*.

I fråga om kriminalvårdens arbete under år 1999 såvitt avser *frigivningsförberedelser* vill utskottet anföra följande. Det är viktigt att kriminalvården under hela verkställigheten prioriterar insatser som medverkar till att underlätta den dömdes övergång från kriminalvård i anstalt till ett liv i frihet. Särskilt gäller detta de långtidsdömda. Att så sker är också ett väsentligt led i det brottsförebyggande arbetet. För att underlätta den intagnes frigivning måste kriminalvården ha ett gott samarbete med kommunerna och socialtjänsten. Det är också av stor vikt att ansträngningar görs för att den intagne vid frigivningen skall få bostad, sysselsättning och försörjning. Som regeringen anfört bör kriminalvården ytterligare intensifiera arbetet med frigivningsförberedelser.

I fråga om verksamheten vid *häktena* anser utskottet att det är oroande såväl att de mål som uppställts för gemensamhetsverksamheten vid häktena inte uppfyllts under år 1999 som att antalet fängelsedömda i häkte som väntar på en anstaltsplacering ökade. Det är viktigt att kriminalvården fortsätter arbetet med att förbättra förhållandena på häktena och att minska väntetiderna i häkte för dem som skall placeras ut på anstalt.

Utskottet vill vidare framhålla vikten av att *kompetensutvecklingen bland personalen* fortsätter. Det förhållandet att antalet utbildningsdagar minskade med 25 % jämfört med år 1998 är alltså mycket otillfredsställande. Ett grundläggande krav måste vara att samtliga nyanställda erbjuds grundutbildning samt att de vårdare som har varit yrkesverksamma under några år erbjuds möjlighet till vidareutbildning. Enligt utskottets mening är en kompetent och välutbildad personal av avgörande betydelse för att kriminalvården skall kunna uppfylla de mål som gäller för verksamheten, t.ex. att erbjuda de intagna i anstalterna ett meningsfullt verkställighetsinnehåll. Det är därför positivt att arbete pågår med att ta fram en ny utbildningsmodell för kriminalvården.

Sammanfattningsvis har utskottet inte funnit något som talar emot de slutsatser regeringen dragit i fråga om olika verksamhetsmål.

Prioriteringar inför budgetåret 2001

I fråga om verksamhetens inriktning under kommande budgetår anför regeringen bl.a. följande. Det pågående rationaliseringsarbetet inom kriminalvården skall fortsätta. De områden som lyftes fram i samband med budgetpropositionen för år 2000 bör prioriteras också under budgetåret 2001. Bland annat skall kriminalvårdens arbete inriktas på att vidta åtgärder som syftar till att undvika att den dömda återfaller i brott, t.ex. skall de intagna erbjudas arbete, utbildning och social färdighetsträning. I samma syfte skall programverksamheten vidareutvecklas, följas upp och utvärderas. En angelägen uppgift för kriminalvården är att se till att personalen har den kompetens som motsvarar verksamhetens krav och att kontaktmannaskapet utvecklas. Olika åtgärder bör också vidtas för att förstärka och intensifiera frigivningsförberedelserna. Bland annat måste samarbetet mellan kriminalvården och andra

myndigheter ytterligare förbättras för att de intagna skall vara väl förberedda inför frigivningen. Kriminalvården skall också utveckla alternativen till fängelse inom ramen för den lagstiftning som trädde i kraft den 1 januari 1999. Slutligen skall arbetet inom kriminalvården med att bekämpa narkotikamissbruket bedrivas med ökad intensitet.

Utskottet har ingen erinran mot de bedömningar regeringen gjort i denna del.

Anslaget

(Beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2000 inkl. TB	Prop. 2001	m	kd	c	fp
3 830 254	4 148 078	+ 69 200	+ 250 000	+ 59 500	-

Regeringen föreslår ett ramanslag för år 2001 på drygt 4,1 miljarder kronor. Det föreslagna anslaget innefattar en höjning av ramen om 166 miljoner kronor samt en engångsvis höjning år 2001 om 105 miljoner kronor. Vidare har vissa tekniska justeringar gjorts av anslaget till följd av ändrade utgifter, samt vissa återläggningar gjorts till följd av tidigare indragningar och engångsvisa satsningar.

Regeringen anför att en viss volymökning är att vänta inom kriminalvården under de kommande åren, varför antalet anstaltsplatser och häktesplatser kommer att behöva utökas med omkring 100 respektive 30. I syfte att ge kriminalvården förutsättningar att upprätthålla en hög kvalitativ nivå inom verksamheten, möta förväntade volymökningar och kunna fullfölja de prioriteringar som statsmakterna har fastslagit bör kriminalvården enligt regeringen medges en ramhöjning. En ramhöjning bör också medges för att ge förbättrade möjligheter till kompetensutveckling inom kriminalvården. Vidare bör kriminalvården enligt regeringen tillföras en engångsvis höjning år 2001 för att ge ytterligare möjligheter för kriminalvården att utveckla sitt arbete.

I motion Ju913 (kd) begärs en höjning av anslaget med 250 miljoner kronor. Beloppet skall bl.a. användas till att utveckla den brotts- och missbruksrelaterade programverksamheten, anställa fler terapeuter och psykologer, öka narkotikabekämpningen inom anstalterna och förbättra möjligheterna för barn att upprätthålla kontakten med sina föräldrar på anstalt. I motionerna Ju921 och Ju926 (båda c) begärs en höjning av anslaget med 59,5 miljoner kronor för att utveckla arbetet inom kriminalvården på olika sätt, bl.a. skall de extra resurserna användas till att utveckla programverksamheten vid anstalterna, förbättra möjligheterna för barn att upprätthålla kontakten med sina föräldrar på anstalt samt förbättra vården för intagna med psykiska störningar. I motion Ju927 (m) begärs en höjning av anslaget med 69,2 miljoner kronor att bl.a. användas till en höjd säkerhet inom kriminalvården, ökad narkotikabekämpning inom anstalterna och till att utveckla programverksamheten. Enligt motionärerna krävs ytterligare resurser för att åstadkomma en meningsfull kriminalvård.

Anslagsyrkandena har behandlats ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandena.

Flera motioner tar upp frågan om narkotikasituationen i anstalterna. I motionerna Ju511 (kd), Ju921 (c) och Ju927 (m) begärs att narkotikabekämpningen på anstalterna skall intensifieras genom bl.a. ökade kontrollinsatser. I motionerna Ju501 och Ju931 (båda m) förordas att det, som ett första steg, skall inrättas minst en drogfri anstalt i var och en av de tidigare kriminalvårdsregionerna. I motionerna Ju511 (kd) och So449 (mp) begärs att de intagnas rätt till behandling för sitt missbruk skall utvidgas genom att fler motivations- och behandlingsplatser inrättas. Slutligen begärs i motion Ju511 (kd) att det införs generella regler om övervakade besök för personer dömda för narkotikabrott till korta fängelsestraff.

Som ovan anförts bekämpar kriminalvården narkotikamissbruket i anstalterna genom att differentiera de intagna, tillhandahålla missbruksrelaterad programverksamhet, genomföra kontroller, dvs. urinprovstagningar och visitationer, samt genom att bedriva särskilda projekt. Även i häktena erbjuds de intagna missbruksrelaterad programverksamhet och genomförs visitationer.

I rapporten för översyn av risk-, skydds- och säkerhetsarbete vid kriminalvårdsanstalterna Hall, Kumla och Tidaholm, den s.k. RSS-rapporten, presenterade kriminalvården ett antal förslag till hur man skall kunna effektivisera narkotikabekämpningen inom anstalterna. Rapporten har följts upp av Kriminalvårdsstyrelsen och en del av förslagen har genomförts. Det har t.ex. blivit möjligt för anstalterna att efter ansökan hos Kriminalvårdsstyrelsen införa system med kontantlös handel. Vidare har en central ledningsgrupp inrättats samt lokala handlingsplaner för narkotikabekämpningen upprättats ute på anstalterna.

I maj månad 1998 beslutade regeringen att tillsätta en narkotikakommission för översyn och förstärkning av narkotikapolitiken (dir. 1998:18). Narkotikakommissionen fick i uppdrag att göra en utvärdering av samhällets insatser sedan mitten av 1980-talet och med utgångspunkt från denna lägga fram förslag till sådana effektiviseringar av narkotikapolitiken som kommissionen finner möjliga. Översynen skall omfatta lagstiftningen inom området, insatser för att förebygga missbruk och rehabilitera narkotikamissbrukare samt insatser för att begränsa tillgången på narkotika. Bland annat skall kommissionen granska utvecklingen av kriminalvårdens behandlingsprogram och värdera dess resultat och effekter i förhållande till insatta resurser.

Genom tilläggsdirektiv av den 6 april 2000, som tillkom på initiativ av utskottet, fick Narkotikakommissionen i uppdrag att i sitt arbete såvitt avser kriminalvården lägga särskild vikt vid hur kriminalvårdens möjligheter till påverkan och behandling under straffverkställigheten på bästa sätt kan tas till vara och utvecklas. Narkotikakommissionen skall i sitt arbete även lägga särskild vikt vid vilka åtgärder som kan vidtas för att stärka samarbetet mellan kriminalvården och andra aktörer samt – om det finns behov av det – utveckla nya samarbetsformer (dir. 2000:29).

Narkotikakommissionen skall redovisa sitt uppdrag före utgången av år 2000. Av den diskussionspromemoria rörande kriminalvårdens åtgärder mot narkotikamissbruket som kommissionen publicerat framgår att ett antal för-

slag kommer att lämnas till hur arbetet att bekämpa narkotikan i anstalterna kan förbättras (Diskussionspromemoria nr 10).

Utskottet har tidigare vid flera tillfällen tagit ställning till motionsyrkanden av liknande slag som de nu aktuella. Senast skedde det i samband med beredningen av budgeten för år 2000 (bet. 1999/2000:JuU1 s. 71 f). Utskottet anförde därvid att det krävs stora insatser av kriminalvården på detta område. Enligt utskottet kunde det t.ex. inte accepteras att en person börjar missbruka narkotika under en anstaltsvistelse. Utskottet såg därför med stor oro på att kriminalvårdens insatser för att bekämpa narkotikamissbruket hade minskat under år 1998 och framhöll att kriminalvårdens arbete med att bekämpa narkotikamissbruket behövde bedrivas med ökad intensitet. Med hänsyn till att det inom kriminalvården pågick ett arbete som syftade till att förbättra möjligheterna att bekämpa narkotikan, och då utskottet utgick från att regeringen nog följde detta arbete, avstyrkte utskottet de då aktuella motionsyrkandena.

Utskottet anser fortfarande, som framgår ovan i avsnittet om resultatuppföljning, att kriminalvården måste öka sina insatser för att minska förekomsten av narkotika på anstalterna. I fråga om vilka åtgärder som bör vidtas för att effektivisera arbetet mot narkotikan i anstalterna vill utskottet inte föregripa Narkotikakommissionens arbete. Utskottet avstyrker motionerna Ju501, Ju511, Ju921, Ju927, Ju931 och So449 i nu behandlade delar.

Frigivningsförberedelser

I motionerna Ju514 (m), Ju913 (kd), Ju921 (c) och Bo405 (v) begärs att kriminalvårdens arbete med att förbereda frigivningen för den intagne skall förstärkas på olika sätt, bl.a. genom att kriminalvården utökar sitt samarbete med kommunerna och socialtjänsten. Av vikt är t.ex. att den intagne kan erbjudas en bostad efter frigivningen. I motionerna Ju504 och Ju913 (båda kd) begärs att särskilda former av utslussningsboende skall inrättas för långtidsdömda samt att intensivövervakning med elektronisk kontroll skall få användas vid utslussning ur anstalt. I motion So449 (mp) begärs att kriminalvården och staten skall ansvara för att missbruksvård som påbörjats under verkställigheten fullföljs efter frigivningen.

I december 1997 fick Brottsförebyggande rådet (BRÅ) regeringens uppdrag att kartlägga kriminalvårdens och andra myndigheters arbete med frigivningssituationen för intagna i fängelse (BRÅ:s regleringsbrev för år 1998). BRÅ återrapporterade uppdraget i augusti 1998 i BRÅ-rapport 1998:6 Frigivning från fängelse. I rapporten redovisade BRÅ användningen av fängelsestraff, de frigivnas situation och vilket stöd kriminalvården och andra myndigheter erbjuder den dömda. BRÅ redogjorde även för de områden som borde förbättras och lämnade vissa förslag till åtgärder. Bland annat föreslogs att förberedelserna inför frigivningen skall påbörjas snarast möjligt efter det att en person tagits in i anstalt samt att samarbetet mellan olika berörda myndigheter skulle förbättras. Det föreslogs också att realistiska rehabiliteringsplaner skulle läggas upp för de intagna.

Som en fortsättning på uppdraget inledde BRÅ under år 1999 ett projekt om kriminalvårdens arbete med frigivningsförberedelser (BRÅ:s reglerings-

brev för år 2000). Inom ramen för detta har BRÅ undersökt på vilket sätt kriminalvården och andra myndigheter arbetar för att minska återfallen bland olika grupper av anstaltsklienter. Resultaten redovisades i oktober 2000 i BRÅ-rapport 2000:20 Från anstalt till livet i frihet. I rapporten redogör BRÅ för kriminalvårdens arbete med en grupp klienter från deras sista tid i fängelse och ut i villkorlig frihet med övervakning. Enligt BRÅ finns det stora brister i frigivningsplaneringen som kriminalvården bör arbeta vidare med. Bland annat måste de intagnas behandlingsplaner förbättras, programverksamheten utvecklas och dokumentationen av de åtgärder som planeras och vidtas bli utförligare. Även kontaktmannaskapet bör enligt BRÅ utvecklas.

Kriminalvårdsstyrelsen fick i december 1999 i uppdrag av regeringen att redovisa hur kriminalvården arbetar med planering av frigivning för att underlätta övergången från vistelse i anstalt till ett liv i frihet (kriminalvårdens regleringsbrev för år 2000). Styrelsen skulle härvid också ge exempel på hur en strukturerad utslussning ur anstalt kan utformas för olika kategorier intagna för att förbättra förutsättningarna för att de skall anpassa sig till ett liv i frihet. Uppdraget redovisades till Justitiedepartementet den 6 oktober 2000. I rapporten föreslås bl.a. att kommunens och socialtjänstens medverkan i frigivningsförberedelserna regleras i lag, att de som har haft en bostad före verkställighetens början bör ges utökade möjligheter att behålla den, att kriminalvården som ett avsteg från normaliseringsprincipen – i vissa fall – bör kunna bekosta slutförandet av långvariga samtalskontakter efter frigivningen, att alternativ för övergångsboende bör utvecklas och att utslussning i vissa fall bör kunna ske i form av intensivövervakning med elektronisk kontroll.

Kriminalvårdsstyrelsens och BRÅ:s rapporter bereds för närvarande inom Justitiedepartementet.

Inom Justitiedepartementet har vidare upprättats en departementspromemoria Från anstalt till frihet (Ds 2000:37). I promemorian föreslås bl.a. en treårig försöksverksamhet med inriktning på att förbättra frigivningsförberedelserna. Inom ramen för försöksverksamheten skall intagna som avtjänar långa fängelsestraff ges möjlighet att, under vissa förutsättningar, verkställa den sista tiden av straffet genom intensivövervakning med elektronisk kontroll. Målsättningen på sikt är att alla intagna som har behov av det skall kunna få någon form av strukturerad, successiv övergång från anstaltsliv till ett liv i frihet.

Som framgår ovan är promemorian under beredning och en proposition förväntas lämnas till riksdagen under våren 2001.

Utskottet uttalade sig senast i frågan under våren 2000. Utskottet ansåg då att det pågående beredningsarbetet inte borde föregripas och avstyrkte då aktuella motionsyrkanden (bet. 1999/2000:JuU15 s. 11 f).

Utskottet konstaterar nu att frågan om frigivningsförberedelser alltjämt bereds i Justitiedepartementet. Detta arbete bör inte föregripas. Motionerna Ju504, Ju514, Ju913, Ju921, So449 och Bo405 avstyrks i nu behandlade delar.

I motion Ju512 (kd) begärs att åtgärder omedelbart vidtas för att förkorta väntetiderna i häkte för fängelsedömda.

Av 11 § lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m. följer att den som skall förpassas till kriminalvårdsanstalt för att undergå påföljd får, i anslutning härtill, tillfälligt förvaras i allmänt häkte eller polisarrest i avvaktan på beslut om anstaltsplacering eller om det behövs med hänsyn till transportförhållandena. I förarbetena till bestämmelsen uttalas att en sådan förvaring inte bör pågå längre än någon eller några dagar (prop. 1974:20 s. 77).

Justitieombudsmannen (JO) har vid flera tillfällen prövat klagomål rörande långa väntetider i häkte i avvaktan på anstaltsplacering (se t.ex. beslut den 28 mars 1990, dnr 418-1988 och beslut den 22 februari 1991, dnr 3002-1990). JO har därvid uttryckt kritik över att väntetiderna i vissa fall varit för långa, och uttalat bl.a. följande. Det vore inte rimligt att bortse från att beläggningsförhållandena inom kriminalvården kan lägga hinder i vägen för en omedelbar förpassning. Om inte förpassning kan ske tämligen omedelbart till avsedd kriminalvårdsanstalt bör den dömda dock överföras till annan anstalt, vilken som helst där plats kan erbjudas och som i övrigt kan komma i fråga.

Kriminalvårdsstyrelsen har i yttrande till JO anförts att den tolkat gällande bestämmelser på så sätt att vistelse som här avses inte bör överstiga en vecka. Om "rätt" plats inte finns tillgänglig inom cirka en vecka skall tillfällig placering på annan anstalt anvisas (se beslut den 22 februari 1991, dnr 3002-1990).

Som ovan anförts ökade under år 1999 antalet intagna i häkte med verkställbar dom som väntade på anstaltsplats till i medeltal 146, jämfört med i medeltal 135 fall år 1998.

Av Kriminalvårdsstyrelsens månatliga verksamhetsstatistik framgår antalet verkställighetsfall per den första i varje månad. Beräknat för tiden januari–oktober 2000 har antalet fängelsedömda på häktena som väntade på anstaltsplats varit i genomsnitt 150. Av dessa hade i genomsnitt 76 väntat mer än sju dagar i häkte.

Orsaken till ökningen av fängelsedömda på häktena som väntar på anstaltsplacering är framför allt svårigheterna att placera ut dömda i anstaltsorganisationen. Olika åtgärder har vidtagits för att häktade med verkställbar dom skall kunna placeras ut på anstalt snabbare och för att väntetiderna skall kunna kortas. Bland annat begränsade Kriminalvårdsstyrelsen under hösten 1998 de lokala myndigheternas möjligheter att tillfälligt stänga anstalts- och häktesplatser. Kriminalvårdsstyrelsen öppnade också anstaltsplatser som legat i "malpåse". Under år 1999 sågs bl.a. indelningen i säkerhetsklasser och differentiering av intagna över, och den 25 maj 2000 fattade Kriminalvårdsstyrelsen beslut om en ny anstaltsindelning som skall träda i kraft den 1 januari 2001. Enligt denna skall landets anstalter fortsättningsvis enbart vara indelade i öppna respektive slutna anstalter och anstaltsavdelningar. Några få av de slutna avdelningarna skall ha förhöjd säkerhet. Kriminalvårdsstyrelsen har också beslutat att 60 nya platser skall öppnas vid kriminalvårdsanstalten Kumla under början av år 2001. Vidare pågår ett arbete inom Kriminalvårdsstyrelsen med att få platsplaneringssystemet att fungera tillfredsställande,

bl.a. har organisationen för utplacering och omplacering av dem som är intagna i häkte eller anstalt gjorts om.

Utskottet har tidigare uttalat sig i frågan, senast under våren 2000. Utskottets mening var då att strävan alltid måste vara att göra tiden på häkte i avvaktan på anstaltsplacering så kort som möjligt. De senaste årens utveckling var alltså enligt utskottet mycket negativ, och utskottet såg med tillfredsställelse på de åtgärder som vidtogs för att förkorta väntetiderna. Någon anledning för riksdagen att vidta några åtgärder i frågan fanns enligt utskottet inte (bet. 1999/2000:JuU15 s. 4 f).

Utskottet kan nu konstatera att de åtgärder som kriminalvården vidtagit under de senaste åren ännu inte har fått avsedd verkan. Antalet fängelsedömda i häkte som avvaktar anstaltsplacering är alltför oförsvarligt högt. Det är av stor betydelse att fängelsedömda med verkställbar dom omgående placeras på anstalt, inte minst i syfte att kunna erbjuda dem meningsfull sysselsättning. Kriminalvårdsstyrelsen arbetar emellertid med att finna lösningar på situationen, bl.a. har en ny anstaltsindelning beslutats och ytterligare anstaltsplatser skall öppnas. Regeringen har anförut att den noga följer kriminalvårdens arbete i denna del. Utskottet ser därför inte något skäl att göra något särskilt uttalande i frågan. Motion Ju512 avstyrks.

I motion Ju933 (fp) begärs att anstaltstiden för kvinnliga intagna görs mer meningsfull.

Andelen kvinnor som är inskrivna i anstalt har mer än fördubblats under den senaste tjugoårsperioden. Under år 1999 var 5,7 % av de intagna kvinnor. De brott som kvinnor oftast gör sig skyldiga till är rattfylleri, tillgrepps- och narkotikabrott samt andra förmögenhetsbrott.

Av budgetpropositionen för år 2001 framgår att det inom kriminalvården länge har varit en prioriterad uppgift att förbättra situationen för kvinnor inom kriminalvården och att dessa kvinnor numera alltså är en uppmärksammas grupp. Bland annat har Kriminalvårdsstyrelsen utfärdat särskilda riktlinjer för fängelsedömda kvinnor. Enligt regeringen är det viktigt att detta arbete fortsätter.

I riktlinjerna, som gäller sedan den 1 juni 1998, behandlas bl.a. frågan om verkställighetsinnehållet för kvinnor i anstalt. Enligt riktlinjerna skall programmen för kvinnor, i likhet med verksamheten för män, omfatta arbete, utbildning och speciella program som syftar till att bearbeta kriminalitet och drogproblematik, s.k. brotts- och missbruksrelaterade program. Programmen skall uppfylla de krav och riktlinjer som gäller inom respektive område. För kvinnorna skall programmen anpassas till kvinnors särskilda behov; arbete, utbildning, föräldraskap, hälsa och ett oberoende liv. Särskilda föräldraprogram skall erbjudas intagna kvinnor. För att stärka kvinnornas självkänsla och identitet i kvinnorollen skall de vidare erbjudas brottsrelaterade program inriktade på bl.a. könsroller, jämställdhet och konflikthantering.

Av riktlinjerna följer också att den personal som arbetar med intagna kvinnor skall ha särskild kompetens. Den skall bl.a. ha kunskaper om kvinnors särskilda behov och krav i ett biologiskt, socialt och psykologiskt perspektiv, rollen som kvinna och mor, kvinnors drogmissbruk och kriminalitet och kvinnan som offer vid sexuellt, psykiskt och fysiskt våld. Återkommande kompetensutveckling bör ges personalen inom dessa områden.

Av kriminalvårdens verksamhetsplanering för år 2000 följer att programverksamheten för kvinnor skall fortsätta att utvecklas i enlighet med riktlinjerna. Bland annat skall möjligheterna till föräldrautbildning utökas.

Även arbetet med att förbättra de intagna kvinnornas kontakt med sina familjer har prioriterats, bl.a. har särskilda besökslägenheter inrättats vid flertalet av anstalterna för kvinnliga intagna.

För år 2000 erhöll kriminalvården 3 miljoner kronor i extra anslag för särskilda insatser för barn med frihetsberövade föräldrar (prop. 1999/2000:1, utg.omr. 4 avsnitt 7.6). Enligt vad utskottet har inhämtat från Kriminalvårdsstyrelsen har en del av medlen använts till färdigställandet av en besökslägenhet vid kriminalvårdsanstalten Hinseberg, inrättandet av en besökslägenhet vid kriminalvårdsanstalten Färlingsö samt föräldrautbildning på anstalterna. Återstoden av medlen skall användas till förbättrade besökslokaliteter på vissa anstalter och häkten.

Utskottet har tidigare vid flera tillfällen uttalat sig i frågor rörande kvinnors inom kriminalvården situation, senast i samband med beredningen av budgeten för år 2000 (bet. 1999/2000:JuU1 s. 75 f). Utskottet anförde därvid bl.a. följande. Eftersom kvinnor som blir intagna i anstalt ofta har en dålig självkänsla och befinner sig i en utsatt position är det viktigt att deras behov av stöd och behandling tillgodoses. Numera är kvinnor dock en uppmärksammas grupp inom kriminalvården. Bland annat arbetar kriminalvården med frågor om hur verkställighetsinnehållet kan förbättras för denna grupp. Enligt utskottet var detta arbete naturligtvis angeläget, och utskottet underströk vikten av att det fullföljdes.

Utskottet vidhåller sina tidigare uttalanden. Med hänsyn till de åtgärder som vidtagits och det arbete som pågår är någon särskild åtgärd från riksdagens sida inte påkallad. Motion Ju933 avstyrks i nu behandlad del.

Brottsförebyggande rådet, m.m.

Inledning

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) är ett stabsorgan under regeringen och ett expertorgan inom rättsväsendet. Rådets övergripande mål är att främja brottsförebyggande insatser genom utveckling, utvärdering, tillämpad forskning och information inom det kriminalpolitiska området. Härigenom skall rådet bidra till att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Viktiga inslag i verksamheten är att ta fram underlag till regeringen och rättsväsendets myndigheter för åtgärder och prioriteringar i det kriminalpolitiska arbetet, utvärdering av vidtagna åtgärder samt stöd till lokalt brottsförebyggande arbete.

Två rådgivande organ är knutna till myndigheten. Dels en referensgrupp för rättsväsendet, som skall ge förslag till prioriteringar av rådets forsknings- och utvecklingsarbete och skapa ökade kontakter mellan praktiskt och vetenskapligt verksam inom rättsväsendet, dels en vetenskaplig nämnd med ledamöter från olika ämnesområden som har betydelse för BRÅ:s verksamhet (kriminologi, sociologi, ekonomi, m.fl.).

BRÅ:s arbetsuppgifter finns närmare reglerade i dess instruktion (1997:1056).

BRÅ har fr.o.m. den 1 januari 1999 övertagit de uppgifter som Kommittén för brottsförebyggande arbete (KBA) tidigare ansvarade för. I huvudsak handlar detta om att fördela de medel som finns på anslaget Bidrag till brottsförebyggande arbete.

Resultatuppföljning

I budgetpropositionen redovisar regeringen BRÅ:s resultat med en uppdelning på verksamhetsområdena lokalt brottsförebyggande arbete, forsknings- och utvecklingsverksamhet, informations- och förlagsverksamhet samt officiell statistik för rättsväsendet. Verksamhetsområdena sammanfaller i stort sett med de verksamhetsmål som formulerades i regleringsbrevet för år 1999. Resultatet av användningen av de anslagna medlen för bidrag till brottsförebyggande arbete redovisas separat i budgetpropositionen. Här tas resultatet dock upp i samband med verksamhetsmålet avseende lokalt brottsförebyggande arbete.

Ett av verksamhetsmålen för BRÅ är att på olika sätt *stimulera lokalt brottsförebyggande arbete*. Det arbetet har enligt regeringen skett dels genom att myndighetens personal deltagit vid ett stort antal konferenser, seminarier och utbildningsdagar på såväl lokal som regional nivå, dels beviljat ekonomiskt stöd till brottsförebyggande projekt och till kommuner för att inrätta ett lokalt råd eller annan samarbetsorganisation.

Totalt har 104 projekt erhållit ekonomiskt stöd och det beviljade beloppet uppgick till sammanlagt 7,3 miljoner kronor. Under året prioriterades ansökningar som avsåg verksamheter inom skolans område, brottsförebyggande åtgärder i storstäder, kartläggning av lokala problem- och resursbilder och utvärdering av konkreta projekt. Ett särskilt prioriterat område har varit brottsförebyggande åtgärder i och i anslutning till skolan. Sedan hösten 1999 bedrivs ett projekt som syftar till att framställa undervisningsmaterial för lärare för att frågor om brott, trygghet, etik och moral samt de principer som det svenska rättssystemet bygger på, skall kunna integreras i undervisningen.

Ett annat prioriterat område har varit ansökningar om stöd för inrättande av lokala brottsförebyggande råd eller motsvarande organisationer. Sådana har nu inrättats i mer än hälften av landets kommuner. Startbidrag beviljades till 43 kommuner.

Under slutet av år 1999 förbereddes ändringar av de riktlinjer som gäller för ansökningar om ekonomiskt stöd. Målsättningen är att medlen i högre utsträckning skall användas för att stödja projekt som kan bidra till kunskapsutveckling inom vissa prioriterade områden, exempelvis skolan. Kraven på utförlig dokumentation och återrapportering har förtydligats i riktlinjerna samt i det kontrakt som upprättas mellan BRÅ och sökanden efter det att medel har beviljats.

Regeringen stödjer BRÅ:s inriktning på höjda krav när det gäller uppföljning och utvärdering av de verksamheter och projekt som beviljats medel. Regeringen anför att det möjliggör jämförelser mellan olika sätt att arbeta

och att det torde bidra till att vetenskapliga utvärderingar kan genomföras i högre utsträckning.

I denna del anför regeringen vidare att fyra idé- och tipsböcker har sammanställts. Forskare anlitas för dokumentation, uppföljning och utvärdering av finansierade projekt. Arbete bedrivs också för att utveckla metoderna i det brottsförebyggande arbetet.

Ett annat verksamhetsmål är att BRÅ skall utgöra ett centrum för *forsknings- och utvecklingsverksamheten* inom rättsväsendet. Här noterar regeringen att BRÅ drivit sammanlagt 32 sådana projekt under året. Nio av dem har rört utvärderingar och uppföljningar av reformer eller åtgärder inom rättsväsendet, exempelvis kriminaliseringen av bruk av narkotika. Åtta av projekten har rört statistik och brottsutvecklingen. Fem av projekten har rört brottsförebyggande arbete bl.a. i skolan.

Verksamhetsmålet avseende forskning och utveckling går även ut på att resultaten av BRÅ:s verksamhet skall spridas och nyttiggöras hos målgrupper och användare. Vad sålunda gäller *informations- och förlagsverksamheten* anför regeringen att de projekt BRÅ driver resulterar i rapporter, promemorior och andra skrifter som huvudsakligen sprids genom försäljning, men också kostnadsfritt till en grupp av nyckelpersoner och myndigheter. Under år 1999 publicerades 25 rapporter. Försäljningen av tryckta rapporter och antalet fasta prenumeranter ökade med 19 % respektive 7 %. Alla rapporter finns tillgängliga på BRÅ:s webbplats. BRÅ ger också ut tidskriften *Apropå* och nyhetsbrevet *Loopen*.

Vad slutligen gäller verksamhetsområdet *officiell statistik för rättsväsendet* anför regeringen att målet är att statistiken skall vara av god kvalitet, tillförlitlig, relevant och lättillgänglig. Under året har BRÅ bl.a. definierat konkreta mål för arbetet med statistikens kvalitet t.o.m. år 2002. Omfattande kontroller har enligt regeringen gjorts av BRÅ både av det material som utgör grunden för statistiken och den färdiga statistiken. Man arbetar också med att anpassa statistikens innehåll efter användarnas behov och önskemål. BRÅ har infört nya brottskoder för att förbättra redovisningen av vissa brott. Kriminalstatistiken har enligt regeringen i stort publicerats enligt den tidsplan som satts upp. Härmed avses enligt vad utskottet inhämtat att statistiken för år 1998 skulle ha publicerats i vecka 31, dvs. i början av augusti 1999.

Regeringens slutsats är att BRÅ i allt väsentligt har uppfyllt de mål för verksamheten som uppställts under år 1999. Myndigheten fortsätter att utvecklas positivt. Såvitt gäller statistiken anför regeringen att BRÅ är på god väg att uppfylla verksamhetsmålet.

När utskottet behandlade budgetpropositionen för år 2000 uttalade utskottet sig om användningen av de medel som anslagits till brottsförebyggande arbete. Utskottet anförde att målet med användningen av de medel som är disponibla under detta anslag självklart var att i så hög utsträckning som möjligt förebygga brott. Frågan om medlen i det perspektivet använts på ett effektivt sätt lät sig enligt utskottet inte besvaras helt lätt. Däremot ansåg utskottet att det stod helt klart att de satsningar som redovisades av regeringen var välgrundade. Utskottet hade således inga invändningar mot hur medlen för brottsförebyggande arbete hanterats (bet. 1999/2000:JuU1 s. 95 f).

När det gäller publiceringen att statistiken finns verksamhetsmål angivna i regleringsbrevet för BRÅ. Såvitt gäller statistiken för år 1998 skulle den publiceras i sådan tid att den kunde utgöra underlag för regeringens och myndigheternas verksamhetsplanering (regleringsbrevet för år 1999). Statistiken publicerades i maj 1999 såvitt gällde anmälda brott och lagföringar. I fråga om övrig statistik upptäcktes att kvalitetsbrister förelåg i det material som skulle ligga till grund för statistikproduktionen. BRÅ valde att vänta med publiceringen för att göra vissa skattningar. Statistiken kom därför att publiceras först år 2000.

Såvitt gäller statistiken för år 1999 gäller som ett verksamhetsmål att den skulle ha publicerats senast den 1 juni 2000 (regleringsbrevet för år 2000).

Enligt vad utskottet inhämtat publicerades statistiken avseende anmälda brott i början av februari i år. Övrig statistik är ännu inte publicerad och det är i dagsläget osäkert när det kan ske.

Utskottet delar regeringens uppfattning att verksamheten vid BRÅ fortsätter att utvecklas positivt. När det gäller måluppfyllelsen finns dock en del tveksamheter i fråga om statistiken. Problemen med 1998 års statistik illustrerar enligt utskottets mening väl det faktum att BRÅ är beroende av en hög kvalitet hos de data som ligger till grund för produktionen av statistiken. Utskottet utgår från att regeringen vidtar de mått och steg som krävs i förhållande till de myndigheter som har att leverera uppgifter till BRÅ. I sammanhanget kan det också konstateras att uppställandet av ett tydligt mål i fråga om när statistiken skall publiceras – såsom skett för budgetåret 2000 – är ett steg i rätt riktning.

Prioriteringar inför budgetåret 2001

Regeringen anför i budgetpropositionen att BRÅ skall prioritera stöd till lokalt brottsförebyggande arbete. Av särskilt intresse är brottsförebyggande projekt i storstadsregionerna. Det blir enligt regeringen allt viktigare att följa upp gjorda stödsatser och att utvärdera de olika projekten. Det är viktigt att BRÅ utvecklar arbetsmetoder för att så långt möjligt främja vetenskapliga utvärderingar av kvalificerade brottsförebyggande verksamheter.

Vidare anser regeringen att det är viktigt att BRÅ ytterligare utvecklar det internationella samarbetet. Särskild vikt bör läggas på arbetet inom EU och myndigheternas insatser i samband med regeringens satsning på rättsbistånd inom Östersjöarbetet.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens bedömning i denna del.

Anslagen

Regeringen föreslår ett ramanslag på 42 405 000 kr såvitt gäller BRÅ. Förslaget innebär en sänkning i förhållande till innevarande budgetår. Skillnaden beror på att anslaget för år 2000 innehåller engångssatsningar för forskning om ekonomisk brottslighet.

Såvitt gäller anslaget Bidrag till brottsförebyggande arbete föreslår regeringen ett ramanslag på 7,2 miljoner kronor. Efter den sänkning som föreslås på tilläggsbudgeten i årets budgetproposition uppgår årets anslag till 1,6

miljoner kronor. Bakgrunden till sänkningen är att det finns ett anslagssparande som kan tas i anspråk. Förslaget till anslag för år 2001 har dessutom justerats för den engångssatsning som låg i anslaget för år 2000.

I motion Ju913 (kd) begärs en höjning av anslaget Bidrag till brottsförebyggande arbete med 40 miljoner kronor. Med höjningen vill motionärerna finansiera dels en kampanj om föräldrars betydelse i det brottsförebyggande arbetet, dels brottsförebyggande projekt i kommunerna.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandena ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandena.

Åtgärder mot ungdomsbrottsligheten

I motionerna Ju921 (c), Ju929 (m) och Ju933 (fp) betonas föräldrarnas och skolans betydelse i det brottsförebyggande arbetet. I motionerna Ju905 (kd), Ju909 (c) och Ju916 (kd) begärs en redovisning från regeringen av förslag till åtgärder mot ungdomsbrottsligheten. Motionärerna bakom motionerna Ju917 (m) och So543 (mp) efterlyser en utredning om konsekvenserna av ungdomsrån respektive tvärvetenskaplig forskning om ungdomsbrott. I motion Ju231 (c) förordas en offensiv mot ungdomsvåldet.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen tidigare behandlat liknande motionsyrkanden. Senast skedde det i våras (bet. 1999/2000:JuU16 s. 4 f). För en utförlig redovisning av vårdnadshavares ansvar, det nationella brottsförebyggande programmet Allas vårt ansvar (Ds 1996:59), publicerade rapporter på området samt pågående utrednings- och beredningsarbete kan därför hänvisas dit.

Flera BRÅ-rapporter är av intresse i detta sammanhang. Förutom Ungdomar som rånar ungdomar (BRÅ-rapport 2000:6) och Strategiska brott (BRÅ-rapport 2000:3) – vilka presenterades i nämnda ärende – bör här nämnas Stöld, våld och droger bland pojkar och flickor i årskurs nio – Resultat från tre självdeklarationsundersökningar (BRÅ-rapport 2000:17), som publicerades i augusti i år. Syftet med studien var bl.a. att beskriva förekomsten av brottslighet och annat problembeteende bland eleverna (exempelvis skolk och droganvändning), att belysa utsattheten för stöld och våld i denna grupp och undersöka i vilken mån individuell brottsbelastning har samband med vissa förhållanden rörande bl.a. familjestruktur och skolanpassning. I rapporten konstateras bl.a. att brottsbelastningen tenderar att vara högre ju fler riskfaktorer (exempelvis splittrad familjestruktur och föräldrar med invandrarbakgrund), som föreligger hos en person. Vilka faktorer som har kausal betydelse är enligt BRÅ svårt att avgöra uteslutande utifrån den nu gjorda analysen. Däremot konstaterades att resultaten ändå kunde ha betydelse ur ett åtgärds perspektiv. Som exempel nämner BRÅ att närmare hälften av de våldshandlingar ungdomar i nionde klass utsätts för sker inom skolans begränsade område, där dessutom samhällets möjligheter att pröva och utvärdera förebyggande åtgärder är förhållandevis stora.

Justitieministern har under sommaren 2000 besvarat två frågor med anknytning till ungdomars brottslighet. Av det ena svaret (fråga 1999/2000:1112) framgår bl.a. att flera polismyndigheter tillsammans med

socialtjänsten, skolan och andra samverkande myndigheter har utarbetat strategier för att bekämpa ungdomsrånen.

I det andra svaret (fråga 1999/2000:1250) gör justitieministern bedömningen att det är relativt väl sörjt för kunskapsuppbyggnaden om orsaker till att ungdomar begår brott. Hon hänvisar bl.a. till ett arbete hos BRÅ med att sammanställa kunskap om tidiga individburna och sociala riskfaktorer. Syftet är att belysa vilka tidiga åtgärder som har en positiv effekt när det gäller att förebygga brott. Dessa frågor har också uppmärksammats bl.a. hos Statens institutionsstyrelse. Vidare nämns att den kriminologiska institutionen vid Stockholms universitet nyligen presenterat två doktorsavhandlingar om ungdomsbrott och långsiktig kunskapsutveckling om tidiga riskfaktorer. Slutligen hänvisas till den nya myndighetsorganisationen i fråga om forskningsfinansiering. Den innebär att bl.a. att det skall inrättas ett Vetenskapsråd. Rådet har vissa uppgifter av övergripande karaktär. Det skall bl.a. ta initiativ till breda kraftsamlingar, där flera finansiärer engageras kring särskilda forskningssatsningar, och till mång- och tvärvetenskapliga insatser. Detta bör, anför det i frågesvaret, vara positivt när det gäller den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden om ungdomsbrottslighetens orsaker, en fråga som till sin natur är utpräglad tvär- och mångvetenskaplig.

I de riktlinjer avseende år 2000 som BRÅ utfärdat för ansökningar om ekonomiskt stöd till lokalt brottsförebyggande arbete anges att BRÅ bl.a. avser att prioritera projekt som syftar till att förebygga brottslighet och öka tryggheten i skolan och projekt som syftar till att stärka föräldrarnas roll för att förebygga brott.

När utskottet tidigare behandlat yrkanden rörande nu aktuella frågor har utskottet sammanfattningsvis anför att familjens betydelse knappast kan överskattas och att goda uppväxtvillkor är en brottsförebyggande faktor av mycket stor betydelse. I våras noterades vidare att det pågick en rad olika projekt med förebyggande inriktning. Utskottet ville särskilt framhålla det förtjänstfulla arbete som BRÅ bedrev på området. Därtill kom att vissa förslag på förbättringar avseende själva förfarandet lämnats av en utredning som utvärderat 1995 års ungdomsmålsreform (SOU 1999:108). Utskottet kunde inte se att det fann skäl att tillsätta en ny utredning.

I fråga om specifika kampanjer och liknande har utskottet ansett att det borde vara en fråga för lokala beslutsfattare att prioritera vilka typer av kampanjer som bör genomföras, i förekommande fall med stöd av BRÅ (bet. 1999/2000:JuU1 s. 99).

Utskottets inställning i fråga om familjens och skolans brottsförebyggande betydelse har inte förändrats sedan riksdagen tog ställning i frågan i våras. Familjens betydelse kan alltså knappast överskattas, och utskottet anser alltså att goda uppväxtvillkor är en brottsförebyggande faktor av mycket stor betydelse. Som utskottet tidigare påpekat synes det inte föreligga någon oenighet om den saken. Utskottet vill också markera sitt gillande av att BRÅ under år 2000 prioriterat projekt som syftar till att stärka föräldrarnas roll för att förebygga brott och sådana projekt som tar sikte på tryggheten i skolan. Det behövs alltså inte några åtgärder från riksdagens sida med anledning av motionerna Ju921, Ju929 och Ju933 i här aktuella delar.

När det sedan gäller motionsönskemålen rörande forskning m.m. vill utskottet inledningsvis framhålla att åtgärder mot ungdomsbrottsligheten är av mycket stor betydelse, inte minst från förebyggande synpunkt. Det är också viktigt att det finns en bred kunskapsbas att stå på när det gäller frågan vilka åtgärder som skall vidtas. Som justitieministern framhållit är förutsättningarna av flera skäl goda för att en sådan bas skall kunna åstadkommas. Inte minst det arbete som sker inom ramen för BRÅ:s verksamhet bidrar till detta – ett av BRÅ:s verksamhetsmål är just att vara ett centrum för forskning. Det är naturligt att intresset av tvärvetenskaplig forskning beaktas inom detta organ. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju917 och So543 i denna del.

Vad slutligen gäller önskemålen om olika program kan utskottet konstatera att det vidtas en rad åtgärder på området. Här tänker utskottet bl.a. på det arbete som sker ute i kommunerna med i förekommande fall stöd av BRÅ. Vidare bör de ändringar i påföljdssystemet som riksdagen beslutade om våren 1998 framhållas. Utskottet kan inte se något behov av att sammanställa samtliga åtgärder till en handlingsplan eller ett program. Frågan om en nationell offensiv mot ungdomsvåld bör ges företräde framför andra angelägna projekt bör lämpligen prövas av BRÅ, inte av riksdagen. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju905, Ju909, Ju916 och Ju231.

Övrigt

I motion Ju921 (c) förordas ett gemensamt ärendehanteringssystem för rättsväsendet i syfte att öka möjligheterna för myndigheterna att kommunicera med varandra.

I november 1996 beslutade regeringen dels att fastställa en strategi för samordning av rättsväsendets informationsförsörjning, dels att uppdraga åt ett antal myndigheter inom rättsväsendet att arbeta efter strategin. Dessa myndigheter bildar med var sin representant det s.k. RIF-rådet. Rådet har ingen kollektiv beslutanderätt. Myndighetscheferna fattar vid behov likalydande beslut, var och en på sitt verksamhetsområde. RIF-gruppen är RIF-rådets beredande organ. Målet för samordningen är bl.a. att varje myndighet skall kunna få den information som behövs vid vilken tidpunkt som helst och i önskad form. När de nya misstanke- och belastningsregistren tas i drift kommer också varje behörig myndighet att ges möjlighet till direktåtkomst till erforderlig information i önskad form för att underlätta beslutsfattande och samordning. Även frågan om elektronisk post finns på RIF-rådets dagordning. Inom RIF-verksamheten har man också försökt finna lösningar för att minska hindren för ett aktivt informationsutbyte med hjälp av IT mellan myndigheterna, t.ex. genom generella kommunikationslösningar.

I samband med att utskottet behandlade budgetpropositionen för år 2000 tog utskottet ställning till ett motionsyrkande motsvarande det nu aktuella. Utskottet erinrade då om det självklara faktum att myndigheterna är självständiga och att de ärendehanteringssystem som finns eller byggs upp i första hand naturligtvis bör utformas så att de tillgodoser de behov som finns inom vederbörande myndighet. Som motionärerna hade påpekat fanns naturligtvis – särskilt i fråga om myndigheter som ligger nära varandra i rättskedjan – ett

intresse av goda möjligheter till kommunikation. Det fanns enligt utskottets mening emellertid knappast något egenvärde i ett för *hela* rättsväsendet gemensamt ärendehanteringssystem. Vad som kunde och borde göras i fråga om förbättrade kommunikationsmöjligheter är, anförde utskottet, en fråga för RIF-rådet, där de inblandade myndigheterna är representerade. Frågan om hur myndigheterna skall kommunicera med varandra borde enligt utskottet avgöras av de närmast berörda. Utskottet kände ingen oro för att hithörande frågor inte skulle få den uppmärksamhet i RIF-rådet som de förtjänar. I sammanhanget erinrade utskottet också om att rådets verksamhet skulle utvärderas (bet. 1999/2000:JuU1 s. 83 f).

Den 25 maj i år beslutade regeringen att ge Statskontoret i uppdrag att utvärdera RIF-verksamheten. Uppdraget har redovisats i rapporten Kan rättsväsendets information samordnas? – En utvärdering (2000:45). I rapporten konstateras att resultatet av verksamheten hittills varit begränsat. En viktig orsak är, anför Statskontoret, att verksamheten varken har prioriterats i Regeringskansliet eller i myndigheterna. Statskontoret föreslår vissa förändringar för RIF-verksamheten, såväl i fråga om organisation som arbetssätt.

Utskottet vidhåller att det inte finns något egenvärde med ett för hela rättsväsendet gemensamt ärendehanteringssystem. Utskottet vill emellertid inte utesluta att beredningen av Statskontorets rapport om RIF-verksamheten kan komma att påvisa behov av förändringar för att underlätta kommunikationen mellan myndigheterna. I dagsläget är utskottet dock inte berett att förorda att riksdagen uttalar sig till förmån för motion Ju921, och utskottet föreslår att motionen i denna del avslås.

I motion Bo223 (c) begärs att kommunala trygghetsplaner skall inrättas i kommunerna.

År 1996 beslutade regeringen om ett nationellt brottsförebyggande program, Allas vårt ansvar (Ds 1996:59). Samtidigt tillsattes KBA för att genomföra programmet. En grundtanke i programmet var att det lokala brottsförebyggande arbetet skulle främjas. Programmet skulle ligga till grund för ett rådslag med bl.a. kommunerna, och avsikten var att få del av kommunernas erfarenheter av lokalt arbete och deras syn på uppläggnings och inriktningen av den brottsförebyggande verksamheten. Frågor om organisation och arbetsuppgifter på lokal nivå skulle ägnas särskild uppmärksamhet.

I KBA:s direktiv påpekades särskilt att den skulle verka för att det lokala brottsförebyggande arbetet organiserades på lämpligt sätt och för att lokala brottsförebyggande program skulle antas. KBA skulle enligt direktiven fördela ekonomiskt stöd till brottsförebyggande verksamhet på lokal nivå.

BRÅ har som framgår av det ovan anförda bidragit till att det numera finns brottsförebyggande råd i en stor del av landets kommuner.

I samband med behandlingen av budgetpropositionen för år 2000 tog utskottet ställning till en rad motionsyrkanden rörande det lokala brottsförebyggande arbetet, däribland ett yrkande motsvarande det nu aktuella. Utskottet var inte berett att förorda att riksdagen uttalade sig till förmån för motionsönskemål som så tydligt handlar om sådant som lämpligen bör behandlas ute i kommunerna. Det behövdes alltså inte något riksdagsuttalande rörande möjligheterna att inrätta kommunala trygghetsplaner (bet. 1999/2000:JuU1 s. 96 f).

Regeringen har aviserat att den i november kommer att lämna en lägesbeskrivning av det brottsförebyggande arbetet.

Utskottet vidhåller att frågan om det bör inrättas kommunala trygghetsplaner är en fråga som bör behandlas lokalt. Motion Bo223 bör avslås av riksdagen.

Rättsmedicinalverket

Inledning

Rättsmedicinalverket är central förvaltningsmyndighet för rättspsykiatrisk, rättsmedicinsk, rättskemisk och rättsgenetisk verksamhet i den utsträckning sådana frågor inte handläggs av någon annan statlig myndighet. I praktiken går verksamheten ut på att sörja för att domstolarna har teknisk (medicinsk) bevisning i brottmål och faderskapsmål och ett fullgott underlag för påföljdsbestämningen i brottmål i form av t.ex. rättspsykiatriska undersökningar. Rättsmedicinalverket skall genom sin verksamhet medverka till att skapa goda förutsättningar för rättssäkerhet och effektivitet inom rättsväsendet. Verket skall också bidra till att förbättra samhällets brottsförebyggande arbete genom att informera om de erfarenheter som vunnits inom dess verksamhetsområde.

Inom Rättsmedicinalverkets område förekommer såväl anslagsfinansierad som uppdragsfinansierad verksamhet.

Resultatuppföljning

För Rättsmedicinalverket gällde för år 1999 följande verksamhetsmål. Verket skulle bedriva utvecklingsarbete och ge stöd åt forskning av betydelse för verksamheten. Verksamheten vid verket skulle präglas av hög kvalitet, bl.a. skulle personalen ha hög kompetens. Vidare skulle verksamheten bedrivas kostnadseffektivt med korta handläggningstider. I sitt arbete skulle Rättsmedicinalverket vinnlägga sig om att tillämpa ett genderperspektiv.

I så gott som samtliga ärenden, oavsett verksamhetsområde, har Rättsmedicinalverket uppfyllt de krav som ställts på undersöknings- och handläggningstider.

Inom rättspsykiatri har domstolarnas efterfrågan på rättspsykiatriska undersökningar (RPU) fortsatt att öka. Under år 1999 utfördes 657 RPU, vilket är nästan 10 % fler än under åren 1997 och 1998 (se tabell). Detta har lett till att väntetiderna i häkte har ökat. Antalet av Rättsmedicinalverket utfärdade läkarintyg enligt 7 § lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m. uppgick under år 1999 till 1 837, vilket motsvarar nivån under senare år. Denna nivå bedöms kvarstå under de närmaste åren.

	Utförda rättspsykiatriska undersökningar	Utfärdade § 7-intyg
1997	600	1 858
1998	609	1 847
1999	657	1 837

Inom rättsmedicinen har handläggningstiderna ökat något, bl.a. till följd av att brist råder på rättsläkare. Rättsmedicinalverket arbetar dock aktivt med denna fråga och har under år 2000 fått ett tillskott till anslaget för detta ändamål.

Den rättskemiska verksamheten har i hög grad påverkats av den drograttfyllerilagstiftning som trädde i kraft den 1 juli 1999. Efterfrågan på undersökningar har mer än tredubblats och ligger nu på en nivå som motsvarar 2 700 analyser på årsbasis. En ytterligare ökning är att förvänta.

Inom rättsgenetiken kan en mindre ökning av utförda faderskapsundersökningar noteras.

Rättsmedicinalverket har under år 1999 satsat aktivt på forskning och utveckling inom de olika verksamhetsgrenarna. Detta arbete har bl.a. resulterat i ett stort antal publicerade vetenskapliga artiklar och i att ett antal anställda disputerat i olika ämnen. Verket har också fortsatt sitt arbete med kvalitets-säkring och system för resultatanalys samt med metod- och kvalitetsutveckling.

Regeringen gör bedömningen att Rättsmedicinalverket i allt väsentligt uppfyllt de mål som statsmakterna uppställt för myndighetens verksamhet.

Utskottet konstaterar att det inte framkommit något som talar mot regeringens bedömning.

Anslaget

Regeringen föreslår ett ramanslag för år 2001 på knappt 190 miljoner kronor. Det föreslagna anslaget innefattar en höjning av ramen med 7 miljoner kronor. Vidare ingår kompensation för beräknade utgiftsökningar för löner, lokaler och övriga förvaltningskostnader med knappt 3 miljoner kronor.

En jämförelse mellan budget och utfall för budgetåret 1999 visar att Rättsmedicinalverkets utgifter inom den anslagsfinansierade verksamheten överstigit anslaget med 411 000 kr, som tagits från det tidigare anslagssparandet. Prognosen för anslagsbelastningen under innevarande budgetår visar enligt regeringen att verkets utgifter kommer att överstiga anslaget med omkring 4,5 miljoner kronor. Det ackumulerade anslagssparandet uppgick vid utgången av budgetåret 1998 till 6,75 miljoner kronor. Detta belopp kommer under innevarande år att delvis förbrukas för att myndigheten skall kunna möta den del av utgifterna som inte täcks av anslaget.

Regeringen konstaterar att Rättsmedicinalverket, för att kunna möta den ökande efterfrågan främst när det gäller rättspsykiatriska undersökningar och drograttfylleriundersökningar samt för att ges möjligheter att rekrytera rättsläkare, måste tillföras ytterligare medel. Myndigheten bör därför enligt regeringen medges en ramhöjning.

I motion Ju927 (m) begärs en höjning av anslaget med ytterligare 5 miljoner kronor för att täcka Rättsmedicinalverkets ökande arbetsbelastning.

Anslagsyrkandena har behandlats ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandet.

Gentekniknämndens övergripande mål är att främja en etiskt försvarbar och säker användning av gentekniken så att människors och djurs hälsa samt miljön skyddas. Nämnden har vidare till uppgift att sprida kunskap om den gentekniska utvecklingen.

Av verksamhetsredogörelsen för budgetåret 1999 framgår att nämnden har verkat för att verksamhetsmålet skall uppnås genom att bl.a. avge yttranden, utarbeta informationsskrifter och anordna konferenser.

Regeringen anför i budgetpropositionen att målet för nämndens verksamhet är sådant att det är svårt att på gängse sätt mäta om det har uppnåtts eller inte. Regeringens bedömning är att Gentekniknämnden genom sin allsidiga verksamhet inom området på ett förtjänstfullt sätt verkat för att uppnå verksamhetsmålet. Regeringen anser också att omfattningen av Gentekniknämndens verksamhet är väl avvägd. Det har enligt utskottets mening inte framkommit något som talar mot regeringens bedömning.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2001 till Gentekniknämnden anvisar ett ramanslag på 2 842 000 kr, vilket innebär en höjning med 241 000 kr. Av beloppet är 200 000 kr en engångsvis överföring för att täcka kostnaderna för en nationell konferens avseende kartläggning av gener som Gentekniknämnden skall anordna under 2001. Återstoden avser ökade kostnader för löner m.m.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandet ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag.

Brottsoffermyndigheten

Inledning

Brottsoffermyndighetens övergripande mål och uppgifter är att tillförsäkra den enskilde rättstrygghet och rättssäkerhet, att främja brottsoffers rättigheter, att bevaka deras behov och intressen samt att verka för att den som är berättigad till brottsskadeersättning får sådan. Myndigheten skall särskilt pröva ärenden om brottsskadeersättning enligt brottsskadelagen (1978:413) och ärenden om bidrag från brottsofferfonden. Vid myndigheten finns en särskild nämnd för prövning av vissa ärenden om brottsskadeersättning samt ett råd för prövning av frågor om bidrag ur brottsofferfonden.

Resultatuppföljning

För Brottsoffermyndigheten gällde för år 1999 följande verksamhetsmål. Minst 70 % av brottsskadeärendena skulle med bibehållen kvalitet handläggas inom tre månader. Vidare skulle ärendebalansen minska. Brottsofferfonden skulle utnyttjas så effektivt som möjligt. De organisationer och projekt som bedömdes kunna tillföra brottsoffer störst nytta skulle beviljas bidrag ur brottsofferfonden. Projekt inriktade mot brott med rasistiska inslag, våld mot kvinnor och övergrepp mot barn skulle därvid prioriteras. Brottsoffermyndigheten

digheten skulle vidare prioritera informationsinsatser som bidrar till att sprida kunskap om brottsoffers rättigheter.

Under år 1999 inkom 6 133 brottsskadeärenden, vilket är en ökning jämfört med året innan med ca 14 % (se tabell). Enligt myndighetens bedömningar kommer antalet inkomna ärenden att öka ytterligare under år 2000.

Målet att handlägga 70 % av ärendena inom tre månader har inte uppnåtts. Endast 41 % av de ärenden som avgjordes under år 1999 hade en handläggningstid understigande tre månader. Som förklaring till detta har Brottsoffermyndigheten framför allt hänvisat till den ökade tillströmningen av ärenden.

Myndigheten har däremot uppnått *målet att ärendebalansen skall minska*. Antalet balanserade ärenden uppgick vid utgången av år 1999 till 1 709 jämfört med 1 780 föregående år. Totalt avgjordes 6 193 ärenden under år 1999, vilket jämfört med året innan är en ökning med nästan 22 % (se tabell).

	Inkomna brottsskadeärenden	Avgjorda brottsskadeärenden	Ärendebalans vid årets utgång
1997	5 002	5 265	1 476
1998	5 386	5 083	1 780
1999	6 133	6 193	1 709

De medel som influtit genom regressverksamheten har under år 1999 ökat med 69 % eller drygt en miljon kronor. Den s.k. fördjupade utredningsverksamheten av den skadelidandes försäkringsförhållanden och den skadeståndsskyldiges betalningsförmåga har däremot, på grund av hög arbetsbelastning, inte kunnat prioriterats i samma utsträckning som året innan. Detta kan enligt regeringen i viss mån ha bidragit till att summan av utbetalda brottsskadeersättningar ökat med 35 % under 1999 (se nedan). Den huvudsakliga förklaringen till sistnämnda ökning torde dock enligt regeringen vara att allmänhetens kunskap om myndighetens verksamhet har ökat och att fler ärenden har handlagts.

Under år 1999 beviljades sammanlagt 149 brottsofferprojekt *bidrag från brottsofferfonden* med totalt drygt 17,5 miljoner kronor. Av dessa projekt var ett inriktat på brott med rasistiska förtecken, 63 inriktade på våld mot kvinnor och åtta inriktade på frågor kring barn. Inför kommande ansökningsperiod har myndigheten genom riktade informationsinsatser särskilt markerat möjligheterna att söka medel från fonden för projekt som problematiserar brott med rasistiska, främlingsfientliga eller homofobiska inslag ur ett brottsofferperspektiv.

Personalomsättningen inom Brottsoffermyndigheten var fortsatt hög under år 1999. Anledningen härtill var att många anställda lämnade myndigheten för andra anställningar då möjligheter till karriär inom myndigheten saknats samtidigt som efterfrågan på jurister med skadeståndsrättsliga kunskaper ökat.

Regeringen bedömer att Brottsoffermyndighetens arbete har den inriktning som statsmakterna bestämt och att målen som uppställts för verksamheten i allt väsentligt har uppfyllts. Myndigheten har i och för sig inte uppnått verksamhetsmålet att handlägga minst 70 % av brottsskadeärendena inom tre månader. Orsaken är dock känd och åtgärder har enligt regeringen vidtagits.

Sammanfattningsvis anser regeringen att myndigheten drivs på ett effektivt sätt med god kvalitet.

Utskottet ser med tillfredsställelse på att antalet brottsskadeärenden som har avgjorts under året har ökat och att ärendebalansen har minskat. Enligt utskottet är det dock oroande att verksamhetsmålet såvitt avser handläggningstiderna inte heller under år 1999 har kunnat uppnås. Med hänsyn till Brottsoffermyndighetens centrala roll när det gäller stöd till dem som har drabbats av brott är det av stor vikt att brottsskadeärenden handläggs effektivt, snabbt och med hög kvalitet. Som anförts kan det stora antal ärenden i vilket handläggningstiderna överstiger tre månader bero på det ökade antalet ärenden som inkommit till myndigheten under året. En annan förklaring kan vara den höga personalomsättningen inom myndigheten. Enligt regeringen har åtgärder vidtagits i syfte att förkorta handläggningstiderna. Någon anledning för utskottet att göra ett särskilt uttalande i denna del saknas.

När det gäller regressverksamheten ser utskottet liksom tidigare (bet. 1999/2000:JuU1 s. 89) positivt på de redovisade uppgifterna. Vad gäller det fördjupade utredningsarbetet anser utskottet däremot att det är angeläget att detta arbete åter ökar i omfattning.

I övrigt har utskottet inte funnit något som motsäger regeringens bedömning att Brottsoffermyndigheten drivs på ett effektivt sätt med god kvalitet.

Prioriteringar inför budgetåret 2001

I fråga om verksamhetens inriktning kommande budgetår anför regeringen i huvudsak följande. Brottsoffermyndighetens ansträngningar för att förkorta handläggningstiderna bör fortsätta. Ytterligare rutiner för att mäta kvaliteten i besluten bör utvecklas. Det är också angeläget att myndighetens arbete med att utveckla regressverksamheten och den fördjupade utredningsverksamheten prioriteras och vidareutvecklas. I fråga om brottsofferfondens verksamhet får det anses vara en prioriterad uppgift för myndigheten att diskutera och ta ställning till de frågor som aktualiserats vid den utvärdering av fonden som genomfördes under år 1999. I utvärderingsrapporten, Fem år med Brottsofferfonden, pekas bl.a. på behovet av systematiskt kvalitetsarbete och en precisering av målen för fondens verksamhet.

Utskottet har ingen erinran mot de bedömningar regeringen gjort i denna del.

Anslaget

(Beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2000	Prop. 2001	m	kd	c	fp
14 940	16 852	-	+ 3 000	+ 500	+ 16 000

Regeringen föreslår ett ramanslag för år 2001 på knappt 17 miljoner kronor. Det föreslagna anslaget innefattar en höjning av ramen om 2 miljoner kronor.

Brottsoffermyndigheten har begärt att ramanslaget skall höjas för att skapa förutsättningar att kunna uppnå fastställda verksamhetsmål, bl.a. genom att anställa ytterligare personal.

Regeringen konstaterar att det behövs kompetent personal för att uppnå de mål som gäller för myndighetens verksamhet. I syfte att skapa förutsättningar för att rekrytera och behålla sådan personal samt för att kunna vidareutveckla regressverksamheten och den fördjupade utredningsverksamheten anser regeringen att Brottsoffermyndigheten bör medges en ramhöjning.

I motion Ju913 (kd) begärs en höjning av anslaget med ytterligare 3 miljoner kronor för att förbättra arbetssituationen vid Brottsoffermyndigheten och ge myndigheten en möjlighet att leva upp till målen för verksamheten. I motion Ju926 (c) begärs en höjning av anslaget med ytterligare 500 000 kr för att ge myndigheten möjlighet att höja kunskapen och medvetenheten om brottsoffers situation. I motionerna Fi211 och Ju933 (båda fp) begärs en höjning av anslaget med ytterligare 16 miljoner kronor till brottsofferjourer.

Anslagsyrkandena har behandlats ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandena.

Finansiering av brottsofferfonden

Brottsofferfonden inrättades den 1 juli 1994. Fondens medel skall användas för verksamhet som gagnar brottsoffer. Bidrag från fonden får lämnas för att stödja ideella organisationer som verkar på brottsofferområdet samt för privat och offentlig verksamhet som gäller brottsoffer. Bidrag ur fonden kan även lämnas för forskning, utbildning och information i brottsofferfrågor.

Brottsofferfonden finansieras genom att den som döms för brott som har fängelse i straffskalan skall åläggas att betala en avgift till fonden, för närvarande 500 kr. Vidare skall den som verkställer fängelsestraff genom intensivövervakning med elektronisk kontroll vanligen betala en avgift om 50 kr per dag till fonden, dock högst 3 000 kr.

När fonden inrättades tillfördes den även medel som frigjordes genom att ersättningen till intagna i kriminalvårdsanstalt för arbete och annan sysselsättning sänktes med i genomsnitt 20 % fr.o.m den 1 juli 1994. Sänkningen innebar att medel motsvarande 12,4 miljoner kronor frigjordes (se bet. 1993/94:JuU17 s. 20 f). Genom ett regeringsbeslut tillfördes fonden 3,3 miljoner kronor av detta belopp. Återstoden av de medel som motsvarades av den sänkta ersättningen användes till annan brottsofferrelaterad verksamhet.

I april 1999 beslutade Kriminalvårdsstyrelsen om nya föreskrifter om ersättningar till intagna i anstalt och häkte (KVVFS 1999:4). Författningen trädde i kraft den 1 juni 1999. De nya föreskrifterna innebär bl.a. att normalersättningen för intagen som deltar i arbete eller utbildning höjts. Enligt de tidigare föreskrifterna erhöll de intagna en grundersättning per timme med 0,0096 % av gällande basbelopp minskat med 2 %. Om de deltog i yrkesinriktat arbete, utbildning eller programverksamhet erhöles också en tilläggserättning som normalt uppgick till 0,0144 % av gällande basbelopp, minskat med 2 %. Enligt de nya föreskrifterna skall en intagen vid deltagande i arbete, utbildning eller programverksamhet vid normal prestation erhålla 0,0247 % av gällande basbelopp per timme. Beräknat på prisbasbeloppet för

år 1999 uppgick ersättningen till intagen vid normal prestation till ca 8 kr 50 öre per timme före höjningen och ca 9 kr per timme efter höjningen.

I motionerna Ju911 och Ju930 (båda m) förespråkas en ordning innebärande att de intagna i kriminalvårdsanstalterna skall vara med och finansiera brottsofferfonden. Motionärerna anser att det kan vara dags att åter ta upp frågan om ett 20-procentigt avdrag på de intagnas ersättning. I den senare motionen begärs också att influtna medel i dess helhet skall gå till brottsofferrelaterad verksamhet.

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare tagit ställning till liknande yrkanden, senast i samband med behandlingen av budgetpropositionen för år 2000 (bet. 1999/2000:JuU1 s. 90 f). Utskottet avstyrkte därvid motionskraven huvudsakligen med hänvisning till att det inte fanns ekonomiska skäl som talade för en sådan ordning som motionärerna föreslog.

Under år 1999 uppgick brottsofferfondens intäkter till knappt 19 miljoner kronor. Som ovan nämnts beslutades under samma period att drygt 17,5 miljoner kronor skulle delas ut till olika bidragstagare.

Utskottet vill inledningsvis erinra om att beslutet om användning av en del av de medel som frigjordes genom sänkningen av ersättningen till de intagna var en engångssatsning vid uppbyggnaden av fonden. När det gäller begäran om att på nytt ta upp frågan om ett 20-procentigt avdrag på de intagnas ersättning vill utskottet anföra följande. Som motionärerna påpekat finns det i och för sig en viktig pedagogisk koppling i att den som dömts till fängelse erlägger ersättning till brottsofferfonden. Denna koppling finns emellertid redan i nuvarande ordning då den som döms för ett brott med fängelse i straffskalan alltid skall åläggas att betala en avgift till brottsofferfonden. Den i motionerna föreslagna ordningen skulle innebära en betydande sänkning i de intagnas ersättning även med beaktande av den höjning som gjordes under år 1999. En sådan ändring är utskottet inte berett att ställa sig bakom. Utskottet avstyrker motionerna Ju911 och Ju930 i nu behandlade delar.

I motion Ju930 (m) begärs vidare att förbudet mot utmätning i en intagens arbetsersättning i 45 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt (KvaL) skall avskaffas.

I 45 § andra stycket KvaL finns ett generellt förbud mot att utmäta arbetsersättning som för intagens räkning inestår hos kriminalvårdsmyndighet.

Vid behandlingen av budgetpropositionen för år 1998 ansåg utskottet att frågan om en effektivare indrivning av avgifter till brottsofferfonden borde utredas, lämpligen inom ramen för Brottsofferutredningen. Bakgrunden till ställningstagandet var att personer som dömts till fängelsestraff i praktiken kan komma att slippa betala avgiften eftersom möjligheterna till indrivning från dem är begränsade (bet. 1997/98:JuU1 s. 76 f).

Brottsofferutredningen kom i sitt betänkande Brottsoffer – Vad har gjorts? Vad bör göras? (SOU 1998:40) fram till att det från brottsoffersynpunkt inte fanns tillräckliga skäl att upphäva utmätningsförbudet i 45 § andra stycket KvaL. Utredningen ansåg bl.a. att det var svårt att motivera att brottsofferavgiften skulle ha företräde framför fordringar på underhållsbidrag.

Regeringen behandlade frågan i 1999 års vårproposition (prop. 1998/99:100 s. 91). Regeringen anförde att den inte såg några skäl att göra någon annan bedömning än den Brottsofferutredningen gjort.

Utskottet behandlade frågan vid beredningen av vårpropositionen (1998/99:JuU4y s. 3 f). Utskottet uttryckte därvid förståelse för att det kan uppfattas som stötande att de som döms till fängelse, i realiteten de grövre brottslingarna, kan undgå att betala avgiften till brottsofferfonden, men avstyrkte ändring. Härfor talade flera skäl. Framför allt var utskottet inte berett att mer allmänt öppna för utmätning i de intagnas ändå låga ersättning.

Utskottet behandlade senast frågan i samband med behandlingen av budgetpropositionen för år 2000 (bet. 1999/2000:JuU1 s. 91 f). Utskottet såg då inga skäl att frånga sina tidigare uttalanden och avstyrkte motionen.

Utskottet ser fortfarande inga skäl att frånga sina tidigare uttalanden. Motion Ju930 avstyrks i denna del.

Ersättning för skador på grund av brott

Från anslaget betalas ersättning av statsmedel enligt brottsskadelagen för skador på grund av brott. Utgifterna på anslaget är huvudsakligen beroende av antalet beviljade ansökningar om brottsskadeersättning och ersättningsarnas storlek. Anslaget disponeras av Brottsoffermyndigheten.

Under budgetåret 1999 utbetalades drygt 67 miljoner kronor i brottsskadeersättning, vilket är en ökning jämfört med föregående år med 35 %. Merparten av de utbetalade medlen avsåg ersättning för personskador; endast 0,3 miljoner kronor utgick som ersättning för sak- och förmögenhetsskada. Brottsoffermyndigheten gör bedömningen att belastningen på anslaget kommer att öka med ytterligare ca 20 % under år 2000. Enligt regeringens utgiftsprognos för år 2000 kommer utbetalningarna att uppgå till 80 miljoner kronor.

Anledningarna till ökningen är flera. Dels har fler ärenden kommit in till följd av att allmänhetens kunskap om myndighetens verksamhet har ökat, dels har ersättningsnivåerna höjts. Dessutom har Brottsoffermyndigheten som ovan nämnts minskat det fördjupade utredningsarbetet för att begränsa den negativa balansutvecklingen.

Regeringen föreslår ett ramanslag för år 2001 på 74,5 miljoner kronor, dvs. ett oförändrat anslag jämfört med innevarande år.

Anslagsyrkandet har behandlats ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag.

Rättshjälpskostnader m.m.

Inledning

Rättshjälpslagen (1996:1619) har till grundläggande syfte att ge rättsskydd åt dem som inte kan få bistånd på annat sätt.

Enligt lagen är rättshjälpen subsidiär till rättsskyddet, dvs. den som har en rättsskyddsförsäkring eller liknande rättsskydd, som täcker den aktuella rättsliga angelägenheten, får inte beviljas rättshjälp. Vidare innebär lagen att den som inte har rättsskydd av ifrågavarande slag men som borde ha haft det med hänsyn till sitt försäkringsskydd i övrigt eller sina personliga och eko-

nomiska förhållanden får beviljas rättshjälp endast om det finns särskilda skäl. Som en allmän förutsättning för att rättshjälp skall beviljas gäller att det, med hänsyn till angelägenhetens art och betydelse samt tvisteföremålets värde och omständigheterna i övrigt, är rimligt att staten bidrar till kostnaderna.

Enligt rättshjälpslagen är inkomstgränsen för rättshjälp 260 000 kr i årsinkomst. Lagen föreskriver också att rådgivning i minst en timme som huvudregel är en förutsättning för att rättshjälp skall beviljas. Vidare innebär lagen bl.a. att biträdesbehovet är avgörande för om rättshjälp skall beviljas och att biträde enligt rättshjälpslagen normalt skall få ersättning för högst 100 timmars arbete.

Anslaget

Från anslaget betalas de kostnader som enligt 21 kap. 10 § rättegångsbalken, lagen (1988:609) om målsägandebiträde och rättshjälpslagen (1996:1619) skall utgå av allmänna medel. Därutöver skall från anslaget betalas de kostnader som enligt lagen (1996:1620) om offentligt biträde skall betalas av allmänna medel, dock med undantag för vissa ärenden enligt utlänningslagen (1989:529) och lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll. Från och med år 2000 finansierar anslaget också utgifter för särskilda företrädare för barn enligt 12 § lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn.

De faktorer som styr kostnaderna är framför allt antalet ärenden, ärendenas omfattning och svårighetsgrad, ersättningsnivån till biträden och offentliga försvarare samt den andel av rättshjälpskostnaderna som betalas av den rättsökande.

Regeringen bestämmer den timkostnadsnorm som ligger till grund för ersättning för arbete på rättshjälpsområdet. Ersättningen till offentliga försvarare regleras också i viss utsträckning med hjälp av taxor. För närvarande finns en taxa för ersättning till offentliga försvarare i vissa brottmål i tingsrätt och hovrätt. Taxan är fastställd i DVFS 1999:15. Taxor beslutas av Domstolsverket på grundval av timkostnadsnormen. Regeringen har fastställt timkostnadsnormen för år 2001 till 897 kr exklusive mervärdesskatt (1 121 kr inklusive mervärdesskatt).

I budgetpropositionen anför regeringen att utgifterna på anslaget är regelstyrda och svåra att beräkna. Prognosen för år 2000 pekar på att utgifterna kommer att uppgå till 785 miljoner kronor. I sitt budgetunderlag för åren 2001–2003 beräknade Domstolsverket att utgifterna för år 2000 skulle komma att uppgå till närmare 753 miljoner kronor och att de skulle fortsätta att sjunka. Domstolsverket föreslog att anslagsnivån skulle sänkas med 70 miljoner kronor fr.o.m. år 2001. Dessa beräkningar ligger till grund för anslagsförslaget för år 2001. Regeringen konstaterar emellertid att utgiftsprognoserna ökat för såväl år 2000 som år 2001, varför regeringen beräknar ett anslagsbehov för år 2002 om 802 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att riksdagen till Rättshjälpskostnader m.m. för budgetåret 2001 anvisar ett ramanslag om 730 000 000 kr, vilket innebär en minskning med knappt 25 miljoner kronor jämfört med innevarande budgetår.

I motionerna Fi211 och Ju933, båda (fp), yrkas att anslaget skall höjas med 56 miljoner kronor. Beloppet skall motsvara kostnaderna för att återställa de rättshjälpsförmåner som utgick före den nuvarande rättshjälpslagens införande. I konsekvens härmed yrkas i motion Ju933 också att den nuvarande rättshjälpslagen skall upphävas.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandena ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandena.

Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.

Fram till budgetåret 2000 betalades från anslaget en rad kostnader för rättsväsendet såsom ersättningar till vittnen, parter och rättegångsbiträden samt kostnader för statens rättegångar.

Det hade visat sig svårt att prognostisera utgifterna för anslaget som t.o.m. budgetåret 1999 betecknades F 7 Diverse kostnader för rättsväsendet. Vid flera tillfällen hade anslaget överskridits och extra medel begärts på tilläggsbudget. I budgetpropositionen för år 1999 anmälde regeringen att den inlett en översyn av anslaget. Under riksdagsbehandlingen uttalade utskottet att en ändring av anslagets konstruktion borde övervägas (bet. 1998/99:JuU1 s. 16).

Efter förslag av regeringen godkände riksdagen att anslaget Diverse kostnader för rättsväsendet skulle avvecklas och delas upp fr.o.m. år 2000 (bet. 1999/2000:JuU1, rskr. 78). Det nya anslaget 4.13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m. disponeras av Justitiekanslern och anslaget består av de anslagsposter som Justitiekanslern belastade på anslaget F 7 Diverse kostnader för rättsväsendet. Det rör främst kostnader för ersättning vid frihetsberövanden och för förundersökning i tryck- och yttrandefrihetsmål.

Utskottet konstaterade vid behandlingen av budgetpropositionen för år 2000 att anslaget nu erhållit en ny konstruktion. Om denna var ägnad att leda till säkrare utgiftsprognoser var då inte helt lätt att bedöma – de oförutsedda utgifterna under tidigare år hade inte sällan hänfört sig till Justitiekanslerns ansvarsområden. Utskottet konstaterade dock med tillfredsställelse att regeringen avsåg att redan under det kommande budgetåret göra en närmare översyn av anslagets storlek (bet. 1999/2000:JuU1 s. 95).

I budgetpropositionen för år 2001 framhåller regeringen att belastningen på anslaget är svår att beräkna. Anslaget för år 2000 uppgår, efter det att medel tillförts på tilläggsbudget vid förra riksmötet (prop. 1999/2000:100, bet. 1999/2000:FiU27, 1999/2000:JuU5y) till 20 999 000 kr. Utgiftsprognosen har därefter sjunkit för innevarande år och beräknas nu uppgå till 14 000 000 kr. Ett anslagssparande om 7 500 000 kr kommer därför att finnas vid årets utgång. Med hänsyn härtill anser regeringen att anslaget nästa år kan beräknas till 10 399 000 kr.

Utskottet konstaterar att svårigheterna att beräkna utgifterna på anslaget synes kvarstå. Huruvida någon närmare översyn av anslagets storlek företagits framgår inte av budgetpropositionen, och utskottet vill understryka vikten av att alla möjligheter att göra säkrare utgiftsprognoser tas till vara.

Regeringen föreslår i enlighet härmed att riksdagen till anslaget Kostnader för vissa skaderegleringar m.m. anvisar ett ramanslag om 10 399 000 kr.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandet ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslaget. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag.

Avgifter till vissa internationella sammanslutningar

Från anslaget betalas årsavgifter till Haagkonferensen för internationell privaträtt, Internationella institutet i Rom för unifisering av privaträtten (UNIDROIT), Association Internationale des Hautes Juridictions Administratives samt Bernunionen (WIPO = World Intellectual Property Organization).

Från anslaget betalas också bidrag till Helsingfors kriminalpolitiska institut och till Nordiska samarbetsrådet för kriminologi. Även bidrag till vissa andra internationella sammanslutningar med anknytning till Justitiedepartementet betalas från anslaget.

I budgetpropositionen föreslår regeringen en ökning av anslaget med 1 350 000 kr. Anledningen härtill är att Utrikesdepartementets funktion som centralmyndighet för ärenden om internationell rättslig hjälp i brott- och civilmål den 1 oktober i år överflyttades till Justitiedepartementet. Av anslagsökningen avser 1 100 000 kr kostnader för bl.a. rättsskydd åt utomlands frihetsberövade svenska medborgare, under det att 250 000 kr avser kostnader för stämningsmannadelgivning. Femte utgiftsområdets anslag 5:3 Ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m.m. minskas med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2001 till anslaget Avgifter till vissa internationella sammanslutningar anvisar ett ramanslag på 7 956 000 kr.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandet ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslaget. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag.

Kronofogdemyndigheterna

Inledning

Kronofogdemyndigheterna utgör tillsammans med Riksskatteverket (RSV) landets exekutionsväsende. RSV har den övergripande ledningen och ansvaret för verksamheten.

Sedan den 1 januari 1997 finns det 10 regionala kronofogdemyndigheter med för närvarande 80 lokala kontor. Kronofogdemyndigheterna är regionala myndigheter för frågor om verkställighet enligt utsökningsbalken (UB) och andra författningar. Som verkställande myndighet enligt förordningen (1988:784) med instruktion för exekutionsväsendet skall kronofogdemyndigheterna verka för att betalningsförpliktelser och andra förpliktelser, som kan bli föremål för verkställighet, fullgörs i rätt tid och ordning.

Riksdagen har godkänt ett övergripande mål för exekutionsväsendet. Enligt detta är kronofogdemyndigheternas uppgift som verkställande myndighet att på uppdrag av borgenärer och andra sökande verkställa rättsanspråk som

inte reglerats på frivillig väg. Ansökningar skall handläggas snabbt och med hög kvalitet. Kronofogdemyndigheterna skall även i övrigt, genom information och liknande förebyggande åtgärder, verka för att betalningsförpliktelser och andra förpliktelser som kan verkställas i stället fullgörs frivilligt i rätt tid och ordning.

Till frågor om verkställighet enligt UB hör i första hand verkställighet av domar och andra exekutionstitlar. Kronofogdemyndigheterna verkställer också beslut om avhysning och annan handräckning. Till deras uppgifter hör även att svara för exekutiv försäljning av bl.a. fast egendom. Utöver de exekutiva uppgifterna enligt UB har kronofogdemyndigheterna att handlägga verkställighetsärenden enligt vissa andra författningar, t.ex. lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter samt mål om återtagande av gods som köpts på kredit enligt konsumentkreditlagen (1992:830) och lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl. Kronofogdemyndigheterna är också tillsynsmyndigheter i konkurs. Sedan den 1 januari 1992 handlägger kronofogdemyndigheterna vidare den summariska processen, dvs. mål enligt lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning.

Kronofogdemyndigheterna har också uppgifter enligt skuldsaneringslagen (1994:334). Lagen innebär att kronofogdemyndigheterna skall svara för huvuddelen av utredningen i skuldsaneringsärenden och också fatta beslut om frivillig skuldsanering. Med stöd av bestämmelser i främst UB och lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. företräder kronofogdemyndigheterna i vissa avseenden det allmänna som borgenär vid indrivning i s.k. allmänna mål.

Resultatuppföljning

Exekutionsväsendets del av det övergripande målet för rättsväsendet är att upprätthålla rättstrygghet och rättssäkerhet vad gäller betalningsförpliktelser och andra förpliktelser som kan verkställas av kronofogdemyndigheterna.

I RSV:s årsredovisning lämnas information om resultatet i fråga om kronofogdemyndigheternas verksamhetsgrenar förebyggande verksamhet, summarisk process, indrivning, exekutiv fastighetsförsäljning, tillsyn i konkurs och skuldsanering.

Kostnader per verksamhetsgren (miljoner kronor)

	1996	1997	1998	1999
Förebyggande verksamhet	6,5	5,1	5,6	6,7
Summarisk process	199,7	187,3	177,1	172,4
Indrivning	930,5	979,9	1 031,3	1 127,0
Fastighetsförsäljning	106,8	93,1	79,1	68,5
Konkurstillsyn	51,9	49,5	51,4	51,9
Skuldsanering	34,9	37,9	31,4	33,0

Av årsredovisningen framgår att kronofogdemyndigheternas produktivitet, jämfört med år 1998, har försämrats inom alla verksamhetsgrenar utom skuldsanering och exekutiv fastighetsförsäljning, inom vilka områden produktiviteten förbättrats något. En generell förklaring till nedgången i krono-

fogdemyndigheternas produktivitet är, enligt RSV, att mål- och ärendevolymer minskat under året samtidigt som organisationen varit oförändrad.

Kvaliteten i verksamheten mäts från tre aspekter: produktkvalitet, processkvalitet och ändamålsenlighet.

Med produktkvalitet förstås egenskaperna i de prestationer och tjänster som lämnar kronofogdemyndigheterna. Enligt RSV:s bedömning kännetecknas verksamheten av god produktkvalitet. Denna bedömning grundas på att antalet överklaganden är litet och att kronofogdemyndigheternas bedömningar i allmänhet står sig vid överprövning.

Med processkvalitet avses de sätt på vilka produkterna tillhandahålls. RSV framhåller att den viktigaste indikatorn på processkvalitet är handläggnings-tiderna. Dessa har förbättrats för de enskilda målen och för konkurstillsynen medan de har försämrats för de allmänna målen. För de allmänna målen del torde skillnaden mellan målsättning och måluppfyllelse förklaras av att årets mätningar gjorts på ett mera fullständigt dataunderlag än det som fanns tillgängligt vid målformuleringen. I fråga om handläggningstiderna för övriga verksamhetsgrenar är de i stort sett oförändrade.

Med ändamålsenlighet menas, enligt RSV, i vilken utsträckning produkterna uppfyller uppdragsgivares och andra intressenters krav och önskemål. Mått på ändamålsenligheten finns framför allt inom indrivningen. Som mått används därvid det betalda beloppet som andel av det belopp som överlämnats för verkställighet (indrivningsprocenten). För såväl allmänna som enskilda mål förbättrades indrivningsprocenten under 1999. Härtill torde den förbättrade konjunkturen och en därav följande bättre betalningsförmåga ha bidragit. RSV pekar också på andra orsaker, såsom nya regler för löne-exekution och det nya skattekontot, vilka båda bidragit till en effektivare indrivning.

RSV definierar effektivitet som förhållandet mellan de resurser som förbrukas i verksamheten (kostnaderna) och effekterna av det som åstadkoms. Effekterna av kronofogdemyndigheternas verksamhet är av två slag. Det rör sig dels om direkta effekter av verksamheten, t.ex. indrivet belopp, dels indirekta, såsom påverkan på betalningsmoralen.

Om effektiviteten mäts genom att ställa kostnaderna för indrivningsverksamheten mot indrivna belopp, kan konstateras att det 1999 i löpande priser kostade sexton öre att driva in en krona, vilket var samma belopp som år 1998. Vid en omräkning i fasta priser har kostnaden sjunkit från arton öre 1996 till alltså sexton öre 1999.

Inom exekutionsväsendet bedrivs ett projekt vars syfte är att utarbeta och införa nya arbetssätt med IT-stöd för indrivningsverksamheten, det s.k. INIT-projektet. Genom INIT skall registrering, akthantering och registerforskning effektiviseras. Vidare skall användningen av INIT bl.a. leda till att genomströmningshastigheten för indrivningsärendena ökar. När INIT är fullt utbyggt skall det enligt RSV:s bedömning innebära inbesparade resurser om 15–20 % inom indrivningsverksamheten. Regeringen ser INIT som ett högt prioriterat projekt som skall fullföljas.

När det gäller påverkan på betalningsmoralen konstaterar RSV att denna är svår att mäta. Antalet nytillkomna gäldenärer minskar dock. I vad mån detta

beror på den allmänna ekonomiska utvecklingen eller på kronofogdemyndigheternas verksamhet är enligt RSV svårt att avgöra.

RSV konstaterar sammanfattningsvis att indrivningsprocenten har stigit, medan produktiviteten sjunkit och handläggningstiderna försämrats.

I budgetpropositionen redovisar regeringen inte någon annan bedömning än den RSV gjort. Regeringen framhåller att kronofogdemyndigheternas verksamhet är beroende av omvärlden och att det kan konstateras att måltillströmningen fortsätter att sjunka.

Utskottet har inte funnit något som motsäger regeringens bedömning av kronofogdemyndigheternas resultat.

Prioriteringar inför budgetåret 2001

Regeringen anför i budgetpropositionen att kronofogdemyndigheterna skall sträva efter en modern, effektiv och ändamålsenlig förvaltning, vilken skall uppnås genom IT-, metod- och kompetensutveckling. Myndigheterna skall sträva efter ökad service och förenklingar för företag och allmänhet. Exekutionsväsendet skall upprätthålla rättstrygghet och rättssäkerhet vad gäller betalningsförpliktelser och andra förpliktelser.

Utskottet har inget att invända mot vad regeringen anför.

Anslaget

Över anslaget till kronofogdemyndigheterna finansieras all verksamhet som bedrivs av dessa, liksom även det teknisktöd för verksamheten som tillhandahålls av eller genom den användarfinansierade resultatenheten RSV-IT (tidigare Dataservice) vid RSV. Visst utvecklingsarbete på det tekniska området och RSV:s uppgifter som central förvaltningsmyndighet inom kronofogdemyndigheternas verksamhetsområde finansieras dock över anslaget till RSV.

I budgetpropositionen för år 2000 konstaterade regeringen att det byggdes upp ett avsevärt anslagssparande hos kronofogdemyndigheterna under budgetåren 1993/94, 1994/95 och 1995/96. Under år 1997 ökade anslagssparandet marginellt för att därefter minska under år 1998. Regeringen hade vid tre tillfällen, senast hösten 1998, beslutat om indragning av medel från anslaget som en besparing. Sammanlagt hade i enlighet med regeringens beslut 82 760 000 kr förts bort från anslaget.

Regeringen konstaterade vidare att det för perioden 1995/96–1998 hade tillämpats ett besparingskrav på 11 % för kronofogdemyndigheterna. Därutöver hade ett tillfälligt resurstillskott som lämnades under budgetåret 1994/95 dragits bort i två omgångar.

Enligt regeringen tydde RSV:s prognos för medelsförbrukningen på att kronofogdemyndigheternas anslagssparande skulle komma att avvecklas helt under den kommande treårsperioden, främst på grund av kostnaderna för INIT. Medelsförbrukningen var dock starkt beroende av mängden inkommande mål och ärenden. Enligt regeringens mening borde det vara en prioriterad uppgift att genom förbättringar av IT-stödet och andra rationaliseringsåtgärder se till att verksamheten kunde klara en eventuell uppgång i arbetsbelastningen utan allvarliga störningar eller betydande resurstillskott.

I budgetpropositionen för budgetåret 2001 upplyser regeringen att den under 2000 beslutat om en indragning från anslagssparandet om 10 miljoner kronor. Regeringen anför att den inte nu finner anledning att göra någon annan bedömning av kronofogdemyndigheternas medelsbehov än som tidigare gjorts.

Regeringen föreslår att riksdagen till kronofogdemyndigheterna för budgetåret 2001 anvisar ett ramanslag om 1 361 669 000 kr, vilket innebär en ökning med omkring 19,9 miljoner kronor jämfört med innevarande budgetår.

I motion Ju927 (m) begärs att anslaget till kronofogdemyndigheterna skall minskas med 30 miljoner kronor. Motionärerna anser att en sådan minskning kan möjliggöras genom en avveckling av den statliga konkurstillsynen.

Genom beslut den 7 maj 1997 bemyndigade regeringen chefen för Justitiedepartementet att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utreda bl.a. vilken inriktning och vilket närmare innehåll konkurstillsynen skulle ha (dir. 1997:74). Till särskild utredare utsågs hovrättslagmannen Trygve Hellners. Utredningen antog namnet Konkurstillsynsutredningen.

Lagutskottet behandlade vid riksmötet 1998/99 motionsyrkanden om konkurstillsynen. Utskottet framhöll därvid bl.a. att de förslag som Förmånsrättskommittén lagt fram i betänkandet Nya förmånsrättsregler (SOU 1999:1) och som innebar att statens förmånsrätt för skatter och avgifter skulle avskaffas och förmånsrätten för företagsinteckningar förvandlas till en allmän förmånsrätt innebar att de nu prioriterade borgenärerna, staten respektive innehavare av företagsinteckningar, skulle få ett helt annat intresse än hittills av att engagera sig i och påverka konkursförvaltningen. Ett avskaffande av statens förmånsrätt för skatter och avgifter skulle leda till att kronofogdemyndigheten, såsom företrädare för staten som borgenär, måste ikläda sig en mera aktiv borgenärsroll än som hittills varit fallet. Den i olika sammanhang kritiserade dubbelrollen för kronofogdemyndigheten, att både vara tillsynsmyndighet och borgenärsföreträdare för staten, blev därigenom enligt utskottets mening från både principiella och praktiska utgångspunkter mer påtaglig än som hittills gällt. Därmed innebar Förmånsrättskommitténs förslag att förutsättningarna för Konkurstillsynsutredningens uppdrag förändrats så att det enligt utskottets mening motiverade att utredningen gavs ett vidgat uppdrag. Uppdraget borde utvidgas så att utredningen, dock alltjämt med utgångspunkt i att konkurstillsynen skulle vara offentlig, gavs möjlighet att därutöver förutsättningslöst överväga den framtida tillsynsfunktionens organisation. Utredningen borde därvid beakta de allmänna uttalanden som utskottet gjort om inriktningen av en reform och de frågeställningar som belystes i motionen. Vad utskottet sålunda uttalat borde riksdagen som sin mening ge regeringen till känna (bet. 1998/99:LU11 s. 7 f).

Riksdagen biföll utskottets hemställan (rskr. 1998/99:158).

Regeringen beslutade den 22 april 1999 om tilläggsdirektiv till utredningen i enlighet med vad riksdagen tillkännagivit.

Konkurstillsynsutredningen överlämnade i juni innevarande år sitt betänkande Ny konkurstillsyn (SOU 2000:62) till regeringen. I betänkandet föreslås, såvitt nu är av intresse, att konkurstillsynen alltjämt skall vara offentlig men ges en ny organisation. Enligt betänkandet skall tillsynen utövas av en

självständig och rikstäckande myndighet, benämnd Konkurstillsynsmyndigheten. Denna skall varken vara inordnad under kronofogdemyndigheternas budgetansvar eller lyda under RSV. Förutom tillsynsfunktionen skall den nya myndigheten ha en viktig informations- och utbildningsfunktion i förhållande till konkursförvaltarna och ha kvar den roll som enligt lönegarantilagen (1992:497) ankommer på tillsynsmyndigheten.

Betänkandet har remitterats och skall därefter beredas i Justitiedepartementet.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandena ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslaget. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandet.

Hemställan

Utskottet hemställer

Inledning

1. beträffande *det individuella ansvaret för brott*
att riksdagen avslår motion 2000/01:911 yrkande 1,
res. 1 (m) - motiv.
2. beträffande *rättstrygghet som en del av livskvaliteten*
att riksdagen avslår motion 2000/01:So358 yrkande 8,

Utgiftsramen och anslagen

3. beträffande *anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet*
att riksdagen
dels med bifall till proposition 2000/01:1 i denna del anvisar anslag till verksamheten inom rättsväsendet för budgetåret 2001 enligt utskottets förslag i *bilaga 4*,
dels avslår de i *bilaga 5* angivna motionsyrkandena,

Polisväsendet

4. beträffande *resursfördelningen mellan polismyndigheterna*
att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju201, 2000/01:Ju203, 2000/01:Ju205, 2000/01:Ju207, 2000/01:Ju210 yrkande 1, 2000/01:Ju215 yrkande 2, 2000/01:Ju218 yrkande 1, 2000/01:Ju222, 2000/01:Ju232, 2000/01:Ju233, 2000/01:Ju244, 2000/01:Ju245, 2000/01:Ju409 yrkande 1 och 2000/01:N321 yrkande 8,
5. beträffande *fördelningsmodellen*
att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju206, 2000/01:Ju226, 2000/01:Ju231 yrkande 2 och 2000/01:Ju246,
res. 2 (kd, c)
6. beträffande *resursfördelningen inom polismyndigheterna*
att riksdagen avslår motion 2000/01:Ju236 yrkandena 1–3 och 7,
res. 3 (m)
7. beträffande *polisens arbetsuppgifter*
att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju211 yrkande 1, 2000/01:Ju223, 2000/01:Ju921 yrkande 11, 2000/01:Ju933 yrkande 7 och 2000/01:T215 yrkande 8,
res. 4 (m, kd, c, fp)

8. beträffande *prioritering av olika slag av brottslighet*
att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju208, 2000/01:Ju218 yrkande 3, 2000/01:Ju219, 2000/01:Ju248 yrkande 1, 2000/01:Ju709, 2000/01:So547 yrkande 5 och 2000/01:Kr342 yrkande 3,

res. 5 (kd, c)

9. beträffande *närpolisen*
att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju211 yrkande 2, 2000/01:Ju213 yrkande 2, 2000/01:Ju218 yrkande 2, 2000/01:Ju911 yrkande 7, 2000/01:Ju921 yrkande 13, 2000/01:Ju933 yrkande 6 och 2000/01:N225 yrkande 2,

res. 6 (m, kd, c, fp)

10. beträffande *utredningsverksamheten*
att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju212, 2000/01:Ju911 yrkandena 5 och 6, 2000/01:Ju921 yrkandena 12 och 23 samt 2000/01:Ju933 yrkande 5,

res. 7 (m, kd, c, fp)

11. beträffande *personalförsörjningen inom polisen*
att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju213 yrkandena 1 och 3, 2000/01:Ju228 yrkande 2, 2000/01:Ju229 yrkande 1, 2000/01:Ju243, 2000/01:Ju911 yrkande 3 och 2000/01:Ju933 yrkande 4,

res. 8 (m, kd, c, fp)

12. beträffande *lokaliseringen av en ny polishögskola*
att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju210 yrkande 2, 2000/01:Ju217, 2000/01:Ju235, 2000/01:Ju238 och 2000/01:Ju239,

13. beträffande *organisationen av polisutbildningen*
att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju227, 2000/01:Ju921 yrkande 9 och 2000/01:Ju927 yrkande 3,

res. 9 (m, c)

14. beträffande *polisens arbetstider*
att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju921 yrkande 10 och 2000/01:Ju927 yrkande 5,

res. 10 (m, kd, c, fp)

15. beträffande *Nationella insatsstyrkan*
att riksdagen avslår motion 2000/01:Ju214,

16. beträffande *samllokalisering av myndigheter inom rättsväsendet*
att riksdagen avslår motion 2000/01:Ju921 yrkande 24,

res. 11 (m, kd, c, fp)

17. beträffande *polisens arbetsmetoder*
att riksdagen avslår motion 2000/01:Ju933 yrkande 8,

res. 12 (m, fp)

18. beträffande *konsekvensanalyser*
att riksdagen avslår motion 2000/01:Ju234,

Åklagarväsendet

19. beträffande *specialisering inom åklagarväsendet*
att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju305 och 2000/01:Ju306,

20. beträffande *avskaffande av Ekobrottsmyndigheten*
att riksdagen avslår motion 2000/01:Ju933 yrkande 13,
res. 13 (fp)

21. beträffande *enhetlig ledning av ekobrottsbekämpning*
att riksdagen avslår motion 2000/01:Ju913 yrkande 8,
res. 14 (kd)

22. beträffande *EBM-kontor i Umeå*
att riksdagen avslår motion 2000/01:Ju302,

Domstolsväsendet

23. beträffande *domstolarnas verksamhetsmål*
att riksdagen godkänner vad utskottet anfört,
res. 15 (m) - motiv.

24. beträffande *Domstolsverkets ställning*
att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju415 yrkande 3 och
2000/01:Ju921 yrkande 15,
res. 16 (m)
res. 17 (c)

25. beträffande *övergripande plan för domstolsreformer*
att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju927 yrkande 10 och
2000/01:Ju933 yrkandena 15 och 16,
res. 18 (m, fp)

26. beträffande *bevarande av den nuvarande tingsrättsorganisat-
ionen*
att riksdagen avslår motion 2000/01:Ju407 yrkande 1,
res. 19 (kd, c)

27. beträffande *lagreglering av domkretsindelningen*
att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju407 yrkande 2,
2000/01:Ju408 yrkande 3, 2000/01:Ju415 yrkande 4, 2000/01:Ju820
och 2000/01:Ju921 yrkande 14,
res. 20 (m, kd, c)

28. beträffande *kansliorter*
att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i rättegångsbalken,

29. beträffande *samordnade geografiska ansvarsområden*
att riksdagen avslår motion 2000/01:Ju933 yrkande 14,

30. beträffande *tingsrätterna*
att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju404, 2000/01:Ju408 yrkan-
dena 2 och 4, 2000/01:Ju409 yrkande 2, 2000/01:Ju414 och
2000/01:Ju418,

31. beträffande *allmänna domstolar och allmänna förvaltningsdom-
stolar*
att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju415 yrkande 5 och
2000/01:Ju913 yrkande 12,
res. 21 (m, kd)

32. beträffande *sidoverksamheter*
att riksdagen med avslag på motion 2000/01:Ju412 godkänner att sjö-
fartsregistret förs över från Stockholms tingsrätt till Sjöfartsverket och

att inskrivning enligt lagen (1984:649) om företagshypotek förs över från Malmö tingsrätt till Patent- och registreringsverket,

33. beträffande *utnämning av domare*

att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju415 yrkande 2 och 2000/01:Ju933 yrkande 19,

res. 22 (m, fp)

34. beträffande *Tjänsteförslagsnämndens sammansättning*

att riksdagen godkänner att en advokat skall ingå i Tjänsteförslagsnämnden för domstolsväsendet och att ordföranden i nämnden skall ha ansvaret för ärendenas beredning,

35. beträffande *domarutbildningen*

att riksdagen med avslag på motionerna 2000/01:Ju415 yrkande 6 och 2000/01:Ju927 yrkande 9 bemyndigar regeringen att närmare ange detaljer och tidsfrister för de obligatoriska momenten i domarbanan,

res. 23 (m)

36. beträffande *notariemeritering*

att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju409 yrkande 3 och 2000/01:Ju921 yrkande 16,

res. 24 (c, fp)

Kriminalvården

37. beträffande *drogfria anstalter*

att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju501, 2000/01:Ju511 yrkandena 1–3 och 5, 2000/01:Ju921 yrkande 19, 2000/01:Ju927 yrkande 14, 2000/01:Ju931 yrkande 9 och 2000/01:So449 yrkande 2 (delvis),

res. 25 (m, kd, c, fp)

38. beträffande *övervakade besök*

att riksdagen avslår motion 2000/01:Ju511 yrkande 4,

res. 26 (kd)

39. beträffande *frigivningsförberedelser*

att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju514, 2000/01:Ju913 yrkande 22, 2000/01:Ju921 yrkande 21, 2000/01:So449 yrkande 2 (delvis) och 2000/01:Bo405 yrkande 1,

res. 27 (m, kd, c, fp)

40. beträffande *utslussning med elektronisk övervakning*

att riksdagen avslår motion 2000/01:Ju504,

41. beträffande *utslussningsboende för långtidsdömda*

att riksdagen avslår motion 2000/01:Ju913 yrkande 23,

res. 28 (m, kd, fp)

42. beträffande *fängelsedömda på häkte*

att riksdagen avslår motion 2000/01:Ju512,

res. 29 (m, kd, c, fp)

43. beträffande *kvinnor inom kriminalvården*

att riksdagen avslår motion 2000/01:Ju933 yrkande 29,

44. beträffande *familjens och skolans brottsförebyggande betydelse*
att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju921 yrkandena 1 och 2,
2000/01:Ju929 yrkande 1 och 2000/01:Ju933 yrkande 1,

res. 30 (m, kd, c, fp)

45. beträffande *forskning rörande ungdomsbrottslighet*
att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju917 och 2000/01:So543
yrkande 1,

46. beträffande *övriga åtgärder mot ungdomsbrottsligheten*
att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju231 yrkande 1,
2000/01:Ju905, 2000/01:Ju909 och 2000/01:Ju916,

res. 31 (m, kd, c, fp)

47. beträffande *gemensamma ärendehanteringssystem*
att riksdagen avslår motion 2000/01:Ju921 yrkande 22,

res. 32 (c)

48. beträffande *kommunala trygghetsplaner*
att riksdagen avslår motion 2000/01:Bo223 yrkande 4,

res. 33 (c)

Brottsoffermyndigheten

49. beträffande *finansiering av brottsofferfonden*
att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju911 yrkande 17 och
2000/01:Ju930 yrkandena 2, 4 och 5.

res. 34 (m, kd, c, fp)

Stockholm den 23 november 2000

På justitieutskottets vägnar

Gun Hellsvik

I beslutet har deltagit: Gun Hellsvik (m)¹⁾, Ingvar Johnsson (s), Märta Johansson (s), Margareta Sandgren (s), Alice Åström (v), Ingemar Vänerlöv (kd)¹⁾, Anders G Högmark (m)¹⁾, Ann-Marie Fagerström (s), Maud Ekendahl (m)¹⁾, Helena Zakariasén (s), Morgan Johansson (s), Yvonne Oscarsson (v), Ragnwi Marcelind (kd)¹⁾, Jeppe Johnsson (m)¹⁾, Kia Andreasson (mp), Gunnel Wallin (c)¹⁾ och Christer Nylander (fp)¹⁾.

¹⁾ dock ej i beslutet under moment 3

1. Det individuella ansvaret för brott (mom. 1, motiveringen)

Gun Hellsvik (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m) anför:

Vi anser att den del av utskottets yttrande som på sidan 20 börjar med ”Det sagda innebär,” och slutar med ”Motionen avstyrks. ” bort ha följande lydelse:

Detta innebär, som utskottet inledningsvis anförde, att brottsligheten måste angripas på bred front. Vad som nu sagts innebär emellertid inte att det går att bortse från det individuella ansvaret för brott vilket är en grundläggande princip i straffsystemet. Det bör alltså understrykas att det bakom varje brott finns en individ som beslutat sig för att handla på ett brottsligt sätt. Det är, som anføres i motion Ju911, en viktig rättspolitisk fråga att individen görs ansvarig för sina brott och att han inte tillåts ursäktas sig med t.ex. dåliga uppväxtförhållanden. Detta torde också vara en inställning som delas av flertalet medborgare. Några särskilda åtgärder med anledning av motionen behövs därför inte.

2. Fördelningsmodellen (mom. 5)

Ingemar Vänerlöv (kd), Ragnwi Marcelind (kd) och Gunnel Wallin (c) anför:

Vi anser att det sätt på vilket resursfördelningen mellan länen sker inte i tillräcklig utsträckning möjliggör en nyanserad bedömning av resursbehovet. Här tänker vi bl.a. på glesbygderna som har sina särskilda behov. Vi vill understryka att resursfördelningen inte får innebära att glesbygderna ges en så låg polisiär närvaro att det inbjuder till brottslighet.

En annan aspekt som måste komma till starkare uttryck är förekomsten av sommargäster och andra som tillfälligt uppehåller sig i trakten såsom är fallet på vissa skidorter.

Mot denna bakgrund bör frågan om hur fördelningen skall gå till bli föremål för översyn i ett bredare perspektiv. Regeringen bör därför ges i uppdrag att tillsätta en utredning med den inriktning vi nu förordat. Vad vi nu anfört innebär att vi ställer oss bakom motionerna Ju226 och Ju231 i denna del. Motionerna Ju206 och Ju246 bör inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *fördelningsmodellen*

att riksdagen med anledning av motionerna 2000/01:Ju226 och 2000/01:Ju231 yrkande 2 och med avslag på motionerna 2000/01:Ju206 och 2000/01:Ju246 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

3. Resursfördelningen inom polismyndigheterna (mom. 6)

2000/01:JuU1

Gun Hellsvik (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m) anför:

Vi anser att det behövs en rad åtgärder för att förbättra verksamheten inom polisen.

För att säkerställa att resurstillskotten leder till att antalet poliser ökar i förhållande till dagens nivå bör polismyndigheterna åläggas att avsätta en viss del av sin budget till nyrekrytering.

En annan fråga som kräver åtgärder på central nivå gäller vidareutbildningen inom polisen. Här krävs riktlinjer för polismyndigheterna.

Slutligen menar vi att polisverksamheten skulle bli betydligt mer effektiv med ett decentraliserat budgetansvar. Också på detta område bör riktlinjer utformas centralt.

De åtgärder vi nu förordat bör redovisas samlat för riksdagen i form av en handlingsplan. Det bör ankomma på regeringen att vidta åtgärder med anledning av det anförda.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *resursfördelningen inom polismyndigheterna*
att riksdagen med anledning av motion 2000/01:Ju236 yrkandena 1–3 och 7 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

4. Polisens arbetsuppgifter (mom. 7)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c) och Christer Nylander (fp) anför:

Vi anser att en renodling av polisarbetet kan ske även inom polisorganisationen. För att detta skall kunna bli möjligt bör antalet civilanställda på sikt ökas. Den utredning som riksdagen beställde i våras bör därför ges i uppdrag att överväga även denna fråga. Det bör ankomma på regeringen att vidta erforderliga åtgärder.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *polisens arbetsuppgifter*
att riksdagen med anledning av motionerna 2000/01:Ju211 yrkande 1, 2000/01:Ju223, 2000/01:Ju921 yrkande 11, 2000/01:Ju933 yrkande 7 och 2000/01:T215 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

5. Prioritering av olika slag av brottslighet (mom. 8)

Ingemar Vänerlov (kd), Ragnwi Marcelind (kd) och Gunnel Wallin (c) anför:

Vi vill understryka vikten av att polisens arbete bidrar till att människor känner trygghet. För att öka människors känsla av trygghet är det viktigt att polisen också tar sig an vardagsbrottsligheten, dvs. brott som medborgarna

ofta kommer i kontakt med. Betydelsen av detta bör därför lyftas fram bland de prioriteringar som skall gälla för polisverksamheten under år 2001.

En annan typ av brottslighet som bör ges ett större utrymme i detta sammanhang är ungdomsbrottsligheten, framför allt ungdomsrånen. Skälet till detta är att ingripanden mot unga lagöverträdare måste ske så tidigt som möjligt för att hindra att de unga fortsätter sin brottskarriär. Denna typ av brott drabbar dessutom ofta unga personer som befinner sig i en känslig del av sin personliga utveckling. Även hänsyn till brottsoffren talar alltså för att ungdomsbrottsligheten prioriteras.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder.

Det anförda innebär att vi ställer oss bakom motionerna Ju208, Ju218, Ju219 och Ju248. Motionerna Ju709, So547 och Kr342 bör på de skäl majoriteten anför inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 8 bort ha följande lydelse:

8. *beträffande prioritering av olika slag av brottslighet*
att riksdagen med anledning av motionerna 2000/01:Ju208, 2000/01:Ju218 yrkande 3, 2000/01:Ju219 och 2000/01:Ju248 yrkande 1 samt med avslag på motionerna 2000/01:Ju709, 2000/01:So547 yrkande 5 och 2000/01:Kr342 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

6. Närpolisens (mom. 9)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänérlov (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c) och Christer Nylander (fp) anför:

Vi anser att de åtgärder som aviseras för att närpolisreformen skall kunna fullföljas inte är tillräckliga. På sikt är det nödvändigt med fler poliser än vad de nu aktuella resurstillskotten medger för att upprätthålla den beslutade närpolisreformen som vi tidigare ställt oss bakom. Som en riktlinje bör dessutom gälla att närpolisens ansvar för utryckningsverksamheten begränsas.

Det bör ankomma på regeringen att vidta åtgärder med anledning av det anförda.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 9 bort ha följande lydelse:

9. *beträffande närpolisens*
att riksdagen med anledning av motionerna 2000/01:Ju211 yrkande 2, 2000/01:Ju213 yrkande 2, 2000/01:Ju218 yrkande 2, 2000/01:Ju911 yrkande 7, 2000/01:Ju921 yrkande 13, 2000/01:Ju933 yrkande 6 och 2000/01:N225 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

7. Utredningsverksamheten (mom. 10)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänérlov (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c) och Christer Nylander (fp) anför:

Vi vill understryka vikten av att polisen inte skriver av anmälningar utan att detta är befogat. Allmänhetens förtroende för polisen hotas om den som anmäler ett brott bibringas uppfattningen att man inte ens försöker utreda det anmälda brottet. Fler ärenden bör alltså utredas och redovisas till åklagare. Riksdagen bör därför besluta att den utredning som nu aviserats skall ta upp frågan om hur möjligheterna att skriva av anmälningar hanterats av polisen.

Riksdagen bör också klargöra att utredningen bör ta upp olika möjligheter att förstärka utredningsverksamheten. Som exempel på tänkbara åtgärder vill vi här nämna att specialistkompetens måste finnas tillgänglig, något som skulle kunna tillgodoses om man i högre utsträckning använde sig av civila utredningsmän.

Slutligen vill vi framhålla att långa handläggningstider har flera negativa effekter. Brottsoffer och misstänkta lider av att få vänta länge på beslut i åtalsfrågan och ett slutligt avgörande. Det kan antas att en lång väntan leder till att det blir svårare för offret att lämna den traumatiska upplevelsen bakom sig. Det finns också en risk att brottet hinner preskriberas. Härtill kommer att bevisvärdet av utsagor i regel försämras med tiden. Till detta skall läggas att det i fråga om vissa mål hinner uppkomma ytterligare misstankar mot den åtalade, något som komplicerar handläggningen. Medborgarnas förtroende för rättsväsendet riskerar dessutom att försämras om handläggningstiderna blir för långa. Även frågan om handläggningstiderna inom polisen bör alltså omfattas av utredningsuppdraget.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder med anledning av det anförda.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 10 bort ha följande lydelse:

10. *beträffande utredningsverksamheten*
att riksdagen med anledning av motionerna 2000/01:Ju212, 2000/01:Ju911 yrkandena 5 och 6, 2000/01:Ju921 yrkandena 12 och 23 samt 2000/01:Ju933 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

8. Personalförsörjningen inom polisen (mom. 11)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c) och Christer Nylander (fp) anför:

Vi anser att det behövs krafttag för att komma till rätta med polisbristen. Förutom extra resurser måste det långsiktiga målet vara att antalet poliser blir betydligt högre än i dag. För att detta skall bli möjligt krävs att polisutbildningen utökas, och ytterligare polishögskolor bör inrättas. Härtill behövs åtgärder för att de som genomgått polisutbildningen och fått anställning som polis inte skall sluta av arbetsmiljöskäl. För att komma till rätta med de problem som finns i dag bör polisväsendet anställa mer administrativ personal som kan frigöra poliser för renodlade polisuppgifter. Det behövs också fler personer som skall syssla med personalvård. Det bör ankomma på regeringen att vidta åtgärder med anledning av det anförda.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 11 bort ha följande lydelse:

2000/01:JuU1

11. beträffande *personalförsörjningen inom polisen*

att riksdagen med anledning av motionerna 2000/01:Ju213 yrkandena 1 och 3, 2000/01:Ju228 yrkande 2, 2000/01:Ju229 yrkande 1, 2000/01:Ju243, 2000/01:Ju911 yrkande 3 och 2000/01:Ju933 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

9. Organisationen av polisutbildningen (mom. 13)

Gun Hellsvik (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Jeppe Johnsson (m) och Gunnel Wallin (c) anför:

Det finns flera frågor kring polisutbildningen som behöver ses över. Enligt vår mening är det inte givet att alla poliser måste ha exakt samma utbildning – geografiska variationer kan motivera en mer differentierad utbildning. En annan fråga är vem som skall ha huvudmannaansvaret för polisutbildningen. En utredning bör få i uppdrag att överväga dessa frågor. I utredningens uppdrag bör även ingå att se över detaljerna i antagningsförfarandet. Slutligen bör möjligheterna till samordning av utbildningen för personal inom tullen, polisen och Kustbevakningen undersökas.

Det ankommer på regeringen att vidta åtgärder med anledning av det nu anförda.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *organisationen av polisutbildningen*

att riksdagen med anledning av motionerna 2000/01:Ju227, 2000/01:Ju921 yrkande 9 och 2000/01:Ju927 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

10. Polisens arbetstider (mom. 14)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c) och Christer Nylander (fp) anför:

Vi anser att polisens arbetstider i högre utsträckning måste anpassas till verksamhetsbehoven. Detta innebär att fler poliser måste finnas i tjänst på kvällar, nätter och helger. En sådan anpassning skulle innebära ett bättre resursutnyttjande samtidigt som medborgarnas berättigade krav på en polisiär närvaro när behovet är som störst skulle tillgodoses. Det bör ankomma på regeringen att verka för en ytterligare förändring av arbetstiderna inom polisen.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *polisens arbetstider*

att riksdagen med anledning av motionerna 2000/01:Ju921 yrkande 10 och 2000/01:Ju927 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

11. Samlokalisering av myndigheter inom rättsväsendet (mom. 16)

2000/01:JuU1

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c) och Christer Nylander (fp) anför:

Vi anser att alla tänkbara möjligheter bör tas till vara när det gäller samverkan mellan de myndigheter som finns inom rättsväsendet. För att underlätta den samverkan som i dag sker mellan polisen och åklagarna bör möjligheterna att utnyttja gemensamma lokaler övervägas i högre utsträckning än som redan sker. Även personaladministrationen skulle kunna skötas gemensamt. Det kan inte uteslutas att det också i fråga om andra myndigheter inom rättsväsendet finns samordningsfördelar som för närvarande inte utnyttjas. Domstolarna bör emellertid vara fristående från andra rättsvårdande myndigheter. Vi anser att det finns skäl att inleda en översyn. Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *samlokalisering av myndigheter inom rättsväsendet* att riksdagen med anledning av motion 2000/01:Ju921 yrkande 24 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

12. Polisens arbetsmetoder (mom. 17)

Gun Hellsvik (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Jeppe Johnsson (m) och Christer Nylander (fp) anför:

Vi anser att polisen måste förändra sina arbetsmetoder och att det nya sättet att arbeta bör ha New York-modellen som förebild. Principen om att ingripa mot alla brott och ordningsstörningar, tidigt och tydligt, anser vi bör gälla även här.

Även om New York-modellen inte kan överföras direkt till svenska förhållanden anser vi att de förtjänar stor uppmärksamhet från polisens sida. Den utvärdering som gjorts av Eskilstunaprojektet visar också på ett positivt resultat.

Det bör ankomma på regeringen att verka för att arbetsmetoderna förändras inom polisen.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *polisens arbetsmetoder* att riksdagen med anledning av motion 2000/01:Ju933 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

13. Avskaffande av Ekobrottsmyndigheten (mom. 20)

Christer Nylander (fp) anför:

Enligt min mening är det viktigt att åklagare skaffar sig specialistkompetens i fråga om olika slag av brott. Det saknas däremot anledning att ha särskilda åklagarmyndigheter för vissa slag av brottslighet. Redan detta förhållande talar med styrka för att Ekobrottsmyndigheten bör avskaffas. Som ytterligare skäl kan anföras att begreppet ekonomisk brottslighet knappast har definierats på ett tillfredsställande sätt och att det inte finns någon grund för att anta att ekonomisk brottslighet skulle ha ökat mer än andra slag av brottslighet. Vidare bör framhållas att det förhållandet att en åklagare kan behöva sakkunnigt biträde inte är unikt för ekonomisk brottslighet utan gäller också för många andra brottstyper. Ekobrottsmyndigheten bör således avvecklas. Det ankommer på regeringen att vidta åtgärder med anledning av det anförda. Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Jag anser att utskottets hemställan under moment 20 bort ha följande lydelse:

20. beträffande *avskaffande av Ekobrottsmyndigheten*
att riksdagen med bifall till motion 2000/01:Ju933 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

14. Enhetlig ledning av ekobrottsbekämpning (mom. 21)

Ingemar Vänerlöv (kd) och Ragnwi Marcelind (kd) anför:

Vi kristdemokrater begärde under många år att en särskild ekobrottsmyndighet skulle inrättas för att bekämpa den ekonomiska brottsligheten. En sådan myndighet kom också till stånd år 1998. Vi anser emellertid att dess mandat bör utvidgas. Som det nu är handläggs ekonomiska brott inte bara vid Ekobrottsmyndigheten utan också inom åklagarväsendet i övrigt, hos polisen och vid skattemyndigheternas skattebrottsenheter. Enligt vår uppfattning måste all allvarlig ekonomisk brottslighet – vartill även grova miljöbrott skall hänföras – handläggas inom ramen för en enhetlig myndighetsstruktur och ledning. Enligt vår mening bör den nuvarande organisationen ses över med inriktningen att skapa en bättre sammanhållen myndighetsstruktur. Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder i enlighet med vad vi nu anför. Vad vi nu anför bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *enhetlig ledning av ekobrottsbekämpning*
att riksdagen med anledning av motion 2000/01:Ju913 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

15. Domstolarnas verksamhetsmål (mom. 23, motiveringen)

Gun Hellsvik (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m) anför:

Vi anser att den del av utskottets yttrande som på s. 59 börjar med ”Utskottet kan konstatera” och slutar med ”realistiska” bort ha följande lydelse.

Utskottet kan konstatera att regeringens iakttagelser i fråga om domstolarnas måluppfyllelse är riktiga. I huvudsak kan utskottet också instämma i

regeringens bedömningar av vilka åtgärder som är erforderliga för att verksamhetsmålen skall uppfyllas. Samtidigt vill utskottet – i likhet med vad det uttalade vid förra riksmötets budgetbehandling – framhålla att verksamhetsmålen måste vara realistiska. En svaghet i att arbeta med mått som antal eller andelar avgjorda eller balanserade mål är naturligen att de inte beaktar målens svårighetsgrad. Uppfylldandet av kvantitativa verksamhetsmål får inte få till följd att kvaliteten i dömandet eftersätts.

16. Domstolsverkets ställning (mom. 24)

Gun Hellsvik (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m) anför:

Vi anser att den centrala domstolsadministrationen bör utformas på ett sätt som markerar domstolsväsendets oberoende. Den nuvarande konstruktionen ger regeringen ett alltför starkt grepp om domstolsorganisationen. Vidare kan Domstolsverket genom fördelningen av domstolsväsendets anslag styra reformarbetet.

Enligt vår mening bör en oberoende domstolsadministration, utformad efter mönster av den danska domstolsstyrelsen, införas. Domstolsstyrelsen skall inrättas genom lag. Den skall organisatoriskt lyda under regeringen men dess instruktion skall meddelas i lag. Ansvaret för att fördela det av riksdagen fastställda anslaget till domstolsväsendet mellan domstolarna skall ligga på Domstolsstyrelsen som också skall svara för fortbildning och administrationsservice åt domstolarna. Regeringen bör få i uppdrag att återkomma med förslag av den innebörd vi nu förordat.

Vad vi med anledning av motion Ju415 i denna del anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motion Ju921 i nu aktuell del bör däremot inte föranleda någon åtgärd.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 24 bort ha följande lydelse:

24. beträffande *Domstolsverkets ställning*

att riksdagen med anledning av motion 2000/01:Ju415 yrkande 3 och med avslag på motion 2000/01:Ju921 yrkande 15 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

17. Domstolsverkets ställning (mom. 24)

Gunnel Wallin (c) anför:

Om Domstolsverket ges en alltför stark ställning, kan det innebära ett hot mot domstolarnas självständighet. En tänkbar möjlighet att komma till rätta med detta problem vore att lägga ut verkets uppgifter på domstolarna. Regeringen bör få i uppdrag att utreda en nedläggning av Domstolsverket och en decentralisering av dess verksamhet. Vad jag nu med anledning av motion Ju921 i denna del anfört, bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motion Ju415 i nu aktuell del bör däremot inte föranleda någon åtgärd.

24. beträffande *Domstolsverkets ställning*

att riksdagen med anledning av motion 2000/01:Ju921 yrkande 15 och med avslag på motion 2000/01:Ju415 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

18. Övergripande plan för domstolsreformer (mom. 25)

Gun Hellsvik (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Jeppe Johnsson (m) och Christer Nylander (fp) anför:

Vi delar regeringens uppfattning att det finns behov av att reformera domstolsväsendet för att detta skall kunna möta framtidens krav i ett antal avseenden. Det är då viktigt att regeringen inför riksdagen på ett mer genomarbetat sätt redovisar sina analyser, överväganden, riktlinjer och principer samt förslag om domstolsväsendets reformering. Även för domstolsväsendets personal är detta av största vikt för att säkerställa deras viktiga engagemang och delaktighet. Vi anser det inte tillfredsställande att riksdagen endast presenterats en skrivelse och därutöver informeras i budgetsammanhang. Vi vill också påpeka att ett noggrannare beredningsförfarande bör kunna leda till att en mer enhetlig linje i reformarbetet kan presenteras. Det nu valda tillvägagångssättet kan ge intryck av att arbetet inte bedrivs utifrån några principiella utgångspunkter.

Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med en proposition med en samlad redovisning och förslag i dessa frågor. En sådan proposition måste naturligen föregås av sedvanligt utredningsarbete. Det har nämligen inte på något tillfredsställande sätt kunnat visas vilka verkliga fördelar som kan uppnås med nedläggningen av små tingsrätter, trots att frågan varit föremål för regeringens intresse under lång tid. Andra åtgärder måste alltså till.

Några ytterligare organisatoriska förändringar av betydelse bör inte ske förrän riksdagen haft möjlighet att ta ställning till principerna för en ny domstolsorganisation.

Vad vi nu anför med anledning av motionerna Ju927 och Ju933 i nu aktuella delar bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *övergripande plan för domstolsreformer*

att riksdagen med anledning av motionerna 2000/01:Ju927 yrkande 10 och 2000/01:Ju933 yrkandena 15 och 16 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

19. Bevarande av den nuvarande tingsrättsorganisationen (mom. 26)

Ingemar Vänerlöv (kd), Ragnwi Marcelind (kd) och Gunnel Wallin (c) anför:

Enligt vår uppfattning bör antalet tingsrätter i princip behållas. Den nuvarande tingsrättsorganisationen har fungerat väl. Mindre tingsrätter har inte

större målbalanser än större tingsrätter, och det saknas skäl att anta att handläggningen i mindre tingsrätter skulle hålla en lägre kvalitet än i de större tingsrätterna. Vi anser att utformningen av domstolsorganisationen måste styras av medborgarperspektivet. Här träder den lokala förankringen i förgrunden. Ett levande tingshus påminner invånarna om rättssamhällets närvaro och om befolkningens deltagande och insyn i rättsskipningen. Korta avstånd till domstolen har betydelse för både parter och vittnen. Om en tingsrätt läggs ned, försvinner också polis, åklagare och advokater från orten, vilket bidrar till en utarmning av framför allt mindre orter. Vi anser således att den nuvarande tingsrättsorganisationen i princip skall behållas och den pågående omorganisationen alltså genast avbrytas. Det ankommer på regeringen att vidta erforderliga åtgärder. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 26 bort ha följande lydelse:

26. *beträffande bevarande av den nuvarande tingsrättsorganisationen*

att riksdagen med anledning av motion 2000/01:Ju407 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

20. Lagreglering av domkretsindelningen (mom. 27)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlöv (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m) och Gunnel Wallin (c) anför:

Vi anser att förändringar i domstolsorganisationen bör ha en bred politisk förankring. Det är därför lämpligt att den beslutas av riksdagen, som därigenom ges en direkt möjlighet att påverka reformarbetet. Domkretsindelningen bör därför göras i lag. En sådan ordning skulle också ligga mer i linje med regeringsformens krav på att huvuddragen i domstolsorganisationen skall anges i lag och de krav som Europakonventionen ställer på att domstolar skall vara upprättade enligt lag. Över huvud taget skulle en lagreglering bidra till ett ökat skydd för de enskilda domstolarnas självständighet.

Regeringen bör ges i uppdrag att återkomma till riksdagen med ett lagförslag.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 27 bort ha följande lydelse:

27. *beträffande lagreglering av domkretsindelningen*

att riksdagen med anledning av motionerna 2000/01:Ju407 yrkande 2, 2000/01:Ju408 yrkande 3, 2000/01:Ju415 yrkande 4, 2000/01:Ju820 och 2000/01:Ju921 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

21. Allmänna domstolar och allmänna förvaltningsdomstolar (mom. 31)

2000/01:JuU1

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlöv (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd) och Jeppe Johnsson (m) anför:

Vi anser att en del av det dömande som i dag sker i länsrätterna bör kunna flyttas över till tingsrätterna. De mindre tingsrätterna skulle därigenom erhålla ett större målunderlag, något som i enlighet med huvuddragen i regeringens skrivelse rörande reformeringen av domstolsväsendet också skulle kunna leda till en specialisering. Totalt sett skulle en sådan ordning kunna innebära att fler domstolar bevaras, vilket också skulle gagna den lokala förankringen i rättskipningen.

På längre sikt bör de båda domstolsslagen helt slås ihop. Som vi ser det skulle en sådan ordning medverka till att domstolsväsendet uppfattas mer enhetligt. Även ur personalsynpunkt finns det skäl att överväga en sådan förändring.

Det bör ankomma på regeringen att beakta det anförda inom ramen för det fortsatta reformarbetet.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 31 bort ha följande lydelse:

31. beträffande *allmänna domstolar och allmänna förvaltningsdomstolar*

att riksdagen med anledning av motionerna 2000/01:Ju415 yrkande 5 och 2000/01:Ju913 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

22. Utnämning av domare (mom. 33)

Gun Hellsvik (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Jeppe Johnsson (m) och Christer Nylander (fp) anför:

Även om Kommittén om domstolschefens roll och utnämning av högre domare ännu inte lagt fram sitt betänkande, anser vi att vissa riktlinjer för framtiden redan nu kan slås fast. Utvärderingsförfarandet bör präglas av stor öppenhet och kallelseförfarandet bör avskaffas. De nuvarande kallelsetjänsterna bör tillsättas efter ett öppet ansökningsförfarande. Ett särskilt utnämningsråd bör – på motsvarande sätt som Tjänsteförslagsnämnden för domstolsväsendet gör för andra domartjänster – bereda ansökningarna och lämna förslag till regeringen på vem som bör utnämnas. Regeringen bör redan nu få i uppdrag att vidta åtgärder i enlighet med vad vi nu anför. Detta bör ges regeringen till känna.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 33 bort ha följande lydelse:

33. beträffande *utnämning av domare*

att riksdagen med anledning av motionerna 2000/01:Ju415 yrkande 2 och 2000/01:Ju933 yrkande 19 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

Gun Hellsvik (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m) anför:

Domarbanan står inför stora förändringar. Även när det gäller domarutnämningar bör i framtiden regeringens och andra myndigheters inblandning minimeras. Det vore därför fel att nu öka regeringens inflytande genom att låta den bestämma om momenten i domarutbildningen. Förslaget bör avslås.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 35 bort ha följande lydelse:

35. beträffande *domarutbildningen*
att riksdagen med bifall till motionerna 2000/01:Ju415 yrkande 6 och 2000/01:Ju927 yrkande 9 avslår regeringens förslag att riksdagen skall bemyndiga regeringen att närmare ange detaljer och tidsfrister för de obligatoriska momenten i domarbanan.

24. Notariemeritering (mom. 36)

Gunnel Wallin (c) och Christer Nylander (fp) anför:

Det är allmänt omvitnat att kraven för antagning till notarietjänstgöring skapar en utbredd betygshets bland de juris studerande. Detta har sin bakgrund i att det nuvarande antagningssystemet *enbart* bygger på betygen från utbildningen. Betygshetsen leder till psykisk och fysisk ohälsa.

En lösning på problemen skulle kunna vara att ändra på antagningskraven till notarietjänstgöringen. Förslag med denna inriktning har också presenterats. Eftersom problemen varit kända länge bör riksdagen nu uttala sig i ämnet. Det bör ankomma på regeringen att skyndsamt initiera en översyn av antagningskraven för notarietjänstgöring.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 36 bort ha följande lydelse:

36. beträffande *notariemeritering*
att riksdagen med anledning av motionerna 2000/01:Ju409 yrkande 3 och 2000/01:Ju921 yrkande 16 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

25. Drogfria anstalter (mom. 37)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c) och Christer Nylander (fp) anför:

Målsättningen måste självklart vara att alla landets anstalter skall hållas drogfria. Som ett första steg mot detta mål bör kriminalvården verka för att minst en anstalt inom var och en av de f.d. kriminalvårdsregionerna görs drogfri.

Det är i och för sig positivt att arbete pågår för att utveckla ytterligare åtgärder för att bekämpa narkotikan i anstalterna. Arbetet har dock pågått

länge och resultaten har hittills låtit vänta på sig. Det är därför påkallat med ett ingripande från riksdagens sida för att komma till rätta med problemen.

Enligt vår mening måste kriminalvården omgående utöka kontrollverksamheten i form av urinprov och visitationer. Kriminalvården måste också väsentligt utöka behandlingsinsatserna. Alla intagna med missbruksproblem måste motiveras till att delta i olika former av brotts- och missbruksrelaterade program. I detta syfte är det också viktigt att personalen utökas samt att den ges tillräcklig utbildning. För att effektivisera narkotikabekämpningen på anstalterna bör vidare användningen av narkotikahundar utökas. Kriminalvården bör också pröva nya vägar i syfte att minska förekomsten av narkotika på anstalterna. Kriminalvården bör t.ex. i högre utsträckning låta personer utan missbruksproblem avtjäna straffet på särskilda anstalter där enbart sådana personer placeras. Intagna som inte sköter sig bör flyttas till en annan anstalt.

Sammanfattningsvis vill vi framhålla att kriminalvårdens insatser mot narkotikan i anstalterna är helt avgörande för såväl arbetet med att minska förekomsten av våld och hot på anstalterna som för den intagnes möjligheter att efter avtjänat straff leva ett hederligt liv. Regeringen måste därför snarast vidta kraftfulla åtgärder i den av oss förordade riktningen för att minska narkotikan i anstalterna.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 37 bort ha följande lydelse:

37. *beträffande drogfria anstalter*

att riksdagen med anledning av motionerna 2000/01:Ju501, 2000/01:Ju511 yrkandena 1–3 och 5, 2000/01:Ju921 yrkande 19, 2000/01:Ju927 yrkande 14, 2000/01:Ju931 yrkande 9 och 2000/01:So449 yrkande 2 (delvis) som sin mening ger regeringen tillkänna vad som anförts i denna reservation.

26. Övervakade besök (mom. 38)

Ingemar Vänerlöv (kd) och Ragnwi Marcelind (kd) anför:

Det är enligt vår mening viktigt att anstalterna hålls fria från narkotika. Mycket av den narkotika som finns inne på anstalterna förs in via besökare. Detta är ett stort problem, särskilt bland den grupp av intagna som dömts för narkotikabrott till kortare fängelsestraff. Vi anser därför att generella regler för övervakade besök bör införas för denna grupp.

Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med förslag till en lagändring enligt vad vi nu anför.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 38 bort ha följande lydelse:

38. *beträffande övervakade besök*

att riksdagen med anledning av motion 2000/01:Ju511 yrkande 4 som sin mening ger regeringen tillkänna vad som anförts i denna reservation.

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlöv (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c) och Christer Nylander (fp) anför:

Vi anser att de åtgärder som i dag vidtas för att förbereda de intagna på frigivningen är otillräckliga. För att de intagna efter frigivningen skall kunna återanpassa sig till ett normalt liv krävs att de har en bostad, sysselsättning och försörjning. Kraftfulla insatser måste därför vidtas för att förbättra samarbetet mellan kriminalvården å ena sidan och socialtjänsten, arbetsmarknadsmyndigheterna samt hälso- och sjukvården å andra sidan. Det bör också övervägas om det går att inrätta en särskild form av boende med stöd för nyligen frigivna personer. För att underlätta frigivningen för den intagne bör vidare de påverkansprogram som påbörjats på anstalt få fortsätta efter frigivningen. I detta syfte måste den intagne också ges möjlighet att efter frigivningen upprätthålla kontakten med sin kontaktperson till dess att han har funnit sig till rätta i sin nya miljö.

Regeringen bör inom ramen för pågående beredningsarbete beakta vad vi nu har anført.

Det sagda innebär att vi ställer oss bakom motionerna Ju514, Ju913, Ju921 och Bo405 i dessa delar. Motion So449 i berörd del bör dock inte föranleda någon åtgärd.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 39 bort ha följande lydelse:

39. *beträffande frigivningsförberedelser*

att riksdagen med anledning av motionerna 2000/01:Ju514, 2000/01:Ju913 yrkande 22, 2000/01:Ju921 yrkande 21 och 2000/01:Bo405 yrkande 1 och med avslag på motion 2000/01:So449 yrkande 2 (delvis) som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

28. Utslussningsboende för långtidsdömda (mom. 41)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlöv (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m) och Christer Nylander (fp) anför:

Vi anser att nya former måste prövas i syfte att underlätta utslussningen ur anstalt, särskilt för de långtidsdömda. Bland annat bör det inom kriminalvården införas ett särskilt utslussningsboende där de intagna kan vistas under de sista månaderna av sin verkställighet. En sådan ordning skulle medverka till att successivt återanpassa de intagna till ett liv i frihet.

Regeringen bör inom ramen för pågående beredningsarbete beakta vad vi nu har anført.

41. beträffande *utslussningsboende för långtidsdömda*

att riksdagen med anledning av motion 2000/01:Ju913 yrkande 23 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

29. Fängelsedömda på häkte (mom. 42)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c) och Christer Nylander (fp) anför:

Vi anser i likhet med utskottet att strävan alltid måste vara att göra tiden på häkte i avvaktan på anstaltsplacering så kort som möjligt. Väntetiden bör enligt vår mening aldrig få överstiga sju dagar. Tyvärr tvingas häktade med verkställbar dom ofta vänta längre på häkte innan de placeras ut på anstalt. Detta är enligt vår mening helt oacceptabelt. Trots de uttalanden utskottet tidigare gjort har situationen inte förbättrats. De åtgärder som genomförts inom kriminalvården har inte heller haft avsedd verkan. Det är därför påkallat med ett ingripande från riksdagens sida för att komma till rätta med problemen.

Regeringen bör få i uppdrag att snarast återkomma till riksdagen med besked om vilka ytterligare åtgärder som regeringen avser att vidta för att nedbringa väntetiderna i häkte.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 42 bort ha följande lydelse:

42. beträffande *fängelsedömda på häkte*

att riksdagen med anledning av motion 2000/01:Ju512 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

30. Familjens och skolans brottsförebyggande betydelse (mom. 44)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c) och Christer Nylander (fp) anför:

Vi anser att en fungerande normbildning är en förutsättning för det brottsförebyggande arbetet. Lagstiftningen är i och för sig normskapande men den är inte tillräcklig. Grundläggande normer för mänskligt uppförande måste förmedlas direkt till barnen. Det största ansvaret för denna normbildning ligger hos familjen, som är samhällets bästa brottsförebyggande resurs. Att barnen får handlingsmönster och uppfostras till ansvarstagande för sig själva och sina medmänniskor är av största vikt när det gäller att förebygga brott. Genom den uppfostran och omsorg samt den starka självkänsla som barn får i en väl fungerande familj kan de bibringas en kontroll av det egna beteendet som gör att de avhåller sig från brott. Familjepolitiken kan alltså få en brottsförebyggande effekt om den så långt möjligt underlättar för föräldrar och

andra vårdnadshavare i deras fostrande roll. Föräldrarnas personliga ansvar för att ge barnen en god uppväxt kan aldrig ersättas med offentlig service.

Efter familjen har skolan det största ansvaret när det gäller att bibringa unga människor de normer som behövs för att de inte skall begå brott. I detta sammanhang är det emellertid inte enbart en fråga om att skolan skall påvisa konsekvenserna av våld och annan kriminalitet eller ta upp sociala normer och värderingar i undervisningen. Från brottsförebyggande synpunkt är det dessutom av betydelse att skolan verkligen förmår förmedla grundläggande kunskaper i t.ex. svenska så att eleverna inte stängs ute från arbetsmarknaden när de lämnar skolan. Det bör åligga skolan att informera barnets föräldrar om allt väsentligt som rör barnet.

En annan viktig fråga när det gäller förebyggande av brott bland unga är samarbetet mellan skolan och de sociala myndigheterna. Även polisen måste självklart ta aktiv del i detta arbete. Det är därför av stor vikt att hinder av olika slag som minskar möjligheterna till samarbete kring barn med svårigheter undanröjs. Detta gäller t.ex. sekretessbestämmelserna, men det kan också handla om att de praktiska förutsättningarna för samarbetet behöver förbättras.

Enligt vår uppfattning leder det anförda till slutsatsen att regeringen bör genomföra en översyn av hur den nuvarande lagstiftningen kan förbättras i syfte att tydliggöra och stärka föräldrars och andra vårdnadshavares ansvar i rollen som goda fostrare, normöverförare och brottsförebyggare. Med en sådan kartläggning som grund bör en brottsförebyggande strategi kunna utarbetas. Det nationella brottsförebyggande programmet är enligt vår mening otillräckligt i detta avseende. Ett sådant utredningsarbete som vi nu förordat bör även inbegripa dels en utveckling av skolans och socialtjänstens förebyggande arbete bland barn och unga, dels ett undanröjande av de hinder som finns för samarbete mellan berörda myndigheter. Slutligen bör föreningslivets roll uppmärksammas.

Det ankommer på regeringen att vidta åtgärder med anledning av vad vi nu anför och återkomma till riksdagen med erforderliga förslag.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 44 bort ha följande lydelse:

44. beträffande *familjens och skolans brottsförebyggande betydelse* att riksdagen med anledning av motionerna 2000/01:Ju921 yrkandena 1 och 2, 2000/01:Ju929 yrkande 1 och 2000/01:Ju933 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

31. Övriga åtgärder mot ungdomsbrottsligheten (mom. 46)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlöv (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c) och Christer Nylander (fp) anför:

Familjen är samhällets viktigaste brottsförebyggande resurs. Det bör i första hand ankomma på föräldrar och vårdnadshavare att vidta åtgärder för att deras barn inte skall utveckla ett brottsligt beteende. När detta inte fungerar måste samhället gripa in. I ett läge med ökande ungdomsbrottslighet krävs

konkreta åtgärder. Dessa bör redovisas i en handlingsplan för riksdagen. Vid utarbetandet av en sådan plan ser vi det som naturligt att även påföljdssystemet för unga ses över. I detta sammanhang bör betonas att hela vuxenvärlden har ett ansvar för att normer överförs till den unga generationen.

Slutligen vill vi påpeka att även minderårigas brottslighet måste ges mer uppmärksamhet. Detta är särskilt viktigt eftersom tidigt insatta åtgärder har bättre förutsättningar att ge resultat på sikt.

Det bör ankomma på regeringen att vidta åtgärder med anledning av det nu anförda.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 46 bort ha följande lydelse:

46. *beträffande övriga åtgärder mot ungdomsbrottsligheten*
att riksdagen med anledning av motionerna 2000/01:Ju231 yrkande 1, 2000/01:Ju905, 2000/01:Ju909 och 2000/01:Ju916 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

32. Gemensamma ärendehanteringssystem (mom. 47)

Gunnel Wallin (c) anför:

Möjligheterna för rättsväsendet att fungera effektivt är bl.a. beroende av myndigheternas möjligheter till samverkan. Möjligheterna till kommunikation myndigheterna emellan är därför av avgörande betydelse. I denna fråga behövs fortfarande en hel del förbättringar. Det bör ankomma på regeringen att vidta åtgärder med anledning av det anförda.

Jag anser att utskottets hemställan under moment 47 bort ha följande lydelse:

47. *beträffande gemensamma ärendehanteringssystem*
att riksdagen med anledning av motion 2000/01:Ju921 yrkande 22 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

33. Kommunal trygghetsplaner (mom. 48)

Gunnel Wallin (c) anför:

Jag anser att kommunerna har en viktig uppgift att fylla i det brottsförebyggande arbetet och att åtgärder från riksdagens sida krävs på detta område.

I den kommunala planeringen tas i dag alltför liten hänsyn till brottsförebyggande aspekter. Problemet är att det är oklart vilket ansvar kommunerna har. Regeringen bör därför ges i uppdrag att utreda frågan.

I avvaktan på resultatet av en utredning bör kommunerna uppmuntras att inrätta en gemensam policy, en trygghetsplan. I en sådan plan bör bl.a. anges hur man kan skapa ökad trygghet på gator och torg och hur kollektivtrafiken kan utformas så att de resande kan känna sig trygga.

Syftet med en sådan plan skulle vara att motverka våldsbrott. Planen bör även inriktas på åtgärder mot gängbildning och drogmissbruk för att på så sätt minska den form av brottslighet som exempelvis missbruk tenderar att leda till. Den kompetens som finns i ungdoms- och kvinnoorganisationerna bör tas till vara när planerna utarbetas.

Det bör ankomma på regeringen att vidta åtgärder med anledning av vad jag nu anför.

Jag anser att utskottets hemställan under moment 48 bort ha följande lydelse:

48. beträffande *kommunala trygghetsplaner*
att riksdagen med anledning av motion 2000/01:Bo223 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

34. Finansiering av brottsofferfonden (mom. 49)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänérlov (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c) och Christer Nylander (fp) anför:

Vi anser att de intagna skall vara med och finansiera brottsofferfonden såsom var fallet när fonden inrättades. Eftersom de intagnas ersättning nu har höjts är det dags att åter ta upp frågan om att införa ett 20-procentigt avdrag på de intagnas ersättning. Avdraget skall som tidigare framgå av de intagnas lönebesked då det finns en betydelsefull pedagogisk poäng i att den dömda regelbundet påminns om att han betalar till brottsofferfonden. Att införa denna ordning skulle också innebära en naturlig fokusering på brottsoffrens situation. Regeringen bör snarast vidta de åtgärder som krävs för att uppnå den ordning som här förespråkas.

De medel som flyter in från de intagnas ersättning skall i sin helhet gå till brottsofferrelaterat arbete.

För att ytterligare förstärka brottsofferfonden bör förbudet mot utmätning av en intagens arbetsersättning i 45 § KvaL tas bort. Vi anser att det strider mot den allmänna rättskänslan att de som döms till fängelse – i realiteten de grövre brottslingarna – på grund av utmätningsförbudet kan komma att slippa att betala avgift till brottsofferfonden. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med ett förslag som tillgodoser vad vi nu anför.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 49 bort ha följande lydelse:

49. beträffande *finansiering av brottsofferfonden*
att riksdagen med anledning av motionerna 2000/01:Ju911 yrkande 17 och 2000/01:Ju930 yrkandena 2, 4 och 5 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i denna reservation.

Särskilda yttranden

1. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (mom. 3)

Gun Hellsvik (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m) anför:

Riksdagens majoritet (s, v, mp) har nyligen bl.a. beslutat om ekonomiska ramar för utgiftsområdena för år 2001 och om preliminära utgiftsramar för

utgiftsområdena för åren 2002 och 2003. Moderata samlingspartiet reserverade sig mot detta beslut då vi förordar en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Våra förslag syftade till att skapa förutsättningar för ett ekonomiskt, kulturellt och socialt växande Sverige. När riksdagen genom det nyssnämnda beslutet nu valt en annan inriktning av politiken deltar vi inte i det här aktuella beslutet om fördelning på anslag inom utgiftsområde 4. I stället vill vi anföra följande.

Det råder allmän enighet om att målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Målet kan uppnås bara om rättsväsendet kan fullgöra sina uppgifter och tillgodose medborgarnas berättigade krav på rättstrygghet och rättssäkerhet.

Människors tilltro till att statsmakterna förmår upprätthålla lag och ordning har emellertid successivt försvagats i takt med att de rättsvårdande myndigheterna inte längre klarar att fullgöra sina uppgifter. En bidragande orsak till den negativa utvecklingen är myndigheternas uppdämda behov av personalförstärkning, kompetensutveckling och vidareutbildning.

Vi anser att det skall vara en prioriterad uppgift att återupprätta medborgarnas förtroende för rättsstaten. Härfor krävs att straffsystemet uppfattas som rättvist, att upptäcktsrisken ökar och straffhot realiseras samt att fängelsestraff verkställs. I det syftet föreslog vi att rättsväsendet skulle tillföras drygt 2,7 miljarder kronor mer under den kommande treårsperioden än vad riksdagen nu beslutat om. Härav skulle drygt 2,2 miljarder kronor satsas på polisen.

Enligt vår mening är rättsväsendet i dag i stort behov av både personalförstärkning och kvalitetshöjande åtgärder inom de olika myndigheternas verksamhetsområden. Vidare behöver kraven på gott ledarskap, effektivt resursutnyttjande och resultatuppföljning skärpas. Vårt förslag innebar därför en kraftfull satsning på modern teknik, kompetensutveckling och vidareutbildning inom rättsväsendets myndigheter samtidigt som det uppdämda behovet av personalförstärkningar hade kunnat tillgodoses. Med vårt förslag hade förändringsarbetet inom domstolsväsendet vidare kunnat fortgå utan att förenas med stora besparingskrav och polisen hade fått möjlighet att anställa civil personal och kraftigt öka polisutbildningen. De utökade resurserna till polisen hade också medfört att polisens prioriteringar inte hade behövt vara så snäva, t.ex. hade både glesbygdens och storstadsregionernas behov kunnat tillgodoses. Även åklagarorganisationens behov av nya resurser som till stor del är en direkt följd av ett effektivare och mer omfattande polisarbete hade kunnat tillgodoses. För kriminalvårdens del skulle vårt förslag bl.a. ha möjliggjort en satsning på ett ökat antal anstaltsplatser och på programverksamheten, drogfria anstalter och på den ur allmänhetens synpunkt sett absolut nödvändiga farlighetsbedömningen i samband med permissioner. Vidare hade Rättsmedicinalverkets anslag kunnat förstärkas och hänsyn hade kunnat tas till vårt förslag om att avveckla Kronofogdemyndigheternas tillsyn i konkurser.

Sammantaget föreslog vi i utskottets yttrande till finansutskottet (2000/01:JuU1y) att utgiftsramen för rättsväsendet för nästa budgetår skulle tillföras 1 034 miljoner kronor mer än riksdagen nu beslutat om. Detta hade

2. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (mom. 3)

Ingemar Vänerlöv (kd) och Ragnwi Marcelind (kd) anför:

En fungerande rättsstat är grundförutsättningen för ett gott samhälle där de demokratiska värdena och värderingarna överförs från generation till generation och där gemenskapen bygger på respekt för varje människas unika värde.

Enligt vår mening måste samhällsmedborgarna garanteras trygghet, säkerhet och ett väl fungerande rättsväsende. Den enskilde samhällsmedborgaren skall kunna lita på lagstiftningen och på myndigheterna. Rättstryggheten och rättssäkerheten kräver ett kvalificerat och effektivt rättsväsende som präglas av ett medborgarperspektiv. All brottslighet skall beivras och myndigheterna inom rättsväsendet, instrumenten för en fungerande rättsstat, måste tilldelas tillräckliga resurser för att kunna tillgodose medborgarnas krav på snabb handläggning, hög kompetens, hög servicenivå och god tillgänglighet.

Mot den bakgrunden föreslog vi att rättsväsendet skulle tillföras 3 000 miljoner kronor mer under den kommande treårsperioden än vad riksdagen nu beslutat om.

Vårt förslag innebar en nödvändig satsning på civilanställd personal inom polisen. Härigenom hade polisresurser kunnat frigöras som bl.a. skulle satsas på att bekämpa alla typer av brottslighet inklusive vardagsbrottsligheten. En kraftfull satsning på brottsförebyggande arbete skulle också ha blivit möjlig. Det handlar här t.ex. om närpolisens brottsförebyggande arbete, men vi anser också att en stor satsning borde göras på temat föräldrarna är samhällets bästa brottsförebyggande resurs. Också det brottsförebyggande arbetet på lokal nivå i kommunerna kunde förstärkas. Vårt förslag innebar vidare förbättringar inom kriminalvården med extra medel för kompetenshöjning för personalen och resurser för programverksamheten, drogfria anstalter och besökslägenheter och andra insatser för barn som har föräldrar på anstalt. Vidare innebar vårt förslag att medel hade avsatts för domstolarna i syfte att minska balanserna, och särskilda ungdomsrotlar hade kunnat införas i åklagarorganisationen. Slutligen hade Brottsoffermyndigheten kunnat få en personalförstärkning, vilket hade medfört kortare handläggningstider där.

Sammantaget föreslog vi i utskottets yttrande till finansutskottet (2000/01:JuU1y) att utgiftsramen för rättsväsendet för nästa budgetår skulle tillföras 1 000 miljoner kronor mer än riksdagen nu beslutat om. Detta hade gett utrymme för de anslagsökningar vi i detta ärende föreslagit i motion Ju913.

3. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (mom. 3)

Gunnel Wallin (c) anför:

I ett demokratiskt samhälle är det avgörande att människorna känner tilltro till och har förtroende för rättsväsendet. En av samhällets hörnstenar är att

garantera människors säkerhet och trygghet. Samhället får aldrig acceptera en utveckling där enskildas rättstrygghet och rättssäkerhet sätts på spel. Rättssäkerheten är helt enkelt en väsentlig del av människors livskvalitet.

Mot den bakgrunden föreslog jag att rättsväsendet skulle tillföras 990 miljoner kronor mer under den kommande treårsperioden än vad riksdagen nu beslutat om.

Mitt förslag innebär att det skulle blivit möjligt att öka antalet poliser och att anställa fler civila administratörer inom polisen. Härigenom skulle polisresurser ha frigjorts och arbetet med att förhindra och förebygga brott fått en behövlig förstärkning. En förutsättning för att programverksamheten inom kriminalvården skall lyckas är tillgång till kompetent och engagerad personal, ofta med specialistkunskaper i t.ex. psykologi; med mitt förslag skulle det ha varit möjligt att förstärka programverksamheten och motivationsarbetet, bl.a. med sikte på drogfrihet och på att förhindra återfall i brott. Slutligen hade brottsoffrens situation kunnat uppmärksammas och möjligheter skapats att minska de långa handläggningstiderna vid Brottsoffermyndigheten.

Sammantaget föreslog jag i utskottets yttrande till finansutskottet (2000/01:JuU1y) att utgiftsramen för rättsväsendet för nästa budgetår skulle tillföras 260 miljoner kronor mer än riksdagen nu beslutat om. Detta hade gett utrymme för de anslagsökningar jag i detta ärende föreslagit i motion Ju926.

4. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (mom. 3)

Christer Nylander (fp) anför:

Riksdagens majoritet (s, v, mp) har nyligen beslutat om bl.a. ekonomiska ramar för utgiftsområdena för år 2001 och om preliminära utgiftsramar för åren 2002 och 2003. Folkpartiet liberalerna reserverade sig mot detta beslut då vi förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken. Vårt budgetförslag innebär i sina huvuddrag sänkta skatter för ökat företagande och en långsiktig och uthållig tillväxt med utgiftsökningar på olika välfärdsområden, bl.a. rättsväsendet (se bet. 2000/01:FiU1, reservation 15). Riksdagen har genom det nyssnämnda beslutet valt en annan inriktning av den ekonomiska politiken i budgetprocessens första steg och jag är därför nu förhindrad att fullfölja Folkpartiet liberalernas yrkanden. Jag deltar därför inte i det här aktuella beslutet om fördelning på anslag inom utgiftsområde 4. I stället vill jag anföra följande.

I Sverige lyckas vi i dag inte skapa trygghet mot brott och övergrepp, och medborgarna anser att kriminalitet och brottslighet är ett stort samhällsproblem. Att upprätthålla rättsordningen är en av de verkligt genuina uppgifterna för det offentliga. Ändå har rättsväsendets myndigheter inte tillräckliga resurser för att kunna fullgöra sin uppgift.

Mot den bakgrunden föreslog jag att rättsväsendet skulle tillföras 1 366 miljoner kronor mer under den kommande treårsperioden än vad riksdagen nu beslutat om.

Mitt förslag hade möjliggjort en förstärkning av polis- och åklagarorganisationen. Härigenom skulle polisresurser ha frigjorts och arbetet med att förhindra och förebygga brott fått en behövlig förstärkning. Mitt förslag hade också medfört en kraftfull satsning för att komma till rätta med de långa handläggningstiderna inom domstolsväsendet och arbetet bland brottsoffer hade kunnat prioriteras bl.a. genom ökat stöd till brottsofferjourerna. Enligt min mening är det också ett samhällsansvar att se till att alla vågar uppträda som vittnen och berätta sanningen inför rätten. Härför krävs resurser till vittnesstödsprojekt. Rättshjälpsreformen år 1997 är ett misslyckande. Det har blivit ekonomiskt omöjligt för många att hävda sin rätt, något som särskilt drabbar lågavlönade kvinnor som behöver juridiskt biträde. Genom mitt förslag hade förmåner i rättshjälpsystemet kunnat återställas till vad som gällde före reformen.

Sammantaget föreslog jag i utskottets yttrande till finansutskottet (2000/01:JuU1y) att utgiftsramen för rättsväsendet för nästa budgetår skulle tillföras 402 miljoner kronor mer än riksdagen nu beslutat om. Detta hade gett utrymme för de anslagsökningar jag i detta ärende föreslagit i motionerna Ju933 och Fi211.

5. Europol

Alice Åström (v), Yvonne Oscarsson (v) och Kia Andreasson (mp) anför:

Med hänsyn till att endast något år förflutit sedan verksamheten i Europol blev permanent och någon utvärdering av verksamheten ännu inte gjorts hade vi föredragit att utskottet inte nu hade gjort någon bedömning av värdet i verksamheten. Det hade enligt vår mening varit tillräckligt att konstatera att verksamheten inom Europol inriktas mot den organiserade, gränsöverskridande brottsligheten.

6. Nationella insatsstyrkan (mom. 15)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlöv (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c) och Christer Nylander (fp) anför:

Vi anser att Nationella insatsstyrkan verkligen skall vara en nationell resurs. Vi har därför hävdat att det finns en risk att polismyndigheterna ute i landet av ekonomiska skäl avstår från att nyttja den kompetens som finns inom styrkan. Vi har därför föreslagit att styrkan organisatoriskt bör tillhöra Rikspolisstyrelsen. Vi kan nu med glädje konstatera att frågan om ersättning för insatsstyrkans arbete uppmärksammats i SÄPO/Rikskrimkommittén och att styrkans organisatoriska hemvist satts i fråga vid Rikspolisstyrelsens inspektion. Också de brister som finns när det gäller styrkans utrustning har uppmärksammats. I avvaktan på det arbete som nu pågår har vi valt att inte reservera oss till förmån för motion Ju214 i denna del.

Gun Hellsvik (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m) anför:

Vi hade i och för sig föredragit att bekämpningen av ekonomisk brottslighet hanterats genom samverkan mellan de brottsbekämpande myndigheterna snarare än genom inrättandet av Ekobrottsmyndigheten. När den nu kommit till stånd bör dock dess verksamhet göras så effektiv som möjligt. Det är angeläget att arbetet mot den ekonomiska brottsligheten inte störs av ständiga omorganisationer.

Inom en relativt snar framtid kan det dock enligt vår mening finnas anledning till en mer genomgripande utvärdering av Ekobrottsmyndighetens verksamhet och grad av måluppfyllelse.

8. Tingsrätterna (mom. 30)

Gun Hellsvik (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m) anför:

Som framgår av reservation 18 anser vi att det reformarbete som nu sker i domstolsväsendet borde ha föregåtts av en proposition till riksdagen. I avvaktan på en sådan bör, som anförts i reservationen, inga ytterligare organisatoriska förändringar av betydelse ske. Vi har valt att inte reservera oss även under detta moment i utskottets hemställan.

9. Tingsrätterna (mom. 30)

Ingemar Vänerlöv (kd), Ragnwi Marcelind (kd) och Gunnel Wallin (c) anför:

Som framgår av reservation 19 anser vi att den nuvarande tingsrättsorganisationen i princip skall behållas. Vi har valt att inte reservera oss även under detta moment i utskottets hemställan.

10. Övervakade besök (mom. 38)

Gun Hellsvik (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m) anför:

Vi är inte beredda att förespråka en ändring som innebär att generella regler om övervakade besök införs för dem som dömts för narkotikabrott till korta fängelsestraff. Däremot anser vi att det bör övervägas att inrätta särskilda besöksrum med en glastruta som skiljer den intagne och besökaren åt. Genom den formen av kontrollerade besök blir det omöjligt för besökaren att överlämna narkotika till den intagne. Att ersätta bevakade besök på detta sätt skulle också vara kostnadsbesparande för kriminalvården eftersom det inte krävs att någon kriminalvårdstjänsteman närvarar under besökstiden. Det förhållandet att den intagne kan få vara ensam med sin besökare kan dessutom komma att upplevas som mindre integritetskränkande än ett bevakat besök där kriminalvårdstjänstemannen lyssnar till allt som sägs.

Enligt vad vi har erfarit avser Narkotikakommissionen att lägga fram ett förslag som går i denna riktning. Detta förslag bör enligt vår mening inte föregripas.

2000/01:JuU1

11. Utslussning med elektronisk övervakning (mom. 40)

Ingemar Vänerlöv (kd) och Ragnwi Marcelind (kd) anför:

Vi har under längre tid förespråkat möjligheten att använda intensivövervakning med elektronisk kontroll vid utslussning ur anstalt. Det är därför positivt att regeringen under våren avser att lägga fram ett förslag om en försöksverksamhet innefattande en sådan möjlighet. Vi utgår från att förslaget kommer inom angiven tid och avstår därför från att reservera oss till förmån för motion Ju504.

12. Kvinnor inom kriminalvården (mom. 43)

Christer Nylander (fp) anför:

Jag anser i likhet med majoriteten att det är av stor vikt att de särskilda behov som kvinnor har tillgodoses inom kriminalvården. Ett flertal åtgärder har också gjorts för att förbättra situationen för fängelsedömda kvinnor. Det är emellertid viktigt att kriminalvården fortsätter att prioritera fängelsedömda kvinnor och hela tiden arbetar för att förbättra situationen för dem. Jag har därför för avsikt att noga följa utvecklingen såvitt avser kvinnor inom kriminalvården.

Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 5 § rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

5 §¹

En tingsrätt skall ha *sitt* kansli på den ort som regeringen bestämmer. Tingsrätten skall ha tingsställe på den orten, om regeringen inte bestämmer annat, och får ha tingsställe också på annan ort som regeringen bestämmer.

En tingsrätt skall ha kansli på den *eller de orter* som regeringen bestämmer. Tingsrätten skall ha tingsställe på den *eller de orterna* om regeringen inte bestämmer annat. Tingsrätten får också ha tingsställe på annan ort som regeringen bestämmer.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2001.

¹ Senaste lydelse 1995:495.

Motionsyrkanden

2000/01:JuU1
Bilaga 2
Motionsyrkanden

I det följande redovisas de i betänkandet ingående motionsyrkandena i nummerföljd.

- 2000/01:Ju201 av Rolf Gunnarsson (m)
polisväsendet
- 2000/01:Ju203 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m)
polisväsendet
- 2000/01:Ju205 av Lennart Kollmats (fp)
polisväsendet
- 2000/01:Ju206 av Berndt Sköldestig m.fl. (s)
polisväsendet
- 2000/01:Ju207 av Stefan Hagfeldt och Gunnar Axén (m)
polisväsendet
- 2000/01:Ju208 av Mikael Oscarsson (kd)
polisväsendet
- 2000/01:Ju210 av Margareta Cederfelt och Catharina Elmsäter-Svärd (m)
polisväsendet
- 2000/01:Ju211 av Sofia Jonsson (c),
yrk. 1, 2
polisväsendet
yrk. 3
utgiftsramen
- 2000/01:Ju212 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)
polisväsendet
- 2000/01:Ju213 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)
polisväsendet
- 2000/01:Ju214 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)
polisväsendet
- 2000/01:Ju215 av Johnny Gylling (kd),
yrk. 2
polisväsendet
- 2000/01:Ju217 av Ulla-Britt Hagström och Birgitta Carlsson (kd, c)
polisväsendet
- 2000/01:Ju218 av Inger Strömbom m.fl. (kd)
polisväsendet
- 2000/01:Ju219 av Mikael Oscarsson (kd)
polisväsendet
- 2000/01:Ju222 av Anita Johansson m.fl. (s)
polisväsendet
- 2000/01:Ju223 av Anita Johansson m.fl. (s)
polisväsendet
- 2000/01:Ju226 av Lars Gustafsson och Ester Lindstedt-Staaf (kd)
polisväsendet
- 2000/01:Ju227 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m)
polisväsendet
- 2000/01:Ju228 av Anne-Katrine Dunker och Patrik Norinder (m),
yrk. 1
utgiftsramen
yrk. 2
polisväsendet
- 2000/01:Ju229 av Henrik Westman (m),

yrk. 1
polisväsendet
2000/01:Ju231 av Rolf Kenneryd (c),
yrk. 1
Brottsförebyggande rådet, m.m.
yrk. 2
polisväsendet
2000/01:Ju232 av Barbro Andersson Öhrn och Tone Tingsgård (s)
polisväsendet
2000/01:Ju233 av Agne Hansson (c)
polisväsendet
2000/01:Ju234 av Ingvar Eriksson och Cristina Husmark Pehrsson (m)
polisväsendet
2000/01:Ju235 av Lars Björkman och Elizabeth Nyström (m)
polisväsendet
2000/01:Ju236 av Gun Hellsvik m.fl. (m),
yrk. 1–3, 7
polisväsendet
2000/01:Ju238 av Kjell Eldensjö (kd)
polisväsendet
2000/01:Ju239 av Marianne Andersson (c)
polisväsendet
2000/01:Ju243 av Lennart Klockare och Monica Öhman (s)
polisväsendet
2000/01:Ju244 av Lena Ek (c)
polisväsendet
2000/01:Ju245 av Per Bill (m)
polisväsendet
2000/01:Ju246 av Karl Gustav Abramsson m.fl. (s)
polisväsendet
2000/01:Ju248 av Bertil Persson (m),
yrk. 1
polisväsendet
2000/01:Ju302 av Carin Lundberg och Mats Lindberg (s)
åklagarväsendet
2000/01:Ju305 av Bengt Silfverstrand och Anders Karlsson (s)
åklagarväsendet
2000/01:Ju306 av Catherine Persson (s)
åklagarväsendet
2000/01:Ju404 av Eskil Erlandsson (c)
domstolsväsendet
2000/01:Ju407 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd),
domstolsväsendet
2000/01:Ju408 av Sofia Jonsson och Johan Pehrson (c, fp),
yrk. 1
utgiftsramen
yrk. 2–4
domstolsväsendet
2000/01:Ju409 av Rigmor Stenmark (c),
yrk. 1
polisväsendet
yrk. 2–3
domstolsväsendet
2000/01:Ju412 av Hans Stenberg m.fl. (s)

2000/01:JuU1
Bilaga 2
Motionsyrkanden

2000/01:Ju414	domstolsväsendet av Agne Hansson (c)	2000/01:JuU1
2000/01:Ju415	domstolsväsendet av Gun Hellsvik m.fl. (m), yrk. 2–6	Bilaga 2
2000/01:Ju418	domstolsväsendet av Lennart Klockare (s)	Motionsyrkanden
2000/01:Ju501	domstolsväsendet av Maud Ekendahl (m)	
2000/01:Ju504	kriminalvården av Kjell Eldensjö och Ingemar Vänerlöv (kd)	
2000/01:Ju511	kriminalvården av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)	
2000/01:Ju512	kriminalvården av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)	
2000/01:Ju514	kriminalvården av Roy Hansson (m)	
2000/01:Ju709	polisväsendet av Ingvar Eriksson och Leif Carlson (m)	
2000/01:Ju820	domstolsväsendet av Åsa Torstensson (c)	
2000/01:Ju905	av Magnus Jacobsson och Amanda Agestav (kd)	
2000/01:Ju907	Brottsförebyggande rådet, m.m. av Sten Tolgfors (m), yrk. 1	
2000/01:Ju909	utgiftsramen av Sofia Jonsson (c)	
2000/01:Ju911	Brottsförebyggande rådet, m.m. av Bo Lundgren m.fl. (m), yrk. 1	
2000/01:Ju913	inledningen yrk. 3, 5–7 polisväsendet yrk. 17 Brottsoffermyndigheten av Alf Svensson m.fl. (kd), yrk. 1, 2, 6, 7, 11, 16–19, 21, 24, 25, 27, 28	
	utgiftsramen yrk. 8 åklagarorganisationen yrk. 12 domstolsväsendet yrk. 22, 23 kriminalvården	
2000/01:Ju916	av Ingemar Vänerlöv m.fl. (kd)	
2000/01:Ju917	Brottsförebyggande rådet, m.m. av Sten Andersson (m)	
2000/01:Ju919	Brottsförebyggande rådet, m.m. av Olle Lindström (m)	
2000/01:Ju921	utgiftsramen av Lennart Daléus m.fl. (c), yrk. 1, 2, 22 Brottsförebyggande rådet, m.m. yrk. 9–13, 23, 24	

polisväsendet
 yrk. 14–16
 domstolsväsendet
 yrk. 17, 18
 utgiftsramen
 yrk. 19, 21
 kriminalvården
 2000/01:Ju926 av Gunnel Wallin m.fl. (c)
 utgiftsramen
 2000/01:Ju927 av Gun Hellsvik m.fl. (m),
 yrk. 1, 2, 7, 8, 11–13, 15, 16
 utgiftsramen
 yrk. 3, 5
 polisväsendet
 yrk. 9, 10
 domstolsväsendet
 yrk. 14
 kriminalvården
 2000/01:Ju929 av Gun Hellsvik m.fl. (m),
 yrk. 1
 Brottsförebyggande rådet, m.m.
 2000/01:Ju930 av Gun Hellsvik m.fl. (m),
 yrk. 2, 4, 5
 Brottsoffermyndigheten
 2000/01:Ju931 av Gun Hellsvik m.fl. (m),
 yrk. 9
 kriminalvården
 2000/01:Ju933 av Siw Persson och Johan Pehrson (fp),
 yrk. 1
 Brottsförebyggande rådet, m.m.
 yrk. 3, 26, 34
 utgiftsramen
 yrk. 4–8
 polisväsendet
 yrk. 13
 åklagarväsendet
 yrk. 14–16, 19
 domstolsväsendet
 yrk. 29
 kriminalvården
 2000/01:Fi211 av Lars Leijonborg m.fl. (fp),
 yrk. 12
 utgiftsramen
 2000/01:So358 av Lennart Daléus m.fl. (c),
 yrk. 8
 inledningen
 2000/01:So363 av Sven Brus m.fl. (kd),
 yrk. 16
 utgiftsramen
 2000/01:So449 av Thomas Julin m.fl. (mp),
 yrk. 2
 kriminalvården
 2000/01:So543 av Matz Hammarström m.fl. (mp),
 yrk. 1

2000/01:JuU1
 Bilaga 2
 Motionsyrkanden

2000/01:So547	Brottsförebyggande rådet, m.m. av Lars Leijonborg m.fl. (fp), yrk. 5 polisväsendet	2000/01:JuU1 Bilaga 2 Motionsyrkanden
2000/01:Kr342	av Ewa Larsson m.fl. (mp), yrk. 3 polisväsendet	
2000/01:T215	av Johan Pehrson (fp), yrk. 8 polisväsendet	
2000/01:N225	av Elver Jonsson och Runar Patriksson (fp), yrk. 2 polisväsendet	
2000/01:N321	av Carl-Erik Skårman m.fl. (m), yrk. 8 polisväsendet	
2000/01:Bo223	av Lennart Daléus (c), yrk. 4 Brottsförebyggande rådet, m.m.	
2000/01:Bo405	av Sten Lundström m.fl. (v), yrk. 1 kriminalvården	

Sammanställning av yrkanden inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Verksamhetsområde Anslag (1 000-tal kronor)	Regeringens förslag	Ändringar i regeringens förslag			
		m	kd	c	fp
4:1 Polisorganisationen (<i>ram</i>)	12 298 318	+895 000	+290 000	+200 000	+220 000
4:2 Säkerhetspolisen (<i>ram</i>)	534 382				
4:3 Åklagarorganisationen (<i>ram</i>)	729 777	+15 000	+67 000		+10 000
4:4 Ekobrottsmyndigheten (<i>ram</i>)	304 285				
4:5 Domstolsväsendet m.m. (<i>ram</i>)	3 515 117	+80 000	+350 000		+100 000
4:6 Kriminalvården (<i>ram</i>)	4 148 078	+69 200	+250 000	+59 500	
4:7 Brottsförebyggande rådet (<i>ram</i>)	42 405				
4: 8 Rättsmedicinalverket (<i>ram</i>)	189 386	+5 000			
4: 9 Gentekniknämnden (<i>ram</i>)	2 842				
4:10 Brottsoffermyndigheten (<i>ram</i>)	16 852		+3 000	+500	+16 000
4:11 Ersättning för skador på grund av brott (<i>ram</i>)	74 500				
4:12 Rättshjälpkostnader m.m. (<i>ram</i>)	730 000				+56 000
4:13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m. (<i>ram</i>)	10 399				
4:14 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar (<i>ram</i>)	7 956				
4:15 Bidrag till brottsförebyggande arbete (<i>ram</i>)	7 200		+40 000		
3:1 Kronofogdemyndigheterna (<i>ram</i>)	1 361 669	-30 000			
Summa för utgiftsområdet	23 973 166	25 007 366	24 973 166	24 233 166	24 375 166

Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet

2000/01:JuU1
Bilaga 4 Förslag till
beslut om anslag

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet liberalerna redovisar sina ställningstaganden i särskilda yttranden som fogats till betänkandet.

Verksamhetsområde Anslag (1 000-tal kronor)	Utskottets förslag
4:1 Polisorganisationen (<i>ram</i>)	12 298 318
4:2 Säkerhetspolisen (<i>ram</i>)	534 382
4:3 Åklagarorganisationen (<i>ram</i>)	729 777
4:4 Ekobrottsmyndigheten (<i>ram</i>)	304 285
4:5 Domstolsväsendet m.m. (<i>ram</i>)	3 515 117
4:6 Kriminalvården (<i>ram</i>)	4 148 078
4:7 Brottsförebyggande rådet (<i>ram</i>)	42 405
4: 8 Rättsmedicinalverket (<i>ram</i>)	189 386
4: 9 Gentekniknämnden (<i>ram</i>)	2 842
4:10 Brottsoffermyndigheten (<i>ram</i>)	16 852
4:11 Ersättning för skador på grund av brott (<i>ram</i>)	74 500
4:12 Rättshjälpskostnader m.m. (<i>ram</i>)	730 000
4:13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m. (<i>ram</i>)	10 399
4:14 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar (<i>ram</i>)	7 956
4:15 Bidrag till brottsförebyggande arbete (<i>ram</i>)	7 200
3:1 Kronofogdemyndigheterna (<i>ram</i>)	1 361 669
Summa för utgiftsområdet	23 973 166

Vissa av utskottet avstyrkta motionsyrkanden
(mom. 3 i hemställan)

2000/01:JuU1
Bilaga 5 Avstyrkta
motionsyrkanden

Motion	Motionärer	Yrkanden
2000/01:Ju211	av Sofia Jonsson (c)	3
2000/01:Ju228	av Anne-Katrine Dunker och Patrik Norinder (m)	1
2000/01:Ju408	av Sofia Jonsson och Johan Pehrson (c, fp)	1
2000/01:Ju907	av Sten Tolgfors (m)	1
2000/01:Ju913	av Alf Svensson m.fl. (kd)	1, 2, 6, 7, 11, 16-19, 21, 24, 25, 27, 28
2000/01:Ju919	av Olle Lindström (m)	
2000/01:Ju921	av Lennart Daléus m.fl. (c)	17, 18
2000/01:Ju926	av Gunnel Wallin m.fl. (c)	
2000/01:Ju927	av Gun Hellsvik m.fl. (m)	1, 2, 7, 8, 11-13, 15, 16
2000/01:Ju933	av Siw Persson och Johan Pehrson (fp)	3, 26, 34
2000/01:Fi211	av Lars Leijonborg m.fl. (fp)	12
2000/01:So363	av Sven Brus m.fl. (kd)	16

Tabell 1. Inkomna, avgjorda och balanserade mål i tingsrätterna under åren 1998 och 1999

	1998			1999		
	Inkomna	Avgjorda	Balans	Inkomna	Avgjorda	Balans
Tvistemål	68 557	69 887	40 691	66 037	67 030	38 118
Brottmål	61 085	58 324	23 812	60 595	61 206	22 638
Summa	129 642	128 211	64 503	126 632	128 236	60 756

Tabell 2. Inkomna, avgjorda och balanserade mål i hovrätterna under åren 1998 och 1999

	1998			1999		
	Inkomna	Avgjorda	Balans	Inkomna	Avgjorda	Balans
Tvistemål	3 377	3 494	2 718	3 373	3 574	2 515
Brottmål	8 094	7 872	3 175	8 085	7 900	3 284
Övriga mål	13 725	13 431	3 193	11 901	12 690	2 295
Summa	25 196	24 797	9 086	23 359	24 164	8 094

Tabell 3. Inkomna, avgjorda och balanserade mål i Högsta domstolen under åren 1998 och 1999

	1998			1999		
	Inkomna	Avgjorda	Balans	Inkomna	Avgjorda	Balans
Tvistemål	778	830	358	833	801	390
Brottmål	1 386	1 372	238	1 466	1 441	263
Övriga mål	3 119	3 278	766	3 162	3 140	788
Summa	5 283	5 480	1 362	5 461	5 382	1 441

Tabell 4. Inkomna, avgjorda och balanserade mål i länsrätterna under åren 1998 och 1999

2000/01:JuU1
Bilaga 6 Tabeller

	1998			1999		
	Inkomna	Avgjorda	Balans	Inkomna	Avgjorda	Balans
Skattemål	18 903	22 406	24 089	17 247	23 835	17 343
Fastighets- taxeringsmål	2 485	5 262	2 644	1 104	2 776	893
Körkortsmål	5 701	5 749	376	5 420	5 397	376
Mål enl. SocialtjL	20 388	23 906	4 049	15 785	16 992	2 813
LVU- och LVM-mål	3 458	3 497	377	3 584	3 497	453
Psykiatrimål	11 771	11 742	203	11 730	11 707	209
Socialförsäk- ringsmål	13 267	16 935	9 671	14 852	16 406	8 114
Övriga mål	20 125	19 326	6 011	18 586	19 877	4 675
Summa	96 098	108 823	47 420	88 308	100 487	34 876

**Tabell 5. Inkomna, avgjorda och balanserade mål i kammarrätterna
åren 1998 och 1999**

2000/01:JuU1
Bilaga 6 Tabeller

	1998			1999		
	Inkomna	Avgjorda	Balans	Inkomna	Avgjorda	Balans
Skattemål	7 464	6 607	11 167	9 229	7 752	12 669
Fastighets- taxeringsmål	667	539	913	329	543	701
Körkortsmål	1 144	1 158	101	1 078	1 090	87
Mål enl. SocialtjL	3 188	3 650	750	2 019	2 248	520
LVU- och LVM-mål	896	868	142	870	880	132
Psykiatrimål	1 048	1 028	98	991	1 019	70
Socialförsäk- ringsmål	5 581	5 991	6 088	5 049	6 703	4 440
Övriga mål	7 136	7 015	3 770	6 932	7 188	3 547
Summa	27 124	26 856	23 029	26 497	27 423	22 166

**Tabell 6. Inkomna, avgjorda och balanserade mål i Regeringsrätten
åren 1998 och 1999**

	1998			1999		
	Inkomna	Avgjorda	Balans	Inkomna	Avgjorda	Balans
Skattemål	2 059	1 446	2 532	2 549	2 135	2 948
Fastighets- taxeringsmål	189	43	238	105	138	205
Körkortsmål	260	214	79	257	272	64
Mål enligt SocialtjL	982	898	837	534	846	524
LVU- och LVM-mål	157	155	44	154	163	30
Psykiatrimål	143	113	54	151	165	36
Socialförsäk- ringsmål	2 004	1 835	2 111	2 265	1 717	2 658
Övriga mål	2 877	2 364	2 708	2 651	2 957	2 410
Summa	8 671	7 068	8 603	8 666	8 393	8 875

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	2
Motionerna	2
Inledning.....	2
Utgiftsramen och anslagen.....	3
Polisväsendet	5
Åklagarväsendet.....	11
Domstolsväsendet	11
Kriminalvården	13
Brottsförebyggande rådet, m.m.....	14
Brottsoffermyndigheten	15
Utskottet	16
Inledning	16
Allmänt.....	16
Kriminalpolitikens inriktning.....	17
Utgiftsramen och anslagen.....	20
Inledning	20
Utgiftsramen 2001–2003.....	20
Anslag för budgetåret 2001	21
Överväganden	23
Polisväsendet	23
Inledning	23
Resultatuppföljning	23
Polisorganisationen.....	24
Säkerhetspolisen	28
Prioriteringar inför budgetåret 2001.....	29
Anslagen.....	30
Polisorganisationen.....	30
Säkerhetspolisen	31
Resursfördelningen inom polisen.....	31
Fördelningen mellan myndigheterna	31
Fördelningen inom myndigheterna.....	32
Polisens arbetsuppgifter	34
Prioritering av olika slag av brottslighet	34
Närpolisen	36
Utredningsverksamheten	38
Polisförsörjningen m.m.	39
Polisens arbetstider.....	41
Nationella insatsstyrkan	42
Övrigt	44
Samlokalisering av myndigheter inom rättsväsendet.....	44
Polisens arbetsmetoder	45
Konsekvensanalyser	45
Åklagarväsendet.....	45
Inledning	45

Resultatuppföljning	46
Prioriteringar inför budgetåret 2001	51
Anslagen	52
Åklagarorganisationen	52
Ekobrottsmyndigheten	52
Organisationsfrågor	53
Ekobrottsmyndigheten	54
Domstolsväsendet m.m.	56
Inledning	56
Resultatuppföljning	56
Prioriteringar inför budgetåret 2001	60
Anslaget	60
Domstolsverkets ställning	61
Domstolsorganisationen	65
Allmänna synpunkter	65
Domkretsindelningen	68
Tingsrätterna	70
Allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar	72
Sidoverksamheter	73
Utnämning av domare	73
Domarutbildning och notariemeritering	74
Kriminalvården	77
Inledning	77
Resultatuppföljning	77
Prioriteringar inför budgetåret 2001	84
Anslaget	85
Drogfria anstalter	86
Frigivningsförberedelser	87
Övriga frågor	89
Brottsförebyggande rådet, m.m.	91
Inledning	91
Resultatuppföljning	92
Prioriteringar inför budgetåret 2001	94
Anslagen	94
Åtgärder mot ungdomsbrottsligheten	95
Övrigt	97
Rättsmedicinalverket	99
Inledning	99
Resultatuppföljning	99
Anslaget	100
Gentekniknämnden	101
Brottsoffermyndigheten	101
Inledning	101
Resultatuppföljning	101
Prioriteringar inför budgetåret 2001	103
Anslaget	103
Finansiering av brottsofferfonden	104
Ersättning för skador på grund av brott	106

Rättshjälpstkostnader m.m.	106
Inledning	106
Anslaget	107
Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	108
Avgifter till vissa internationella sammanslutningar.....	109
Kronofogdemyndigheterna	109
Inledning	109
Resultatuppföljning	110
Prioriteringar inför budgetåret 2001	112
Anslaget	112
Hemställan	114
Inledning.....	114
Utgiftsramen och anslagen	114
Polisväsendet	114
Åklagarväsendet	115
Domstolsväsendet.....	116
Kriminalvården.....	117
Brottsförebyggande rådet, m.m.	117
Brottsoffermyndigheten.....	118
Reservationer	119
1. Det individuella ansvaret för brott (mom. 1, motiveringen), (m) ..	119
2. Fördelningsmodellen (mom. 5), (kd, c).....	119
3. Resursfördelningen inom polismyndigheterna (mom. 6), (m)	120
4. Polisens arbetsuppgifter (mom. 7), (m, kd, c, fp).....	120
5. Prioritering av olika slag av brottslighet (mom. 8), (kd, c)	120
6. Närpolisen (mom. 9), (m, kd, c, fp)	121
7. Utredningsverksamheten (mom. 10), (m, kd, c, fp)	121
8. Personalförsörjningen inom polisen (mom. 11), (m, kd, c, fp)	122
9. Organisationen av polisutbildningen (mom. 13), (m, c)	123
10. Polisens arbetstider (mom. 14), (m, kd, c, fp).....	123
11. Samlokalisering av myndigheter inom rättsväsendet (mom. 16), (m, kd, c, fp).....	124
12. Polisens arbetsmetoder (mom. 17), (m, fp).....	124
13. Avskaffande av Ekobrottsmyndigheten (mom. 20), (fp).....	124
14. Enhetlig ledning av ekobrottsbekämpning (mom. 21), (kd).....	125
15. Domstolarnas verksamhetsmål (mom. 23, motiveringen), (m) ...	125
16. Domstolsverkets ställning (mom. 24), (m).....	126
17. Domstolsverkets ställning (mom. 24), (c).....	126
18. Övergripande plan för domstolsreformer (mom. 25), (m, fp)	127
19. Bevarande av den nuvarande tingsrättsorganisationen (mom. 26), (kd, c)	127
20. Lagreglering av domkretsindelningen (mom. 27), (m, kd, c).....	128
21. Allmänna domstolar och allmänna förvaltningsdomstolar (mom. 31), (m, kd).....	129
22. Utnämning av domare (mom. 33), (m, fp)	129
23. Domarutbildningen (mom. 35), (m).....	130
24. Notariemeritering (mom. 36), (c, fp).....	130
25. Drogfria anstalter (mom. 37), (m, kd, c, fp).....	130

26. Övervakade besök (mom. 38), (kd).....	131
27. Frigivningsförberedelser (mom. 39), (m, kd, c, fp).....	132
28. Utslussningsboende för långtidsdömda (mom. 41), (m, kd, fp) ..	132
29. Fängelsedömda på häkte (mom. 42), (m, kd, c, fp).....	133
30. Familjens och skolans brottsförebyggande betydelse (mom. 44), (m, kd, c, fp).....	133
31. Övriga åtgärder mot ungdomsbrottsligheten (mom. 46), (m, kd, c, fp).....	134
32. Gemensamma ärendehanteringssystem (mom. 47), (c).....	135
33. Kommunala trygghetsplaner (mom. 48), (c).....	135
34. Finansiering av brottsofferfonden (mom. 49), (m, kd, c, fp).....	136
Särskilda yttranden	136
1. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (mom. 3), (m).....	136
2. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (mom. 3), (kd).....	138
3. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (mom. 3), (c)	138
4. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (mom. 3), (fp)	139
5. Europol, (v, mp).....	140
6. Nationella insatsstyrkan (mom. 15), (m, kd, c, fp).....	140
7. Enhetlig ledning av ekobrottsbekämpning (mom. 21), (m).....	141
8. Tingsrätterna (mom. 30), (m).....	141
9. Tingsrätterna (mom. 30), (kd, c)	141
10. Övervakade besök (mom. 38), (m)	141
11. Utslussning med elektronisk övervakning (mom. 40), (kd)	142
12. Kvinnor inom kriminalvården (mom. 43), (fp)	142
Bilagor	
1. Regeringens lagförslag.....	143
2. Motionsyrkanden	144
3. Sammanställning av yrkanden inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet	149
4. Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet	150
5. Vissa av utskottet avstyrkta motionsyrkanden (mom. 3 i hemställan).....	151
6. Tabeller	152
Tabell 1. Inkomna, avgjorda och balanserade mål i tingsrätterna under åren 1998 och 1999	152
Tabell 2. Inkomna, avgjorda och balanserade mål i hovrätterna under åren 1998 och 1999	152
Tabell 3. Inkomna, avgjorda och balanserade mål i Högsta domstolen under åren 1998 och 1999.....	152
Tabell 4. Inkomna, avgjorda och balanserade mål i länsrätterna under åren 1998 och 1999.....	153
Tabell 5. Inkomna, avgjorda och balanserade mål i kammarrätterna åren 1998 och 1999	154
Tabell 6. Inkomna, avgjorda och balanserade mål i Regeringsrätten åren 1998 och 1999	155